

**Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro
frequentiorum Dominici TT. S. Onvphrii S. R. E. Presbyt.
Cardin. Tvschi, Tomus ...**

Practicarvm Conclvsionvm Jvris In omni Foro frequentiorum Dominici TT.
S. Onvphrii S. R. E. Presbyt. Cardin. Tvschi, Tomus ...

Toschi, Domenico

[Coloniae Agrippinae], 1623

O.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95018](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95018)

tutore, etiam si non sit traducta ad domum secundum viri; quia licet pene secundarum nuptiarum sint sublata ratione festinantia nuptiarum; tamen non sunt sublata ratione festinantia; & liberorum simul. Bal. conf. 366. Factum super quo, lib. 4. & comm. * dicit Paris. conf. 29. n. 80. lib. 2. Dec. conf. 230. Abb. & ceteri in 6. fin. de secun. nupt. Anch. conf. 101. in pr. Signor. conf. 238. n. 9. Castr. conf. 254. Pro ista domina per tot. lib. 2. Alex. conf. 3. Circa pramissam. nu. 12. ver. post etiam. lib. 7. vbi, quod non dicitur pœnam continere statutum hoc sed provisionem pro filiis, qñ priuatur mulier habens filios, qñ transeat ad secundas nuptias, ne possit filiis succedere. ¶ Limita; quia licet sint sublata pœna secundum nubentium intra annum, vt per dantur legata, & prout in l. 1. C. de secun. nupt. tamen non est sublata pœna, quod spretis filiis primi matrimonii nupserit mater; quia perdit proprietatem legatorum mariti retento vfructu duntaxat. Bal. conf. 48. Circa med. lib. 3. Bal. conf. 231. Vso dicto puncto, lib. 5. vbi, quod eo casu debet præstare cautionem, prout vfructuarius, & comm. * dicit Bald. conf. 474. in fi. lib. 5. & conf. 381. Confessio viri, lib. 5. ¶ Citatene * omnes Doctores, quod perdit proprietatem, dicit Ang. conf. 396. Doctores in signis, in pr. Ang. Aret. conf. 396. Domina Catharina, 10. n. 9. ¶ Extende, vt procedat, etiam si extat statutum, qñ mater succedat in octaua parte filii; quia intelligitur secundum ius commune, vt habeat proprietatem, si non transeat ad secundas nuptias, & habeat solum vfructum filii, si transeat relicto filio. Bald. conf. 231. lib. 5. ¶ Extende, vt, quod dicitur de vxore, procedat etiam in viro. Rom. conf. 190. Clarum est, col. 2. in fin. vbi apost. in ver. maritus. ¶ Restringe, vt non procedat in dote confellata per maritum in testamento, & legata vxori præfenti, qñ sunt lapla tempora opponendi exceptionem non numerata pecunia; quia potest mulier petere vt dorem, non vt legatum. Bal. d. conf. 458. lib. 3. & conf. 381. lib. 5. circa ¶ Restringe, quando maritus legauit vxori, & voluit eam habere legatum, etiam si transeat ad secunda vota; quia tunc non perdit mulier proprietatem, sed illam retinet, ex quo potest maritus renunciare huic pœnae. Ang. d. conf. 396. in pr. ver. prædicta autem re. ¶ Restringe, quando filii primi matrimonii noluerunt aliquid acquirere, sed imo consenserunt, quod transeat ad secunda vota, & renunciant iuri eius ex transitu quæsitio, maxime per pactum iuratum. Ang. d. conf. 396. m. 2. ver. secundo fallit. ¶ Restringe; quia mater, vel pater transeuntes ad secunda vota non priuantur successione filiorum quoad bona filiorum acquisita aliter, quâ per successionem defuncti patris, vel matris; quia si habent aliunde, bene succedunt in totum, & in proprietate, in paternis succedunt in vfructu tantum. Io. de Ana. conf. 73. Exis, qua in facto, n. 2. vbi Bonaria, n. 35. de consuet. ¶ Limita; quia pœna, hac edictali, C. de secund. nupt. prohibentis matri possit relinquere secundo marito plus, quâ vni ex filiis, alias relicto supra summam applicetur filiis primi matrimonii, non est sublata de iure Canonico secundum opinionem canonizatam apud omnes * peritos. Bal. conf. 161. Quædam nobilitas, n. 2. ver. secunda ratio, lib. 1. & * com. dicit Bald. conf. 474. in fin. lib. 5. Anch. conf. 101. in pr. Ioan. de Anan. conf. 102. circa fin. ver. non obstat, l. 1. C. de secun. nupt. vbi Bologn. in apostil. n. 3. ¶ Et an cesset pœna, si filii primi matrimonii consentiant matri etiam tacite. Menoch. conf. 35. n. 10. ¶ Limita; quia mulier priuatur hæreditate, & successione filii, si suscepta tutela transeat ad secundas nuptias non petitoratore, & non reddita administratione, & reliquis non restitutis, autem, iudem pœnis, C. de secun. nupt. Castr. conf. 154. Pro ista domina, lib. 2. vbi, quod cap. 2. de secun. nupt. non tollit hanc pœnam, sed solum pœnam festinantia nuptiarum intra annum; sed quoad filios, vbi, quod non requiritur, quod tria deficiant, puta si petiit tutorem, non incurrat pœnam; quia copulata stant disiunctiue, alias

fieret illusio. ¶ Extende, vt procedat, etiam si non præstitit iuramentum de non transeundo ad secundas nuptias in susceptione tutelæ, quod non præstatur hodie, vt in d. auth. iudem pœnis. C. de secun. nupt. vbi gloss. in ver. sacramentum, quia adhuc pœnam incurrit. Castr. conf. 154. col. 2. ver. tertio, lib. 2. ¶ Extende, vt procedat, etiam si non erat vera tutrix, vt quia nulliter susceperat tutelam; quia non debet esse melioris conditionis putatiua, quam vera tutrix, communem * dicit Castr. conf. 154. ver. quarto facit, lib. 2. & maxime in fine. ¶ Declara tamen; quia si ab euentu redditionis administrationis constabit nihil debere restituere filii, excusabitur mater, si vero aliquid debuit in redditione restituere, priuabitur successione, ita Castr. d. conf. 154. col. 2. ver. quarto facit, lib. 2. ¶ Extende; quia non excusatur, licet petierit tutorem perfunctorie, quia debet cum effectu alius dari. Castr. d. conf. 154. in fin. n. 3. lib. 2. ¶ Restringe, quando mater nihil administravit, sed statim suscepta tutela transiuit ad secunda vota; quia sufficit, quod petat alium tutorem, vel si intra annum non petito alio excusatur. Castr. d. conf. 154. col. fin. lib. 2. vbi, quod quando duo, vel tria requiruntur propter vnum, ibi vnum tantum, sic omnia pro redditione reliquorum; ergo si non sunt reliqua, cessat verbalis dispositio. ¶ Limita; quia vidua luxuriose viuens perdit legata, & habita à marito defuncto, siue intra, siue post annum. Clar. in §. stuprum, num. 6. ver. generaliter, vbi dicit * communem, quod omnes pœna contra secundo nubentes sublata bene habent locum, si vidua committit stuprum. ¶ Extende; quia mulier luxuriose viuens perdit beneficia, & priuilegia domicili mariti, communem * dicit Clar. d. §. stuprum, n. 7. ver. amittit iugit. ¶ Extende; quia perdit etiam omnia priuilegia, quæ habet tanquam vidua; quia abutitur priuilegio viduæ viuendo luxuriose. Clar. d. §. stuprum, n. 7. ver. pariter etiam, vbi dicit communem. * Vide, Adultera. Concl. 277. & Mater. Concl. 112. Vide, Mater succedit filio. Concl. 110. Vide, Statutum. Concl. 603. & Stuprum. Concl. 709. Vide Conclusionem prox. præced.

Nursiæ Civitas, eiusque statuta, consuetudines, & priuilegia. Concl. 165.

CIVITAS ¶ Nursiæ est de statu Ecclesiæ, & non habet merum, 1 neq; mixtum imperium aliquod, nec valet consuetudo, contraria in præiudicium Papæ. Bal. conf. 430. Circa primam, in fin. lib. 4. ¶ Statutum est Nursiæ, quod nullus contrahat matrimonium 2 cum muliere non habente patrem, vel matrem sine consensu fratris carnalis sub certa pœna, quod statutum valet, sed tamen euitatur pœna, si frater etiam bannitus per litteras consentit. Bald. conf. 54. Statuto terre Nursiæ, lib. 5. ¶ Item, quod nullus possit dicere 3 de nullitate laudi sub pœna centum librarum ipso facto auferendarum. Bald. conf. 181. Factum super quo, lib. 5. vbi, quando procurator possit facere incidere dominum, vel non, in talem pœnam. ¶ 4 ¶ Item, quod nullus audeat facere adunantiam, vel congregationem de aliqua gente contra bonum statum terræ Nursiæ sub pœna centum librarum, quod statutum non habet locum, si quis propter timorem inimicorum iuit associatus cum multis hominibus. Bald. conf. 219. Statuto cauetur, lib. 5. ¶ Item circa pascua, & 5 accusationes continet, quod homines Montis Veteris possint pascere sua animalia in montibus intra certas seminatias, & quod accusationes fieri debeant die sequenti post damnum; item, quod denunciatores, quibus credi debeat, eligantur in principio mensis Aprilis, super quo Bart. conf. 209. Vso processu, lib. 1. dicit decusue accusatos absoluedos, si non est probatum, quod extra seminatias; quia non constat de maleficio; item si accusatio non est facta die sequenti post damnum, non valet, neque creditor nuncio, seu denunciatori, si non est electus in principio Aprilis. Vide, Congregationis appellatione. Concl. 731.

O.

OBEDIENTIA QVIBVS DEBEATUR, ET EIVS PRIVILEGIA, ET EFFECTVS. CONCLUSIO I.

OBEDIENTIA ¶ debetur à filiis patribus eorum; ideo excusatur à iuramento, si obediendo contrafaciunt. Feder. de Sen. d. conf. 191. n. 3. Questio talis est, scholaris, in princ. ¶ Subditus tenetur obedire superiori suo, Episcopo, & iudici, & excusatur à periurio Fed. de Sen. d. conf. 191. n. 3. ver. item, quod iste scholaris, vsque in fin. ¶ Declara. Tom. 5.

ra tamen, quod maior est obedientia, quæ debetur iudici, quam patri; & ideo magis superiori est parendum, quam patri; quia maior potestas præualet. Feder. de Sen. d. conf. 191. n. 3. ver. item, quod iste scholaris. ¶ Et melius est obedire, quam sacrificare; quia sacrificium fit de aliena carne, scilicet victimæ, obediendo autem caro propria macetur, & arctatur, 8. quest. 1. cap. Sciendum. Roman. conf. 522. Beatissimus Pater, num. 3. & rursus in sermone, quem fecit in Concilio Basiliensi, in fine, vbi plura de obedientia, & repetit, vt supra.

Ccc Obe-

Obedientia bonum operatur multa, & qua. Concl. 2.

Obedientia est bonum operatur, quod propter obedientiam licet non debeat fieri malum; tamen bene potest bonum omitti, e. quid ergo, r. q. 3. cum multis capitulis seq. vbi, quod arbor prohibita Adae in Paradiso erat bona, sed prohibita propter obedientiam bonum. Et in tantum obedientia sublinenda est, vt etiam in dubiis, quando non est certum esse ad malum, obediendum sit, e. quid culpatur, in fin. 23. q. 1. vbi gloss. in ver. iniquitas, dat concord. & dicit tutoris viam esse eligendam. Obediendum magis oportet Deo, quam hominibus, e. si dominus, r. q. 3. & c. qui Omnipotentem eadem causa, r. q. 3. vbi verba sunt, qui Omnipotentem Deum metuit, nec contra Euangelium, nec contra Apostolos, nec contra Prophetas, vel Sanctorum Patrum instituta aliquid illo modo agere consensit. Obediendum bonum operatur multa, ideo religiosus volens transire ad religionem arctiorem, tenetur petere licentiam a suo superiore, licet eam non obtineat, alias reuocatur ad primam religionem, & licet reuocatus possit petere licentiam, & ea non obtenta transire de nouo ad arctiorem; tamen iste circuitus admittitur ob obedientiam bonum. Abb. conf. 95. In presenti, col. 1. ver. ius praesens, lib. 1. vbi dicitur communem.

Obedientia non debetur in malis, etiam principi. Concl. 3.

Non est obediendum Papae, & Principi in malis, Rom. conf. 52. Beatus in n. 10. & seq. vbi plura exempla, etiam si scandalum oriretur in Ecclesia particulari, magis si in Ecclesia vniuersali; quia hoc etiam est de mente Papae, si qua iniusta mandet, quod super se datur, e. si quando, de rescriptis. Declarat Abb. in 1. q. Episcopus, in princ. vt non sit obediendum Papae in iis, quae sapiunt haereticum, vel scandalum inducerent in Ecclesia vniuersaliter, alias autem in spiritualibus obediendum est semper, & plenus repetit col. 3. nu. 4. quod Papae, etiam si iniuste, & dure praecipiat, est obediendum, excepto, si iubeat, quae sapiunt haereticum. Vide, Papa absolute potest omnia. Concl. 49. Vide, Papa obediendum omnino. Concl. 59. Vide, Praecepto superioris. Concl. 478.

Obedientia praestita in quibus praedictet, vel non praestanti illam. Concl. 4.

Obedientia praestita ei, qui habet dignitatem, inducit renunciationem iuris, quod praetendit praestans obedientiam in ipsa dignitate. Gemin. conf. 15. nu. 2. circa fin. ver. ex his ergo concluditur. Limita, nisi fuerit obedientia meticulosa, vel coacta, & praestans obedientiam fuerit protestatus ante illam, & post. Gemin. d. conf. 15. ver. super secundo n. 10. vsque ad n. 13.

Obedientia & subiectio qualiter cesset ex praescriptione. Concl. 5.

Obedientia & subiectio est necessaria, alias is, qui nulli subiectus est, dicitur accephalus, prout locusta, quae non habet Regem; & ideo nullus praescribere potest contra obedientiam, vt si bi ipse imperet, sed bene, vt alteri superiori subiciatur. Oldr. conf. 254. Quia tota, in princ. & idem conf. 172. in princ. ver. ad secundum, & conf. 244. n. 4. ver. tertio opponatur. Cald. conf. 433. in princ. alias 11. de censib. vbi, quod si pro alio praescribitur, non est praescribere obedientiam. Vide, Libertas respectu imperandi, & c. Concl. 341. Amplia; quia nullus praescribit contra obedientiam Papae, e. cum non liceat, de rescriptis. Anch. conf. 310. Tres Domini, in princ. Amplia; quia contra obedientiam Imperatoris non datur praescriptio. Anchar. dicit. conf. 310. in princ. allegat text. in l. compet. C. de praescriptio. 30. ann. Vide, Imperium mirum quid sit, & c. Concl. 45.

Obicere qui possint contra electum. Concl. 6.

Obicere potest contra electum Canonici, & Clerici Ecclesiae, de cuius Praelari electione tractatur. Oldr. conf. 101. Quia cuiuslibet, in princ. etiam singulares Canonici possunt obicere. Oldr. conf. 313. in princ. quia causa publica est. Amplia, vt idem sit in vasallo Ecclesiae propter obligationem, quam habet tuendi Ecclesiam. Oldr. d. conf. 101. in princ. quem sequitur Franch. in c. vt circa n. 5. ver. si vero veniat, qui etiam potest obicere, etiam si sit laicus. Amplia, vt etiam Canonici singulares possint obicere contra prouisum, licet Capitulum obiecerit, si tamen obiectus sunt male specificati, & volentes obicere erant absentes. Oldrad. d. conf.

313. per tot. vbi multa pulchra ponit, licet in duabus additis ad consilium praedictum idem postea videatur tenere contrarium, & male.

Obiectus debent exprimi in appellatione extraiudiciali. Concl. 7.

Obiectus in appellatione extraiudiciali debent exprimi, & specificari, & iurari, e. vt circa, de electio. in 6. Oldr. conf. 136. Quod ex productis, n. 8. ver. & constat. vbi, quod non sufficit expressio generalis, & obseura, sed debet esse praecisa, & certa, sub num. 9. ver. praeterea, & melius conf. 304. n. 3. Amplia in tantum, vt si non fuerint expressi, & seruata forma e. vt circa, de electio. in 6. non possunt dari, nec probari, imo probati non reueant; quia ipso iure excluduntur per illum text. Oldrad. conf. 291. in princ. num. 1. ver. restat ergo videtur. Amplia, quod obiectus in appellatione extraiudiciali in tantum debent exprimi, specificari, & iurari, vt appellans duo iurare debeat, specificice, videlicet, quod credit obiectus esse veros, & credit se possessos probare, & si vnum iuraret, tamen appellatio corrumpitur. Oldrad. conf. 304. in princ. Amplia, quod Notarius de appellatione, & iuramento huiusmodi geminato rogatus, debet anulari specificice, & non sufficeret generalis expressio, pura si diceret, ego Notarius praedictis omnibus interfui, quia non reueat. Oldrad. d. conf. 304. n. 3. ver. constat etiam, quem sequitur Crauet. conf. 88. nu. 19. Amplia; quia in specificatione criminum obiectorum in extraiudiciali appellatione debet specificari locus, & tempus in tantum, quod nec possit renunciari huic specificationi per eum, cui crimina opponuntur, & hoc, siue per modum accusationis, siue per modum exceptionis. Calder. conf. 190. alias 1. de exceptis, per tot. Amplia; quia articulus impugnatus iuris alieni non admittitur, tanquam obiectus, quando non descendit ex appellatione extraiudiciali. Oldr. conf. 116. Titus imperator, in princ. Amplia; quia obiectus est materia odiosa, quae luce clarius est probanda, & est ratio, quia impugnans prouisionem per modum excipiendi, & obiciendi dicitur quasi accusare, & ideo est odiosa, & requirit specificationem, & plenam probationem. Egid. Bellam. conf. 33. n. 26. ver. secunda pars conclusionis. Amplia; quia obiectus non admittitur super negatiua in determinata, quae non habet implicitam affirmatiuam. Egid. Bellam. conf. 33. n. 27. & 28. ver. decima conclusio. Amplia; quia obiectiones criminolae debent specificari, alias non reueant, e. praesentium, de testib. in 6. & habet obiectio speciem accusationis; ideo debet plene probari, & specificari. Egid. Bellam. d. conf. 33. n. 26. ver. secunda pars. Declara, vt per Caltr. conf. 335. vbi in appellatione, n. 2. lib. 1. vt non sit facienda specificatio in exceptione, sed bene, quando sit examen, & declarat ibi non procedere, si obiectio est inimicitiae, quae non includit crimen. Vide, Accusatio non procedat, quando. Concl. 158. Vide, Crimina opponen. Concl. 1080.

Obiciens dicitur accusator, & quando quis admittatur, vel non. Concl. 8.

Obiciens est electo, vel prouiso dicitur accusator, & ideo post terminum praefixum non auditur volens obicere, sicut nec volens accusare. Oldrad. conf. 3. per tot. vbi, quod nec restituitur in integrum, nisi a quibus suadeat, Oldr. conf. 167. in princ. & quod obiciens dicitur accusator, Oldr. conf. 191. n. 8. & conf. 313. n. 2. in tandem conf. 3. in additio. incip. item quod admitti, in princ. Amplia in tantum esse verum, quod obiectus, & crimina contra accusatum non admittantur post terminum ad articulandum bene seruatum, etiam si dati sint obiectus generales, & male specificati, non possunt ulterius admitti. Oldrad. conf. 167. Ante omnia, ver. sed si videtur. Amplia, vt nec datur restitutio, si in termino peremptorio articulandum non sunt dati, vel generales dati sunt. Oldr. d. conf. 167. vbi nec haec restitutio habet locum. Amplia, vt idem sit in obiectibus in appellatione extraiudiciali non datis secundum formam e. vt circa, de electio. in 6. Amplia in tantum, quod nec possunt declarari in alio termino dato postea ad declarandum; quia terminum non continet declarationem obiectorum. Oldr. d. conf. 167. ver. nec videtur obuiari, n. 4. Contrariu videtur velle Oldr. conf. 263. n. 2. & seq. vbi in specie, q. articuli ex vsu possunt declarari, licet non possent dari, nisi dicas, quod non loquitur in obiectus. Amplia, vt procedat etiam in tertio veniente ad causam post terminum peremptorium ad articulandum; quia non poterit super obiectu criminoloso audiri de obseruantia Rom. Curiae. Oldr. conf. 183. Eadem tale est, vbi in Ecclesia, n. 5. ver. item quod dicitur. Limita in tertio veniente ad causam in secunda instantia; quia admittitur in statu, & terminis, & potest dare obiectus expressos in appellatione extraiudiciali per eum, qui in prima instantia succubuit, & non dedit obiectus.

obiectus; quia nihilominus in termino illos potest dare in secun-
da instantia tertius. Oldr. conf. 255. Contra prouisionem, per totum con-
siliu, maxime in fin. ver. ad secundam. Vide Conclusionem prox.
prece.

**Obiectiua materia dicitur, quando obiciens non dat
de iure suo, & qualiter hodie procedat. Concl. 9.**

OBIECTIVA dicitur omnis materia, qua di. eccl'e non tendit
ad canonizandum titulum eius, qui dat, quo titulo deficienti-
e etiam sine competitore canonicè præbendam, vel beneficium
obtinere non possit. Oldr. conf. 170. Ad hoc, vt id, in princ. ¶ Amplia,
quod obiectiua dicitur materia omnis datio extra ista quatuor, vi-
delicet, habilitatem dantis, potestatem conferentis, modum con-
gruum, & extra deducibilitatem rei collatæ. Oldr. conf. 170. in pr.
¶ etiam si excludatur ius dantis indirecte. ¶ Amplia, etiam si obiec-
tus, qui tendit ad exclusionem alterius, includeret indirecte,
vel in consequentiam ius dantis; quia adhuc materia est odiosa.
¶ Oldr. d. conf. 170. ver. nec moueat quenuquam. ¶ Amplia, quod obiciens
de excessu valoris beneficii ei, qui habebat gratiam de minori valo-
re, licet obiciens habeat gratiam maioris valoris, adhuc non
dat de iure suo, sed de non iure aduersarii, & materia est obiecti-
ua. Oldr. d. conf. 170. ver. & si quis diligeret, vbi allegat Ioan. Mo-
nach. ad serenem ita obseruari in Palatio. ¶ Amplia, etiam si obiec-
tiua qualitas beneficii, qua non caderet in gratia aduersarii, &
eaderet in gratia obicientis, puta, quia aduersarius impetrauit cu-
ratam, cum tamen gratiam haberet ad non curatum, vel si impe-
trauit dignitatem Archiepiscopalem curatam, cum haberet
gratiam ad parochialem; nam licet ego habeam gratia ad digni-
tatem, & ad curatum, excipiendo contra gratia aduersarii, in hoc
dico obicere, & non dare de iure meo. Oldr. d. conf. 170. ver. pra-
ctica per hoc. ¶ Amplia, etiam si obiectio tangat ius Ecclesie; quia
adhuc non dico dare de iure meo; quia istud spectat ad clericos
de eadem ecclesia. Oldr. d. conf. 170. circa fin. ver. si dicatur. ¶ Amplia,
vtpredicta omnia procedant, etiam si obiciens possideat; quia
adhuc non dicitur dare de iure suo. Oldr. d. conf. 170. in fin. qui lo-
quitur, quando possessio est litigiosa; quia non confert commo-
dum possessionis. ¶ Amplia, vt obiciens contra aduersarium de
obreptione gratia sua dicatur vere dare obiectus, quia obreptio
est crimen, & debet plene probari. Oldr. conf. 209. in causa Hospita-
lis. n. 9. ver. ista autem non probata, & n. 10. ¶ Declara; quia hodie ma-
teria non dicitur obiectiua quomodocumque includat ius obiec-
tientis, etiam per indirecte, vt per Cassad. decis. 2. de except. ideo
opiniones Oldrad. erant apud antiquos, sed hodie Palatium ser-
uat contrarium, vt per Cassad. vbi supra. Vide, Articulus obiectiuus.
Concl. 529.

**Obiectus quando dicatur de iure dantis, vel non. Con-
cluf. 10.**

OBIECTVS ¶ quando sunt de iure dantis, semper admittuntur,
& non habet locum c. vt circa, de electio. in 6. dummodo sint de
iure dantis directe, sed si incidenter. Oldr. conf. 170. Ad hoc, vt id.
in princ. A. gid. decis. 482. Si ordinarius, quæ est 14. de exceptio. & 532. Si
prouisus per ordinarium, quæ est 37. de præbend. ver. ratio tenentium con-
tra maiorem, vbi dicit ita fuisse seruatum in Palatio. ¶ Contrarium,
quod imo obiectus dicatur esse de iure dantis, & admittatur qua-
documque, dummodo includat ius dantis, siue directe, siue per in-
directum, ita tenet Rota, vt per Cassad. decis. 2. de exceptio. incipit: In
eodem causa, in pr. vbi attestatur ita obseruari, & allegat decis. 17. &
18. de exceptio. in antiq. ¶ Obiectus dicitur esse de iure dantis solum,
quando is, qui dat, directe, agit ad canonizandum suum titulum,
quod deficiente etiam sine aliquo competitore beneficium cano-
nicè possidere non possit, & sunt quatuor, videlicet persona sua
habilitas, conferentis potestas, modi congruentia, hoc est, vacan-
tia, & rei collatæ deducibilitas, hoc est modus, ita Oldrad. d. conf.
170. in princ. qui extra istos quatuor articulos vult omnem mate-
riam esse obiectiuam, vbi dicit obseruantiam in Palatio talem esse
auctoritate Io. Monach. & de hac eadem obseruantia meminit
A. gid. d. decis. 532. alias 37. de præben. in pr. ver. ratio tenentium, & clarior
idem A. gid. decis. 482. alias 14. de exceptio. vbi dicit omnem materia
esse obiectiuam, quæ sine parte, & contradictore non esset neces-
sario probandas, quæ vero etiam sine parte debet probari, non est
obiectiua, & hoc est idem dicere, quod dixit Oldr. & dicit, quod
ita tenuit, & tenet Rota. ¶ Contrarium, vt dixi, quod materia est
de iure dantis & admissibilis, dummodo directe, vel indirecte in-
cludatur dantis, seruatur hodie Rota, vt per Cassad. decis. 2. de except.
¶ qui alias deest allegat, reprobat Oldr. ¶ Amplia, quod obiectus

Tom. 5.

dicitur esse de iure dantis, & admittitur, quando quis tuendi iuris
sui causa agit, vel excipit, vt si habens collationem beneficii a solo
Capitulo, quod spectabat etiam ad collationem Episcopi, quia si
Episcopus erat excommunicatus, & prouisus, dat de excommuni-
catione Episcopi tempore suæ prouisionis, non dicitur obicere,
sed se tueri. Oldr. conf. 200. Principium est, per tot. ¶ Amplia, quod al-
legans deuolutionem beneficii non dicitur obicere. Oldrad. conf.
200. Principium est, n. 4. ver. quarto in casu. ¶ Amplia, quod nõ dicitur
obicere is, qui debuit vocari ad electionem, & non fuit vocatus,
si profequitur contemptum, & consequenter ius suum. Oldr. conf.
188. per tot. incip. Quod profequens.

**Oblationum appellatio quid contineatur, & cui de-
beantur, & in quibus differant oblatio, & elemofyna. Concl. 11.**

OBLATIONES ¶ simpliciter enunciatae continent omnia mo-
bilia, & immobilia, quæ dantur Ecclesie, siue in Ecclesia, siue
extra. c. causa Saouen. de verb. significat. Oldr. conf. 293. in fi. ¶ Amplia,
vt etiam veniant sub nomine oblationum ea, quæ offeruntur ad
altare. Oldrad. d. conf. 293. nu. 6. ver. tertio consuevit. ¶ Amplia, vt ap-
pellatio oblationum veniant decimæ. Lap. alleg. 67. vers. 5. argu-
mentum tamen. ¶ Amplia; quia oblationes dicuntur elemofyna,
quæ offeruntur Curatis Ecclesie, vel Ecclesie pro Missis, oratio-
nibus, vel pro mera elemofyna. Petr. de Anch. conf. 48. Quia talia.
Lap. alleg. 58. sequitur Rom. conf. 344. In casu proposito. nu. 3. ¶ Diffe-
rentia est inter oblationem, & elemofynam; quia elemofyna fit
secreto, oblatio fit publice; ideo Ecclesia recipit à quocumq; ele-
mofynam, sed non oblationem; quia Ecclesia non recipit oblatio-
nem ab impenitente, ne videatur eum approbare. Anch. conf. 429.
Quæstio talis est, n. 4. & 5. vbi reprehendit Bart. qui non apprehendit
hanc differentia. ¶ Vide Ant. de Butt. conf. 25. in fi. ver. non obstat. vbi
substinet opin. Barto. quia licet Ecclesia recipiat elemofynam ab
impenitente, non oblationem, dicit esse verum, sed recipit in vi-
ta elemofynam; quia spes est conuersionis, non in morte, quan-
do impenitens; quia nulla spes conuersionis. ¶ Extende; quia ta-
les oblationes, quæ dantur Curatis ex consuetudine, debentur, &
potest Episcopus compellere parochianos ad offerendum iuxta
consuetudinem. Rom. d. conf. 344. n. 5. ¶ Amplia; quia oblationes à
principio voluntariæ ita sunt debita, vt non possit Ciuitas, vel
Princeps illas reuocare, neq; elemofynas. Bar. in l. privilegia, in fin.
C. de sacros. ecclesie in fi. cuius opin. communem dicit las. in l. non am-
plus. n. 12. ff. de leg. 1. ¶ Contrarium dicit apost. ad Rom. sing. 438. Po-
ne, quod populus, vbi de * communi contra Bartolum. ¶ Amplia; quia
debentur oblationes contemplatione officiorum, & Sacramen-
torum Diuinorum, ideo debentur magis vicario perpetuo, quam
rectori, ratione officii, quod exercet vicarius circa curam, & Sa-
cramenta. A. gid. conf. 2. n. 13. ¶ Et procedunt à pari cum decimis ob-
lationes. Decian. conf. 16. n. 13. lib. 2.

**Oblationes factæ imagini Sanctorum cui acquirantur.
Concl. 12.**

FACTÆ oblationes alicui imagini, si est in dominio laicorum,
dubium est, cui acquiratur. Dec. conf. 148. Reueren. Pater, nu. 2. &
quod nõ debeantur domino mari laico; quia est incapax. Decian.
conf. 16. n. 15. lib. 2. sed sunt ecclesie parochialis, sub qua est imago.
Petr. de Rauen. sing. 468. oblationes, vide tamen Ferrer. conf. 143. n. 2.
& seq. vbi, quod sunt, vel parochie, vel Episcopi. Vide, Oblationes
non debentur, & c. Concl. 14. ¶ Si vero locus est pius, vel altare, in quo
fit imago, cui offertur, acquiratur altari, & illius Rectori, si habet
Rectorem particularem, sin minus, acquiratur ecclesie, in qua est
altare, vel imago. Dec. d. conf. 148. n. 2. sequitur Ferrer. d. conf. 143. n. 6.
vsque in fi. ¶ Declarat aliter Fel. in c. dilectus, in pr. de off. ordin. vbi quod
debentur Deo, non muro, neq; domino muri; tamen non admitti-
tuntur, quod debeantur Hospitali profano, nisi contemplatione
pauperum. ¶ Ferrer. conf. 278. in princ. dicit, quod est ecclesie, in qua
est pictura, seu in cuius parochia est, non domini muri laici, secun-
dum * communem, quam limitat, nisi consuetudo sit in contra-
rium; quia illa attendi debet, & plenius conf. 143. per tot. vbi, quod
non sunt domini muri, si est laicus, si vero sunt religiosi, vel cleri-
ci, in quorum ecclesia, vel iurisdictione fit pictura, applicantur ob-
lationes religiosi, vel parochie, aut Episcopo. ¶ Factæ celebranti
in parochia debentur rectori parochie. Felin. d. c. dilectus, n. 1. in fin.
ver. & adde, de off. ordin. ¶ Extende; quia factæ capellano, vel vicario,
debentur rectori. Felin. d. c. dilectus, n. 2. de off. ordin. vbi declarat, &
extendit, n. 3. & seq. Vide, Legatum factum ecclesie. Concl. 46.

Ccc 2

Obla-

Oblationes qui sacereteneantur in Ecclesia, vel non.

Concl. 13.

- O**BLATIONES facere tenentur parochiani in sua parochia singulis diebus, quibus Missas audire precipiuntur, videlicet dominicis, & aliis solemnibus diebus. *Lap. alleg. 58. nu. 2. ver. & non solum Missas audire.* *Petr. de Anch. conf. 48. Qui talia asserunt, vbi, qd augetur deuotio populi, & asserentes contrarium fermento haeretica prauitatis adherent, & ita etiam dicit Rom. conf. 344. nu. 3.*
- quando rector non habet aliunde, vel consuetudine fuit pie introductum. † Contrarium videtur, quod nullo modo compelli possint ad istas oblationes; quia sunt elemosinae, & debent esse liberae voluntatis, licet sit aliqua contentio, vt per glof. & Archid. *de consecrat. distinct. 1. c. omnis Christianus, 16. q. 3. c. statumus, nam clericus si non habet, vnde viuere possit, videlicet rector, debet sibi querere victum artificio, seu agricultura, cap. clericus victum, & c.*
- clericus quilibet, 91. distinctio. † Declarat. *ulchre Rom. conf. 344. In casu proposito, n. 3. & per tot.* quod eadem distinctio potest adhiberi, quae adhibetur in mortuariis, in quibus pariter nihil debet exigi à Rectore, vt duobus casibus debeantur oblationes. Primus est, quoniam rector non habet, vnde aliunde viuere possit; quia populus tenentur ministrare temporalia, ex quo percipit spiritualia, dat exemplum in fundatore ecclesiae, vt in necessitate alii debeat ab ecclesia. † Secundus casus est, quando pia deuotione fidelium fuit consuetudine introductum, quia tunc tenentur soluere, & compelluntur. *Rom. d. conf. 344. n. 3. ver. secundus quidem casus, vbi dicit gloriosum Doctorem B. Thomam in sua summa ita tenere, allegat etiam c. ad Apostolica, de simon. sed si habet, vnde ex Ecclesia viuat, videtur velle in mortuariis, qd valeat consuetudo hac pia, quando subrogatur loco decimae, aut canonicae portionis, & eodem modo in oblationibus ex necessitate, & in fine consilii tollit contraria. † Amplia in tantum, vt etiam concessa licentia audiendi missam in alia ecclesia, quam in parochia, non intelligatur concessa licentia, quod oblatio fiat in alia ecclesia, quam in parochia. *Lap. d. alleg. 58. n. 6. ver. & licet concederet. † Amplia in tantum, vt nec Episcopus possit dare licentiam parochiano, vt oblationem, quae debet parochia, alteri ecclesiae tradat sine magna causa. *Lap. d. alleg. 58. n. 6. & 7. ver. nec etiam possit. † Amplia, vt in tantum oblationes parochiae debeantur, vt parochianus, si vna vice distulit offerre, debeat refundere omnium alia vice. *Lap. d. alleg. 58. ver. ergo qui ex causa, vbi loquitur de eo, qui ex licentia audiunt in alia ecclesia, vt teneatur mittere oblationem ecclesiae propriae, & etiam offerre in ecclesia, in qua Missam audiuerit de licentia. † Amplia; quia licet parochiani, & curati habentes ecclesias diuites, & habentes redditus, ex quibus commodè viuunt, teneantur orare, & Missas celebrare gratis pro parochianis; tamen oblationes iuste possunt fieri, & recipi pro Missis, & orationibus, & consuetudo in hoc seruari debet. *Petr. de Anch. conf. 48. Qui talia asserunt. Vide, Sepultura, & exequia. Concl. 196.*****

Oblationes non debentur laicis; quia incapaces, & quando secus. Concl. 14.

- N**ON sunt laici capaces oblationum, & non valet consuetudo, quod habeant laici oblationes. *Dec. conf. 148. Reuerende Pater, n. 3. † Refringit; quia bene possunt pro ecclesia, & nomine ecclesiae oblationes recipere. *Dec. d. conf. 148. n. 3. † Refringit in confraternitatibus laicorum; quia de consuetudine possunt habere oblationes. *Dec. d. conf. 148. nu. 3. Ferrret. conf. 143. nu. 6. & seq. † Contra restrictionem, quod loca laicalia non sint capacia oblationum, tenet Felin. in c. dilectus, de off. ord. in princ.***

Oblatio personarum religioni per quem fieri possit. Concl. 15.

- P**ATER † mater, auus, & auia possunt offerre filium, vel nepotem religioni. *Fed. de Sen. conf. 274. per tot. vbi, quod si discordant praefertur prohibens; quia in re communi melior est conditio prohibentis. † Amplia, vt si possunt offerre, multo magis possunt impedire, vel reuocare oblationem, quae magis de facili conceditur. *Feder. de Sen. conf. 274. † Amplia; quia valet oblatio bonorum omnium facta per maritum, & uxorem cum consensu proximorum, reseruat sibi usufructu in causam Hospitalis piam, nec vxor potest reuocare oblationem praetextu dotis suae; quia non est decepta. *Castr. conf. 41. Vitis, & considerati, lib. 1. † Limita; quia licet tutor possit pupillum impedire, ne offeratur durante tutela, non tamen potest illum offerre. *Feder. de Sen. d. conf. 274. ver. respondeo, circa med.****

Oblati alicui religioni multiplices, & qui dicantur, & ad quae teneantur, vel non. Concl. 16.

OBLATI † mulieres, vel etiam viri alicui religioni viuentes extra monasterium, vel in domo propria, vt ducant vitam magis honestam, dicuntur vere religiosi, & solenne votum emississe, quod professe sunt sub aliquo superiore religionis. *Fed. de Sen. conf. 273. Nicolaus Episcopus, n. 1. ver. ad primum. † Et de multiplici nomine oblatorum; quia aliqui sunt oblato simpliciter, aliqui oblato perpetui, aliqui appellatur Deo deuoti, aliqui confratres, aliqui familiae Ecclesiae, vide Calder. conf. 416. alias 31. de regul. vbi etiam, quoniam sunt professi, vel non, similiter Cardin. Zab. conf. 21. Quidam Laureus, n. 2. dicit non dari certam regulam oblatorum; quia aliqui offerunt se, & sua, aliqui se cum suis, quandoq; se tantum, & non sua, quandoq; e conuerso, quandoq; certam partem suorum, & quandoque maiorem, quandoq; minorem, vel exiguam partem. Oblatio vero † simpliciter facta religioni per eum, qui extra monasterium in domo sua moritur, non inducit votum, & professionem solenne; quia dicitur conuersi. *Fed. de Sen. d. conf. 273. col. si. ver. sin autem vellemus. Castr. conf. 69. Visa quidam, circa fin. ver. sed in casu nostro, lib. 1. † Amplia; quia oblato religioni dicuntur conuersi, & de familia monasterii, in tantum, vt si habitent in loco exempto religionis, non subint parochiae, sed vere sunt de familia monasterii. *Fed. de Sen. d. conf. 273. ver. ad tertium. † Amplia; quia temporales interditi possunt admitti ad diuina cum religiosis, si vt supra, morantur in locis exemptis. *Fed. d. conf. 273. circa si. ver. ad quartum. † Amplia; quia possunt eligere sepulturam in monasterio, qui fecerunt oblationem; imo in eo debent sepeliri, nec soluenda est quarta parochiae, quoniam oblatio fuit facta tam de persona quam de rebus. *Fed. d. conf. 273. circa si. ver. ad quintum. Declara, vt plene per Castr. conf. 69. Visa quidam, lib. 1. vbi sic distinguit plures casus. † Primus casus est, quoniam aliquis dedicat se, & sua bona alicui ecclesiae seculari, & sic potest habere proprium, & sibi reseruare bona, & de illis disponere; quia non efficitur professus. *Castr. d. conf. 69. col. 2. ver. sed in tertium, lib. 1. † Secundus, quando dedicat se alicui ecclesiae regulari, vel monasterio, & assumit habitum, & tunc etiam omnia bona censetur dedicare, & proficere, ideo reseruat bonorum vitantur, quatenus repugnet professioni. *Castr. d. conf. 64. in princ. & per tot. lib. 1. † Tertius, quando est dubium, an reseruat bonorum, quae repugnant professioni, vitantur, vel vitent; & siquidem adiciatur per modum conditionis contra originalem substantiam professionis ipsa professio vitatur; si vero adiciatur per viam modi, vel pacti, aut reseruatiouis, tunc modus, pactum, & reseruatio repugnant professioni, prout reseruatio bonorum, vitantur, & non vitantur professionem. *Castr. d. conf. 69. per tot. vbi ita distinguit. † Quod sunt tres species oblatorum; quia aliquando quis offerit se, & bona sua alicui ecclesiae Hospitali, religioni, vel pio loco, aliquando offert se tantum sine bonis, aliquando offert tantum bona sua. *Abb. conf. 152. Circa personarum, in pr. lib. 2. idem etiam tenet Zab. conf. 21. in pr. † Rursus circa oblationem bonorum, aliquando quis offert omnia bona sua praesentia, & futura, aliquando bona sua praesentia tantum, aliquando bona sua simpliciter, & aliquando partem bonorum suorum. *Abb. d. conf. 152. in pr. lib. 2. † Primo casu, quoniam oblatio, seu donatio omnium bonorum suorum praesentium, & futurorum fit Ecclesiae, Hospitali, vel pio loco, vales. *Berol. in l. si. C. de pact. quia sicuti potest offerre se, & bona sua praesentia, & futura, c. in praesentia, de probatio. ergo idem, quando offert, vel donat omnia bona sua praesentia, & futura, & hanc partem tenet veram *Abb. d. conf. 152. Circa personarum, in pr. lib. 2. vbi tollit contraria allegata per Angel. in sua quest. incip. In resurgenti palatio, & probat ex Euangelio; & multis auctoritatibus, & quia in primitiua Ecclesia omnia vendebantur, & pretium totum deferrebant ad pedes Apostolorum. † Contrarium tenet Angel. de Peruicacia d. sua disputat. incip. In resurgenti palatio, vbi tenet, quod oblatio bonorum omnium praesentium, & futurorum cum persona valet, secus si sola bona Ecclesiae offeruntur; ideo donans illico praeiuratur bonis, & dominio, quod est indecens, quando donans remanet in seculo, secus, quando etiam persona offertur, quia hoc magis conuenit religiosis, & per Ecclesiam approbatur, & idem consilium Anch. conf. 231. De primo, n. 3. & seq. per tot. *Zab. conf. 21. in pr. lib. 2. Limita; quia si propria bona retinent, non dicuntur vere oblato, neq; translata, & cessant praedicta priuilegia. *Feder. de Sen. conf. 273. ver. ad octauum, in fin. † Extendit; quia oblato, seu offerentes se, & sua nullo recepto habitu in signum mutatae vitae, & non se transferat in totum ad monasterium, sed remaneat in priori habitu, non efficitur ecclesiastica persona monasterii. *Card. Zab. d. conf. 21. in fin.***************

2. *ver. modo in proposito*, vbi quod remanet sub iurisdictione Episcopi. *Cafr. conf. 69. v. ista quadam commissione per tot. lib. 1. Cafr. d. conf. 16. circa fin. lib. 1.* Declarata, quia oblato simpliciter religioni, quando personam, & bona obtulerunt, sunt ecclesiastici, & de familia religionis, & sunt exempti, tam quoad personam ab omnibus oneribus, & iurisdictione laicorum, quam quoad bona, quae sunt effecta Ecclesiae. *Abb. plene conf. 53. Succincte per tot. lib. 1.* Extendere, vt idem fit in eo, qui obtulit le tantum, & non mutato habitu stetit vt prius in seculo; quia non efficitur regularis, sed remanet sub Episcopo. *Card. d. conf. 21. n. 3. Cafr. conf. 69. circa fin. lib. 1. Vides Monachi comes in quibus. Concl. 313.*

Oblatio sui, & bonorum religioni quid operetur, & in quibus differat oblatio, suppeditio, & dedicatio. Concl. 17.

OBLATIO sui, & suorum bonorum religioni facta operatur translationem domini bonorum in religionem, *Fed. de Sen. conf. 273. col. 1. ver. ad tertium. in c. 1. ver. ad octauum. Gem. conf. 32. in pr. Abb. conf. 53. Succincte, in pr. lib. 1. vbi. q. domini ipso iure transfert sine traditione ex generali privilegio, s. in. C. de sacro. eccl. & ex persona oblatorum simpliciter pertranseunt cum suis in potestate ecclesiae, vbi arguit, quod dominus per seruum, & pater per filium, est dominus, & possessor. Extendere, etiam si minor profiteatur, quia licet non possit alienare sine decreto, tamen potest offerendo se religioni cum persona sua bona alienare sine decreto.*

Bald. conf. 248. Quiritur, an reservatio, lib. 2. num. 2. Dedicatio sui, & suorum monasterio, operatur idem, quod dominium etiam ipso iure in monasterium transit. *Oldr. conf. 278. n. 6.* Declarata tamen; quia iura, quae spectant ad proximos posteros iure sanguinis, non transeunt in ecclesiam per oblationem, & dedicationem sui, & bonorum suorum ecclesiae factam, prout ius patronatus; ius sepulchrae, & similia. *Gem. d. conf. 32. n. 2.* Restringere, quia suppeditio, & submissio sui, & suorum bonorum ecclesiae, vel monasterio facta non operatur translationem domini, & proprietatis, sed solum quod bona sunt sub protectione. *Fed. de Sen. conf. 279. per tot.*

Amplia; quia oblatio personae facta religioni regulari cum professione, inducit etiam in consequentiam oblationem bonorum omnium, etiam si reseruat sibi aliqua bona. *Cafr. conf. 69. Vifa quadam, lib. 1.* Extendere; quia oblatio sui facta Hospitali, nulla facta mentione de bonis, comprehendit etiam bona, quando alii Hospitalarii sine proprio viuunt ex sua regula; si vero possunt habere bona propria, sibi illa retinent propria. *Alex. conf. 81. in pr. lib. 1.* Restringere; quia oblatio simpliciter facta coniugato sine emissionem professionis regularis, non operatur in consequentiam oblationem bonorum, sed bona simpliciter, & de per se censentur oblata, & donata inter viuos; ideo debent esse monasterii, quatenus monasterium seruet conuenta, & pacta. *Bald. conf. 240. Quia dicta oblatio, lib. 5.* Limita; quia oblatio sui, & bonorum cum professione clandestine facta non operatur translationem domini, imo si talis oblatio, & professus moratur in seculo vti secularis, valet venditio ab eo facta, per errorem communem; quia sic toleratur erat. *Petr. de Anch. conf. 49. De iuribus professionis, per tot.* Limita; quia si oblato non possit regulariter licentiantur a monasterio, bona per eos oblata reuocantur a monasterio. *Bald. conf. 240. in fin. lib. 5.* quia videtur deficere causa finalis. *Cafr. conf. 69. Vifa quadam commissione, in fin. lib. 1.* Extendere idem, si filios suscipiat oblati; quia reuocatur oblatio bonorum, quasi habeat hanc conditionem. *Bald. d. conf. 240. circa fin. lib. 5.* vbi loquitur de existentia, no de susceptione liberorum. Vide, *Donatio profertendi, & sic ex certa causa reuocatur oblatio, Concl. 633. cum conclusionibus ibi prox. preced. & s. q. Amplia;* quia dedicatio bonorum facta Hospitali pro anima sua, & maiorum suorum post mortem suam resoluitur in donationem causa mortis; quia quando fit mentio mortis, tunc in dubio donatio censetur causa mortis, etiam pro pia causa facta. *Alex. conf. 13. Et si instrumentum, lib. 1. per tot. vbi dicitur communem.* Limita; quia oblatio simulata facta religioni de persona, & bonis nihil operatur nisi constat, quod est in fraudem. *Card. Zab. d. conf. 21. n. 3.* Limita; quia quando oblatio personae non tenet, non etiam tenet oblatio bonorum. *Card. conf. 21. n. 3. & ver. sed praesupposito, vbi aliter legat pro vtraque parte, & hanc tenet.* Declarata tamen, quia si non valet oblatio personae, potest valere donatio bonorum in vim donationis, si non est facta de omnibus bonis praesentibus, & futuris, alias secus. *Card. Zab. d. conf. 21. in fin.* Limita; quia is, qui obtulit se, & bona sua Hospitali, vel loco religioso, si de consensu Capituli sui, & Episcopi pficiatur capella, vel ecclesiae seculari, bona

quasi post talem licentiam non acquirat loco, cui se obtulerat; quia bona praesentia solum obtulisse praesumitur, sicuti ille, qui vendit, vel alienat omnia bona sua, censetur praesentia, & non futura, nisi expresse dicatur. *Bart. conf. 74. Quidam obtulit, per tot. lib. 2.* vbi in fine, an possit testari de acquisitis post licentiam. Declarata, 17 quia oblatio est quid diuersum a suppositione, & dedicatione, vt supra n. 15. & 9.

Oblati Religioni si sunt debitorum, quando Religio obligetur ad debita eorum, vel non. Concl. 18.

OBLATI vsque ecclesiae circa personam, & bona praesentia, & futura transferunt omnia in ecclesiam, vt teneatur ecclesia ad omnia debita oblato ante oblationem. *Rom. conf. 292. col. 3. ver. aut offert se, & sua bona.* Extendere in monasterio, & religione. *Roma. d. 2. conf. 292. col. 2. ver. quod enim monasterium, vbi apost. in ver. per monachum, & conf. 416. Pro dilucidatione, col. 1. in fin. ver. aut volumus.* Extendere, vt idem fit in arrogato. *Rom. d. conf. 292. col. 2. ver. item & quid arrogator, & d. conf. 416. col. 2. ver. aut volumus.* In tantum, quod si arrogator facit controuersiam, patitur missionem in possessionem bonorum, quae habuit ab arrogato. *Rom. conf. 416. Pro dilucidatione, col. 2. ver. aut volumus.* Extendere, quando oblatio fit simpliciter ecclesiae capaci acquisitionis bonorum de se, & bonis; quia ecclesia tenetur ad debita oblato. *Rom. d. conf. 292. col. 1. in prim. ver. fin. aut enim quis se offerret.* Declarata, seu restringere, vt ecclesia, vel locus pius teneatur ad debita oblato contracta ante oblationem, quae obtulit se, & bona sua; quia censetur ecclesia haeres vniuersalis, prout filius, sed tamen non tenetur ultra vires bonorum; si vero contraxit post oblationem, tenetur ecclesia, si habuit mandatum ab ea, vel si in usus, & vtilitatem ecclesiae sunt conuersa, alias non. *Abb. conf. 102. in fin. ver. circa secundum, lib. 2.* Extendere in eo, qui se obtulit, & bona sua loco pio, seu Hospitali; quia licet de loco pio non reperiatur decisio; tamen a simili tenetur, sicut religio, vel arrogans, quae necessario debet aequipari. *Rom. d. conf. 416. Pro dilucidatione, n. 2. ver. quoad secundum, vbi apost. dat concord. & mouetur Rom. duplici ratione; prima, quia Hospitalis dicitur successor vniuersalis, sicut filius, & alii, & in successione vniuersali deducitur semper es alienum; secunda, quia omnis successor obligatur ad debita, donec extant bona defuncti.* Amplia, & plenius distinguas plures esse casus: primus est, quando quis offert, vel donat omnia bona sua praesentia, & futura ecclesiae, vel religioni, vel bona sua omnia, vel bona particularia retenta integritate personae suae, & isto casu valet donatio omnium bonorum praesentium, & futurorum favore Ecclesiae. *Abb. d. conf. 102. in pr. lib. 2. de quo dic, vt in ver. Donatio. Concl. 648. & ibi prox. seq.* Et isto casu non est dubium, quod pro debitis contractis post donationem non tenetur Ecclesia; quia non potuit donans praediuicere donatario. *Abb. d. conf. 102. col. 3. in pr. ver. concludo sic, lib. 2. vbi, quod isto casu non tenetur Ecclesia vniuersalis quasi haeres ad debita postea contracta, quae non obtulit etiam personam.* Ang. vero *conf. 48. Quidam Franciscus per tot. tenet, 10* quod ecclesia possit teneri quoad debita paulo post donationem contracta, quasi facta sit donatio in fraudem, & possit reuocari. *Abb. d. conf. 102. col. 3. ver. concludo, lib. 2. fatetur, quod ex quo est donatio immensa, tenetur ecclesia alere donatorem.* Restringere; quia bene Ecclesia tenetur ad debita eius, qui omnia bona praesentia, & futura Ecclesiae donauit, quando sunt ante donationem facta cum hypotheca expressa, vel tacita; quia res transit cum suo onere, & non est hoc casu necessarium reuocatoria agere. *Abb. d. conf. 102. col. 3. n. 3. lib. 2.* Si vero credita anteriora non habent hypothecam tacitam, vel expressam, sed dantur personalem obligationem, si donatio est mere lucratua, creditor agunt reuocatoria; quia in donante praesumitur fraus, quae sufficit absque participatione donatarii, quae agit de titulo lucrativo; si vero agit de titulo oneroso, vt quia ecclesia dedit, vel se obligauit donanti, tunc reuocatur, quatenus donatarius participauit, vel fecit fraudem, alias non. *Abb. d. conf. 102. col. 3. n. 3. ver. aut illi, lib. 2.* Et praedicta procedunt, siue donatio contineat omnia bona praesentia, & futura, siue omnia praesentia, siue etiam bona particularia; quia eadem est ratio. *Abb. d. conf. 102. n. 4. ver. quid si simpliciter, lib. 2.* Secundus casus est, quando aliquis obtulit ecclesiae solam personam sine bonis; quia permanet in matrimonio, testatur, & bona sua retinet, & non efficitur religiosus, sed dicitur habere quandam modum viuendi, gl. in *lem. 1. de relig. domib.* & de debitis istorum oblatorum contractis ante oblationem, ecclesia sine dubio non tenetur; quia neque religio tenetur, quando bona professa non habuit. *Abb. d. conf. 102. col. 1. ver. venio nunc, lib. 2.* Extendere; quia neque tenetur ad debita postea contracta, nisi nomine, & cum mandato ecclesiae

clesia contraxisset, vel in utilitatem ecclesie conuertisset. Abb. d. 17 *conf. 102. col. fin. n. 4. ver. an autem teneatur. lib. 2. ¶* Tertius casus est, qñ offert se, & bona ecclesie, vel Hospitali, & isto casu, quando non, est religio, in qua fiat professio, non veniunt futura, sed presentia, & pro debitis contractis per oblatum tenetur Ecclesia ad omnia debita, vsque ad vires hereditatis, seu bonorum, non ultra, prout físcus. Abb. d. *conf. 102. in fi. ver. circa secundum. li. 2. & ita etiam Rom. conf. 416. Pro dilucidatione. n. 2. & seq. ver. quoad secundum. Bar. conf. 74. Quidā obicit, in pr. li. 2. vbi, q oblatio facta ecclesie regulari, prout Monasterio, in quo proficitur, continet oblationem personæ, & bonorum, secus si ecclesie seculari, quia bona non continet, nisi renunciet saeculo tacite, vel expresse. ¶* Extende, vt procedat, etiã si se offerat Hospitali, vel Monasterio regulari, in quo datur certus modus viuendi, quia non veniunt bona, nisi vel expresse dicatur, vel nisi ex regula, & modo viuendi veniant, ratio est; quia dedicatio facta regulatur secundum vñm loq. cui fit dedicatio. Bart. 19 *d. conf. 74. in prin. lib. 2. ¶* Restringe quoad debita postea contracta, nisi contraxisset cum mandato ecclesie, vel conuersio fuisset facta 20 in fauorem ecclesie. Abb. d. *conf. 102. in fin. lib. 2. ¶* Declara omnes casus prædictos, in quibus ecclesia tenetur ad debita professi, vel oblatis, vel ex testamento, vel ex donato; quia non obligatur ultra valorem bonorum, etiam si ex testamento non fecit inuentarium, ita Abb. d. *conf. 102. col. fin. n. 4. in fi. ver. si autem hospitali. lib. 2. vbi dicit* 21 *commune. ¶ Limita, quia is, qui offert se, & bona sua, non tenetur ecclesie, sed agendum est personali contra oblatum; quia quoad postea quasita sunt sua. Rom. d. *conf. 292. col. 2. in fi. ver. antiquus se* 22 *offert. ¶* Limita, quando oblatio est facta simpliciter; quia non perdit bona, non tenetur ecclesia, vel religio soluere debita oblatis. Rom. d. *conf. 292. n. 2. ver. tamen effectualiter.*

Oblatio debiti quando, & qualiter debeat fieri. Concl. 19.

1 **C**REDITOR secundus volens offerre primo, debet offerre non verbo solum, sed cum effectu, alias nõ valet oblatio. Bald. 2 *conf. 50. Secundus creditor. lib. 1. ¶* Amplia; qd debet offerre ante conclusionem in causa; quia post non valet oblatio, sicut nec post rem iudicatam. Bald. d. *conf. 50. per tot. lib. 1. maxime in fin. vbi etiam in* 3 *prin. dicit, quod ius offerendi durat vsque ad sententiam. ¶* Amplia; quia oblatio iudicialis in casibus, in quibus de iure excuset, non intelligitur de simplici, & verbali, sed de facta ab eo, qui habet in manu res paratas traditioni actuali, sic declarat Bar. & alii sequuntur in l. *prator. §. si quis paratus. ff. de noui oper. nunciat. & in l. acceptam. C. de vsur. Alex. in l. si mora. ff. solut. matrim. Negud. de pign. in 2. parte 3. memb. 5. part. prin. vbi ponit limitationes. Vide Conclusionem proximam. seq.*

Oblatio debiti quando sufficiat verbalis, vel requiratur depositio. Concl. 20.

1 **O**BLATIO sola verbalis non sufficit, nisi fiat simul depositio oblatis, quando offerens tractat de actione acquirenda ex ipsa oblatione, l. *si ree. C. de part. inter emp. & vendit. Cald. consil. 281. in fi. alias 3. de locat. quod est Petr. de Ancha. & idem Petr. Anch. conf. 231. Vñs diligenter, in pr. ¶* Declara, vt plenissime Boer. *decis. 124. n. 22. & seq. vbi n. 29. & seq. declarat, & facit regulam contrariam, qñ fit ante litem contestatam in iudicio, vel quando is, cui fit, recusat recipere, quia habetur pro reali deposito, vel quando nihil oppositum est. ¶* Amplia, vt idem sit, quando offerens tractat de impediendo cursu vsurarum iam inchoato; quia simul cum oblatione debet deponere pecuniam, l. *acceptam. C. de vsur. Calder. d. conf. 281. in fi. alias 3. de locat. ¶* Declara tamen, quod licet oblatio sola non impediat cursum vsurarum iam ceptum, tñ purgat, & tollit moram iam commissam, l. *illud. ff. de pericul. & commod. rei vend. Calderin. d. conf. 281. ver. cum ergo, in fin. alias 3. de locato. ¶* Amplia; quia quando debetur quantitas, nõ sufficit oblatio verbalis, sed requiritur realis. Bald. qui loquitur hoc casu *conf. 25. in fin. ver. oct. anuum dubium, lib. 1. ¶* Extende; quia quando agitur de implemento actoris debentis rem mobilem, vel pecuniam, debet realiter offerre. Bald. *conf. 368. Quod permutatio, circa finem. ver. ex quibus concludo, lib. 5. ¶* Extende in eo, qui agit ad redimendum rem venditam ex pacto redimendi; quia debet pretium deponere, alias incepte agit offerendo solum verbaliter. Anchar. *conf. 331. in prin. ¶* Extende in contractibus vltro citroque obligatoriis; quia qui vult agere ex eis, si tenetur ex parte sua aliquid implere, quod consistat in pecunia, debet illud deponere post oblationem verbalem. Anchar. *conf. 86. in prin. ¶* Et ideo emptor, qui vult sibi a venditore fieri instrumentum, debet soluere integrum pretium, nec sufficit oblatio verbalis, Alex. *conf.*

39. *veriturus in prin. maxime n. 3. lib. 5. ¶* Extende; quia non sufficit depositio partis, sed debet esse integrale etiam de expensis, si sunt promissæ expensæ. Anch. d. *conf. 331. n. 3. ver. item ex dicto. ¶* Declara, vt non procedat, qñ practica esset, quod debitor pecuniam posset offerre bona in solutum; quia sola oblatio sufficeret. Bald. *conf. 388. Practica Cuiuslibet, lib. 1. in pr. ¶* Declara, vt non procedat, quando offerens non consequitur id, propter quod fit oblatio; quia is, cui offertur, contradicit; quia sufficit verbalis. Cuman. *conf. 5. Non nuocando. n. 2. ver. nec diu potest. ¶* Amplia; quia ad hoc, vt oblatio verbalis excuset a pœna, debet esse iudicialis, & debet actualiter fieri depositum apud a dem sacram autoritate iudicis, argum. l. 2. §. fi. C. de iure emphyt. l. si praes. C. de Episc. audien. ¶ Contrarium, quod sola oblatio sufficiat ad excusandum a pœna sine depositione, & sine iudice, & liberet emphyteutam a pœna, ne cadat ab emphyteuti, tenet Cald. *conf. 281. ver. sic fin. ver. sed dico cum Accur. alias 3. de locat. qui hoc dicit procedere, quando res deponenda erat modica, & non intererat creditoris, quod deponeretur. ¶* Declara Alex. *conf. 15. fil. 130. In causa, n. 9. in fi. cum seq. ver. non obstat, quod dicitur, lib. 4. vbi quod sola oblatio in iudicio ad tollendam pœnam, & moram tollit, sicut in contractibus bonæ fidei; secus in contractibus stricti iuris, etiam si addit dies, & pœna, sed tamen eo casu, quo oblatio verbalis in contractu bonæ fidei impedire debet moram, & pœnam, incurrendam, etiam quando adest dies, & pœna, nec esse est, quod fiat presentis pecunia, videlicet quod offerens habeat pecuniam in manibus, vbi plenissima apost. in *ver. offerre, dat conc. plurimos. ¶* Amplia; quia oblatio verbalis nunquam releuat, quando creditor est paratus recipere. Arret. *conf. 142. in fin. ver. ad vltimum. n. 24. Bart. in l. si. ff. de distr. act. pign. Alex. conf. 44. Eximie Doctor. n. 6. lib. 7. ¶* Amplia in oblatione fideiussoris; quia non releuat, nisi offerens adducat secum fideiussorem paratum se obligare. Alex. *conf. 90. Fere omnis vis, in fi. ver. prater ea oportebat. lib. 1. plene Boer. decis. 124. n. 3. Rom. plene conf. 163. Constitutio, in fi. ver. vltimo, vbi plene apost. in *ver. realiter, citat plurimos conc. Alex. conf. 222. Vñ facti, col. fin. 20. & 21. ver. & dato, lib. 2. ¶* Extende, vt procedat non solum qñ oblatio satisfactionem requirit, sed etiã si pignora, aut aliquid aliud, qui dorem. §. item responsum. ff. de solutio. & ita Rom. *conf. 163. in fin. ver. ego autem. ¶* Amplia; quia si est incertum quid, & quantum debeatur, duo debet oblatio continere; vnum, quod offert se paratum facere omnia, ad quæ de iure tenetur; secundum, quia debet adire iudicem & petere vocata parte eligi calculatorem, qui videat, & declarat, quid, & quantum debeat. Arretin. d. *conf. 142. in fin. 24. ver. aut dubitat. ¶* Vide Bald. in l. si residuum, C. de distr. act. pign. vbi qualis debeat esse obligatio debiti non liquidi, vt releuet debitor. Ang. in l. *prator. §. si quis paratus. ff. de noui oper. nunciatio. Alex. conf. 44. lib. 2. & l. 4. §. ait prator. ff. de re iudic. ¶* Amplia; quia in casibus, in quibus obligatio habet aliquem effectum, necesse est, q offerens pecuniam habeat illam promptam, & in manu, alias non dicitur obtulisse, nisi duobus casibus, de quibus relatiue Alex. plene *conf. 130. In causa, n. 10. & seq. ver. & si dices, lib. 4. & ibi plenissima apost. in *ver. offerre, dat conc. plurimos. Alex. conf. 131. eodem lib. 4. n. 1. ¶* Extende, vt idem sit in eo, qui offert fideiussorem; quia debet illum secum habere, & ostendere, quando offert, alias non releuat. Alex. d. *conf. 130. n. 11. ver. & sic etiam, lib. 4. ¶* Declara tamen; quæ prædicta procedunt, qñ debitum est liquidum; si vero non est liquidum, sufficit pro parte liquida, si adit, offerre cum pecunia presentis, pro non liquida sufficit offerre, quod facta liquidatione soluat, & offerre fideiussorem. Alex. d. *conf. 130. n. 11. ver. & similit. lib. 4. ¶* Amplia; quia verbalis oblatio nunquam releuat postmodum commissam. Alex. d. *dict. conf. 130. In causa, n. 11. lib. 4. ¶* Amplia in oblatione redditionis computorum per obligatum; quia non sufficit oblatio verbalis, quod fit paratus reddere rationem, & facere omnia, ad quæ tenetur; quia debet producere, & offerre scripturas legendas, in quibus continentur rationes, & offerre reliqua; in quibus est debitor. Alex. d. *conf. 102. Vñs, nu. 5. ver. non obstat, lib. 1. vbi, quod aliter facta oblatio verbalis non releuat. ¶* Extende; quia etiã si rationes non essent clarae, non excusatur tamen etiam adducat secum fideiussorem de reddendo id, quod reddere debitor. Alex. d. *conf. 102. n. 5. ver. & si dicitur, lib. 1. ¶* Amplia; quia debet esse congruis loco, & tempore, l. si solutus. ff. de solutio. ideo qui vult tutores requirere de computis, & rationibus recipiendis, debet eos commouere prius cum aliqui dilacione ad considerandum scripturas, & computa. Alex. d. *conf. 102. n. 7. lib. 1. ver. denique oblatio. ¶* Limita; quia oblatio eius, qui debet realis, quid implere, sufficit, si verbo fiat ad excusandum a mora. Rom. *conf. 244. Pro euidencia, numer. 5. ver. secundum, quia certum. ¶* Limita; quia vbi cunque oblatio verbalis non sufficeret, sed requireretur actualis; tamen sufficit verbalis, vbi offerens non con-***

sequitur id, propter quod fit oblatio; quia, si debet recipere, est in mora, & contradicit; ideo vector mercium si offerat solvere daturum, & publicanus plus petat, vel nolit recipere, si vecturalis recedit, non cadit in commissum. Cuman. *consil. 5. Non reuocantur. num. 2. ver. nec dici potest.* ¶ Extende, etiam si offerens tractat de acquirenda actione; quia si pars recipere debens recusat, adhuc releuat oblatio verbalis, prout realis. Roland. à Vall. *consil. 53. num. 2. & seq. lib. 1. vbi alios allegat, & attestatur de * communi, & vide Crauet. consil. 331. num. 5. & seq. lib. 3. Capic. decis. 19. num. 2.* ¶ Vbi, quod in odium reculantis procedit. ¶ Restringe, nisi contradicens habeat iustam causam contradicendi, idem Roland. *d. consil. 53. lib. 1. num. 3. 4. & seq. vbi dat alias restrictiones, quando tacuit is, cui fit oblatio vel quando offerens obligatus est soluere cum iuramento. Rota in nouissimis part. 2. decis. 71. in fin. ¶ Restringe, quando is, cui fit oblatio, partem recipere paratus est ad computationem; quia non releuat, vt in nouissimis. Rot. lib. 3. decis. 14. 13. ¶ Declara coram istam materiam; quia si emphyteuta iuit ad domum dominum, & obtulit canonem loco, & tempore congruis, euitat caducitatem, etiam si oblatio fit verbalis tantum, maxime, quando dominus noliit recipere; quia tunc licet esset necessaria, actualis & realis oblatio; illud est verum quod dominus fuisset paratus recipere; secus si recusat, bene verum est, quod ad effectum, vt offerens liberetur à solutione, requiritur oblatio, & consignatio, seu depositum actuale, ita plene Clar. in *S. emphyt. quest. 8. num. 10. vbi ponit, quod emphyteuta, vbi * dicit communem, & citat plurimos. ¶ Limita in rebus stabilibus; quia debitor rei volens agere, & implere ex parte sua, sufficit, quod offerat bona, & det licentiam capiendi possessionem, & interpellat, vt vadat secum; quia est paratus bona consignare. Bald. *consil. 368. circa fin. ver. ex quibus, lib. 5. ¶ Declara; quia si debet implere, puta in soluendo, debet legitime offerre, & non sufficit offerre verbo, quando factio opus est. Rom. *consil. 244. Pro euentura, num. 4. ver. tertio, vbi apostill. in 3. ver. are debet, quæ citat concord. ¶ Limita in oblatione iudiciali, quando fit ad consequendam actionem, vel actionis exercitium, non requiritur depositum. Bart. & alii in *l. si rem, §. fin. ff. de pignor. actio. Bart. in *l. fin. ff. de distractio. pign. Castren. in *l. acceptam, C. de vsur. & in *l. iulianus, §. offerri, ff. de actio. empti. Alexand. Iaf. & alii post Bart. in *l. iudicium, §. fin. ff. de verb. oblig. Negul. de pign. in 3. memb. 3. part. 2. num. 5. ¶ Cor. *consil. 291. lib. 3. Boer. decis. 124. num. 29. in fin. vbi de * communi. Tiraq. de retractu. conuenio. §. 4. gl. 6. num. 1. & latius num. 21. & seq. vbi declarat procedere, quando is, cui fit oblatio, recusat recipere; secus si tacet. ¶ Declara; quia vbiunque agitur, vt qui offert, lucratur fructus; semper requiritur realis oblatio, ita Tiraq. de retractu. conuenio. §. 4. glo. 6. num. 3. sequitur Vrsill. in *addit. ad Afflic. decis. 205. num. 8. & seq. ¶ Limita; quia sufficit sola oblatio sine depositione ad liberandum debitorem specie; quia liberatur ipso iure. Cald. *consil. 281. in finalibus 3. de locat. ¶ Extende, vt etiam debitor in genere per oblationem liberetur ope exceptionis, l. qui debentur, in *princ. ff. de solutio. Cald. d. *consil. 281. circa fin. alias 3. de locato. Vide Ant. Gabriel. lib. 1. tit. de solutio. Concluf. 8. Oblatio verbalis sufficit, quando creditor non vult recipere.**************

Oblatio debiti quando sufficiat generalis, & sub conditione, & quando debeat esse pura, & specialis. Concluf. 21.

Oblatio ¶ per reum facta, quod est paratus satisfacere iuxta formam iuris, vel statutorum, quorum vigore conuenitur, est sufficiens. Petr. de Anch. *consil. 6. Vso ibemate questionis, num. 6. ver. ex quibus concludendum videtur. ¶ Amplia; quia sufficit oblatio generalis, & conditionalis, videlicet sum paratus soluere eateus, quatenus actio contra me datur, arg. *l. si domus, §. qui confitetur, ff. de iur. i. si reus paratus, ff. de procur. Petr. de Anch. d. *consil. 6. num. 7. ¶ Vbi ex quo patet. ¶ Extende, vt maxime oblatio generalis sufficiat, quando aduersarius non impugnatur, nec contradicit. Bald. *consil. 148. Practica Cunitatis, in princ. num. 1. in fin. lib. 1. ¶ Amplia; quia debitor offerens se paratum soluere in loco sui domicilii non incurrit penam, donec sit declaratum, quod debeat soluere alibi. Bald. *consil. 225. Ad euenturiam, in fin. lib. 3. & idem dicit *consil. 224. in fin. eod. lib. maxime quando creditor scripsit, quod mitteret pro debito. ¶ Limita; quia si Titius promisit feudum certo pretio intra octo dies sub pœna, & interpellatur ad recipiendum pretium, & ad faciendum instrumentum concessionis, & venditionis feudum, nec dicitur, cum consensu domini, non incurrit pœnam; quia non potest facere venditionem feudi sine licentia domini. Fulg. *consil. 223. Ex facto proponitur, in princ. ver. secundo principaliter. ¶ Limita; quia non valet oblatio incerta, sum paratus facere ea, ad quæ de iure teneor, quando quis agit, vt consequatur. Roland. à Vall.*******

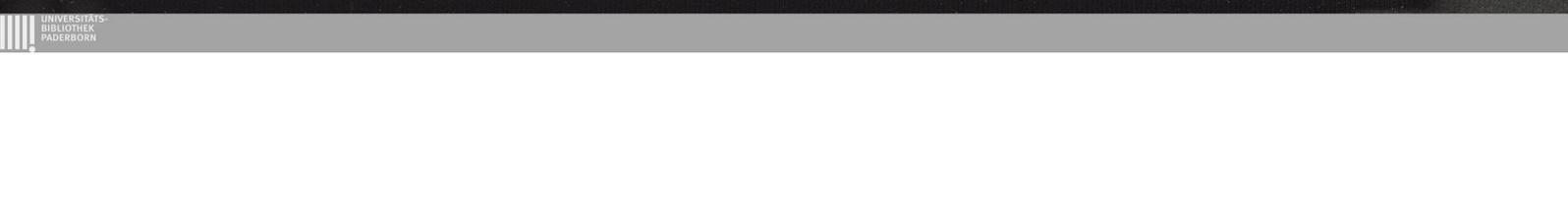
*consil. 53. num. 41. ver. tertio dicitur, lib. 1. ¶ Limita; quia oblatio, vt valeat, & habeat vim solutionis, debet esse pura, & simplex. Bart. & Castren. in *l. si solutus, ff. de solutio. Alexand. *consil. 26. col. fin. lib. 6. Curt. Sen. *consil. 59. Vifis, col. 3. & idem est in deposito. ¶ Extende; quia conditio extrinseca, ad quam aduersarius non obligatur ex vi oblationis, vel depositi, bene vitiat oblationem, & depositum. Vide, *Depositum contentiosum. Concluf. 203. ¶ Declara extentionem, vt non procedat, quando talis conditio quantumcunque extrinseca, & extranea modificaretur per clausulam, quatenus tamen, vel si, & quatenus de iure; quia cum fiat relatio ad iuris dispositionem, quæ est conditio de presenti, non habetur pro conditione, l. cum ad presens, ff. si cert. per. prout in simili Bart. in *l. si conditionalis, ff. de authorit. tutor. vbi de contractu factio per tutorem, in quo index interponit decretum cum conditione, si & in quantum fieri potest, dicit, quod videtur, quod valeat per d. l. cum ad presens, ex aduerso videtur, quod non valeat; ideo non decidit ibi; tamen in l. cum propter, ff. de leg. presland. expresse dicit tale decretum valere, & non dici conditionale, & ita * communiter transeunt Doct. vt per * Iaf. in *l. cum ad presens, in fin. ff. si cert. per. ¶ Restringe; quia bene potest habere conditionem intrinsecam, quæ tacite inerit ex natura rei, vel actus, prout si diceretur, dummodo cedat iura, & dimittat bona, vt per Negul. de pign. in 3. memb. 5. part. in princip. num. 113. ¶ Idem, si emptor offerat venditori pretium, dummodo res vendita sibi tradatur. ¶ Ideo si dicat, dummodo caueat offerenti, quod iura sunt integra, & illæsa; nam exprimendo conditionem, quæ tacite inest, non redditur actus conditionalis, l. in conditionibus, §. hæc demonstratio, ff. de cond. & demonstrat. Vide pro & contra in ver. *Depositum contentiosum vt releuat quæ requiruntur. Concluf. 203.********

Oblatio debiti incerta quando sufficiat, vel non. Concluf. 22.

Oblatio ¶ incerta releuat, quando debitum est incertum, puta consistens in melioramentis non liquidatis; quia tunc oblatio incerta admittitur. Bald. *consil. 25. in fin. ver. octauum dubium, lib. 1. ¶ Declara vt per Aret. *consil. 142. in fin. num. 2. 4. ver. aut dubitat, quia si incertum est, quid, & quantum debeat, duo debet face- re offerens, videlicet offerre in genere omnia, ad quæ de iure, & adire iudicem, & petere vocata parte eigi calculatorem, qui de- clarat, quid, & quantum. ¶ Amplia; quia is, qui administrat bona hereditaria, si interpellatur ad reddendum rationem, & reliqua restituendum, sufficit, quod offerat se paratum; quia cum requiritur calculatio, & non fit liquidum debitum, non tenetur de- ponere. Anch. *consil. 235. Prima facie, per rot. ¶ Limita; quia si debi- tum esset executiuum, puta ex sententia, quæ habet executionem paratam, l. à Divo Pio, in *princ. & §. 1. vbi Iaf. num. 4. ver. tertio nota, ff. de re iud. vel ex instrumento gaurentigato, quamuis si non est li- quidum non fit locus executioni. Alexand. *consil. 192. Vifis narratis, num. 2. lib. 7. cautela tamen est, quod tunc fiat depositum alicuius modicæ summæ cum oblatione de soluendo residuo facta liqui- datione, & detur fideiussor; quia tunc executio nullo modo po- test fieri. Benintend. *decis. 77. num. 2. Vide plene in ver. Administra- tor condemnatus ante liquidationem qualiter releuetur. Concl. 110. Vide, Oblatio debiti quando sufficiat verbalis, vel requiratur depositio. Concl. 20.******

Oblatio ad domum creditoris quando & qualiter faci- cienda. Concluf. 23.

Obligatus ¶ offerre ad domum creditoris, vt euitet pœnam, tenetur accedere, & expectare creditorem, & non sufficit iuile, & obtulisse tempore, quo non erat creditor in domo; quia nihilominus debitor incurrit pœnam. Bald. *consil. 148. Si creditor, in fin. lib. 3. vbi loquitur in muliere obligata offerre ad domum creditoris, vt non euitet pœnam, si non expectauit. ¶ Et quilibet obligatus implere, vt consequatur actionem ex contractu, vltro, citroque obligatorio, tenetur ire ad domum rei, & offerre, alias non dicitur satisfacere, si citet, & offerat, & deponat in iudicio, & maxime contra mulierem hæc procedunt. Petr. de Anchar. *consil. 86. Pro faciliore, per rot. ¶ Limita, quando creditor non face- ret copiam sui, sed latitaret; quia sufficit accessisse ad domum, & obtulisse, absque eo, quod expectaretur. Bald. *consil. 148. ver. super oblatione, lib. 3. Limita; ¶ quando creditor tenebatur facere quie- tantiam debitori de aliis, quam de oblati; quia tunc cum ipse creditor esset in mora, excusatur debitor, ne ipse moram incurrat, licet non vadat ad domum debitoris. Bald. d. *consil. 148. in princ. lib. 3.****

Oblatio debiti per quos fieri possit, vel non. Concl. 24.

1 **P**ROCURATOR † ad lites potest facere obligationem debiti nomine principalis, licet tali procuratori non possit solui. Bald. 2 *consl. 25. in fin. ver. octauum dubium, lib. 1.* † Limita; quia dominus non incidit in penam, licet contra eius procuratorem fuerit facta interpellatio. Fulgos. *consl. 223. Ex facto proponitur, col. fin. ver.* *quoniam hic probe dubitari possit. Vide, Solacere quoniam possit tertius pro tertio, & meliorem conditionem facere. Concluf. 352.*

Oblatio habet multos effectus. Concluf. 25.

1 **M**ARRITVS, † qui tenetur ad custodiam rei dotalis etiam solutione rei dotalis fructuosa, & sic de dolo, lata, & leui culpa facta obligatione rei dotalis fructuosa, si reculant recipere haeredes, & negligant colligere fructus, & cultiuare, liberatur a culpa etiam leui. 2 *Alexand. consil. 47. Circa primum, num. 6. lib. 1.* † Amplia; quia facta obligatione si creditor recusat recipere, incurrit moram, & si res pereat oblata, perit culpa debentis recipere, qui reculauit. Vide, *Mora debet nocere moroso, non e contra. Concluf. 380.* † Amplia; quia licet mora creditoris reculantis recipere summam debitam a debitore non extinguat actionem, quin possit petere, & consequi, nisi esset amissa res ablata. *Bart. in l. fin. C. de condit. insert. tamen fallit in obligatione facta a Republica debitrice; quia si recusat recipere creditor amittit actionem, & creditum.* † E conuerso obligatio creditoris, quod post lapsum terminum ad redimendum est paratus recipere pretium, operatur, quod censetur perpetuo obligatus recipere, *l. post diem, ff. de leg. commiss. Rom. consil. 27. col. fin. ver. quarto dubitatur, vbi apostill. citat Soc. Jun. consil. 145. Viso puncto, num. 25. lib. 1.* † Declara; quia si obligatio de recipiendo pretium est facta pendente termino ad redimendum, non censetur facta pendente termino ad redimendum, non censetur facta nouatio, vel recessum a termino; secus si post lapsum termini fiat obligatio. *Crau. consil. 151. Neminem, num. 8. Fel. in rubric. de prescriptio, num. 17. ver. aduere duobus modis. Tiraq. de retract. conuentionio §. 1. glof. 2. num. 52.* 6 *quos citat apost. ad Rom. d. consil. 27. in ver. Recepsisse.* † Remedium tamen est, quando post lapsum terminum obulit se recipere, vt liberetur, quod requiritur ad soluendum; quia iudex potest statuere terminum duorum mensium, quo elapso extinguitur talis obligatio, si non redimet, & intelligitur; dummodo celeri solutione satisfaciatur, ita *Rom. d. consil. 27. in fin. & repetit. consil. 182. In casu proposito, in fin. vbi apostill. dat concord. in vtroque consil. idem Rom. sing. 765. Facio tribuatum vbi apostill. dicit * communem, & allegat Tiraq. de retract. conuentionio §. 1. glof. 9. num. 112. & seq.*

Oblatio quando constituat in mora. Concluf. 26.

1 **D**EBITOR † offerens soluere creditori constituit eum in mora, si non recipit. *Bart. in l. prator, §. si quis paratus, in fin. ff. de nou. oper. nunciat. l. si per te, C. de vsur. Alexand. consil. 92. Per scriptu ius, num. 9. & seq. lib. 1.* † Extende maxime, quando est in iudicio, & cum profectione. *Bart. in l. si reus, ff. de procurat.* † Restringe, quando creditor replicaret, quod est paratus recipere, quia tunc obligatio euadescit. *Bart. in l. fin. in fin. ff. de distractio. pign. Alex. consil. 44. Eximie, num. 6. lib. 7.* † Declara restrictionem, vt procedat quando debitor tenetur ire ad domum creditoris, secus si creditor tenetur ire ad domum debitoris, prout in depositario offerente; quia debet creditor ire ad domum eius, alias non sufficeret replicatio, si paratus recipere. *Salyc. in l. acceptam, num. 7. C. de vsur.* † Amplia; quia vasallus petens inuestituram feudi a domino intra tempus a die scientiae, si dominus negat illam dare, constituitur in mora; quia sufficit, quod vasallus petat, & offerat prestare homagium, & omnia facere, ad quae de iure tenetur, & tali casu si dominus negat, habetur pro facta inuestitura, dominus non solum tenetur ad interesse vasallo, sed priuatur iure suo, sicuti priuaretur vasallus, si non petisset in termino, ita *Abb. consil. 3. Nitar. col. 12. ver. v. decima, lib. 2.*

Obligatio quid sit. Concluf. 27.

1 **O**BLIGATIO † est iuris vinculum, quo quis adstringitur ad implendum id, quod ille promissit, alias ad id tenetur. † Obligatio oritur ex promissione aliquid in futurum soluendi, vel faciendi, non autem ex declaratione facta super obligatione de praeterito; quia declaratio solum detegit obligationem, quae erat, non autem nouam inducit. *Flor. a S. Petro consil. 17. num. 8. & seq. ver. secunda ratio, vbi, quod laudum declarans aliquem ex instrumento teneri non inducit obligationem, neque actionem, sed agendum est ex declarato.* † Et obligatio rerum, & bonorum non est venditio, neque alienatio; quia ex ea non transferitur dominium aliquod, sed dumtaxat constituitur pignus. *Simon de Prax.*

consl. 35. num. 38. † Et appellacione venditionis, vel alienationis non venit obligatio, vel hypotheca ex proprietate, sed ex interpretatione, communem * dicit *Corbul. de iur. emp. de caus. priu. ob alienat. q. 6. in princ.* † Declara tamen; quia large sumptio verbo bulo, obligatio, & hypotheca dicitur alienatio, & appellacione alienationis continetur, maxime quando est pro tanta sumptus pignorat, vel tradita obligata, quod non subest spes reuocacionis. *Alexand. consil. 19. 6. in fin. lib. 6.*

Obligatio naturalis quae dicitur, & quae civilis, & de effectu vtriusque. Concluf. 28.

NATURALIS † obligatio dicitur obligatio, quae ex consensu solo inducitur praeter, & sine solemnitate civilis, sed prout iure gentium ante ius civile. *Bart. in l. 1. num. 9. ff. de cond. indeb. vbi examinat multa exempla, quae dicuntur naturaliter debita, prout debitum ex testamento non solemniter inter patrem & filium, & is familia, quae de iure civilis non parum actionem.* † Si vero obligatio sit contra formam legis civilis resistentem actus, & obligationi vt quia redditur nulla; tunc non oritur obligatio civilis, neque naturalis. *Iul. in l. cum quis, num. 9. C. de iur. & fact. ignor. seq. ver. omisso.* Et † idem, quando non datur forma, sed prohibetur aliquid omnino fieri, & nullum redditur; tunc naturalis non oritur. *Iul. d. l. cum quis, num. 7. ver. omisso leuibus, C. de iur. & fact. ignor.* † Et vbi cumque actus est nullus ipso iure, naturalis obligatio non oritur. *Iul. d. l. cum quis, num. 11. C. de iur. & fact. ignor. vbi num. 13. dicit magis * communem, quod non oritur naturalis obligatio ex testamento nullo; quia non habet sufficientem numerum testium.* † Declara; quia si actus est nullus ratione non voluntatis, non potest oriri naturalis obligatio; si vero adest voluntas, sed deficit solemnitas, tunc oritur naturalis obligatio, ita *Bart. in tract. de honor. lib. 1. diffin. 1. cap. 3. num. 8. ver. nam voluntas.* Actionem non parit sola obligatio naturalis. † Restringe, quando est geminata, & vel reiterata. *Iul. d. l. cum quis, num. 13. C. de iur. & fact. ignor.* † Duplex est naturalis obligatio; vna est, quae stat in paritate iustitiae similibus, & ista oritur ex testamento non solemniter etiam non ad pias causas; alia est obligatio naturalis praecia, quae ponitur occupandi, & retinendi; & ideo si oritur ex testamento non solemniter, non datur ius retinendi, nisi sit ad pias causas. *Alexand. consil. 70. Viso consil. col. fin. num. 16. ver. quoniam, lib. 2.* † Declara, quod dicitur, non dari retentionem ex naturali, quae oritur ex testamento non solemniter, intelligi quoad haereditis institutionem; quia si non est haeres ab intestato grauatus, non est obligatus etiam naturaliter, sed bene quoad legata. *Alexand. d. consil. 70. num. 17. ver. ad aliam sententiam, lib. 2.* † Retentionem tamen confert, si res peruenit ad eum, cui naturaliter debetur, & non admittitur repetitio. *Iul. d. l. cum quis, num. 13. ver. additio, vbi loquitur in legato ex testamento nullo, C. de iur. & fact. ignor.* † Idem, quia imo tributus denegandi coram ecclesiastico per euangelicam denunciationem. *Iul. d. l. cum quis, num. 14. C. de iur. & fact. ignor. plene Franc. Balb. de prescriptio. in 3. part. princ. in 2. part. q. 7.* Et qui est obligatus naturaliter tantum, licet non possit compelli; quia actionem non habet, tamen in foro conscientiae obligatur, plene *Bart. in tract. de iur. lib. 1. diffin. 1. cap. 3. vbi pro vtraque parte, & dicit tutorem viam esse exonerandi conscientiam, licet restringatur in aliquibus casibus, quando ius commune operatur.* † Inlicitum est illi, qui habet obligationem naturalem, furari rem sui debitoris, vt sibi licet, quando aliter non potest consequi, quod sibi debetur. *Iul. d. l. cum quis, num. 14. C. de iur. & fact. ignor.* † Restringe; quia neque confert retentionem contra praescriptionem triginta annorum, quia praescriptio tollit obligationem, seu actionem civilem, & elidit naturalem, vt sit inefficax, vt per *Iul. d. l. cum quis, num. 14. C. de iur. & fact. ignor. Fel. in c. ad aures, de prescriptio, num. 4. & seq. p. n. Bero. in rubr. eod. tit. n. 44. & seq. vbi declarat hoc procedere contra praescriptionem cum bona fide, alias secus.* † Potest tamen civilis obligatio induci sine naturali; nam si numero Titio centum annorum obligatur alius, neque contra alium datur actio, vt est text. in *l. qui mutuum, & l. non aduersus, C. si cert. pot. secus, si tertius per stipulationem se obligaret.* *Alex. consil. 61. Viso processu, in princ. lib. 2.* † Et idem, si quis mutuum nomine Titii pecuniam alienat, potest tamen prius se ex stipulatu obligare Titio, cuius nomine si sit mutuum de pecunia etiam aliena. *Alexand. d. consil. 61. num. 2. ver. non videtur obs. lib. 2.* † Civilis obligatio est illa, quae inducitur de iure Civili, & quandoque est sola sine naturali, prout condeinatio ex sententia, & alia exempla, quae ponunt *glof. Bart. & alii in l. 20. & seq. ver. videamus de secundo, ff. de condit. indeb. vbi, quod licet Deus prius Maximus fecit hominem sine matre, deinde hominem*

turaliter ex patre & matre, & singulariter generationem Christi Domini Noltri ex sola muliere sine viro; item Etiam ex solo viro fecit; ita Imperator produens obligationes, & actiones aliquas ex sola naturali, aliquas ex sola ciuili, aliquas ex ciuili & naturali in esse produci; & ideo ciuiliis quandoque sola, quandoque iuncta cum naturali, prout quod pactum nudum habens naturalem tantum, si uelatur, obligationi efficaciaccedit ciuili, & parit actionem. ¶ Differunt nedum in productione naturalis, & ciuili, sed etiam in extinctione; quia naturalis, quae ex solo, & nudo pacto, & nudo consensu oritur, pariter solo consensu extinguitur omnino, ciuiliis uero non extinguitur ipso iure, sed ex exceptionis, l. Stichum §. naturalis, ff. de solutio. Castr. consil. 393. ¶ Et attingamus, circa fin. lib. 1. ¶ Sic è contra praescriptionem inducta de iure Ciuili collata actionem ciuilem ex exceptionis secundum aliquos, & ipso iure secundum alios; tamen naturalem non tollit, & elidit; quia reddit inefficacem, quando utraque pars est de perse; si uero sunt uita, ex quo naturalis ex coniunctione cum ciuili fuit semel efficacis praescriptio licet tollat ciuilem, & elidat naturalem, non tamen reddit illam inefficacem, nisi quoad actionem; quia si res debita perueniat ad creditorem, poterit retinere ex naturali elisa. Vide, Praescriptio tollit obligationem. Concluf. 165.

Obligatio fit ex quibuscunq; uerbis aptis.
Concluf. 29.

OBLIGATIO fit nedum ex uerbis, me obligo, vel promitto, sed ex quibuscunq; uerbis aptis ad obligationem, ueluti si quis in iudicio offert se soluturum, vel quod satisfaciatur omnibus creditoribus legitimis Titii filii sui. Alexand. consil. 114. ¶ Viso processu, in princip. lib. 6.

Obligatio simpliciter facta intelligitur statim, & quantum deus. Concluf. 30.

REGULA est, quod qui promittit, uel se obligat soluere simpliciter, intelligitur statim. ¶ Amplia; quia uerba dispositionis, quod aliquid fiat intra septennium, debent intelligi de septennio statim incipiendo à dispositione. Alexand. consil. 127. ¶ Viso processu, num. 3. ver. quia uerba coniunctionis. lib. 7. l. eum qui calend. in princip. ff. de verb. oblig. ¶ Amplia; quia in obligationibus facti mora contrahitur sine interpellatione; quia qui tenetur facere, statim facere tenetur, & non faciendo mora incurritur. Crauert. consil. 246. Iacobus Perrotti, in princip. ubi dicit * communem, & magis communem. Limita ¶ in mutuo; quia esset sine uelitate, maxime, quando ad emendas merces; quia intelligitur congruo tempore arbitrio iudicis. Anch. Regien. lib. 2. q. 38. circa fin. ubi alia ponit familia.

Obligatio pluries facta, quando vna, vel plures.
Concluf. 31.

OBLIGATIO incipiens à permisso, & terminans ad permillum est vna, etiam si fiat bis de eadem re, & inter eandem personas, licet oratio obligationis diuersa sit. Bald. consil. 333. Amplius si fundum, in princip. lib. 3. l. qui uis idem, ff. de verb. oblig. ¶ Legatum factum sub conditione in testamento, & repetitum pure in codicillis, debetur pure ex codicillis, nec tenetur legatarius refutationem facere haeredi de legato ex testamento, si soluitur ex codicillis. Bald. consil. 404. ¶ Praeterea, si soluitur ex codicillis, antequam ad plures summas, an ad vnam tantum, & an praesumantur plures, & diuersae quantitates, ita ut omnes debeantur, an potius vna plures repetita, ita ut semel debeatur. Iaf. in l. triticum, col. 3. ff. de verb. oblig. & consil. 87. lib. 3. & uide eundem in l. plane, §. l. prima, §. 1. ff. de leg. 1. ¶ Exemplum mutui tibi decem, postea repetitur obligatio tua uersus me de decem occasione mutui, siue in continenti, siue ex interuallo, censetur vna, & eadem quantitas, & eadem causa, ut semel tantum debeatur. Iaf. d. l. triticum, n. 8. ¶ In ex dictis Bart. ff. de verb. oblig. ¶ Extende, ut procedat etiam, siue quantitas sequens sit maior, siue minor unde si mutui tibi centum, & postea promissisti mihi 50. per stipulationem, intelligitur, ex causa mutui centum. Bart. in d. l. triticum, ff. de verb. oblig. ubi loquitur, quando est ex eadem causa, ut tibi Iaf. num. 8. ¶ Contra tamen plures, quos idem Iaf. d. l. triticum, num. 8. ver. sed tu aduerte, ff. de verb. oblig. ubi, quod imò diuersitas summarum, & diuersitas quantitarum inducit diuersitatem obligationum, prout etiam propter diuersitatem instrumentorum praesumitur diuersitas obligationum; item quia quot sunt instrumenta, tot praesumuntur debita; item quia diuersitas personarum inducit diuersitatem obligationum, item quarto; quia diuersitas temporum in-

ducit multiplicationem obligationum, & hanc * ueriores dicit Iaf. ubi supra. ¶ Declara; quia dos, siue alimenta, quae non duplicantur, non debentur, nisi semel. Iaf. d. l. triticum, num. 8. ff. de verb. obligat. ¶ Vide tamen Socin. reg. 33. Stipulatio, de qua in l. vnica, ubi dicit, quod de iure communi restitutio dotis, si est in bonis stabilibus soluto matrimonio, debet fieri statim, si uero consistit in mobilibus, uel pecunia, habet terminum anni. l. vnica, §. ex actio. C. de rei vxor. actio. sed si fiat promissio restituenda dotis ex interuallo, uel secundo loco simpliciter, ut aliquid operetur, intelligitur statim soluto matrimonio, etiam si consistat in mobilibus, & pecunia, siueque magis obligat secunda obligatio respectu temporis, non respectu quantitas. ¶ Amplia, quia si debeo decem in vna manu, & quinque in alia, & me obligo de nouo ad decem, & quinque, est uana obligatio; si uero me obligo ad quindecim, censetur facta nouatio. Fulg. consil. 80. Testator in testamento, col. fin. ver. aut fortassis. ¶ Amplia; legatis; quia eadem res pluries legata, uel eadem quantitas non debetur, nisi semel, quando simpliciter legatur; quia plura legata, uoce; sed non re, non debentur, nisi semel. Bald. consil. 349. Falsa an stare, num. 2. ver. restat alia quaestio, lib. 4. ubi idem, quando eadem forma legandi. ¶ Extende, quia vnicum est legatum pluries repetitum etiam in diuersa summa, uel diuerso tempore, quando est factum pro alimentis; quia vltimum legatum attenditur, ex quo pluries alimenta non debentur. Bald. d. consil. 349. post med. num. 2. ver. non obstat, lib. 4. ¶ Declara; nisi alimenta procederent ex legatis diuersorum litigantium; quia bene tunc debentur pluries. Bald. d. consil. 349. in fin. ver. sexto dico, lib. 4. ¶ Extende, quando constaret de errore; quia non nisi semel debentur legata per errorem pluries facta. Bald. d. consil. 349. in fin. num. 5. ver. non obstat, lib. 4. ¶ Restringe, quando plura sunt legata re, & uoce; quia omnia debentur, l. cum quaestio, C. de legat. Bald. d. consil. 349. num. 2. lib. 4. ueluti, quando plures summae legantur, uel plures res diuersae, ut ibi in fin. ver. quinto dico. ¶ Restringe; quando plures formae sunt legandi, uel plures causae, & tunc plura sunt legata. Bald. d. consil. 349. num. 2. ver. interdum sunt plura, lib. 4. ¶ Restringe, quando sunt diuersae formae, & diuersa tempora debendi; quia licet ex eadem causa sint facta plura legata, tamen non erit vnum ex solatione. Bald. d. consil. 349. ver. quia ergo post med. lib. 4. ¶ Amplia in dote, quia si pater primo maritauit filiam, & promissit dotem, postea secundo loco mortuo marito eandem filiam maritauit, & promissit dotem, non facta mentione de prima dote, non potest conueniri, nisi pro vltima promissione, l. dotem, ff. de iur. dot. Cyn. in authent. sed quamuis, C. de rei vxor. actio. & habetur per Guid. Pap. decis. 375. in fin. ¶ Extende in promissione pluries facta pro dote, quia debetur semel. Iaf. d. l. triticum, num. 8. ff. de verb. obligat. ¶ Amplia in casu conuerso, quod sicut is, qui bis, uel pluries idem promittit, non tenetur, nisi semel, ita debitor, qui semel soluit, non remanet obligatus, quia bona fides non patitur, ut bis idem exigatur, cap. bona fides, de regul. iur. in 6. & l. bona fides, ff. eod. Rom. consil. 28. num. 2. col. 2. in princip. Amplia ¶ in confessione extrajudiciali pluries facta, quod debet quis decem Titio, quia intelligitur semel tantum de decem. Vide Iaf. in d. l. triticum, num. 10. ver. uerita, & uerita, ff. de uerbor. obligat. ¶ Limita, nisi interueniat diuersitas in effectu; quia tunc plures essent obligationes. Bald. d. consil. 333. in princip. lib. 1. ¶ Extende, quia quando duae stipulationes sunt factae ex causa mutui etiam eiuudem quantitas, praesumuntur duae obligationes, alias vltima esset inutilis. Iaf. d. l. triticum, num. 9. ver. secunda conclusio, ff. de uerbor. obligat. ¶ Extende, quando diuersitas est in summa, quia si fiant plura instrumenta, censentur plures obligationes diuersae. Alex. consil. 4. circa primum, per tot. lib. 1. ubi latissime. ¶ Idem, si fiat confessio de decem occasione depositi, & deinde fiat alia obligatio de decem alio tempore, quia praesumitur diuersa summa. Alexand. d. consil. 4. num. 3. ver. accedit, lib. 1. ubi apostill. in ver. ubi autem, dat concord. ¶ Extende etiam in confessione facta ad liberandum in diuersis scripturis, seu instrumentis. Alexand. d. consil. 4. num. 4. lib. 1. ubi de * communi. ¶ Hanc extensionem declara, seu restringe tribus modis, ut non procedat: Primo, quando non fieret mentio de certo debito indiuiduo: Secundo, quando utrumque instrumentum non continet integram solutionem: Tertio, quando solutio probaretur solum per testes, apostill. ad Alexand. d. consil. 4. num. 4. ver. nec casu, lib. 1. ¶ Si uero ad obligandum, secus; quia nisi ad sit stipulatio, sola confessio de eadem summa non probat diuersam summam. Alexand. d. consil. 4. num. 4. in fin. ver. uerito dico, lib. 1. ¶ Restringe, nisi ex eadem causa fieret secunda obligatio, puta occasione dotis maritus confitetur habuisse centum in dotem pro solutione integrae dotis, postea is, qui soluit, confitetur se debitorem in 50. occasione dotis, praesumitur, quod non habuerit maritus, nisi 50. licet centum

centum confessus sit. Alexand. d. consil. 4. num. 4. ver. nec adhuc ob-
 29 stat. lib. 2. † Restrige, in scripturis vltimarum voluntatum mul-
 tiplicatis de eadem summa; quia vnicum debitum important.
 30 Alexand. d. consil. 4. num. 4. ver. nec obstat. l. Sempronius. lib. 1. † Restrin-
 ge, nisi esset adiectum, quod omnis alia promissio computetur in
 ista, quam clausulam semper apponit ad tollendas amaritudines,
 31 dicit Iason d. l. vltimum. num. 6. ver. limitat. ff. de verb. obligat. † Re-
 stringe, nisi conditio personæ debitoris; quia esset rusticus, si ab-
 32 ter suaderet. Alexand. d. consil. 4. num. 3. lib. 1. † Restrige, quando
 vtrumque instrumentum esset eiusdem datæ, apostill. ad Alexand.
 33 d. consil. 4. num. 3. ver. vbi autem. Restrige; quia non habet locum,
 quando probatio, seu obligatio probaretur, & fieret per testes, &
 per scripturam; quia præsumitur scriptura in executione primæ
 obligationis. Afflic. decis. 198. & apostill. ad Alexand. d. consil. 4.
 num. 3. ver. vbi autem. lib. 1. & melius num. 4. ver. vltimo inuatur, vbi de
 communi. Vide, *Diversitas nominum diversitatem rerum, & locorum*
inducit. Concluf. 517. Vide, Legatum idem pluries factum ab eodem, &
eidem legatario, &c. Concluf. 76.

**Obligatio respiciens plures personas, & res qualiter
 distribuat. Concluf. 32.**

- 1 **O**BLIGATIO † facta per plures de soluenda certa summa, si non
 est in solidum, respicit omnes pro virili portione, *auth. hoc*
 2 *ita. C. de duob. reis.* † Extende pluribus modis, de quibus Ronche-
 gal. in l. reos. §. cum in tabulis. num. 16. vsque ad num. 63. ff. de duob. reis. vbi
 3 ponit infinita exempla. † Amplia in casu conuerso; quia obligatio
 facta pluribus de soluenda illis certa summa pariter intelligitur,
 4 vt vnicuique debita sit obligatio pro virili. l. 1. C. de duob. reis. † Ex-
 tende, quia promissio de soluendo, seu obligatio de soluendo ap-
 nuatim scita 60. d. Costa, & Geneura toto tempore vitæ earum,
 & cuiuslibet earum per heredes testatoris loco vstus fructus, & a-
 liorum eiusdem legatorum, debet intelligi facta cuiuslibet earum
 pro virili, & non in solidum, & quod altera carum defuncta su-
 perstes succedat in totum, & pro vltimo anno pro rata mensium,
 & decursum vsque ad tempus mortis. Bald. in l. 1. in 11. quæst. ver.
 5 *preterea. col. pen. C. quando non per. part. Bald. consil. 119. Considerandum*
est lib. 1. Alexand. consil. 129. Vt pro processu, in princip. lib. 2. † Extende;
 quia id quod debetur pluribus, censetur debitum pro rata; & ideo
 6 nemo potest petere, nisi ratam suam. Bald. consil. 97. Proponitur,
 7 quod, lib. 5. in fin. † Extende, vt procedat nedum ratione persona-
 rum, sed ratione rerum, & locorum; ideo obligatio facta de solu-
 uendo centum Romæ, & Florentiæ, intelligitur pro medietate in
 8 singulo loco, l. 3. §. si quis stipuletur. ff. de eo, quod cert. loc. † Amplia in
 rebus obligatis; quia si quis obligauit se ad solutionem certæ an-
 nuæ præstationis, super, vel ex pluribus corporibus, intelligitur
 9 proportionabiliter super vnoquoque corpore specificato. † Ex-
 tende in casu conuerso, vt si quis promisit emere tot redditus ex
 montibus Ianuæ, qui ascendant ad quinquaginta annua, & ad sint
 montes triplicis speciei, intelligitur obligatus emere proportio-
 10 nabiliter ex omnibus tribus generibus montium. Bald. consil. 180.
 Ad euentiam est præmittendum, per tot. lib. 2. Amplia † in con-
 11 demnatione sententiæ; quia si duæ personæ condemnantur ad
 duodecim aureos annuos, intelligitur quilibet pro medietate,
 vel portione sua damnatus. Bald. consil. 158. Proponitur, quod, num. 4.
 ver. secundo queritur, lib. 3. vbi, quod relatio sit proportionabiliter.
 12 † Amplia, etiam si pater, & filius se obligarent, vel acquirerent
 simpliciter, & simul; quia vterque proportionem suam censetur obli-
 gatus. Bald. consil. 452. Heredi habenti, num. 2. ver. tertio est consideran-
 13 dum, lib. 5. † Amplia in dote restituenda; quia si est promissa resti-
 tutio extraneo stipulanti pro se, & hæredibus, ac mulieri pro se, &
 hæredibus, debet fieri restitutio pro medietate cuiuslibet, videlicet
 14 extraneo, vel hæredibus medietas, & alia medietas mulieri. Bald.
 15 consil. 93. Præsupposito tenore lib. 5. † Extende idem in dote promissa,
 quia plures obligati, vt rei principales tenentur pro rata. l. reos. §.
 cum in tabulis. ff. de duob. reis, cuius dispositio procedit etiam in dote,
 quæ in hoc non reperitur priuilegiata. Cuma. consil. 40. Ronche-
 gal. d. l. reos. §. cum in tabulis, num. 30. & seq. † Extende in actione dotis,
 vel confessione doris facta per maritum à focero, & vxore; quia
 præsumitur ab vtroque habuisse pro dimidia, & qui vult dicere,
 quod totam à focero habuit, debet probare. Alex. consil. 23. lib. 4.
 † Amplia in pœna promissa per plures de non contrahendo
 compromisso; quia vno contrahente committitur pœna solum
 pro rata, nisi expresse sit dictum, quod in solidum commit-
 16 tatur. Bald. consil. 114. Super primo, in princ. lib. 5. † Amplia, quia con-
 tra plures obligatos in solidum, & pro toto si fiat petitio in iudicio
 contra omnes, à quibus petuntur, puta mille debita, censetur

à quolibet petita rata pro virili. Bart. & Castren. in l. 1. c. si plures
 vna sent. & in l. Paulus. la. secunda. ff. de re iudic. & licet Ang. in l. ex do-
 bus. ff. de duob. reis. videatur tenere contrarium; tamen lo. de Imo.
 ibi cum reprobat, & ibi Imo. sequitur Aret. & Alex. in l. si reditor.
 C. de part. † Et quod petitio, seu libellus contra plures intelli-
 tur contra quemlibet pro rata, ita vt tot sint petitiones, quot sunt
 personæ, in tantum, quod si iudex contra vnum pronunciet, nū-
 non censetur absoluti, sed possit quandoque super omnis con-
 demnare, vel absolueret alios, tenent Bart. & alii in l. 1. c. si adier.
 rem iudic. Abb. & Fel. in c. inter. de iudic. † Extende, etiam si iudex
 plures rei in solidum ad totum obligati, & conueniantur in soli-
 dum, si iudex condemnat simpliciter, censetur pro rata; quia in
 hoc sententia non est conformis libello. Bart. d. l. Paulus. ff. de re iudic.
 † Et quod sententia lata contra plures censetur contra quem-
 libet pro virili tantum, est text. in d. l. Paulus. r. spondit. ff. de re iudic.
 & in l. 1. c. si plures vna sent. Corn. consil. 190. Ad euentiam est
 † Restrige, nisi in libello ante litem contestatam adderet, vel ef-
 fet petitum eos condemnari in solidum vnica tamen solutione
 sufficiente. gl. in §. si minus, vbi la. in 8. col. dicitur communem, in
 de actio. † Amplia in marito & vxore vendentibus fundum dota-
 lem, & confidentibus habuisse pretium; quia quilibet pro medietate,
 & mortuo marito mulier solum medietatem consequetur.
 Bart. consil. 52. Domina Paula nupsit. lib. 1. † Declara tamen; quia non
 procedit, nisi probetur verum pro medietate pretium in vltima-
 tem mulieris, ita Alex. consil. 38. Considerato, lib. 2. & Afflic. decis. 209.
 qui dicit ita fuisse iudicatum per Senatorem, seu Consilium Re-
 gum, & respondet ad contraria. † Limita, nisi dicatur, quod qui-
 libet teneatur ad tot; quia dictio, quilibet, operatur, quod vnus-
 quisque ex nominatis teneatur ad solidum, & totum. Bald. d. con-
 sil. 158. num. 4. secundo queritur, lib. 3. † Limita in dote stipulata per
 patrem sibi, & filiam restitui; quia mortuo patre tota consolidatur
 in filia. Bald. consil. 281. Quidam ser Cola, lib. 3. in princ. ver. interdu. l.
 mita † in vltimis voluntatibus; quia si testator legat, vel grauat,
 quod hæredes sui soluant mille, & sint plures hæredes dispartiti
 portionis, censetur grauari pro rata portionis, non pro virili, se-
 cus si ab eis nominatim legaret; quia tunc bene pro virili teneatur,
 & idem in casu conuerso, si testator eisdem legaret, quia si sub
 nomine appellatio, diuidunt pro rata portionem, si sub nomine
 proprio, diuidunt pro virili. Bart. in l. turpia. §. si ff. de leg. 1. vbi la. la-
 testatur de * communi. † Limita in pluribus fideiusoribus, vel
 mandatoribus; quia licet non exprimant, obligantur omnes pro
 toto. §. plures. in fin. de fidei. §. vbi gloss. & Doct. late Capic. decis. 80.
 in princ. vbi plures citat. † Limita, quando obligationi plurius
 rum adderetur clausula, quod sint plures rei debendi; quia tunc
 tenentur in solidum, vt declarat Ronchegall. d. l. reos. §. cum in tabu-
 lis. n. 51. ff. de duob. reis. Vide, Legatum si fiat duobus. Concl. 79. Vnde legat-
 um factum pluribus. Concl. 80. Vide, Rei plures quando simul. Concl. 100.

**Obligatio est stricti iuris, & de vno casu ad alium non
 extenditur. Concluf. 33.**

OBLIGATIO † est stricti iuris; ideo non extenditur, nisi ad
 pressa. l. obligationum substantia. §. 1. ff. de actio. & oblig. l. cum aquiliana.
 ff. de transact. † Et inspicitur tenor obligationis, & ille attendit,
 dicitur, l. si quis stipulatus sit Stichum. in princ. ff. de verb. oblig. quem tenor
 hoc notant Castren. Aret. & Ia. ibi l. si ita stipulatus. §. Chryseus.
 ad si. ff. eod. l. fideiusores magistratu. §. pro Aurelio. ff. de fidei. §. ff. Et quod
 instrumentū obligationis non loquitur, nec nos loqui debemus.
 Bald. in c. Rodolphus, de rescript. Nihil enim aliud queri debet, nisi
 quod scriptum reperitur in dispositione. Bald. in l. si periculum ten.
 C. de fals. caus. ad iudic. leg. † Amplia; quia, vt dicunt Veneti, quod non
 cantat instrumentum, nec ego cantabo. Afflic. decis. 403. m. 3. alle-
 gat Lap. alleg. 89. Bald. in l. cum pater. §. dulcisimus. ff. de leg. 2. Bald. in
 venerabilem, de electio. plene la. circa præmissa omnia consil. 230. m.
 sexto facit lib. 2. Curt. Sen. consil. 55. m. 23. Alex. consil. 52. m. 43. lib. 4. vbi
 multa similia. † Amplia, vt debitor, qui se obligauit stare mandatis
 iudicis, non tenetur vigore pacis stare mandatis alterius
 iudicis, etiam specialiter à Papa deputati; quia in clausulo vnus est
 exclusio alterius. Cald. consil. 124. alias 10. de iudic. & foro comper.
 † Extende; quia si locator, & conductor contenerunt de facien-
 do, & non faciendō restituro, prout Dux fecerit, non potest recedi
 ab eo, quod Dux fecerit suis cōductoriis, nec valet iudex necesse
 bonus vir aliter iudicare. Alex. consil. 3. Vt in instrumento, num. 5. lib. 2.
 † Amplia; quia fideiusor pro eo, qui promisit non offendere, &
 quod alii certi non offendant, si dicat, pro quo promittente fidei-
 iussit, intelligitur pro eo solum fideiussisse, non pro aliis, pro quibus
 ille promisit; quia in verbis dubiis obligationis venit, quod
 minus est. Bald. consil. 55. Anno Domini, num. 2. ver. sed ponamus sup-
 premissa.

8 Inductio, vique in fin. lib. 2. ¶ Amplia; quia fideiussor, qui promisit, quod si actor in casu succumberet, se expensas refecturum, non remittit, si actor ob desertionem causae succumbat; quia fideiussio obligatoria est stricti iuris, & verba proprie sunt intelligenda. Bald. consil. 106. proponitur quod quidam, per tot. maxime in fin. lib. 1.

9 ¶ Amplia; quia si debitor de obligatione, propensior esse debemus in deneganda obligatione; si quam occasionem ad eam denegandam habemus. l. Ariarius. ff. de action. & oblig. Fulgof. consil. 80. Testator in testamento, in fin. vbi, quod semper quod minimum est sequimur. ¶ Extende; quia quando debitum est alternatum, semper in obligatione minor quantitas remanet. Fulgof. consil. 80. in 3. in prim. col. fin. ¶ Extende; quia actus dubii inducentes, & non inducentes additionem hereditatis, in dubio interpretantur, ne inducantur ad iudicium, quae assert obligationem ademptis. Bald. consil. 224. Super eo, quod queritur, circa med. ver. si autem est actus, lib. 2.

10 ¶ Amplia; quia obligatio ambigua interpretatur in eum, quod minus est; nam promissio de soluendo duas ampullas vini, licet possit intelligi, quod soluat vinum cum ampullis; tamen intelligitur de vino; quia ampullae sunt ad demonstrandam mensuram; prout dicitur de vna corbe, vel mensura, aut barili, vel vegete vini, nisi consuetudo sit in contrarium. Fulgof. consil. 231. In quodam instrumento per tot. Extende ¶ in debito alternatio, quando electio est debitoris, quod minus est, censetur in obligatione, l. si stipulatus fuerit decem, vel quindecim, ff. de verb. oblig. Bart. in quest. 10. Debitor, in princ. num. 3. ver. sexto sic, vbi reddit rationem; quia lex non praesumit, quod velit obligari de quantitate maiori. ¶ Extende; quia eadem ratio non valet remissio, vel legatum, quod confertur in potestatem eius, qui debet obligari, l. Senatus. §. legatum. ff. de leg. 1. Bart. d. quest. 10. Debitor. num. 3. in princip. ver. sexto sic.

11 ¶ Amplia in cessione iurium competentium; quia non veniunt futura. Signor. consil. 217. num. 6. & seq. vbi dicitur * communem.

12 ¶ Amplia; quia in consuetudine generali omnium bonorum non veniunt futura, si non est dictum, sed intelligitur de praesentibus. Abb. consil. 51. num. 2. lib. 2. Boet. consil. 1. num. 10. vbi alios allegat.

13 ¶ Extende in donatione, vel alienatione bonorum, vbi agitur de dominio perdendo, & sic de graui prauidicio, in generali dispositione non veniunt futura, sed praesentia. Dec. consil. 502. Ex duobus, num. 8. ver. venio ad secundum, vbi loquitur in venditione, vel promissione de vendendo medietatem bonorum, & est communis opinio, vt Bellon. consil. 5. in princ. In ¶ donatione loquitur Crauet. consil. 139. num. 6. & seq. vbi alios citat, & loquitur, etiam si donetur hereditas; quia restringitur ad praesentia. ¶ Extende in obligatione facta loco pio de persona, & omnibus suis; quia si est capax acquirendorum, censetur solum bona praesentia obtulisse, non autem futura. Bart. consil. 74. Quidam obtrul. post med. lib. 2.

14 ¶ Extende in venditione, vel alienatione facta de omnibus bonis, intelligitur solum de praesentibus, non de futuris. Bart. d. consil. 74. num. 2. lib. 2. vbi apostill. in ver. futura. ¶ Restringe, quando non potest agi de prauidicio, vt quia reciproca est donatio, vel quando per verba futurum denotantia, prout verbum, potest.

15 Bello. d. consil. 5. num. 24. & seq. ¶ Limita in tutore, & administratore; quia si in inventario specificè dicat, sibi bona quaedam consignata fuisse, intelligi debet in eorum, licet non dicatur. Alex. consil. 184. col. 2. lib. 7. ¶ Limita in eo, qui scienter recipit literas, & non contradicit; quia in dubio censetur consentire, & se obligare, non autem velle deliberare, quando littera non continet commissa, neq; factum intricatum, ita * omnes in l. filiusfamil. la. secunda.

16 ¶ Al. Maced. Menoch. in cas. 21. tract. de arbit. ¶ Limita; quia magis de facili obligatio transit ad haeredes obligantis, quam ad haeredes recipientis. Alexand. consil. 18. Attentio narratio, in fin. lib. 5. vbi ponit multa exempla de usufructu, de alimentis, & similibus, quae non transeunt ad haeredes eius, cui debentur, sed bene ad haeredes debitoris, nisi dicat hoc esse ad commodum debitoris, vel speciale circumstantia rei. ¶ Limita in hypotheca; quia facta generalis de omnibus bonis comprehendit bona omnia praesentia, & futura. l. C. qua res pign. oblig. post. vbi * omnes l. 1. vbi Bart. ff. de pign. idem Bart. consil. 74. circa si. ver. non obstat, lib. 2. vbi reddit rationem; quia agitur de modico prauidicio. ¶ Extende; quia bonorum appellatione continentur nomina debitorum. Bart. in l. nomen, C. qua res pign. oblig. post. & ideo nomina veniunt in obligatione generali bonorum. ¶ Declara tamen; quia bonorum appellatione non veniunt nomina debitorum futura, & quorum dies non venit; quia talia non dicuntur esse in bonis nostris. Bald. consil. 234. lib. 2. sequitur Tiraq. in l. frunquam §. bona. num. 8. C. de reuoc. don. ¶ Restringe; quia hypotheca bonorum facta pro obseruantia contentorum in instrumento comprehendit bona, quae quis habet in proprietate, & dominio, & sic bona, quae vendicari possunt. l. Quintus. §. argento,

8 l. Quintus. l. vltima, & vbiq; Bart. ff. de aur. & argen. leg. l. vnica, iuncta gl. C. de thesaur. Socin. consil. 92. Circa primum, nu. 9. lib. 1. Corn. consil. 128. Quoniam, num. 3. lib. 4. ¶ Declara tamen; quia obligatio, & hypotheca nunquam inducitur, nisi expresse à partibus fiat, vel tacite à lege sit inducta. l. contrahitur. ff. de pign. & in tit. ff. & C. in quibus causis pign. tac. contrah. Vide, Obligatio generalis, non, & C. Concl. 36. Vide, Renunciaciones iuris proprii. Concl. 180.

Obligatio quando restringatur secundum naturam praecedentium, vel non. Concl. 34.

STIPULATIO ¶ & obligatio restringitur secundum praecedentem obligationem, si alia obligatio inter eos praecedat. l. si stipulatus. ff. de vsur. & ita declarat Ioan. de Imol. consil. 102. num. 11. ver. sed aduertendum, secus si alia obligatio non praecedat. ¶ Limita; quia obtinens sibi cedi hereditatem, si se obligat releuare cedentem, non intelligitur vsque ad vires hereditarias, licet confecerit inventarium; quia tenetur simpliciter de suo. Ioan. de Imol. d. consil. 102. num. 11. & seq. vique in fin.

Obligatio omnium bonorum in genere quid comprehendat, vel non. Concl. 35.

OBLIGATIO ¶ & hypotheca generalis omnium bonorum facta per locatorem conductori pro obseruantia locationis, comprehendit nedum bona omnia obligantis, sed etiam rem ipsam locatam pro obseruantia locationis, & ideo conductor poterit illam retinere, vt plene per Negul. de pign. in 2. memb. 2. p. num. 33. & seq. & plenius in 1. memb. 2. part. num. 6. ¶ Extende; quia etiam res vendita venit in obligatione generali omnium bonorum pro obseruantia emptionis; ideo pro pretio soluendo venditor potest retinere rem venditam, vel ad eam tanquam sibi hypothecam agere, & idem, si emptor promisit retrovendere, ita Negul. ex mente aliorum, quos allegat de pign. in 2. memb. 2. part. num. 33. ¶ Extende; quia si seruus obligat nomine domini omnia bona domini, dicitur etiam obligatus seruus, licet in generali sermone non comprehendatur persona loquentis; quia persona serui non consideratur isto casu. Negul. d. tract. de pign. 2. memb. 2. p. num. 32. ver. septimo amplius. ¶ Extende; quia si quis donat certa, vel omnia bona sua sub conditione, & pro obseruantia obligat omnia bona sua, veniunt in obligatione bona donata ad fauorem donatarii; quia ex quo dominium non est translatum in donatarium, possunt sibi obligari ante translationem dominii, & poterit ex hypotheca retinere, si possidet, si non possidet, potest agere contra quemcumque emptorem posteriorem, & tertium possessorem. Soc. Iun. consil. 118. lib. 2. in fin. plenius Ruin. consil. 180. num. 17. & seq. lib. 1. ¶ Imo quod possit donans obligare bona donata, quando non est translatum dominium, & obligatio ad fauorem creditoris praefertur donatario, tenet Dec. consil. 238. num. 6. ver. memini me & per tot. vbi declarat, nisi ad sit constitutum in donatione, vel reseruatō vsufructus, vel aliquid, quod sit loco traditionis, prout si traditur primo donatario pro se, & aliis nominatim vocatis; quia licet monatur primus, non requiritur alia traditio aliis, & sic obligatio redditur nulla istis casibus. ¶ Extende etiam in pecunia mutuo accepta à creditore, cui debitor obligat omnia bona sua; quia etiam in pecuniam ipsam mutuo acceptam obligasse censetur, ita Bero. consil. 42. num. 34. lib. 3. vbi dicitur * communem, quod etiam res, cuius occasione sit obligatio venit in generali obligatione, & quod contrarium tenentes sumunt argumentum à contrario, ex text. in l. cum taberna. §. fin. ff. de pign. quod non valet, quando contrarium est decusum in iure. ¶ Contrarium quod imo pecunia recepta mutuo non cadat in obligatione generalis, esse speciale, quod dicit Neg. de pign. in 2. memb. 2. part. num. 12. & seq. vbi allegat rationem specialitatis; quia non est credendum, quod recipiens mutuo pecuniam, vt illa conuertat in suis necessitatibus, velit impedire se ipsum obligando pecuniam ipsam, allegat Bald. & alios. Rom. sing. 611. Accipio a te pecuniam, vbi apost. Bero. consil. 41. n. 25. lib. 3. & consil. 46. n. 20. & seq. lib. 1. ¶ Declara, vt per Negul. d. tract. de pign. 2. membr. 2. part. num. 12. quod sit speciale in pecunia, vt supra. Declara; ¶ quia bene venit pecunia mutuata ab alio per prius, licet non mutuata in contractu obligationis, vt per Rom. d. sing. 611. vbi ita distinguit. ¶ Amplia in casu conuerso; quia si emo à te molendinum, vel praedium, & pro pretio soluendo obligo tibi venditori omnia bona mea, certe etiam molendinum, & praedium venit in obligatione, ita Bero. d. consil. 41. n. 34. lib. 3. qui dicit veriorum, & communem. ¶ Contrarium tenet idem Bero. consil. 46. n. 20. & seq. lib. 1. vbi arguit de pecunia ad aliam rem, sed non valet in hoc argumentum; quia speciale est in pecunia, vt per Negul. de pign. d. 2. memb. 2. part. n. 12. ¶ Amplia; quia magis venit in obligatione res ipsa,

13 ipsa super qua contrahitur, quam alia. † Ideo quamvis bona, quae
 quis non obligaret, puta prohibita alienari, vel quae alias in gene-
 rali obligatione non cadunt, bene cadunt ea bona, super quibus
 contrahitur, & quorum occasione fit obligatio generalis. Bart. in
 14 *l. emptorem, C. locat.* Vide supra *Conclus. 33. num. 27. ver. Limita.* † Am-
 plia; quia in obligatione generali veniunt bona omnia praesentia,
 & futura, *l. fin. C. qua res pign. oblig. poss. facit regulam cum ampli-
 at.* & limit. *Negul. de pign. 2. p. 2. memb. in princ.* Vide Socin. *reg. 30. Lo-
 quutio indefinita*, vbi ponit hanc pro regula, & restringit duobus
 15 modis. Vide, *Verba praesentis temporis. Conclus. 113.* † Extende; quia
 veniunt in obligatione generali fructus iurisdictionis meri, &
 mixti imperii, prout emolumenta bannimentorum, multa, pec-
 nae, confiscationes, & familia. *Castillo. consil. 4. nu. 17. in fin. & n. 18.*
 vbi, quod omnia iura rebus ipsis adhaerentia cadunt in obligatio-
 16 ne. Restringe; † quia si obligatio generalis etiam sit expresse fa-
 cta de bonis praesentibus, & futuris; non tamen veniunt bona, in
 quibus obligans habet spem etiam de praesenti, nisi sit dictum.
 17 *Parif. consil. 127. num. 26. lib. 1.* † Restringe; quia quamvis acquire-
 re possit, ante acquisitionem non est hypotheca consolidata, quin
 possit debitor repudiare, ita Soc. *Iun. consil. 124. per tot. lib. 3. Franch.
 decis. 101.* vbi, quod ius adeundi non est in bonis nostris, neque est
 18 hypothecatum. † Restringe; quia in obligatione generali, licet
 veniant etiam futura; non tamen veniunt bona haereditis, & ma-
 xime futura. *Christoph. Castilli. consil. 4. Illustrissime Princeps. nu. 16.*
 Vide etiam *Malcard. qui ponit aliquas restrictiones. Conclus. 206.*
 19 *Non probari, nec presumi.* † Limita; quia servitutes non possunt ob-
 ligari, neque hypothecari. *Castillo. d. consil. 4. num. 18.*

Obligatio generalis non comprehendit prohibita alienari. Conclus. 36.

1 **T**N † generali obligatione non veniunt ea, quae sunt prohibita
 alienari. *Obligatio generalis. ff. de pign. Bart. in l. codicillus. §. instituto.
 n. 5. ff. de leg. 2.* Et ibi *Bald. in fin. Alex. in l. si constante. n. 25. ff. solut. matr.*
Negul. de pignori in 2. memb. 2. p. princ. n. 42. & n. 53. *Marius Anguill.
 consil. 6. num. 23. & consil. 8. num. 14. & seq. Surd. latif. consil. 73. num. 15.
 & seq. vbi plurimos citat, licet num. 62. & seq. contrarium teneat,*
 quando verba sunt vniuersalia, & inculcata. *Alex. consil. 41. lib. 6.*
 2 *& consil. 10. Attentis, num. 5. ver. licet enim. lib. 7.* † Extende maxime,
 quando prohibita sunt alienari sub pena. *Bart. in l. codicillus. §. insti-
 tuto. ff. de leg. 2. & in l. qui habebat. in princ. ff. de leg. 3. & in l. legata. §. in fin.
 de alim. leg. Alex. consil. 20. colum. 2. lib. 5. & consil. 10. ad fin. lib. 7. & ple-
 nius consil. 41. Viso themate, in princ. lib. 6. vbi dicit * commun. Vide,
 3 Prohibita alienari. Conclus. 903.* † Amplia, vt procedat, quando pro-
 hibitio statuti annullat alienationem factam no praevia certa de-
 nunciacione; quia in generali obligatione no veniunt taliter pro-
 hibita, etiam si sit dictum, quod veniant bona, quae aliter non ca-
 dunt in generali obligatione; quia illa verba non operantur quo-
 4 ad prohibita expresse. *Bald. consil. 218. Praesupposito statuto, in princ.*
 lib. 1. † Extende, quando prouiso hominis annullat alienatio-
 nem, vel obligationem cum pacto resolutiuo tradentis rem cum
 ista obligatione non annullandi, & non obligandi. *Signorol. con-
 sil. 200. in princ.* † Amplia; quia non potest confirmari tenuta in
 5 bonis alienari prohibitis, & licet praecederet sententia declarans
 bona debitoris esse hypothecata pro debito grauati de restituendo,
 no intelligitur velle comprehendere bona expresse prohibita
 pignorari, & hypothecari sub pena priuationis eo; quia sententia
 debet intelligi, vt sit conformis iuris dispositioni. *l. miles. §. decem. ff.
 de re iud. Castr. consil. 220. Viso puncto supra dicto, col. 1. vol. 2. & verba
 sententiae sunt intelligenda ciuilitate, & ad iuris intellectum redu-
 cenda. Rom. consil. 321. n. 4. Alex. consil. 2. num. 2. lib. 3. & consil. 46. n. 3.*
 6 lib. 5. † Amplia; quia etiam in obligatione vniuersali non veniunt
 dona prohibita alienari. *Alex. d. consil. 41. in princ. lib. 6. vbi dicit esse
 opinionem Bart. quem alii sequuntur in l. codicillus. §. instituto. ff. de
 7 leg. 2. † Contrarium Petr. Surd. consil. 73. n. 61. & seq. ver. vltimo non
 obstat, vbi infinitos adducit, maxime, quando ad sunt verba vniuersa-
 lia, omnia, & singula bona, & ad sunt verba inculcata, & idem in
 donatione, & alienatione, vbi, quod bona feudalia, emphyteuti-
 ca, & subiecta fideicommissio veniunt in vniuersali donatione, a-
 lienatione, & obligatione, & quod possunt effici bona fideicom-
 missi pignora praetoria, & hoc num. 79. & maxime in dispositione
 8 hominis; quia sermo ad habiles non reducitur. † Amplia; quia in
 obligatione generali non veniunt suppellectilia, neq; vestes, neq;
 libri, & alia ad vsum quotidianum. *Mathefil. sing. 136. Nota vnum
 motiuum, vbi apofill. multa allegat ad hoc. Angel. Arct. consil. 45. in
 9 casu supra dicto, num. 12. & seq.* † Extende, vt procedat, etiam si adfit di-
 ctio; omnia bona; quia propter illam dictionem veniunt, quae veri-
 similiter quis non esset obligaturus, *apofill. ad dictum consil. singul.**

*Mathefil. 136. vbi comprobatur reprobatis Decio, & aliis contrarium
 tenentibus. † Contrarium tenet Dec consil. 30. col. 3. ver. secundo non
 obstat, & in l. omnia. ff. si cert. pet. Extende; † quia quod dicitur de ob-
 ligatione, procedit etiam in donatione. *Mathefil. d. singul. 136.*
 † Amplia; quia non veniunt feudalia bona in obligatione gene-
 rali, *Marius Anguill. consil. 166. n. 11. & seq. Alex. consil. 16. Viso the-
 mate. n. 4. & iterum consil. 168. Requiritur, n. 6. vbi apofill. in ver. feudum,
 lib. 2. & plenius consil. 41. Viso themate, vbi apofill. in ver. feudum, lib. 6.*
 † Amplia, vt quod dicitur de obligatione generali, vt non compre-
 hendat alienari prohibita, procedat etiam in alienatione, vel
 permutatione generali; quia non veniunt fenda, emphyteutis,
 fideicommissa, & similia prohibita. *Alex. consil. 16. Viso dicto themate,
 n. 4. ver. quo autem ad bona, lib. 2. vbi plena apofill. dat plurimos
 concord. & iterum d. consil. 168. Requiritur, n. 6. ver. fortificatur, lib. 2.*
 vbi apofill. in ver. feudum, dat plurimos concord. † Declara tamen,
 quia si verque contrahens, vel permutans sciuit bona prohibita
 alienari, procedit ampliatio; sed si solus is, qui habebat bona pro-
 hibita, sciuit, alter vero ignorauit, licet non veniant in alienatio-
 ne, vel permutatione, ne ex dolo lucrum capiat, & teneatur alteri,
 quanto minori permutasset, vel emisisset, ita *Alex. d. consil. 168. in
 fin. ver. istum casum. lib. 2. † Declarat etiam Iaf. consil. 124. col. 4. lib. 4. &
 Marfil. in rub. de fideiuss. q. 27. quos ad hoc pro limitatione citat
 post ad Alex. d. consil. 16. in ver. prohibita, in fin. lib. 2. † Extende; quia
 alienari, vel obligari prohibita sub pena non veniunt in generali
 alienatione. *Alex. d. consil. 168. n. 6. ver. fortificatur, lib. 2. † Extende;
 quia quae dicuntur de alienatione generali, vt non comprehendat
 prohibita, procedat etiam in pacto de non petendo, vel in libera-
 tione; quia dicitur datio, & non comprehendit talia obligari, &
 alienari prohibita sub pena. *Alex. d. consil. 168. n. 7. ver. & pactum de
 non petendo, lib. 2. † Restringe, quando remissio fiet, vel transactio
 generalis super lite; quia tunc comprehenduntur etiam talia pro-
 hibita, super quibus pender lis. *Alex. d. consil. 168. n. 7. lib. 2. imo talis
 non dicitur alienatio, quando non interuenit traditio. *Alex. con-
 sil. 41. n. 2. ver. secundo principaliter, lib. 6. † Amplia in prohibitis, quae
 si res est prohibita alienari, & obligari, prout feudum, concessa
 licentia alienandi non poterit rem, quam potest alienare ex licen-
 tia, etiam hypothecare; quia concessio eo quod maius est, non videtur
 detur concessum id, quod minus est. *Andr. de Ier. in compend. lib.
 n. 5. & seq. de prohib. feud. alie. per Feder. vbi Afflic. in 12. nat. n. 10. Cor-
 bul. de iur. emphyt. tit. de priuat. & alienat. q. 7. n. 14. vbi idem extendit
 in emphyteuti, in decreto, in fideicommissio, & aliis materis pro-
 hibitis, vel odiosis, seu refringibilibus, prout in dispensatione, vt
 concessio eo, quod maius est, non sit concessum, q. minus. † Am-
 plia; quia stipendia non veniunt in obligatione generali, neque in
 executione rei iudicatae. *Ang. Arct. consil. 45. in casu supra dicto, n. 17. &
 seq. ver. sed tamen is non obstantibus, vbi allegat l. stipendia. C. de exco-
 m. rei iud. † Declara tamen, quia in subdistingui veniunt in executione
 rei iudicatae. *Ang. d. consil. 45. n. 19. Vide, Nota specialis digna si non est.
 Conclus. 68. Limita; quia in obligatione generali veniunt nomina
 debitorum. Vide, Nomina debitorum qualiter. Conclus. 63. † Limita;
 quia licet feudū, emphyteutis, & alia bona prohibita alienari sub
 pena non veniant in obligatione generali, bene veniunt in obli-
 gatione, si fiat expressa obligatio. *Alex. d. consil. 41. Viso themate, in
 princ. lib. 6. † Limita; quando per viam transactionis quis dimittit
 feudum, vel rem prohibitam alienari, & promittit perpetuo vlti-
 rius non molestare; quia non est alienatio, & no incurrit aliquae
 poenam; secus si rem traderet, & promitteret non molestare, &
 ius est in dimittendo, pacto, transactione, vel conuentione; quae
 non transfert dominium. *Alex. plene d. consil. 41. Viso themate, n. 2. &
 seq. ver. secundo principaliter, lib. 6. † Limita; quia emphyteutis prohi-
 bita alienari, vt quia Ecclesiastica, & non absolute haereditaria, bene
 venit in obligatione generali, & hypotheca generalis. *l. fin. in
 n. 78. cum seq. C. de iur. emphyt. Negul. in tra. de pign. in 2. memb. 2. p. 1.
 prim. n. 28. & in 3. memb. n. 69. & 78. & communem dicit Afflic. de
 cif. 191. n. 1. Mar. Anguill. consil. 166. n. 10. & latius consil. 126. num. 23.
 Castr. consil. 68. in fin. lib. 2. Contrarium, † quod etiam bona em-
 phyteutica non veniant in generali obligatione, sicut nec bona
 prohibita alienari. *Mar. Anguill. consil. 6. n. 23. vbi alios allegat. Alex.
 consil. 41. Viso themate, in princ. lib. 6. vbi, quod licentia, & emphy-
 teutica ad certam generationem non veniunt in generali obli-
 gatione. † Declara tamen; quia talis hypotheca durat solum duran-
 te vita emphyteuta prohibiti alienare, quo mortuo cessat hypo-
 theca. *l. lex. vbi agitur ff. de pign. aut. de alien. & emphyt. §. 1. Castr. d. con-
 sil. 68. in fin. lib. 2. vbi, quod resolutio iure datorio finitur in pigno-
 ris, quando ex causa necessaria finitur, secus si ex causa voluntaria.
 Declara; † quia quicquid sit in obligatione, in alienatione non
 pliciter facta non veniunt bona feudalia, neque emphyteutica.**************

confit. pecun. sequitur la. in l. i. Cod. de cond. sine causa, col. 1. ver. sed quid
 30 in promissione. ¶ Extendit etiam si causa esset expressa, sed incerta,
 & generalis. Alex. d. conf. 182. Lectus col. 2. ad fin. lib. 2. Castren. d. conf.
 31 169. V. s. p. n. c. o. num. 1. & 2. lib. 2. ¶ Declarat nisi exprimens causam,
 vel alias se obligans diceret ex certa scientia facere. Alex. consil.
 157. V. s. o. t. h. e. m. a. t. e. col. 1. & seq. lib. 6. & consil. 180. V. s. o. p. r. o. c. s. s. u. col. 2. v. r.
 praterca in casu nostro, lib. 7. Soc. conf. 96. V. s. o. col. 3. ver. tertio quia licet
 32 renunciatio, lib. 1. vbi dicit tali casu potius presumendum esse er-
 rorem, quam donationem; nisi constet de certa scientia. ¶ Amplia-
 33 quia si in eodem contractu, seu instrumento fiant plures contra-
 ctus, & obligationes, & primus contractus habet causam puta
 donationis; quia si extabat fideicommissum matris, si alius con-
 tractus in eodem instrumento fiat sine causa, non valet, nec cau-
 sa precedens censetur repetita etiam per copulam, & qñ causa
 procedens non concurrat, sed diversa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 34 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 35 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.
 36 conf. 102. num. 2. & per tot. ver. sed si queritur, lib. 1. ¶ Declarat: quia re-
 uocatio sine iudicio non valet, sed diuersa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 37 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 38 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.
 39 conf. 102. num. 2. & per tot. ver. sed si queritur, lib. 1. ¶ Declarat: quia re-
 uocatio sine iudicio non valet, sed diuersa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 40 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 41 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.
 42 conf. 102. num. 2. & per tot. ver. sed si queritur, lib. 1. ¶ Declarat: quia re-
 uocatio sine iudicio non valet, sed diuersa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 43 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 44 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.
 45 conf. 102. num. 2. & per tot. ver. sed si queritur, lib. 1. ¶ Declarat: quia re-
 uocatio sine iudicio non valet, sed diuersa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 46 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 47 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.
 48 conf. 102. num. 2. & per tot. ver. sed si queritur, lib. 1. ¶ Declarat: quia re-
 uocatio sine iudicio non valet, sed diuersa est ratio. Bart. consil. 155. nu.
 49 2. & 3. ver. secundo quia, lib. 1. ¶ Amplia; quia stipulatio facta sine
 causa iusta non valet. Castren. consil. 108. nu. 2. in fin. ver. & ideo sti-
 50 pulatio. lib. 1. vbi apost. libi citat Corn. conf. 67. lib. 4. ¶ Extendit: quia
 obligatio soluendi certum granum pro molendino, donec fue-
 rit non macians, dicitur iniusta, & nulla; quia si fuerit venditio
 sine pretio est nulla; ita etiam locatio sine mercede, Castren. dicit.

vbi apost. in ver. conditione, dicit* communem. ¶ Declarat apost. ad
 Alex. d. conf. 40. n. 12. lib. 4. vt procedat, quando causa est honesta
 videlicet conditio pertinens, alias secus. ¶ Restringit: quando fi-
 mus in casu, in quo, a iure limitata esset causa; quia conditio non
 sufficit. Incertus Author post reg. Soc. in reg. 14. Promissio facta
 condicione. Vide, & commissa, seu iudus sub futuro. Concl. 72. ¶ Limita
 confessio sine causa valet, & exequi debet si tunc fatato, quod in-
 strumentum mandetur executioni, non obstante quacunque ex-
 ceptione. Alex. conf. 4. n. 10. & seq. ver. vlt. a. lib. 1. ¶ Extendit, vt dicitur
 sit, quando adest guaranteegia, quia dicitur preceptum iudicis char-
 tularii ideo causam non requirit. Dec. conf. 682. n. 4. & seq. vbi
 post. dat conc. pro vtraq; parte. ¶ Contrarium tenet apost. libi ad
 Alex. conf. 4. n. 11. lib. 1. in ver. causa, quia dicitur, quod oritur ex
 tre, & in additio ad conf. Decij 682. in ver. sine causa. ¶ Limita in con-
 fessione facta in iudicio; quia valet sine causa. Rom. conf. 372. nu.
 ver. ceterum. & plenius conf. 290. in casu proposito. n. 7. vbi apost. ver. 2.
 dat conc. ¶ Limita in obligatione liberatoria, puta de non mole-
 stando, vel de non petendo, quia valet sine causa. Alex. conf. 399.
 Perspectus. n. 7. ver. item respondo. lib. 6. ¶ Limita; quia si interuenit
 geminata confessio, vel et sola confessio sine causa, que semel
 ne probat, deferri debet iuramentum in supplementum. Alex. d.
 conf. 4. col. 1. lib. 1. n. 12. ¶ Imo quod pactum sine causa inducens ad
 obligandum, si sequitur obligatio, dicitur cum causa, & valida.
 Alex. conf. 195. n. 6. ver. plus. lib. 6. ¶ Et quod geminata confessio extra-
 iudicialis probet sine causa, & obliget, quia habet vim iudicialis,
 quae obligat sine causa. Rom. plene conf. 290. in casu proposito. n. 7.
 vbi plene apost. in ver. dicitur, dat plurimos concord. & dicitur
 comm. ¶ Limita, quia bene sufficit causa quecumque, per se iusta, &
 seu impulsiva, licet non sit finalis. Alex. conf. 76. V. s. o. lib. 1. n. 2. v. r.
 ex ijs. lib. 6. vbi etiam loquitur in contractu innotuato. ¶ Et dicitur
 eo si quis se obligat, quia concernit utilitatem suam, vel quilibet
 procurator promissit, quod ipse se obligabit, cõmet causam suffi-
 cientem. Alex. conf. 195. Perspectus. n. 5. ver. nec prodiu. lib. 6.
 ¶ Limita in obligatione iurata, quia valet sine causa. Decian. d.
 conf. 72. n. 9. lib. 2. Dec. plene conf. 682. num. 8. Rom. conf. 372. in
 casu proposito. n. 5. ver. ceterum, vbi reddit rationem; quia iurame-
 ntum habet vim contestationis litis, & sciens confessio in iudicio
 facta sine causa probat, ita confessio iurata, vbi apost. plene in ver.
 aduocatione, citat plurimos. ¶ Extendit de iure Canonico, quia licet
 obligatio sine causa probatur erronea. Bart. in l. 4. §. ff. de iur. iur.
 cautio, tamen valet de iure Canonico propter fidem datam, quae de-
 bet habere vim iuramenti, vt in c. si de iur. iur. nor. Doct. ¶ Limita
 instrumentum quoque entigatio; quia causa non est necessaria. Guido
 de Suzar. in tract. quærentia. n. 4. c. i. seq. Barz. in c. 1. in d. in o. q. 2. p.
 pr. Ro. conf. 273. col. 1. Fel. in c. si cautio. n. 13. in 10. fallen. de fid. instr. Dec.
 conf. 682. nu. 4. & Bald. in l. sicur. C. de repud. hered. & in l. si causam. C.
 de exequ. rei iud. Alex. in apost. ad Bart. in l. 1. §. de iur. iur. adu. C. in
 cum de iud. v. ff. de probatio. & est* communis opinio, vt per
 d. c. si cautio. in 6. limit. de fid. instr. ¶ Extendit maxime, quando in in-
 strumentum narratur causa; quia facta narratiue. Rom. d. conf. 273.
 In casu. nu. 4. ¶ Limita; quia licet scriptura, & confessio sine causa
 non inducat plenam probationem; tamen inducit semiplenam,
 quando extra iudicium. Rom. d. conf. 373. nu. 6. ver. ceterum, quæ
 ter. vbi plene apost. in ver. dictum, & per tot. consil. vbi, quod potest
 deferri iuramentum in supplementum, si modica summa est
 arbitrio iudicis. ¶ Limita in fidei iuramento, quia valet sine causa, &
 non requirit causam aliquam. Decian. d. conf. 72. nu. 8. lib. 2. & vbi
 plura ad hoc in ver. Fidei iur. Concl. 291. Vide Conclusionem pro-
 leg. Vide, Confessio in iudicio facta a probat, & operatur multa. Concl.
 641. Vide, Confessio extrajudicialis. Concl. 638.

Obligatio ex turpi causa, vel delicto non valet, & quæ-
 do f. eus. Concl. 39.

OBLIGATIO, si promissio, quæ fit ex turpi causa, reiecta vel
 expressa non valet, l. si plagijs. ff. de verb. obligat. ¶ Tres sunt ca-
 sus; Primus est, quando alicui fit obligatio, seu promissio, vt ille
 talis non delinquit; & isto casu valet obligatio, sed obstat excep-
 tio; quia licet causa non sit turpis; tamen recipiens turpiter
 cit; quia non debet abstineri a malo pretio, sed voluntate gra-
 tuita. Bald. consil. 114. Factum t. ale est, Picha. in princip. lib. 4. ¶ Secun-
 dus casus est, quando alicui fit obligatio, vel promissio, vt delin-
 quat; & isto casu nulla est ipso iure; quia tenditur ad erimen, &
 causa est turpis. Bald. d. conf. 114. in princip. ver. secundo casu. lib. 4. ¶ Ter-
 tende in tantum, quod isto casu iudex debeat ex officio recu-
 di facere tales illicitas obligationes. Bald. d. conf. 114. num. 1. in
 lib. 4. ¶ Adde; quia neque valet promissio indemnitas delicti,
 & iste potest dici alius casus, l. si a reo, §. quod vulgo, ff. de fidei iur.

6 Bald. *conf. 486. Quando pro delicto in princip. lib. 4.* ↑ Extende; quia neque valeat pactum, vel obligatio Regis Francie, quod quis possit impune delinquere in sua iurisdictione. Bald. *conf. 365. Ad eundem nam promittendum in princip. lib. 5.* ↑ Tertius casus est, quando fit obligatio, vel promissio remuneracionis causa, pro delicto, vel turpi causa; & ista obligatio, seu remuneratio fit tribus modis, scilicet, promittendo, vel tradendo. Bald. *d. conf. 114. num. 2. vers. tertio casus lib. 4.* ↑ Testamentum factum in personis non capaces ex turpi causa non valet. Bald. *d. conf. 114. nu. 2. lib. 4.* ↑ Extende; quia ne dum non valet testamentum, sed neque legatum ex turpi causa prohibita a lege. Bald. *d. conf. 114. nu. 2. ver. item in legato. lib. 4.* ↑ Restringit; quia bene valet testamentum in personis capaces ex turpi causa; prout in concubinam. Bald. *d. conf. 114. numer. 2. vers. sed testando. lib. 4.* ibi tamen dicit, quod non est causa turpis damnata a lege hoc casu. ↑ Declara; quia non procedit in militibus, qui debent maiori honestate fulgere. Bald. *d. conf. 114. nu. 2. ver. fallit. lib. 4.* ↑ Promissio remunerandi causa delictum, vel actum ex turpi causa non valet. Bald. *d. conf. 114. num. 2. ver. promittendo. lib. 4.* ↑ Traditio facta ex turpi causa pro remuneracione delicti non obligat de iurisdictione, licet transeat dominium. Bald. *d. conf. 114. n. 2. vers. tradendo. lib. 4.* Vide, *Obligatio sine causa, &c. Concl. prox. preced.* ↑ Quartus casus est, quando obligatio fit de eo, quod est contra bonos mores, & contra iura naturae, vel diuina, aut gentium, vel etiam ciuilia; & isto casu obligatio est nulla, neque datur actio. Angel. *conf. 234. Punctus est statuto Communis. n. 2. ver. & licet statutum.* ↑ Extende in tantum non valere obligationem circa prohibita de iure natura, diuino, vel gentium, vt neque statutum possit inducere obligationem; & ideo si statutum, prout est Florentie, disponit, quod omnis obligatio gaurentigata exequatur, non obstat exceptio doli, metus, vis, fraudis, & quod debitor non audeatur, nisi doceat de solutione in scriptis, tale statutum non habet locum si obligatio esset contra ius diuinum, vel naturae, aut gentium. Ang. *d. conf. 234. n. 2.* ↑ Restringit; quia bene tale statutum Florentie habet exequutionem, licet contineat obligationem a iure positum prohibitam, prout si sunt cofessata arrha pro matrimonio, & promissa restitui; quia licet confessio arrharum sit prohibita; de iure tamen obligatio de restitendis arrhis cofessata hoc casu valet, & danda est exequutio. Ang. *di. conf. 234. per tu. vbi distinguit inter prohibita a iure positum, vel iure gentium, & diuino.* ↑ Quintus casus est, quando aliquid promittitur ei, qui ex officio tenetur facere, vt illud faciat, prout si promittitur iudici summa certum, si faciat de capite certum carceratum; quia licet fecerit decapitare iuste; tamen promissio dicitur ex turpi causa, & non valet. Castr. *conf. 169. V. lib. n. 1. lib. 2.* ↑ Regula igitur est, quod obligatio pro delicto, vel turpi causa committendo non valet, d. l. si plagiarius. ff. de verb. oblig. ↑ Extende, vt etiam iuramentum nihil operetur. Bald. *conf. 379. Retentis aliis. in fi. lib. 5. vbi, quod ex illicitis pactio nibus etiam iuratis non potest acquiri.* ↑ Extende; quia neque valet compromissum super poena delicti de futuro locus de preterito. Bald. *conf. 97. Proponitur, quod. nu. 2. vers. per alio. lib. 5.* ↑ Amplia; quia obligatio ex causa mutui, vel alias facta, ad effectum, vt quis intret in seditionem, vel rebellionem, vel licet rebellis, & rebellis, neque habet aliquid exequutionem. Bald. *d. conf. 114. Factum tale est, Proba. per tot. maxime n. 2. ver. num. re. lib. 4.* ↑ Amplia; quia non valet etiam obligatio fideiussoaria de releuando indemnem a poena delicti, quando facta est, vt delictum committatur, l. si a reo. §. quod vulgo, ff. de iudic. ff. ↑ Amplia; quia non valet depositum factum, & promissio de consignando deposito dicitur habenti magistratum, si magistratum dimittat. Bald. *conf. 379. per totum. lib. 5. vbi, quod depositum debet restitui deponenti; quia melior est conditio possidentis in pari causa turpitudinis.* ↑ Limita; quando obligatio ex parte recipientis esset sine dolo, & parte promittentis esset dolus, prout si magister mandaret scholam, vt delinqueret; quia ipsum releuabit a poena; quia obligatio valet, ex quo discipulus dolo fuit circumuentus. Bald. *d. conf. 486. Quando pro delicto per tot. lib. 4.* ↑ Limita; quia bene valet compromissum, & obligatio super poena delicti preteriti, licet non valeat super poena delicti futuri. Bald. *conf. 97. Proponitur, quod. n. 2. vers. super alio. lib. 5.* Vide, *Conditio impossibilis, &c. Concl. 591.* Vide, *Matri-monium debet esse, &c. Concl. 133.* Vide, *Turpitudinis causa, quando, &c. Concl. 405.*

Obligatio Cameralis quas exceptiones admittat, vel non. Concl. 40.

EXCEPTIO rei non tradita per venditorem impedit exequutionem obligationis in forma Camere etiam post sententiam quia etiam in exequutionis cognitione potest opponi. Gem.

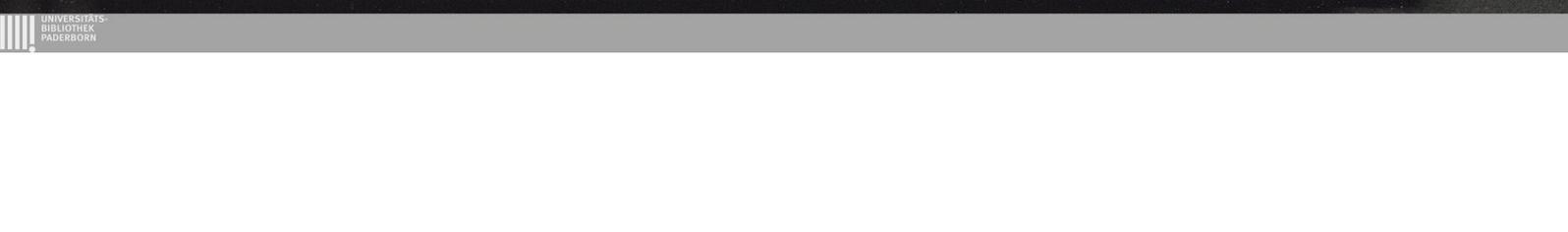
conf. 149. in princip. ver. item quoad effectum. ↑ Exceptio solutionis impedit effectum obligationis in forma Camere. Gem. *conf. 149. in fi. ver. item huiusmodi quantitas, vbi, quod petens plus debitor, punitur poena stellationatus, quando scienter perijt indebitum.* ↑ Exceptio mandati non legitimi admittitur, & impedit effectum obligationis Cameralis; quia solutio non est precipitanda. Gem. *d. conf. 149. circa fi. ver. signatur Martheus.* ↑ Falsitatis exceptio debilitat ita scripturam publicam, vt priuata praeferatur scripturae publicae, quando falsitas probatur. Bald. *conf. 453. Ad intelligentiam. n. 1. in fi. ver. nam scriptura. lib. 5.* & duplicatur *conf. 198. lib. 1.* ↑ Simulacionis exceptio pariter enervat effectum publicae scripturae, ita vt priuata scriptura praeferatur publicae simulatae. Bald. *d. conf. 453. n. 1. in fi. ver. nam scriptura. lib. 5.* ↑ Causa defectus pariter tollit robur publicae scripturae, vt praeferatur priuata scriptura, quae non laborat hoc defectu. Bald. *d. conf. 198. lib. 1. nu. 4. ver. nam scriptura publica. & conf. 453. lib. 5.* ↑ Obligatio Cameralis post confessatum debitum aequiparatur instrumentum gaurentigato; quia confessio, & gaurentigia aequiparantur. ↑ Extende, quia imo fortior, & magis privilegiata dicitur obligatio Cameralis, quam Gaurentigia. Neuzan. in sua forma Camere in practica Rolandina, vt per Galle. *in tract. de oblig. Camer. vbi ea omnia reperit, quae Ioan. de Cana. in tract. de insti. gaurent. & quod tale instrumentum de sui natura continet gaurentigiam.* Grat. *conf. 12. col. 3. vers. tertio, & licet promissio anni 1494. Florentie annullet obligationem in forma Camere, & denegat eis exequutionem, debet intelligi de celebratis in ciuitate, vel districtu, non de celebratis extra territorium.* ↑ Et quod obligatio Cameralis habeat exequutionem paratam, dixit Bart. *in l. 2. in fi. C. de sent. qua. fin. cer. quant. Cagnol. in auth. ex causa. n. 123. C. de liber. pret. quod tanto magis procedis, quando intercessit iuramentum, quod tribuit exequutionem instrumentum.* Dec. *conf. 119. in princip. Mart. sing. 356. Granat. conf. 11. in ciuilibus.* ↑ Ad quid se extendat obligatio Cameralis. Soc. *conf. 113. in fi. lib. 3. Castr. in l. post rem. num. 3. ff. de re iud. Vide, Statutum circa exequutionem, Concl. 532.*

Obligatio de soluendo, prout alii soluerunt, quid importet. Concl. 41.

OBLIGATIO facta de soluendo illud, quod alii communitates soluerint, dicitur incerta, an & quando; & ideo est condicionalis, & ante non dicitur nata obligatio naturalis, vel ciuilis. Castr. *conf. 153. Super primo. in princ.* ↑ Et procedit, siue sit dispositio inter viuos, siue in vltima voluntate. Castr. *d. conf. 153. in pr. lib. 1. vbi, quod non dicitur respicere exequutionem tantum, sed etiam obligationem condicionalem.* ↑ Amplia; quia licet definita aequipolleat vniuersali; tamen intelligitur, prout omnes, vel maior pars communitatum soluerit. Castr. *d. conf. 153. nu. 3. vers. circa secundum. lib. 1.* ↑ Amplia; quia si omnes communitates, vel maior pars soluerit partem, non totum, & obligatus teneatur soluere totum, & quod non, sed duntaxat pro rata, pro qua maior pars soluit. Castr. *d. conf. 153. n. 3. vers. sed tertio. lib. 1.* ↑ Amplia; quia si aliae communitates sint in mora soluendi, vel eis fiat remissio per Principem, neque iste obligatus teneatur aliquid soluere. Castr. *d. conf. 153. n. 3. ver. item, & quarto. lib. 1. vbi respondet ad obiectionem iniquitatis resultantis; quia dicitur imputandum esse creditoribus, qui sic voluit recipere obligationem.*

Obligatio de soluenda certa quantitate dotali cum pactis apponendis in instrumento super dote qualis. Concl. 42.

OBLIGATIO si est facta per fratrem de soluendis libris 2. mille pro dote sororis cum pactis, conditionibus, & clausulis apponendis in instrumento dotali; ante defectum tale instrumentum non competit effectualis actio, nisi conditiones appareant. Petr. de Anch. *conf. 7. in quaest. ↑ Declara tamen, quod tales conditiones, pacta, & clausulae important, vt regulerent exitum praesentis, quando frater teneatur sub certis conditionibus, puta si soror sine filiis decederet, reuenteretur ad fratrem; quia ita pater reliquisset; quia de istis esset facienda interpretatio. Petr. de Anch. *d. conf. 7. n. 6. vsque in fi. ver. secundo veniens propius.* ↑ Declara secundo, vt talia pacta, & conditiones recipiant interpretationem ab arbitrio boni viri, licet certa persona non sit nominata. Petr. de Anch. *d. conf. 7. num. 1. & seq. ver. ad quod dicam.* Vide, *Certum quando dicatur.* Concl. 200. Vide, *Incertitudo quando non vitiet.* Concl. 66. Vide, *Relatum est in referente.* Concl. 129.*

Obligatio faciendi impletur per interesse, & quando non, Concl. 43.

OBLIGATVS ¶ ad factum liberatur soluendo interesse, si simpliciter tenetur, & non vigore precedentis obligationis, seu venditionis. Soc. conf. 253. In causa Domini, num. 6. lib. 2. l. stipulationes non diuiduntur, ver. Celsus. ff. de verb. oblig. vbi late Ias. ponit regulam cum suis limitationibus, nu. 22. & seq. ¶ Et quod in obligationibus facti non possit quis precise compelli, sed teneatur ad inter-
 * esse, est communis * opinio, de qua Abb. conf. suo super concilio Ba-
 3 silensi, colum. 12. vers. quarta ratio. ¶ Ratio est, quia si compelleretur
 4 precise, induceretur quaedam seruitus in homine libero. Angel.
 4 Aret. conf. 70. Videtur primo. n. 10. ver. preterea. ¶ Amplia; quia obli-
 4 gatus communicare contractum non potest precise compelli ad
 5 factum, sed liberatur soluendo interesse. Ang. conf. 238. Antonius de
 5 Mutina in ff. ¶ Et obligatus tradere fundum si non tradidit, debe-
 5 tur interesse, in quo habetur ratio iuris, quod ex fundo percipi
 6 potuit. l. fundus quem vers. nam & si colonus, & l. si in lege. ff. locat. Bart.
 6 in l. i. col. 8. ver. venio ad vltimam partem. C. de sent. que pro eo, quod inter-
 6 est. ¶ Extendit, quia focus obligatus cedere iura crediti per eum
 7 liberati, tenetur ad interesse, ex quo liberati debitor commu-
 7 nem. Signor. Homod. conf. 13. Factum sic praesupponitur, in ff. ¶ Et quod
 7 in obliga- tionibus dandi, vel faciendi succedat obligatio ad in-
 7 teresse lapso termino, probat tex. in l. si in iuliam. ff. de verb. oblig. qui
 8 est melior de iure, secundum Ias. in dict. l. stipulationes non diuidun-
 8 tur, n. 6. ver. quinto not. ff. de verb. oblig. & in l. si in iuliam, in princip. ff. eod.
 9 ¶ Extendit, quia obligatus mutuari non compellitur precise, sed
 9 tenetur ad interesse. Dec. conf. 502. Ex duobus, num. 7. ¶ Extendit in
 9 eo, qui promisit vendere; quia non compellitur precise; sed te-
 9 netur ad interesse, etiam si habeat facultatem vendendi. Dec. dict.
 10 conf. 502. nu. 8. vbi declarat, quod hic non consideratur facultas
 10 tradendi; quia non tenetur tradere, ex quo vendendo liberatur,
 10 & sic quando tenetur tradere, compelli potest precise; quia est
 10 obligatio dandi, non obligatio facti. ¶ Idem in obligato locare;
 11 quia non compellitur precise, etiam si habeat facultatem imple-
 11 di, sed tenetur ad interesse. Tiraquell. de retract. conuentio. ad fi. tit.
 11 nu. 16. vbi allegat Dec. dict. conf. 502. & alios. ¶ Amplia; quia sen-
 11 tentia condemnans ad tradendum, vel ad factum, si illud est im-
 12 possibile, potest exequi in interesse. Roman. conf. 270. num. 4. &
 12 * seq. vbi dicit * communem. ¶ Et generaliter obligatus ad aliquid
 12 faciendum, si non facit, tenetur ad interesse. Bart. & Doctor. in
 12 l. in illa. ff. de verb. oblig. & in d. l. stipulationes non diuiduntur, ver. Celsus. ff.
 12 eod. l. si quis ab alio, §. si ff. de re iudic. & glo. in l. 2. §. fin. & text. & ibi
 13 Doctor. in l. si in iuliam. ff. de verb. oblig. ¶ Declara, quod dicitur obli-
 13 gatum ad factum teneri ad interesse, procedit probato interesse
 14 per eum, cui debetur. Bart. in l. vnica. C. de sentent. qua pro eo, quod in-
 14 terest. ad fin. ¶ Et si deficit in probatione, datur absolutoria. l. 2. & l.
 14 frustra, & l. actor. Cod. de probatio. & sententia debet esse absolutoria
 14 diffinitiuo, non autem ab obseruatione iudicij, quando partes
 14 interuenerunt in iudicio, & datae sunt dilationes competentes.
 14 Bart. in l. ad mendum, §. & si quidem, C. de iudic. Matthei. singul. 17. Bald. conf.
 15 50. Secundus creditor, in princ. lib. 1. ¶ Amplia; quia obligatus facere
 15 aliquid, cum primum fieri potest, & non facit, constituitur in mo-
 15 ra absque aliqua interpellatione d. l. si in iuliam, vbi Ias. in 2. not. ab. ff.
 15 de verb. oblig. Crau. conf. 246. Vide, Mora contrahitur multis modis, Con-
 16 sil. 378. ¶ Restringe, nisi obligatio faciendi, vel dandi esset sine
 16 die tacita, vel expressa; quia tunc requiritur interpellatio, vt con-
 16 stituatur in mora. Bart. in l. item illa, n. 6. ff. de constit. pecun. & in l. si duo,
 16 §. hec autem verba. ff. eod. Alexand. conf. 216. num. 8. lib. 7. quia nisi
 16 quis interpellatur, non dicitur stare per eum, quin faciat. Oldr.
 17 conf. 242. Totaprasens, sequitur Dec. conf. 2. Et pro tenui, col. 2. & confil.
 17 107. In causa, in fin. & confil. 439. Vifis, num. 5. & in l. quod te, num. 12. ff. si
 17 cert. pet. ¶ Amplia; quia obligatus tradere operas, non tenetur, ni-
 17 si ad interesse. Alexand. conf. 214. Quando dolus, num. 5. ver. item alia
 18 ratione, vsque in fin. lib. 7. ¶ Amplia; quia obligatus tractare aliquē
 18 vt filium, vel vt fratrem, si eum priuat, tenetur ad pœnam, quā-
 18 do est promissa, alias ad interesse. Ias. confil. 141. in fin. lib. 4. allegat
 18 text. in l. quidam cum filium, vbi Bartol. Angel. & alii, ff. de verbor. obli-
 19 gat. ¶ Amplia generaliter, quod in omnibus obligationibus tam
 19 facti affirmatiui de faciendo, quam facti negatiui de non facien-
 20 do, vel ad non factum, succedat obligatio ad interesse, plene An-
 20 gel. Aret. in confil. 70. Videtur primo, num. 26. & 27. ver. & quod ipse ob-
 20 ligatus ad factum. ¶ Et promittens factum alienum sub pœna, si fa-
 20 cit omnem diligentiam, an exculatur à pœna, vel non, Vide ple-
 21 ne Anton. Gabr. lib. 3. tit. de pact. conuent. Concl. 2. Promittens facere
 21 consentire. ¶ Amplia; quia locator, qui obligatur conductori ad
 21 patientiam rei locate, videtur teneri ad factum; quia patientia est

facti promissus; ideo si non prestat patientiam, vel non vult presta-
 re, videtur, quod liberetur soluendo interesse, ita per plura Ang.
 Aret. confil. 70. Videtur primo, in princ. vbi num. 5. ver. preterea dicit,
 quod etiam si locator iniuste expellat, non tenetur, nisi ad inter-
 esse. ¶ Restringe; quia non procedit, si locator vult offerre in-
 teresse conductori, & expellere; quia potest resistere conductor,
 & non audire locator. Angel. Aret. d. confil. 70. nu. 10. & seq. ver.
 sed tamen ijs non obstantibus, per rot. ¶ Restringe; quia procedit, quod
 regula est, in obligationibus facti, succedit interesse, quādo sub-
 est negligentia, vel non obseruatiua; si vero iam est factum imple-
 mentum, & velit contrahere offerendo interesse, non audietur
 Angel. Aret. d. confil. 70. n. 16. & seq. ver. tertio illud, quod dicitur,
 & maxime, num. 17. & seq. ver. non obstant allegata, maxime num. 21.
 & seq. ¶ Restringe; quia imo expulsi conductor à locatore, po-
 test, si vult, agere spolio, vt restituatur, vel ad interesse; igitur non
 potest compelli, vt recipere cōpellatur interesse; quia hoc est in-
 ductum favore conductoris, non favore locatoris; igitur nō de-
 bet in odium conductoris retorqueri. Ang. Aret. d. confil. 70. n. 21.
 & seq. ver. nec obstant, quod dicitur. ¶ Ratio restrictionum est in prom-
 ptu; quia si interesse succedit in pœnam non impletis ad fauore
 conductoris, cui non impletur, impossibile est, quod locator
 possit offerre hoc interesse, vt non impletur; quia nondum est ma-
 actio ad interesse, nisi postquam conductor petierit, & fuerit his
 cōteltas; quia ante litem contestatā, si locator vult implere, pō-
 tene idem Ang. Aret. d. conf. 70. nu. 25. & seq. ver. preterea, & hoc in-
 vsque ad n. 30. ¶ Amplia; quia obligatus ad operas si eas non pra-
 stitit, tenetur ad interesse tantum, quod non potest precise com-
 pelli ad operas, l. in stipulationibus, §. operari vsque de verb. oblig. vbi Bart.
 ¶ Declara; quia speciale est in opera; quia non debetur, nisi post-
 quam est indicta; quando vero est indicta, & non praestita; tunc
 quia opera praeterita debita non potest esse opera hodierna, ne-
 cessario intrat interesse, ita Angel. Aret. d. confil. 70. num. 22. ver. si-
 cundo non obstat, allegat, l. si quando, ff. de oper. libert. Vide In certum
 Authorem post regulas Soc. reg. 1. Obligatio facti, non obligat precise
 ad factum, vbi limitat tribus modis; primo, quādo a lege inducit-
 tur obligatio; secundum, quādo est circa factum testatoris; tertio,
 quando potest impleri. ¶ Limita; quia obligatus restitens, vel re-
 tuendens precise, debet compelli, si habeat facultatem rei traden-
 dae, nec liberatur soluendo interesse. Soc. conf. 253. In causa domini,
 n. 6. & 7. ver. circa tertiam, lib. 2. vbi dicitur * communem. ¶ Exten-
 de, vt videm sit in obligato reddere; quia tenetur dominium tradi-
 ferre; ideo precise compellitur, si habeat facultatem tradendi.
 Soc. d. confil. 253. num. 7. & seq. lib. 2. ¶ Extendit in obligatione, &
 promissione de retrouendendo. Socin. d. confil. 253. num. 8. lib. 2.
 Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter empto. & vend. vbi hoc tenet, quando
 adelturamentum, alias non, & est communis * opinio. Crau.
 conf. 12. in princip. ¶ Limita in obligationibus dandi, vel faciendi
 ex vltima voluntate; quia si extat res, cogitur precise, l. si dolo-
 mistaria, §. pen. ff. de leg. 3. Ias. post Alex. in l. stipulationes non diuidun-
 tur, num. 18. ver. secundum principale, ff. de verb. oblig. ¶ Limita; quia
 quando obligatus ad factum potest implere precise, compelli
 potest facere, & dare operas promissas; sed tamen volens, & peti-
 tiente illo, cui debetur factum; tunc bene succedit actio ad in-
 teresse, apostill. ad Alexand. conf. 214. Quando dolus, num. 5. in respo-
 nsa lib. 7. vbi, quod ita obseruatur, & est veritas. ¶ Limita in obli-
 gatione facti, quod momento explicatur, & de facili quis precise
 obligatur, si potest implere. Socin. conf. 253. num. 8. ver. vltimo
 etiam probatur, lib. 2. ¶ Limita, quando stipulatio esset facti in ali-
 cui; quia tunc bene valet, & cogitur implere, si potest facere, &
 do factum esset diuiduum. Soc. dict. conf. 253. num. 8. in fin. lib. 4.
 Limita in ¶ venditore obligato rem tradi; quia tenetur precise tra-
 dere, si habeat facultatem rem tradenda; in stipulatione vero contra
 venditorē, & sic simpliciter tenetur ad interesse. Bart. in l. si ad-
 tiones non diuiduntur, n. 39. ff. de verb. oblig. communem * dicit Fel. in
 c. cum Ioannes, n. 53. in fi. de fid. instrum. ¶ Limita in obli-
 gatione mandati sine cōtradictione, qñ constituitur pro eo cariti-
 quia tenetur precise ad exercitiū procurator, cle. i. de proc. glo. l. i. §. de
 her. persone, §. prater; in ver. accipere iudicium, ff. de proc. ¶ Limita, qñ ob-
 ligatio ad factum contineturamentum; quia non liberatur progre-
 ssando interesse, sed tenetur precise ad factum, glo. 202. & com-
 muniter * approbata in l. si pecuniam ff. de cond. ob. cas. & ibi Aret. d.
 Ias. idem Aret. in l. iusjur. andr. ff. de iur. iur. Doct. in d. stipulationes non
 diuiduntur, ver. Celsus, ff. de verb. oblig. Cuman. confil. 182. col. 8. & ibi
 communem * attestatur Ias. conf. 9. col. 6. lib. 1. & conf. 12. nu. 3. lib. 1.
 Gozzadin. in repet. l. 2. Cod. de pact. inter empto. & vendit. num. 6. cum spe-
 & ibi

Reibi Cagnol. q. 28. m. 130. quia iuramentum est praecise seruandum, vbi dicitur & per Bauer. in tract. de virtute iuramenti. col. 4. Mathes. q. 54. Gozadin. conf. 32. num. 9. & hanc magis * communem attestatur Alex. conf. 37. num. 26. lib. 2. vbi dicit, quod ab iura in iudicio non est recedendum, & eam tanquam magis * communem sequitur idem Alexand. conf. 91. m. 6. eod. lib. ¶ Limita in obligatione facta per instrumentum iuratum, & quarentigatum, quod amplius non vocabitur promittens de tali casata; quia praecise compellitur, nec in perpetuum potest vocari. ¶ Limita; quia pro non facto promisso datur executio, & captura Florentia dicitur pro debito. Vide, Implere debet actor contractum. Concl. 50. ¶ Limita in casibus, in quibus quis obligatur praecise ad factum, compellitur duplici modo per compulsionem; quia potest pignori, & carcerari. Ang. conf. 12. Nos Angelus. per tot. Secundo modo compellitur cautissime. Vide, Causatiue multa sunt. Concl. 161. ¶ Limita Soc. quinque modis in reg. 19. Index, alia reus, in quibus obligatus ad factum praecise compellitur. Vide, Aliud est venditio. Concl. 31. n. 3. & seq. Vide, Factum alienum promittens, ad quid obligatur. Concl. 25. cum duabus Concl. libi prox. seq. Vide, Interesse in quibus contractibus. Concl. 303. Vide, Interesse obligationibus. Concl. 311.

Obligatio inter quos non excedat potentiam obligati, vel non. Concl. 44.

MARITVS ¶ erga vxorem non obligatur ex donato, nisi in quantum facere potest. Petr. Anch. conf. 76. Per modum consilii, in fin. & hanc regulam ponit Socin. reg. 10. Maritus regulariter, vbi ponit nouem fallentias, quas videbis. ¶ Qualiter autem intelligendum sit illud, quantum facere potest. Alex. in l. maritum, ff. sol. m. m. Arer. conf. 7. col. antepen. ¶ Extende, quod dicitur de marito versus vxorem, idem de conuerso; quia vxor, quae promittit dotem, si fecit, quantum potuit, non tenetur ultra. Socin. reg. 11. Maritus vxorem alere, in prima fallentia. ¶ Excede in socio; quia quod dicitur de marito, habet locum in socio. Petr. Anch. d. conf. 76. in fin. ¶ Contrarium in socio versus nurum, vel generum dicit Bald. conf. 106. Punctus quidam, circa ff. lib. 5. ¶ Amplia; quia patet promittens dotem filiae non potest conueniri, nisi in quantum facere potest. Bartol. singul. 126. Quidam promittit. ¶ Extende; quia non poterit conueniri a filia, neque a genero, nisi in quantum facere potest. l. pen. ff. de iur. dot. l. ex diuerso, ff. sol. m. m. Alex. in l. si quis, ff. de cond. ob. caus. ¶ Extende; quia propter inopiam soceri non poterit gener expellere vxorem, licet non possit consequi dotem; quia inopiam patris non debet nocere filiae. Alex. d. l. si quis, ff. de cond. ob. caus. ¶ Arer. conf. 17. Consideratis, ¶ Rstringe, quando pater dolo se promittit plus, quam posse; quia non habet beneficium. Bart. d. singul. 126. in fin. Alex. in l. ex diuerso, quam legit cum l. rei iud. in 3. col. ver. in gl. in ver. assumpt. ff. sol. m. m. Vide Soc. d. reg. 11. Maritus vxorem alere non tenetur, vbi in fine d. limitatione extendit in patre promittente dotem, vt non teneatur, nisi in quantum facere potest. Amplia; ¶ quia huic privilegio, ne quis egeat, non potest renuciari. Alex. in l. non tantum, ff. de re iud. n. 12. ¶ Amplia; quia idem privilegium habet pater mariti in restitutione dotis promissa, vt non teneatur, nisi in quantum facere potest. Alex. in d. l. ex diuerso, ff. sol. m. m. ¶ Declara, vt plene Alex. in l. non tantum, ff. de re iud. c. vbi aliter examinatur. ¶ Limita; quia hoc privilegium perditur ex dolo contra promittentem, si quis dolo, de re iud. c. vbi omnes. ¶ Limita; quia est privilegium dispensatum, & non extenditur ad similitur privilegia, cum quoad alia. l. c. in d. l. non tantum, ff. de re iud. Vide, Exceptio, ne quis teneatur. Concl. 382. ¶ Limita nouem modis, de quibus Socin. reg. 10. Maritus regulariter non tenetur, quos videas.

Obligatio non valet facta a maiore certis casibus. Concl. 45.

PROMISSIO ¶ & obligatio facta in conuictio non valet, gloss. in cap. vniuersi, quae, in vers. l. animum, 23. quest. 4. facit gloss. in l. de lib. l. si quis, ff. de iur. iur. quae sentit, quod promissio facta per gaudium non obligat. ¶ Amplia; quia promissio facta per iocum non obligat. Obligationum, in ff. de actio. & obligatio. gloss. in fin. in cap. solet, de conseruato, dist. 4. Ratio est; quia ea, quae non serio, sed ioco dicuntur, fundamentum veritatis carent, d. obligationum, in si. faciunt dicta per Alex. post alios in l. stipulatus, la grande, col. 2. ff. de verb. oblig. ¶ quod verba generalia non sunt applicatoria. ¶ Amplia; quia mutuum factum in ludo repro bato ludenti non potest repeti de iure, sed contrarium seruatur de consuetudine.

Clar. in praxi, in §. ludo, ver. item mutuum.

Tom. 5.

Obligare se quando quis compellatur. Concl. 46.

VENDITOR, ¶ qui de iure secundum naturam contractus obligatur de euictione, potest compelli sine fideiussione se obligare de euictione actione ex empto, etiam si a principio non fuit factum. Castren. conf. 207. V. is omnibus, in princ. lib. 1. vbi, quod ad omnia, quae sunt consequentia contractus, & secundum naturam contractus, tenetur se obligare. Vide, Venditor obligatur emptori. Concl. 54. ¶ Declara; quia tenetur solum se obligare de euictione ad simplicem, & ad interesse, & de hoc facere publicum instrumentum secundum consuetudinem loci. Castren. d. conf. 207. in princ. l. b. 1. videlicet cum hypotheca bonorum. ¶ Amplia, vt procedat etiam in dote data estimata; quia facit venditionem. Cast. d. conf. 207. in princ. lib. 1. ¶ Amplia, vt procedat etiam in cessionario particulari; quia obligatur sicut cedens ad se obligandi emptori. Vide Castren. d. conf. 207. colum. 2. ver. is non obstantibus, lib. 1. vbi pro vtraque parte allegat, & hanc tenet. ¶ In contrarium facit ratio, quam allegat Cast. d. conf. 207. num. 2. & seq. lib. 1. quod ipsa actio de euictione non nascitur, nisi sequuta euictione, igitur expectanda est euictio. ¶ Declara; quia est verum, quod venditor tenetur de euictione, sequuta euictione, & non ante, sed tenetur ad duo ad se obligandum de praesenti, & de euictione ea sequuta. Cast. d. conf. 207. n. 4. ver. is non obstantibus, lib. 1. Vide, Debitor quando positi compelli. Concl. 49.

Obligatio quando censetur tacite remissa. Concl. 47.

PROMITTENS ¶ de se obligando ad restitutionem dotis tempore illius solutionis, si fiat solutio sine interuentu eius, qui promittit se obligare, censetur liberatus. Rota Florentia in motiuis die 2. Ianuarii 1564. ¶ Amplia in eo, qui est creditor in pluribus partibus cum obligatione de dando fideiussore, vel de facienda inuestitura in actu solutionis; quia si fiant aliqua solutiones simpliciter, pro illis censetur liberatus a fideiubendo, vel inuestiando. Ruin. conf. 46. n. 4. 5. cum seq. lib. 5.

Oblitio quando praesumatur, vel non. Concl. 48.

OBLITIO ¶ praesumitur ex lapsu decennij. Castren. conf. 285. In factio praesenti, col. 2. in princ. ver. non ergo, lib. 1. ¶ Item quando rationes sunt intricatae, toleratur error, & oblitio, quae inducit exculationem etiam in facto proprio. Alexand. conf. 206. V. is, n. 6. ver. nec praedictis obstat, lib. 7. ¶ Declara, seu limita; quia si fiat protectio, vel interpellatio, tunc non excusatur ex oblitio. Alex. d. conf. 206. n. 6. & 7. lib. 7.

Obreptio est crimen, igitur materia obiectiua, & quando secus. Concl. 49.

OBREPTIO ¶ est crimen, l. si quis obreperit, ff. de fals. ideo tanquam materia obiectiua debet plene probari. Oldr. conf. 209. nu. 9. ver. ista autem non probata. ¶ Amplia; quia obreptio est valde odiosa; quia inducit priuationem proprii iuris, igitur cessat, vbi subest veritas, & aequitas; quia tolerabilis est id, quod est aequius. Bald. conf. 312. Praesumptio, quod ea, lib. 1. ¶ Amplia; quia licet obreptio non sit fallitas propria, quando ex parte scribentis non est dolus; tamen, quia dolus est ex parte obrepientis punitur poena falsi, procedendo de similibus ad similia. Bartol. conf. 199. Tulerimus, num. 2. lib. 1. ¶ Limita tamen; quia licet obreptio proprie sit, quando per falsi expressionem gratia est obtenta; tamen quandoque Doctores appellant gratiam subreptitiam per falsi narrationem. Calder. conf. 304. alias 1. de feud. ¶ Extende; quia gratiam dicit subreptitiam ob falsi expressionem. Cast. conf. 369. V. is, & examinatio, num. 3. ver. porro concessio, lib. 2. vbi dicit subreptitiam finaruit obtinuisse confirmationem, a Legato, qui non potuit confirmare. ¶ Item si narrauit concedenti rem concessam esse de iure, lura ob canonem non solutum, & non sit verum; quia gratia est nulla. Cast. conf. 369. n. 3. ver. item secundo, lib. 2. vbi, quod concessio & gratia tunc dicitur facta per errorem, & non valet. Vide plenius, Subreptio quid sit. Concl. 720.

Obreptitia gratia quando dicatur. Concl. 50.

OBREPTITIA ¶ dicitur gratia dispensationis, in qua quis narrauit, quod nisi sibi oblatret defectus aetatis, beneficium sibi deberet, si reuera deberetur, cessante defectu aetatis vigore clausulae, amesferri, de qua non fecit mentionem; quia Papa intellexit Ddd 3 vigor

vigore prioris date sibi debet, & non vigore clausulae anteferri.
 2 Oldr. conf. 215. Puncta breuitas, in pr. ver. circa quod est cum summa. ¶ Amplia, ut etiam obrepticia, & nulla dicatur dispensatio matrimonialis, in qua fuit narratum, quod ignorabatur impedimentum, & q. grauius scandala oriri possent, si non constaret de narratis, vel conitaret de contrariis; quia causa falsa existente corrumpit dispositio. Oldr. conf. 256. per tot. vbi, quod verificari debet narrata ab impetrante. ¶ Amplia, ut obrepticia dicatur gratia, in qua exprimitur, quod beneficium sit simplex, quando est dignitas; quia ex tali obreptione gratia est nulla. Oldr. conf. 257. n. 33. & seq. ver. expressit in super. ¶ Amplia, ut de cretum obtentum per falli suggestionem sit nullum. Oldr. conf. 257. n. 36. ver. videmus etiam, vbi, quod obreptio vitiat, siue per malitiam, siue per simplicitatem procedat. ¶ Amplia; quia electio dicitur obrepticia, & nulla, quando fuit facta de inhabili per obreptionem, ut quia narrauit se habilem; & isto casu nunquam presumitur Princeps dispensasse. Rom. conf. 216. Electio dicti domini, n. 8. ver. aut superiorem. Vide, Subreptio quid sit. Concl. 720.

Obreptitium non dicitur rescriptum, & quando secus. Concl. 51.

1 OBREPTITIVUM ¶ non dicitur rescriptum, si plura in eo narrantur capitula, quorum aliqua sunt vera, aliqua falsa, qn ex veris potest sequi Conclusio Rot. dec. 3, alias 515, de refer. in antiq. qua duplicatur dec. 7. in nou. eo. tit. alias 68. ¶ Declara, ut per Lap. alleg. 2. 4. in fin. vti Papa se fundauit super causis veris; tunc rescriptum non est obreptitium; secus si se fundauit super causis falsis; quia tunc obreptio habet locum, ut ibi per eum. ¶ Amplia; quia obreptio non attenditur, neq. vitiat, quando non inducit diuersum modum facti, ut si detur tutor; quia assertur, partem filio minori nullum de dissetutorem, & reuera contrarium est verum; quia pater dedit tutorem, sed mortuus est; certe ista expressio non facit, quod detur alio modo, quam datus esset, si esset dicti, quod datus fuit a patre, & mortuus est, ideo licet falsa causa vitiet decretum, non vitiat isto casu. Castr. conf. 201. v. s. & consideratis, col. 3. ver. facit ad praedicta, in pr. lib. 1. ¶ Restringe secus esse, quando modum diuersum induxit falsa expressio, vel ut minor habet absentem tutorem, & datur alius simpliciter sub assertione, quod non habet tutorem; certe datio est nulla; quia non debuit dari, nisi durante absentia; ideo non valet, secus si fuisse narratum non habere, & datus esset ad tempus, quia tunc valeret. Castr. d. conf. 201. col. 2. ver. sic ergo, ibi. 1. Vide, Subreptio quid sit. Concl. 720.

Obscurum quando aliquid dicatur, vel non. Concl. 52.

1 OBSCURA ¶ dicitur responsio alternata. Fulgof. conf. 177. Publicato processu, n. 1. Vide, Libellus alternatiuus procedit, Concl. 313.
 2 ¶ Et obscurum dicitur, quod intelligi non potest, l. 2. ff. de ijs, que pro non scriptis hab. Fel. in proem. decret. n. 2. circa si. ver. & obscurum, vbi apost. allegat Bald. in l. hac consulti summa, C. qui testam. facer. poss. ¶ Et obscurum dicitur, quod habet plures intellectus, & q. potest pluribus modis intelligi, non habet veritatis intelligentiam; quia dubitas dicitur ignorare veritatem. Decian. conf. 8. n. 55. & seq. lib. 1. ¶ Dic, q. obscurum dicitur duobus modis; primo modo, & proprie dicitur obscurum, q. videri, vel intelligi non potest; & hoc modo sumptum paria sunt, esse obscurum, vel nullum, & non esse, ita Bald. d. l. hac consulti summa, C. qui testam. facer. poss. plenius Mascard. Concl. 112. 4. in pr. vbi dat multa exempla, quod paria sunt, non esse, vel obscurum esse. ¶ Secundo modo obscurum dicitur, quod non bene potest intelligi, licet cernatur, sed tamen interpretatione potest aperiri.
 6 Mascard. d. concl. 112. 4. in princ. & n. 6. ver. alterum. ¶ Et lex obscura dicitur in fidiis ponere, l. 1. C. de iustin. C. consp. vbi gl. in ver. in fidiis an.
 7 tem. ¶ Et lex difficilis, & obscura nocti assimilatur, & se ipsam obducit, hoc est, extinguit, l. 1. C. de emendar. C. s. supra dictis itaque, vbi
 8 gl. in ver. obductas. ¶ Declara alio modo; quia obscurum dicitur, qn vna dictio habet plures intellectus, vel quando alternatiua inducit hoc; ambiguum vero quando oratio hoc causat, licet vnum p altero accipi soleat, gl. in veteribus, ff. de pact. in ver. obscuram. ¶ Item obscurum dicitur, q. sciri non potest propter incertitudinem, ut si duo sunt Titij, duo sunt, ff. de testam. tut. Vide de hoc plura exempla in ver. Incertitudo vitiat dispositionem. Concl. 65. ¶ Adde tamen; quia licet breuitas sit laudanda, ut per Io. And. in proem. decret. ver. Gregorius, in pr. tamen intelligitur, dum modo non reddat sermone obscurum, ut hic. Vide, Breuitas est attendenda. Concl. 127. Vide, Generalis expressio parit obscuritatem, & quando secus. Concl. 34. Vide, Incertitudo multa operatur. Concl. 67. Vide, Libellus alternatiuus, & contrarium procedit, & quando secus. Concl. 313.

Obscuritas reprobatur in omni dispositione. Concl. 53.

1 OBSCURITAS ¶ reprobatur in legibus; quia de essentia legis est, ut sit clara, non autem obscura, cap. erit autem lex, 4. diffini. Felin. late in proem. decretal. ver. & vinc. est, num. 2. vbi lex obscura non potest allegari ad decisionem cause, & sententia contra eam lata non est nulla, plene Bald. cap. fin. num. 5. de consuet. plene latum in l. 1. num. 20. & seq. de transactio. Bald. in l. 2. in vlt. not. C. quando prouoc. non est necess. plenissime Gabriel. lib. 2. tit. de sentent. concl. 7. n. 19. & seq. vbi declarat ampliando, & limitando. ¶ Idem in statutis; quia si est obscurum, sententia lata contra legem, vel statum obscurum valet. Bald. in d. cap. si. de consuet. Felin. d. proem. decret. n. 2. ver. ideo statum. ¶ Idem in consuetudine notoria, & certa, secus si sit obscura; quia valet sententia contra talem consuetudinem obscuram. Bald. d. l. 2. n. 5. C. quand. appell. non est necess. Gabriel. vbi supra num. 15. & 16. tit. de sentent. Concl. 7. & si est varia, quod non releuet. Bart. in l. 2. in si. princ. ff. solut. matrim. plene Crauet. conf. 96. num. 5. Roland. a Vall. consil. 13. num. 18. lib. 4. vbi nu. 20. quod licet lex debet esse certa, ita etiam consuetudo. Vide, Consuetudo. Caed. 795. ¶ Et ideo ignorantia iuris, quae non excusat regulariter, bene excusat, quando ius est obscurum, & intricatum. Felin. d. proem. decretal. num. 2. ver. & ideo ignorantia. ¶ Item exceptio obscura reprobatur, quia habetur pro non exceptio ne. Bart. in l. 3. §. si dolo, per illum tex. ff. de adimen. legat. l. Titia testores, ff. de leg. 1. & Landria. in apost. ad Abb. in proem. decretal. in ver. difficultatem, circa fin. Castr. conf. 325. Super secundo, in fin. lib. 1. sequitur Decian. consil. 8. num. 40. lib. 1. ¶ Item in positionibus repellitur obscuritas, & propterea admititur responsio obscura, quando positio est obscura. Felin. in proem. decretal. num. 2. in princ. ver. & ideo dicit. Domin. & Card. & Ioan. de Anan. in cap. de simoniae de simon. per illum text. quod dicitur positio obscura, & intricata, in princ. vbi Felin. latissime. ¶ Item in testibus; quia dicuntur vacillare, infra Concl. 307. ¶ Item in Doct. bus obscura consulentibus, seu doctrinas claras non facientibus. Card. Zab. & Ioan. de Anan. d. cap. de simoniae. vbi, quod maxime in Doctore repellitur obscuritas. Felin. in proem. decret. num. 2. & in d. simoniae, in princ. ¶ Item reprobatur scriptor, qui litteram facit obscuram, quae legi non potest. Bartol. in l. quicquid, ff. de verb. oblig. Felin. d. proem. decretal. nu. 2. ver. sic etiam Barrolus. ¶ Item libellus obscurus rejicitur. Vide, Libellus generalis. Concl. 305. Et q. habetur pro non libello. Felin. d. cap. de simoniae, in princ. de simonia, ¶ hic in Notario sicut in teste, apost. ad Abb. in proem. decret. ver. alio allegat Bald. in l. scriptura. C. de fid. instrum. ¶ Item citatio obscura non valet. Bald. in l. hac consulti summa, C. qui testam. facer. poss. vbi late. 4. Mascard. Concl. 112. 4. n. 4. ¶ Item articuli generales, & obscuri non admittuntur, prout nec exceptio, nec alia. Vide, Generalis expressio parit. Concl. 34. ¶ Idem in iudice ponente verba obscura in sententijs. Bald. in l. i. C. de sent. quem citat, & sequitur Felin. in proem. decret. n. 2. ¶ Item in omni dispositione; quia verba obscura, quae non habent sensum, nihil possunt operari, & super eis non potest fieri fundamentum. Decian. d. conf. 8. n. 40. & seq. lib. 1. ¶ Item probatio dubia non valet, nec releuat, cap. in presentia, de probat. plene Decian. conf. 8. n. 37. & seq. lib. 1. vbi, quod non est probatio, quod est dubia. ¶ Item instrumentum obscurum non probatur, nec valet. Fel. d. e. de simoniae, in pr. de simon. allegat Bart. in l. quicquid obstringendo, ff. de verb. oblig. ¶ Et in voluntate testatoris, & contentio obscura, quod non valet. Masc. d. Concl. 112. 4. in pr. ¶ Amplia, & limita multis modis, ut quod dicitur de obscuritate, procedat etiam in incertitudine. Vide, Incertitudo multa operatur. Concl. 67. vbi infinita ponuntur similia.

Obscuritas nihil operatur, & quando verba obscuralia beantur pro non appositis. Concl. 54.

1 OBSCURVM ¶ dictum instrumenti, si non constat de mento, habetur pro non apposito, e. inter dilectos, de fid. instr. Cald. conf. 327. in fi. alias 8. de donatio, qui loquitur in donatione. ¶ Amplia in dictis testium; quia si sunt obscura, non probant, cap. per riuos, de testib. Calderin. dict. consil. 327. in fin. alias 8. de donatio. ¶ Et testes dicuntur vacillare, qui obscurae deponunt. Bald. in l. ymca, C. de mendacio. Cod. Fel. in proem. decret. ¶ Et testis obscurae loquens equi paratur tacenti verum. Bart. in l. ea. D. rest. de contrahen. emptio. Felin.

Obscuritas operatur multa. Concl. 55.

IN re obscura semper validitas actus est tenenda Rom. conf. 1304. Plura sunt, n. 2. vbi plena apostil. in ver. singularis, quae plures dicitur. Item procliuur ad abolendum debet esse iudex, quam ad condemnandum. I. semper in dubiis. ff. de regul. iur. c. in penis. de regul. iur. in 6. quia melius est absolvere nocentem, quam condemnare innocentem. I. absentem. ff. de pen. Item quod minimum est sequimur in obligatione, vel dispositione obscura. I. semper in obscuris. ff. de reg. iur. c. I. semper in stipulationibus. in fin. ff. eod. cap. in obscuris. de reg. iur. in 6. Item semper in obscuris inspicit, quod veritius est. I. in obscuris. ff. de reg. iur. late Rom. conf. 355. In casu presenti, n. 5. vbi declarat cap. inspicimus. de regul. iur. in 6. Et in orationibus ambiguis, & obscuris sententia spectanda est illius, qui protulit verba. I. in ambiguis orationibus. ff. de reg. iur. Item in contractibus ambiguis in dubio, quod est actum, si non apparet, quod solitum est. I. semper in stipulationibus. ff. de reg. iur. cap. inspicimus. de reg. iur. in 6. Amplia; quia in ambiguis pro dote respondendum est. I. in ambiguis pro dote. ff. de reg. iur. Item pro libertate. I. in obscuris. ff. de reg. iur. Item pro pia causa. I. sum per se. ff. de religio. & sumpt. funer. Vide Conclusionem proximam. preced.

OBSERVANTIA, seu obscura verba declarantur: primo secundum mentem, si de ea appareat, quia mens obtinet primum gradum, & si non appareat de mente, sequendum quod magis verisimile est; quia verisimilitudo obtinet secundum gradum. Cald. conf. 327. Circa principium, ver. de testamento dico alias 8. de donatio. Amplia; quia generalitas & obscuritas libelli declaratur prosequitis, & probatis. Gemin. conf. 118. n. 3. ver. quia non concludit. Amplia; quia qui adiuvit hereditatem per verba obscura, & ambigua; tenetur declarare, aut ex testamento, vel ab intestato parte opponente. Bald. conf. 200. Berta sciens. circa med. ver. vel dic. Amplia in omni dispositione; quia qui generaliter, & confuse loquitur, siue agat, siue excipiat, parte opponente, tenetur declarare mentem suam, & obscuritatem. Bald. d. conf. 200. ver. vel dic. v. que in fin. lib. 1. Declara, vt etiam procedat declaratio, quae debet fieri etiam parte non opponente, si iudex velit ex officio, ne procedat super a quo uoco. Bald. d. conf. 200. ver. prae ter ea iudex, lib. 1. Vide Conclusionem proxime precedentem. Vide, Interpretatio rei dubiae. & c. Concl. 330.

Obscura responsio interrogationi facta non releuat, & quando. 57.

RESPONSIO facta per eum, qui tenetur declarare, an vclit vt testibus, qui arguuntur de falso, non releuat, si dixit velle vt in partibus pro se facientibus; ideo habetur pro non responsio ex tali responsione. Bald. conf. 96. Decreto caueat, lib. 1. in princ. Fulg. conf. 177. Publicato processu. per tot. Amplia; quia responsio, licet ad interrogata referatur, tamen si aliter, quam sit interrogatum, fiat responsio, non obligatur respondens. Bald. conf. 218. Peita venia, in princ. lib. 3. Vide, Producentis testes qui, & c. Concl. 877. Vide, Responsio secundum, & c. Concl. 273.

Observantia diuturna excusat a poena, & releuat quoad multa. Concl. 58.

OBSERVANTIA si siue consuetudo irrationabilis, licet non proficit quoad validitatem actus, prodest tamen ad euitandam poenam. Alex. conf. 8. n. 8. lib. 6. vbi apostil. in ver. poena. Ancha. conf. 283. Iure stricto, n. 4. Alex. conf. 240. n. 8. lib. 6. Rom. singul. 19. An consuetudo, vbi dicit procedere quoad poenam temporalem, & apostilli ibi dat in finitum conor. Amplia; quia praetor ponens carceratos in cypis excusatur a poena, si ita erant consueti alii Praetores. Alex. conf. 8. nu. 9. lib. 6. & conf. 240. nu. 8. eodem lib. 6. Amplia; quia observantia, quod Bononiae pueri saxi collidunt impune, si vnus interficiat alium, etiam quod ratione etatis posset puniri, excusatur a poena propter consuetudinem irrationabilem, etiam si extaret contrarium statutum. Anchar. conf. 283. Iure stricto, per tot. sequitur Alex. conf. 8. nu. 9. lib. 6. & conf. 240. nu. 8. eod. lib. 6. Extendit, siue statutum, vel lex contraria observantiae sit anterior, siue posterior, quando vsu non est recepta, vel recepta; quia observantia excusat. Alex. conf. 39. Vitis, & consideratis, lib. 3. Extendit in observantia,

Declaratamen; quia iudex tenetur examinare testes de tempore, & bona fide, & alius, licet articuli super praescriptione sint obscuri, & ista non contineant. Roman. conf. 479. quem ad hoc citat Landria. in apostil. ad Abb. in proem. de iur. ver. difficultatem. circa fi. Et in testibus obscuris declaratur, vel iuuatur per alium. Anton. de Butr. conf. 45. Landria. in d. apostil. ad Abb. in proem. decretal. ver. difficultatem. in fi. Et in iuuatur per rationem sui dicti. Fulg. conf. 161. Landria. d. apostil. ad Abb. Amplia in probatione obscura, quae non releuat, in praesentia, de probatio. Calder. d. conf. 327. in fin. alias 8. de donatio. Amplia in additione hereditatis facta simpliciter, nec constat, ab ex testamento, vel ab intestato quia non releuat, vel saltem debet declarari. Bald. conf. 200. Berta sciens, lib. 1. Amplia in actione, vel libello obscuro; quae non procedit, si non declaratur. Bald. d. conf. 200. circa fi. ver. item pe. in fin. lib. 1. Amplia in exceptione obscura, quae non releuat. Bald. d. conf. 200. vltra med. ver. simile est, lib. 1. Amplia in responsione obscura facta per interrogatum, an vclit vt testibus productis pro bonis, quia si alternatiue, vel conditionaliter respondeat, censetur obscura responsio, quae non releuat. Fulg. conf. 177. per tot. maxime in fin. Amplia; quia obscurae loquens aequiparatur accedenti vtrem. Bart. in l. ea. ff. de contrahen. emptio. Felin. in proem. decretal. d. conf. 200. vltra med. ver. simile est, lib. 1. Extendit; quia postio obscura excusat respondentem obscurae. Felin. d. proem. decretal. n. 2. in princ. Extendit; quia obscurae respondentis habetur pro confessio. Specu. tit. de depositio. §. 7. ver. tertio, & ver. vlt. Landria. in apostil. ad Abb. in proem. decretal. in d. difficultatem, circa fi. Acceptatio debiti obscurae facta non concludit, quod indiciatur certum debitum, quod petitur, & probatur. Ang. Arer. conf. 105. V. supra additio, n. 3. & seq. Declara, & restringit, nisi concludatur per locum, vel tempus, prout dicimus de negatiua concordata loco, & tempore; quia est certa, si ille, qui est acceptum solutum pro Titio in Ciuitate Vrbinis, concludit de credito in ciuitate illa; quia pluralitas non praesumitur, nisi probetur. Ang. Arer. d. conf. 105. xol. 2. ver. sed is non obstantibus, n. 2. & seq. vbi, quod idem tenent consulendo in eodem casu Zabarell. & Ant. de Rosellis de Arctio. Amplia; quia obscura responsio facta obscura positioni potest ex intervallo reuocari. Felin. in proem. decretal. in princ. nu. 2. Vide, Generalis expressio parit, & c. Concl. 34. Vide, Incertitudo vicarij, & c. Concl. 65. Amplia; quia obscura responsio facit testes vacillare, vel haberi pro vacillantibus, & occultantibus veritatem. Felin. in proem. decretal. n. 2. Bald. in l. ynicas, C. de emend. Cod. Extendit; quia obscura responsio habetur pro non facta, quia paria sunt, non respondere, vel ita obscurae, quod non intelligatur, apostil. ad Felin. in proem. decretal. in princ. n. 2. ver. obscurae. Extendit; quia in omni obscura responsio non tenet. Spec. tit. de res. §. 3. ver. quid ergo, apostil. ad Felin. vbi supra. Amplia; quia obscura responsio interpretatur contra interrogatum, qui obscurae responderet. Bal. in l. qui se patris, col. 2. ver. d. ante vic. C. vnde lib. 1. Extendit; quia contra proferentem fit interpretatio, si se velit fundare super verbis suis dubiis. I. veterib. d. obscurae. apostil. ad Felin. in proem. decretal. in princ. ver. obscurae. Quid de obscuritate verborum iudicis, & telium eadem apostil. ad Felin. in proem. obscurae, quae relatiue citat Bartol. in l. in ver. stipulatem, §. 1. vbi dicitur, ff. de ver. oblig. Limita; quia quandoq; sub nube, & non clare loquendi est, si sacerdos de offic. ordin. Anch. conf. 154. n. 4. in fin. Limita; quia obscura loquutio iudicis bene potest declarari. Bald. in hac consultiissima. C. de restituten. Idem in delicto testis. Alex. in apostil. ad Barr. in l. 1. ff. de fals. Imo iudex debet facere declarare obscuritatem, ita Landria. in apostil. magn. ad Abb. in proem. decretal. ver. difficultatem. circa fin. Et de obscuritate legis, quae debet declarari a conditore legis, est glof. & ibi Doct. in l. leges sacras. C. de legib. in ver. obscuris, vide in Bald. in cap. si de consir. circa fi. vbi, quod iudex potest declarare legem obscuram inter partes in illa lite, non tamen generaliter. Et in epistola, vel alia scriptura dubia; quia nulla melior fieri potest declaratio, quam ab eo, qui scripturam dicit fecit. Decian. conf. 80. n. 48. & 49. lib. 1. vbi, quod procedit etiam in criminalibus. Et Notarius potest declarare in instrumentum obscurum, antequam illud dederit authenticum. Bald. d. cap. si, circa fi. de iur. iur. Et libellum obscurum declarat libellans. I. si quis inuentio, n. 1. in l. i. ff. de iudic. Et ius declarat obscurum multis casibus, vt pro dote, pro pia causa, pro libertate, & aliis similibus, & pro abolutoria pro non delicto, pro opinione humaniori. Vide, Interpretatio, Concl. 329. & multa cumulat Marfil. in rub. C. de prob. n. 429. Et exsequens iudex quandoq; declarat, prout an bannitus de capitandus si ille, de quo sententia loquitur, quae est obscura. Bal. in hac consultiissima. C. qui restam. facer. poss. n. 4. licet dicat durum vlt. deri. Et statutum obscurum declaratur ex alia parte statuti, & verbum obscurum in vno statuto intelligi debet, prout statuentes in alio loco intellexerunt. Alex. conf. 192. n. 11. & conf. 197. nu. 7. lib. 6.

Obscuritas declaratur, & quomodo. Concl. 56.

OBSERVANTIA, seu obscura verba declarantur: primo secundum mentem, si de ea appareat, quia mens obtinet primum gradum, & si non appareat de mente, sequendum quod magis verisimile est; quia verisimilitudo obtinet secundum gradum. Cald. conf. 327. Circa principium, ver. de testamento dico alias 8. de donatio. Amplia; quia generalitas & obscuritas libelli declaratur prosequitis, & probatis. Gemin. conf. 118. n. 3. ver. quia non concludit. Amplia; quia qui adiuvit hereditatem per verba obscura, & ambigua; tenetur declarare, aut ex testamento, vel ab intestato parte opponente. Bald. conf. 200. Berta sciens. circa med. ver. vel dic. Amplia in omni dispositione; quia qui generaliter, & confuse loquitur, siue agat, siue excipiat, parte opponente, tenetur declarare mentem suam, & obscuritatem. Bald. d. conf. 200. ver. vel dic. v. que in fin. lib. 1. Declara, vt etiam procedat declaratio, quae debet fieri etiam parte non opponente, si iudex velit ex officio, ne procedat super a quo uoco. Bald. d. conf. 200. ver. prae ter ea iudex, lib. 1. Vide Conclusionem proxime precedentem. Vide, Interpretatio rei dubiae. & c. Concl. 330.

Obscura responsio interrogationi facta non releuat, & quando. 57.

RESPONSIO facta per eum, qui tenetur declarare, an vclit vt testibus, qui arguuntur de falso, non releuat, si dixit velle vt in partibus pro se facientibus; ideo habetur pro non responsio ex tali responsione. Bald. conf. 96. Decreto caueat, lib. 1. in princ. Fulg. conf. 177. Publicato processu. per tot. Amplia; quia responsio, licet ad interrogata referatur, tamen si aliter, quam sit interrogatum, fiat responsio, non obligatur respondens. Bald. conf. 218. Peita venia, in princ. lib. 3. Vide, Producentis testes qui, & c. Concl. 877. Vide, Responsio secundum, & c. Concl. 273.

Observantia diuturna excusat a poena, & releuat quoad multa. Concl. 58.

OBSERVANTIA si siue consuetudo irrationabilis, licet non proficit quoad validitatem actus, prodest tamen ad euitandam poenam. Alex. conf. 8. n. 8. lib. 6. vbi apostil. in ver. poena. Ancha. conf. 283. Iure stricto, n. 4. Alex. conf. 240. n. 8. lib. 6. Rom. singul. 19. An consuetudo, vbi dicit procedere quoad poenam temporalem, & apostilli ibi dat in finitum conor. Amplia; quia praetor ponens carceratos in cypis excusatur a poena, si ita erant consueti alii Praetores. Alex. conf. 8. nu. 9. lib. 6. & conf. 240. nu. 8. eodem lib. 6. Amplia; quia observantia, quod Bononiae pueri saxi collidunt impune, si vnus interficiat alium, etiam quod ratione etatis posset puniri, excusatur a poena propter consuetudinem irrationabilem, etiam si extaret contrarium statutum. Anchar. conf. 283. Iure stricto, per tot. sequitur Alex. conf. 8. nu. 9. lib. 6. & conf. 240. nu. 8. eod. lib. 6. Extendit, siue statutum, vel lex contraria observantiae sit anterior, siue posterior, quando vsu non est recepta, vel recepta; quia observantia excusat. Alex. conf. 39. Vitis, & consideratis, lib. 3. Extendit in observantia,

6 *clara* Alex. *conf. 218. Ponderatis, lib. 6.* quando concurret quasi pof-
 7 *felio, & non oblat annullatio a etus a statuto inducit. ¶ Amplius*
 8 *quia obferuantia, seu poffellio decennialis inducit praefumtionem*
 9 *tituli praecedentis. In fin. l. f. certis annis, nu. 7. & feq. C. de pof. 1. 1.*
 10 *Extendit in feudo reali; quia fi quis poffedit rem feudalem per decem*
 11 *annos, praefumitur praefelliffe in uelitura foemnis quia*
 12 *gigitur de modico prauidicio; fecus fi ageretur de obligatione*
 13 *fonae, communem * veramq; dicit Clar. in §. feudum, q. 19. & q. 45.*
 14 *in princ. ¶ Extendit; quia praefumitur titulus praecedens et licet*
 15 *nullus fauore creditoris, vel odio debitoris, dummodo non fit*
 16 *contra ius publicum. Bar. in l. cum de in rem ver. §. de v. fur. in princ.*
 17 *¶ Amplius quia obferuantia in frumenti non foemnis datur in*
 18 *frumento. Crau. *conf. 101. n. 3. & 4.* vbi late de multiplici effe-
 19 *obferuantia. & *conf. 158. Vifis actis, in princ.* Decian. *conf. 12. n. 4. lib. 3.**
 20 *Alex. *conf. 13. Super primo, n. 5. lib. 1.* ¶ Amplia; quia non et recedend*
 21 *dum ab eo, quod per decem annos fuit obferuatum. Bald. in l. fi*
 22 *C. sine cenfu, vel in l. quem fequitur Dec. *conf. 28. n. 3. in fi.* ¶ Exce-*
 23 *de; quia imo non est recedendū ab obferuantia ftatuti licet inter-*
 24 *pretati. Bald. *conf. 176. lib. 2. Fulgof. *conf. in fi.* Corn. *conf. 58. col. 2. lib.***
 25 *4. Dec. *conf. 11. col. 1. & *conf. 3. 4. Soc. *conf. 263. col. 1. lib. 2.* Aff. *de v. fur. Nica-****
 26 *pol. 1. 40. per text. in l. lib. 1. quem ad hoc not. Bald. ff. de excuf. a iur.*
 27 *¶ Extendit; quia fi quis per decem annos foluit aliquod vigore*
 28 *concordiae, licet concordia non continet illud, praefumitur in-*
 29 *nouata. Abb. *conf. 6. col. 3. n. 2. ver. tertium remedium, lib. 2.* ¶ Amplia in*
 30 *feriptura priuata, tranfatione, & fententia; quia licet non necesse*
 31 *fi tamen exequantur per partem, quae non teneretur, recipiunt*
 32 *robur. Crau. *conf. 158. in princ.* ¶ Amplia; quia obferuantia lib. 1.*
 33 *quata longo tempore inducit ratificationem actus praecedentis.*
 34 *Socin. *conf. 158. Vifio proceffu, col. 2. ad fi. lib. 2.* ¶ Et voluntas praefumi-*
 35 *nterueniffe in actu per obferuantiam fubfequantam diutius*
 36 *feruatam. Socin. *conf. 68. In caufa, que vertitur, col. 3. lib. 3. & latius *conf.***
 37 *145. Circa primam, quae fper tot. lib. 1. Caft. *conf. 108. Vtra fupradicta**
 38 *tot. lib. 1. Alex. *conf. in n. 1. ver. confuetudo enim, lib. 4.* ¶ Extendit; quia*
 39 *teftator legat vxori habitationem, & quaedam bona ac vfum fru-*
 40 *ctum poderis, pofteq; reddiderit certam rationem, fi longo tem-*
 41 *poris tere cu filiis, & habuit partem legatorū, praefumitur reddi-*
 42 *diffe rationem, & conditionem impleuiffe. Caft. *conf. 108. Vtra**
 43 *fupradicta, lib. 1. per totum, vbi; q; ficut praefumitur et illo textu, nō*
 44 *ita conditio impleta. ¶ Imo et fi legata funt connexa, vult Caft.*
 45 *d. *conf. 108. pof. med. lib. 1. vbi, q; l. cum de in rem ver. §. de v. fur. habet**
 46 *locum, q; vltra folutae longo tempore praefumantur debitas, ite*
 47 *operatur nedū circa vfuras, fed circa fortem principale propter*
 48 *connexitatē, & fic operatur nedū praefumptio circa ea, quae fac-*
 49 *runt diu obferuata, fed circa ea, quae veniunt in conlequentiam*
 50 *necelfariam, vel funt connexa. ¶ Reftrioges; quia ita non proce-*
 51 *dunt quoad penitus extraneum, & tertium, qui praetendit inter-*
 52 *effe, ne detur materia colludēdi. Caft. *d. conf. 110. in fin. lib. 1.* ¶ Am-*
 53 *plia in ftatuto interpretando; quia quod alias fuit obferuatum,*
 54 *debet attendi ad interpretationem ftatuti dubii. Fulgof. *conf. 127.**
 55 *In primo propofita, circa fi. Aff. *decif. 135. n. 3. & *decif. 273. n. 6.* Chaff. *conf.***
 56 *58. n. 7. Bertrand. *conf. 378. n. 7. lib. 1. Alex. *conf. 12. n. 4. & *conf. 56. n. 3.****
 57 *lib. 2. clarius *conf. 240. n. 2. eod. lib. Abb. *conf. 9. Omiffa, in fin. lib. 2.* ¶ Et**
 58 *fufficiens decem anni, quibus ita fuerit obferuatum. Caft. *conf.**
 59 *31. n. 2. lib. 1. Vide, Confuetudo interpretata, & C. *Concl. 878. ¶ Exim-**
 60 *ifitalis obferuantia, & ftylus fit contra ius commune. Crau. *conf.**
 61 *101. nu. 3. & 4. & *conf. 201. vbi, quod non requiritur fcriptura, q; q;**
 62 *est interpretatiua. ¶ Extendit; quia obferuantia declarat contra-*
 63 *ctum ambiguum, & obfcūrum; ideo fi quis teneret foluere decem*
 64 *ampullas vini, aut teneatur ad menfuram an ad ampullas cum vi-*
 65 *no, ftatur obferuantia; de qua fi non conftat, non debentur am-*
 66 *pullae, fed vinum. Fulgof. *conf. 231. In quodam inftrumento. ¶ Extendit;**
 67 *quia ftatutum loquens de primogenito, an habeat locum in filio*
 68 *legitimo & naturali, an etiam in legitimo per fubfequentem*
 69 *matrimonium, fi conftat de obferuantia ftatuti eo modo, quofunt*
 70 *obferuati, illa est certa difpofitio, & feruari debet. Floria. in 34*
 71 *dub. 2. in princ. ver. item, & in factu. ¶ Extendit; quia licet regalia non*
 72 *veniant in venditione, nifi exprimentur; fi tū pofit venditionem*
 73 *dubiam partes obferuantur, q; emptor habeat regalia, inducit*
 74 *declaratio partium. Rom. *conf. 271. Vifitota, nu. 4. ver. tertio non ofe-**
 75 *bium, vbi apof. in ver. inducit, dicit, q; non minus factu exprimitur,*
 76 *tur, quam verbis ad declarationem mentis. ¶ Extendit; quia imo*
 77 *facit praefumi contra ctum; ideo foletis ecclefiae per decem annos*
 78 *penfionem tanquam emphyteuta habet praefumptionem, quod*
 79 *ftitatis, fiue agatur, fiue conueniatur. Dec. *conf. 28. 43. pro motu**
 80 *vbi quod procedat ad releuandū eum, qui non poteft oftendere*
 81 *inftrumentum. ¶ Declara tamen; quia fi obferuantia eft gener-*
 82 *alis, & fpecialis, fempet fpecialis derogat generali. Fulg. *conf. 201.***

83 *clara* Alex. *conf. 218. Ponderatis, lib. 6.* quando concurret quasi pof-
 84 *felio, & non oblat annullatio a etus a statuto inducit. ¶ Amplius*
 85 *quia obferuantia, seu poffellio decennialis inducit praefumtionem*
 86 *tituli praecedentis. In fin. l. f. certis annis, nu. 7. & feq. C. de pof. 1. 1.*
 87 *Extendit in feudo reali; quia fi quis poffedit rem feudalem per decem*
 88 *annos, praefumitur praefelliffe in uelitura foemnis quia*
 89 *gigitur de modico prauidicio; fecus fi ageretur de obligatione*
 90 *fonae, communem * veramq; dicit Clar. in §. feudum, q. 19. & q. 45.*
 91 *in princ. ¶ Extendit; quia praefumitur titulus praecedens et licet*
 92 *nullus fauore creditoris, vel odio debitoris, dummodo non fit*
 93 *contra ius publicum. Bar. in l. cum de in rem ver. §. de v. fur. in princ.*
 94 *¶ Amplius quia obferuantia in frumenti non foemnis datur in*
 95 *frumento. Crau. *conf. 101. n. 3. & 4.* vbi late de multiplici effe-
 96 *obferuantia. & *conf. 158. Vifis actis, in princ.* Decian. *conf. 12. n. 4. lib. 3.**
 97 *Alex. *conf. 13. Super primo, n. 5. lib. 1.* ¶ Amplia; quia non et recedend*
 98 *dum ab eo, quod per decem annos fuit obferuatum. Bald. in l. fi*
 99 *C. sine cenfu, vel in l. quem fequitur Dec. *conf. 28. n. 3. in fi.* ¶ Exce-*
 100 *de; quia imo non est recedendū ab obferuantia ftatuti licet inter-*
 101 *pretati. Bald. *conf. 176. lib. 2. Fulgof. *conf. in fi.* Corn. *conf. 58. col. 2. lib.***
 102 *4. Dec. *conf. 11. col. 1. & *conf. 3. 4. Soc. *conf. 263. col. 1. lib. 2.* Aff. *de v. fur. Nica-****
 103 *pol. 1. 40. per text. in l. lib. 1. quem ad hoc not. Bald. ff. de excuf. a iur.*
 104 *¶ Extendit; quia fi quis per decem annos foluit aliquod vigore*
 105 *concordiae, licet concordia non continet illud, praefumitur in-*
 106 *nouata. Abb. *conf. 6. col. 3. n. 2. ver. tertium remedium, lib. 2.* ¶ Amplia in*
 107 *feriptura priuata, tranfatione, & fententia; quia licet non necesse*
 108 *fi tamen exequantur per partem, quae non teneretur, recipiunt*
 109 *robur. Crau. *conf. 158. in princ.* ¶ Amplia; quia obferuantia lib. 1.*
 110 *quata longo tempore inducit ratificationem actus praecedentis.*
 111 *Socin. *conf. 158. Vifio proceffu, col. 2. ad fi. lib. 2.* ¶ Et voluntas praefumi-*
 112 *nterueniffe in actu per obferuantiam fubfequantam diutius*
 113 *feruatam. Socin. *conf. 68. In caufa, que vertitur, col. 3. lib. 3. & latius *conf.***
 114 *145. Circa primam, quae fper tot. lib. 1. Caft. *conf. 108. Vtra fupradicta**
 115 *tot. lib. 1. Alex. *conf. in n. 1. ver. confuetudo enim, lib. 4.* ¶ Extendit; quia*
 116 *teftator legat vxori habitationem, & quaedam bona ac vfum fru-*
 117 *ctum poderis, pofteq; reddiderit certam rationem, fi longo tem-*
 118 *poris tere cu filiis, & habuit partem legatorū, praefumitur reddi-*
 119 *diffe rationem, & conditionem impleuiffe. Caft. *conf. 108. Vtra**
 120 *fupradicta, lib. 1. per totum, vbi; q; ficut praefumitur et illo textu, nō*
 121 *ita conditio impleta. ¶ Imo et fi legata funt connexa, vult Caft.*
 122 *d. *conf. 108. pof. med. lib. 1. vbi, q; l. cum de in rem ver. §. de v. fur. habet**
 123 *locum, q; vltra folutae longo tempore praefumantur debitas, ite*
 124 *operatur nedū circa vfuras, fed circa fortem principale propter*
 125 *connexitatē, & fic operatur nedū praefumptio circa ea, quae fac-*
 126 *runt diu obferuata, fed circa ea, quae veniunt in conlequentiam*
 127 *necelfariam, vel funt connexa. ¶ Reftrioges; quia ita non proce-*
 128 *dunt quoad penitus extraneum, & tertium, qui praetendit inter-*
 129 *effe, ne detur materia colludēdi. Caft. *d. conf. 110. in fin. lib. 1.* ¶ Am-*
 130 *plia in ftatuto interpretando; quia quod alias fuit obferuatum,*
 131 *debet attendi ad interpretationem ftatuti dubii. Fulgof. *conf. 127.**
 132 *In primo propofita, circa fi. Aff. *decif. 135. n. 3. & *decif. 273. n. 6.* Chaff. *conf.***
 133 *58. n. 7. Bertrand. *conf. 378. n. 7. lib. 1. Alex. *conf. 12. n. 4. & *conf. 56. n. 3.****
 134 *lib. 2. clarius *conf. 240. n. 2. eod. lib. Abb. *conf. 9. Omiffa, in fin. lib. 2.* ¶ Et**
 135 *fufficiens decem anni, quibus ita fuerit obferuatum. Caft. *conf.**
 136 *31. n. 2. lib. 1. Vide, Confuetudo interpretata, & C. *Concl. 878. ¶ Exim-**
 137 *ifitalis obferuantia, & ftylus fit contra ius commune. Crau. *conf.**
 138 *101. nu. 3. & 4. & *conf. 201. vbi, quod non requiritur fcriptura, q; q;**
 139 *est interpretatiua. ¶ Extendit; quia obferuantia declarat contra-*
 140 *ctum ambiguum, & obfcūrum; ideo fi quis teneret foluere decem*
 141 *ampullas vini, aut teneatur ad menfuram an ad ampullas cum vi-*
 142 *no, ftatur obferuantia; de qua fi non conftat, non debentur am-*
 143 *pullae, fed vinum. Fulgof. *conf. 231. In quodam inftrumento. ¶ Extendit;**
 144 *quia ftatutum loquens de primogenito, an habeat locum in filio*
 145 *legitimo & naturali, an etiam in legitimo per fubfequentem*
 146 *matrimonium, fi conftat de obferuantia ftatuti eo modo, quofunt*
 147 *obferuati, illa est certa difpofitio, & feruari debet. Floria. in 34*
 148 *dub. 2. in princ. ver. item, & in factu. ¶ Extendit; quia licet regalia non*
 149 *veniant in venditione, nifi exprimentur; fi tū pofit venditionem*
 150 *dubiam partes obferuantur, q; emptor habeat regalia, inducit*
 151 *declaratio partium. Rom. *conf. 271. Vifitota, nu. 4. ver. tertio non ofe-**
 152 *bium, vbi apof. in ver. inducit, dicit, q; non minus factu exprimitur,*
 153 *tur, quam verbis ad declarationem mentis. ¶ Extendit; quia imo*
 154 *facit praefumi contra ctum; ideo foletis ecclefiae per decem annos*
 155 *penfionem tanquam emphyteuta habet praefumptionem, quod*
 156 *ftitatis, fiue agatur, fiue conueniatur. Dec. *conf. 28. 43. pro motu**
 157 *vbi quod procedat ad releuandū eum, qui non poteft oftendere*
 158 *inftrumentum. ¶ Declara tamen; quia fi obferuantia eft gener-*
 159 *alis, & fpecialis, fempet fpecialis derogat generali. Fulg. *conf. 201.***

Obferuantia diuturna operatur multa, & quando fe-
 cius; & de qua obferuantia intelligatur. Concl. 59.

1 **O**BSERVANTIA ¶ diuturna operatur, quod fcriptura, p qua
 2 *ftat obferuantia, probat, item, q; actus nullus conualidatur,*
 3 *item, quod liberatio praefumitur, item, quod allegans ritulum,*
 4 *vel diminutionem obligationis habet intentionem fundatam.*
 5 *Bald. *conf. 400. Super primo, n. 5. ver. non obftat, lib. 4.* quod est confiliū*
 6 *Bart. Vide Caft. *conf. 314. n. 2. lib. 1. qui declarat quoad ritulum,**
 7 *quando fuit in potestate fcientis, & patientis obferuantiam dare*
 8 *ritulum confo mem obferuantiae, alias non. Vide, Confuetudo, &*
 9 *vfus attendi. Concl. 954. Vide, Confuetum quando dicitur. Concl. 959. Vi-*
 10 *de, Exempla declarant regulam. Concl. 548. Vide, Praefumuntur multa ex*
 11 *lapfu. Concl. 631. Vide, Solemnitas praefumitur. Concl. 322. Vide, Saluere*
 12 *debens annuatim decem. Concl. 338. Vide, Solutio facta per plures annos*
 13 *Concl. 339. Vide, Tempus cuius operatur multa. Concl. 41. Vide, Vfus &*
 14 *folitum patris familias. Concl. 364. ¶ Extendit; quia licet non credatur*
 15 *Notario afferenti quartum arbitrum, vel abfentes duos mercā-*
 16 *tiae fuiffe requifitos, tamē Florentiae ipfi creditur ex antiqua ob-*
 17 *feruantia. Abb. *conf. 33. Quia quinquae col. 4. in princ. ver. fed praefupposito,**
 18 *3 n. 6. & feq. lib. 2. ¶ Dicitur aut obferuantia interpretatio declarato-*
 19 *ria; & ideo difpofitio in confuetudine correctoria non habet lo-*
 20 *cum in obferuantia. Menoch. *conf. 390. n. 18. lib. 4. ver. nec ad rem per-**
 21 *4 timer. ¶ Item operatur, q; illud, quod fuit obferuatum ab imme-*
 22 *morabili, dicitur transfuiffe in naturam. Signo. *conf. 51. Statuto me-**
 23 *5 dicorum, in princ. ¶ Imo etiam obferuantia per decem annos ope-*
 24 *ratur, quod folutio collectarum, vel onerum non debet alterari.*
 25 *Dec. plene *conf. 284. Et pro tenui, n. 2. & feq. ver. fed praeditis non obfer-**
 26 *6 tibus. ¶ Et obferuantia fubfequuta per decem annos, licet nō fuf-*
 27 *ficiat ad praefcribendum, bene fufficit ad inducendam interpreta-*
 28 *tionem mentis, & verborum donationis. Caft. *conf. 348. Quia**
 29 *7 circa donationem, in fi. lib. 1. ¶ Solemnitatem, & formā inducit diu-*
 30 *8 rna obferuantia. Signor. *d. conf. 51. per tot. vbi multa cumulat cir-**
 31 *ca hoc. Crau. *conf. 101. n. 4. & *conf. 158. in princ. & *conf. 10. n. 2. ¶ De-****

Extendit; quia in iure feudali semper iudex debet attendere id, quod fuit obseruatum, & obseruantia circa interpretationem inducitur etiam ex vnicuique actu. Decian. conf. 12. 4. nu. 7. & 10. *lib. 3.* ¶ Extendit in vltima voluntate; quia verba dubia ex obseruantia interpretantur. Decian. d. conf. 12. 4. nu. 15. *lib. 3.* vbi, quod non requiritur prescriptio. ¶ Et an testator sub conditione, vel pure legauerit, ex possessione & obseruantia subsequuta colligitur. Menoch. conf. 3. 49. n. 15. ¶ Et maxime obseruantia hæreditis contra ipsam operatur circa voluntatem dubia testatoris. Decian. conf. 3. 87. n. 22. *lib. 2.* ¶ Declara, vt non præiudicet tertio. Menoch. conf. 3. 87. n. 22. *lib. 4.* ¶ Extendit; quia obseruantia tollit dubium circa locum contentioli. Decian. d. conf. 12. 4. nu. 40. *lib. 3.* ¶ Idem circa ius præcedens; quia qui patitur exigi vectigalia à Principe, non potest ex privilegio dubio illa præterdere sua; quia obseruantia declarat privilegium. Menoch. conf. 2. 01. n. 167. *lib. 3.* vbi limitat, quando fuit reclamatum. ¶ Idem in saluo conductu; quia obseruantia illud declarat. Menoch. conf. 2. 44. n. 28. *lib. 3.* ¶ Idem in statuto; quia obseruantia dat illi interpretationem. Menoch. conf. 2. 47. n. 18. *lib. 3.* ¶ Idem in transactione. Menoch. conf. 2. 65. n. 8. *lib. 3.* ¶ Idem in immunitate, an comprehendat casum belli, vel non, obseruantia demonstrat; etiam si non sit prescripta. Crau. conf. 9. 28. n. 11. ¶ Idem in omnibus dubiis; quia obseruantia etiam non prescripta inducit interpretationem. Menoch. d. conf. 2. 65. n. 7. & seq. *lib. 3.* plenius conf. 4. 39. n. 16. & seq. *lib. 4.* ¶ Idem in laudo. Menoch. conf. 2. 1. n. 15. *lib. 1.* vbi, quod ad consuetudinem interpretatur, & obseruantiam declaratiuum non requiritur prescriptio, & idem dicitur in 199. *lib. 2.* *lib. 2.* n. 11. ¶ Idem in sententia, contractu, & privilegio. Crau. conf. 4. 59. n. 21. ¶ Idem in regaliis, que licet non veniant, nisi de eis fiat mentio; tamen si in venditione feudi sunt verba generalia cum obseruantia; quia emens habuit regalia, obseruantia declarat venditionem, & infestationem. Rom. conf. 271. *vis* *titul. 4.* vbi apostil. in ver. inducit. ¶ Extendit in concessione feudali; prout late Fran. Becc. conf. 1. 0. n. 49. & seq. vbi extendit per decem exemplum privilegii, in obligatione, in verbis, in capitulis, in statuto, consuetudine, concessione iurisdictionis. ¶ Extendit; quia quando est dubium, an sit peccatum, vel ne, obseruantia excusat à peccato. Decian. conf. 2. n. 15. *lib. 1.* ¶ Generaliter in omni dispositione dubia, siue legis, siue hominis, siue inter viuos, siue in vltima voluntate, valet obseruantia ad interpretationem, plene Menoch. conf. 3. 41. n. 23. *lib. 4.* ¶ Extendit; quia obseruantia interpretatur consuetudinem, etiam si non sit prescripta obseruantia. Crau. conf. 1. 8. n. 2. & seq. ¶ Idem in obseruantia interpretatiua contractus. Aret. conf. 1. n. 6. Alex. conf. 8. n. 7. *lib. 6.* etiam si sit contractus cum Principe factus. Dec. conf. 4. 8. n. 2. Cast. conf. 4. 18. *Quod dicitur redditus*, *col. 1. ver. quinto, & vltimo, lib. 1.* ¶ Extendit; quia contractus dubius an comprehendat fructus iurisdictionis, vel aliquid, de quo contentio, declaratur ab obseruantia; quia si emptores possederunt in vim dicte emptio, censeantur inclusi. Cast. conf. 4. 18. *col. 2. circa finem*, *ver. quinto, & vltimo, lib. 1.* ¶ Et idem in gratia dubia, quia obseruantia subsequuta declarat gratiam, vt ita sit interpretanda, prout fuit à partibus obseruata; quia ita facta, quam verba sequentia euidentissimum præstant intellectui factis, & verbis præcedentibus, plenè Rom. conf. 3. 28. *Præfens consil. nu. 5. ver. tertio idem.* ¶ Idem in obseruantia interpretatiua privilegii. Soc. conf. 1. 11. n. 1. *lib. 1.* ¶ Idem in concessione feudali, quod appellacione descendentiū veniant et heremina, si est obseruantia. Menoch. conf. 3. 31. n. 21. ¶ Idem in concessione exemptionis, an sit realis, vel personalis. Menoch. conf. 3. 90. n. 16. *lib. 4.* plene Bar. conf. 59. *Commune Spoletis, n. 6. lib. 1.* vbi addit, quod idem in antiquis verbis prolatis, quia vsus, & obseruantia declarat ambiguitatem. Bar. d. conf. 59. n. 6. *lib. 1.* Amplia; quia verba generalia interpretatione recipiunt ab obseruantia. Decia. d. conf. 1. 4. n. 12. & seq. *lib. 3.* ¶ Extendit multo magis; quia statum consuetudinis interpretatiua verborum generalium. Decian. d. conf. 12. 4. nu. 13. ¶ Amplia; quia obseruantia rei dubie est potens ad inuocandam declarationem. Cast. de Grass. decif. 13. alias 2. de elictio. n. 3. *Rotam nouiss. par. 1. decif. 503. n. 2.* ¶ Et per obseruantiam subleuatam tollitur omnis dubietas. Pedemon. decif. 136. in fin. ¶ Et exemptus dicitur habere obseruantiam suæ exemptionis, eo ipso, quod nunquam soluit. Crescent. decif. 79. n. 2. *Rot. in nouiss. par. 2. decif. 67. n. 3. & seq.* ¶ Amplia; quia imo habens privilegium largum si vtatur sticte, debet attendi obseruantia longa. ¶ Extendit etiam in ecclesia, & circa decimas; quia si ex conuentione debentur decimæ de omnibus animalibus, & soluta sit solū de existentibus in montibus per 40. annos, attenditur obseruantia contra ecclesiam, & videtur recessum. Cast. conf. 3. 6. *Circa primū. n. 3. ver. super secundo, lib. 1.* quæ sequitur Crau. conf. 1. 11. n. 7. *Rot. à Val. conf. 1. n. 47. lib. 2.* ¶ Extendit in eo, cui debetur pensio scuto rō. singulo anno, quia si exegit

solum decē scuto. singulo anno per 30. vel 40. annos, amplius non debentur, nisi o. scuto. Castren. conf. 3. 6. n. 3. *lib. 1.* vbi declarat, quod exigens 10. scuto. de 20. alias secus. ¶ Amplia in incorporalibus; quia currit prescriptio decem annorum sine titulo, si quis diuturno. ff. ser. vendic. Abb. conf. 6. n. 3. *ver. quartum remedium, lib. 2.* qui dicit procedere, quando non agitur de maximo præiudicio. ¶ Amplia; quia obseruantia diuturna operatur etiam si constet emancipationem filii esse nullam; quia ex lapsu temporis patre sciēte, & volente conuadatur. Bald. conf. 400. n. 5. *ver. præterea emancipatio, lib. 4.* Castren. conf. 3. 14. in princ. *lib. 1.* ¶ Declarat Alexand. conf. 3. n. 12. *lib. 4.* quod filius seorsum à patre si negocietur patre sciēte, & patiente, præsumitur titulus emancipationis, decem vero annis titulus præsumptus inducitur, puta si effect non solemnis, præsumitur solemnus. Vide Mascard. Concl. 596. *Emancipatum se esse asserens, vbi per lapsum decennii præsumitur emancipatio.* ¶ Sic in eo, qui venit ad habitandum in loco, & per 20. annos fuit habitus exemptus, conf. qui sunt exemptionem pro futuro tēpore privilegii concessi venientibus ad habitandum. Alexand. d. conf. 3. n. 12. *ver. & ita videtur necessarius, lib. 4.* ¶ Rationem assignat Alexand. d. conf. 2. 18. in princ. *lib. 6.* vbi ita procedant, quādo concurrunt quasi possessio, & agitur de modico præiudicio, alias secus. ¶ Extendit semper; quia vbi agitur de liberatione, sola obseruantia decem annorum inducit liberationem. Castren. d. conf. 3. 14. nu. 2. *lib. 1.* & per tot. conf. ¶ Extendit multis modis per Ias. in l. si certis annis. C. de pact. vbi etiam limitat in modis. ¶ Amplia; quia fratres, qui per decem annos possederunt bona diuina censentur diuisionem fecisse, videlicet decem annis inter præsentēs, & 20. inter absentes, & 30. annis censetur prescripta et actio communi diuidendo. Ang. Aret. conf. 1. 12. in casu prædicto, per tot. vbi dicitur communem. Vide, *Dispositio quando, & c. Concl. 526.* ¶ Amplia; quia clericus, qui possedit beneficium per decem annos, præsumitur legitime institutus, nec tenetur titulum suæ institutionis docere. Alex. d. conf. 3. n. 13. *ver. præterea, lib. 4.* ¶ Et filius, qui longo tempore tenuit hæreditatem libidatam, præsumitur adiuuasse iussu patris præcedere. Alex. d. conf. 3. n. 13. *ver. & adduco, lib. 4.* ¶ Et stante statuto, quod filius non possit inuē expresse licentia patris contrahere, si contraxit sciēte, & patiente, præsumitur de licentia patris. Alex. d. conf. 3. n. 14. *lib. 4.* ¶ Et Prælatum, qui longo tempore stetit in Prælatu sciēte, & patiente suo superiore, præsumitur legitime institutus. Alex. d. conf. 3. n. 15. *lib. 4.* ¶ Et in contractu minoris, & mulieris, quod per lapsum longi temporis præsumatur in reuēisse consensus consanguineorum necessarius. Alex. d. conf. 3. n. 16. *lib. 4.* ¶ Et ecclesia præsumitur fundata de consensu Episcopi; si per longū tempus ita fuit habita. Alex. d. conf. 3. n. 16. & 17. *ver. & adduco, lib. 4.* ¶ Amplia; quia obseruantia de facto, puta statuti, vel consuetudinis est irrationabilis, & non validæ, excusat fidei iussorem soluentē, vt possit repetere à principali, licet non exceperit de nullitate statuti, vel consuetudinis. Alex. qui ponit plura exempla conf. 3. nu. 2. & 3. *lib. 6.* ¶ Extendit; etiam si obseruantia non esset bona, sed contra verum intellectū. Becci. d. conf. 1. 0. n. 49. in fin. ¶ Amplia; quia obseruantia de facto, etiam nūtritiua malis, licet non valeat, tñ excusat à pena. Alex. d. conf. 3. n. 9. & seq. *lib. 6.* vbi ponit plura exempla. ¶ Etiam si non sit prescripta talis consuetudo, excusat à pena falsi. Crau. conf. 7. 25. in fin. Alex. d. conf. 3. n. 7. *lib. 6.* Aret. consil. 1. n. 5. & 6. ¶ Amplia; quia omnis concessio intelligitur secundum solitum, & obseruantiam consuetam. Dec. in c. cum M. Ferrarien. in 5. not. de consuetur. vbi ponit plura exempla. Alex. d. conf. 3. n. 3. & 4. *ver. & si diceretur, lib. 6.* ¶ Extendit; quia si in loco Hebræi sunt soliti ex longa obseruantia exigere vsuras vsurarum, & princeps concedat exactionem vsurarum Hebræis, censeatur concessisse vsuras vsurarum propter obseruantiam, cui qua concessio se conformat. Alex. d. conf. 3. n. 3. *ver. & si diceretur, lib. 6.* ¶ Contrarium tenet Couarru. *vari. ar. resolutio. lib. 3. cap. 1. n. 8.* vbi, quod etiam si obseruantia sit immemorabilis, non valet, neque aliquid operatur. Clar. in §. vsura. n. 7. dicit obseruari de facto, sed de iure esse * communē in contrarium. ¶ Amplia, etiam si non sit prescripta, seu ita longo tēpore, quod prescribatur. Becci. d. conf. 1. 0. n. 50. *ver. adeo autem.* ¶ Amplia; quia conducing domos tēpore pacis, in quibus consuevit fieri hospitium etiam animo faciendi hospitium, licet non dicitur, debet concessi qui remissionē mercedis tēpore guerræ, put de hospitio propter obseruantiam particulare domorum. Alex. d. conf. 3. n. 5. *lib. 6.* ¶ Amplia; quia obseruantia præuulerit priuilegio. Menoch. d. conf. 3. 90. n. 20. *lib. 4.* ¶ Extendit, et si minus recta esset interpretatio dicta de obseruatia. Menoch. d. conf. 3. 90. n. 20. *lib. 4.* ¶ Imo et si obseruatia sit contraria iuri cōmuni, & in sententia, quæ secundū ius interpretatur, attendi debet. Crau. conf. 4. 59. n. 21. vbi late, & erat obseruatia quasi immemorabilis. ¶ Restringit; quia obseruantia errata non nocet obseruantia, sicuti

non

semper favorabilis dicitur materia, quae tendit ad conservatio-
nem actus. Alex. conf. 113. *Per spectus, nu. 8. ver. & saltem in casu nostro,*
lib. 2.

**Odiola materia restringitur, & qualiter, & quando fe-
cus. Concluf. 67.**

- 1 **O**DIOLA & pœnalitia restringuntur regulariter, nec aliquam
2 extensionem admittunt, *cap. odia, de reg. iur. in 6. † Item non*
3 *habet locum in cardium, si non valet, quod ago vt ago, valeat*
4 *vt valere potest. Sign. Homod. conf. 41. Omiffa narratione, n. 6. † Be-*
5 *ne attenduntur verba, si ratio est in illis expreffa, & mens statu-*
6 *entis in materia pœnali. Gem. conf. 126. in pr. ver. ex hoc inferitur. † Et*
7 *quantum pœnatum in fiftione sunt odiola, tantum carum ex-*
8 *clusiones favorabiles dici debent. Agid. Bella. conf. 9. n. 7. in pr. ver.*
9 *& facti. † Amplia in tantum, vt etiam in interpretationem non ad-*
10 *mittantur odiola, & pœnalitia, si de interpretatione ff. de leg. quod intel-*
11 *lige de interpretatione expreffa, fecus de declaratiua. Oldr. conf.*
12 *224. n. 13. † Amplia, quia maxime odiola materia est restringenda,*
13 *quando lex est super facto negatiuo. Agid. conf. 9. num. 20. & seq.*
14 *ver. item quia. † Amplia, vt dispositio odiola, de qua in c. quia frustra*
15 *de vsur. quod loquitur, de exceptione contra vsurarium opposita*
16 *coram delegato, per eum, qui conuenitur pro vsuris, iudice ordi-*
17 *nario, quia odiola est. Lap. alleg. 55. n. 4. ver. de tertio patet. † Amplia;*
18 *quia statutum pœnale, quod mutuanus sub vsuris incurrat pœna*
19 *25. fecutorum, non habet locum in mutuaute sine vsuris. Ioan. de*
20 *Imol. conf. 83. num. 3. † Amplia; quia dispositio odiola loquens de*
21 *monachis, non extenditur ad Canonicos regulares, Fed. de Sen-*
22 *conf. 25. n. 4. in fi. vers. in super eum caueatur. † Extende; quia statutum*
23 *pœnale loquens de vxore, non habet locum in sponsa, & loquens*
24 *de matrimonio non habet locum in sponfalibus; fecus si mate-*
25 *ria est favorabilis. Petr. de Ancl. conf. 21. numer. 15. ver. statuta au-*
26 *tem. † Amplia; quia constitutio odiola loquens de prioratu con-*
27 *uentuali non habet locum in dignitate conuentuali diuersi no-*
28 *minis, vt est Præpositura. Fed. d. conf. 25. n. 25. ver. respondeo. & n. 4. in*
29 *vltime responsione, incip. Non loquitur. † Et loquens de Abbatibus,*
30 *quod eorum spolia applicentur Camera Apoftolica, non habet*
31 *locum in Abbatibus habitibus mensam communem cum mo-*
32 *nafterio, quia succedit monasterio, cui in materia odiola, si non*
33 *est dictum, non debet fieri præiudicium. Cald. conf. 328. alias 1. de*
34 *pecul. cleric. † Amplia, etiam si maior subfit ratio; quia constitutio*
35 *disponens, quod obtinentes dignitates, vel officia in cœnentali-*
36 *bus, non habet locum, si est odiola, in eo, qui principale digni-*
37 *tatem cœnentali non obtinet, etiam si maior ratio subfit; quia dic-*
38 *ctio in cœnentalibus, non comprehendit. Fed. conf. 35. n. 2. ver. item*
39 *14 quod sequitur. † Extende; quia pœnalis dispositio non extenditur*
40 *ultra casum, de quo loquitur, etiam si assignetur identitas rati-*
41 *onis non expresse in dispositione pœnalis; fecus si fieret extensio*
42 *ad comprehensa sub ratione expreffa. Gem. conf. 126. in pr. † Am-*
43 *plia; quia constitutio emanata contra hereticos, vel alios non ex-*
44 *tenditur ad improprios hereticos, prout sunt Simoniaci, vel ti-*
45 *tubantes in aliquo; quia constitutio interpretatur, & restringitur*
46 *ad proprios, non ad improprios, cum sit pœnalis. Fed. de Sen. conf.*
47 *72. n. 2. ver. pone aliqua, & per tot. vbi constitutio Papæ, quod in mo-*
48 *nafteriis monialium destruantur cellule, non comprehendit, ni-*
49 *si cellulas claufas, non aut apertas; quia proprie non sunt cellule,*
50 *16 † Amplia; quia rescripta ad lites, & beneficia tanquam odiola nō*
51 *comprehendunt maiora expreffis; ideo collatio de præbenda nō*
52 *continet præbendam sacerdotalem; item collatio de beneficio*
53 *non continet curatum, neq; dignitatem, neq; personatum, imo*
54 *neq; præbendam, qñ ad sunt alia beneficia. Cald. conf. 234. alias 13. de*
55 *17 præben. † Amplia; quia pactum, obligatio, renunciatio, & contra-*
56 *ctus, maxime contra ius cōmune, sunt odiola. Abb. conf. 51. Ad dilu-*
57 *18 cationem, col. 3. n. 2. & seq. ver. & sumus in materia, lib. 2. vbi maxime*
58 *extendit in pacto correctorio pacti præcedentis. † Extēde gene-*
59 *raliter; quia omnis recessus a iure cōmuni dicitur odiosus. Abb.*
60 *d. conf. 51. n. 5. lib. 2. vbi quod, ppter ea statuta sunt odiola, quia rece-*
61 *19 dunt a iure cōmuni. † Amplia; quia verba eadem in materia o-*
62 *diola restringuntur, & non comprehendunt, quæ tamen in ma-*
63 *teria favorabili cōprehenderent, ideo meum dicitur, q̄ commune*
64 *20 q̄ cōmune est, non fit meum. Cald. conf. 243. alias 22. de præben. † Ex-*
65 *tende; quia licet verba in potentiori significatu sint intelligenda,*
66 *tamen si sumus in materia odiosa, & agatur de impedimento*
67 *sublato, interpretatio fit in minori significatu. Gem. conf. 33. n. 9. v.*
68 *21 nam verba. † Amplia; quia constitutio pœnalis puniens factum nō*

habet locum, si solum fuit attentatum. Bald. conf. 110. *Decreto domi-*
ni caueatur, in fi. ver. & hoc est regula, lib. 1. † Reuocatio, & ademptio ad
legati dicitur materia odiosa; ideo in dubio non præsumitur. A-
lex. conf. 169. Vifo rhemate, n. 8. ver. 5. lib. 5. † Amplia; quia statutum
22 puniens reformantes aliquid ad fauorē banntorum non habet
locum in proponēte. Alex. conf. 194. n. 13. ver. & hoc est, lib. 2. † Idem
23 in statuto excommunicante eligentes; quia nō habet locū cora-
24 dantes vocē in scrutinio. Alex. d. conf. 194. in fi. n. 16. lib. 2. † Extende;
25 in contractu vendentis fundū, ad quē nō habetur adiuns, nisi p-
26 fundū aliū venditoris; quia verba non extenduntur, vt vendide-
27 rit iter, de quo nihil dictū est. Alex. d. conf. 194. in fi. lib. 2. † Extende;
28 in statuto odioso super lucro dotis; quia reducitur ad terminos
29 iuris, quantum fieri potest, vt verba stricte intelligenda, imo etiam p-
30 prianda, ne quis damnū sentiat indebite. Abb. conf. 1. n. 5. ver. fecu-
31 dū probatur, lib. 1. † Extende; quia pœnalis constitutio loquens per
32 verbū, si quis, non comprehendit communitatem, vel vniuersita-
33 tarē, quæ dicitur persona ficta, non vera; & idē, si constitutio lo-
34 quatur de persona. Hieron. Tort. conf. suo. q̄ est post conf. am. de Sen. n.
35 10. ver. & quando rex. loquitur, cum seq. vbi late; fecus dicit, si materia
36 efferit indifferens, vel fauorabilis. † Et c. felicitas de pœn. in 6. puniens. n.
37 niuersitates dantes auxiliū offenderibus Cardinalibus, nō habet
38 locū, si ipsa cōmunis offenderet; quia diuersa sunt, & in pœna-
39 lib. de vno nō fit illatio ad aliud. Hieron. Tort. d. conf. n. 10. ver. hinc.
40 † Amplia; quia statutū cōpellens consanguineos ad cauendū de
41 non offendendo inimicū sui pœna, dicitur odiosum, & iniquū,
42 & stricte intelligendū. Petr. de Ancl. conf. 52. Pro Clarioris decisio. p-
43 tot. † Amplia in materia pœnali tanq̄ odiosa; quia semper fit inter-
44 pretatio, ne fit locus pœna; ideo approbans actum, vel factū, tan-
45 q̄ censetur, vt incurrat pœnam, si alia coniectura potest sumi. Io. de
46 Im. conf. 146. n. 8. † Extende in tantū, vt licet cōfessus, siue expref-
47 sus, siue tacitus, late sit extendendus, fallit, si agitur de pœna in-
48 currenda. Io. de Im. d. conf. 146. nu. 8. ver. item non obstat. Extende in
49 tantum, vt quælibet causa, etiam bestialis exculetur pœna. Vide
50 Causa qualibet excusata a pœna. Concl. 152. † Amplia; quia verba, quæ
51 possunt sumi, vt genus, & vt species, sumuntur vt genus in dubio,
52 fecus si materia est odiosa, quia sumuntur vt species; quia minus
53 importat, & ideo dicitur, quæ comprehendit et cūiatarē, vt ge-
54 nus, in materia odiosa non comprehendit. Alex. conf. 248. Ponder-
55 raris, n. 9. & seq. ver. videmus n. lib. 6. † Amplia; quia materia corre-
56 ctoria iuris communis est magis odiosa, quā pœnalis; ideo exten-
57 sio difficiilior fit in correctoriis, q̄ in pœnalibus. Io. de An. conf. 27.
58 in fi. Rom. conf. 448. Videtur primo col. 2. n. 1. in fi. ver. statutū enim p-
59 Abb. conf. 17. col. 2. in pr. ver. statuta enim, lib. 2. † Extende; quia om-
60 nis recessus a iure cōmuni est odiosus, & restringendus. Rom.
61 d. conf. 448. n. 2. & duplicatur per Abb. conf. 117. col. 1. in pr. lib. 2. plene
62 idē Rom. conf. 100. In præfenti causis, col. 2. ver. 2. idem, vbi, quod redi-
63 cti debet ad ius commune, quantum fieri potest. Abb. conf. 51. Ad il-
64 lucidationem, n. 8. lib. 2. † Et in statuto, quod compellatur vendere
65 vicino, vel consorti, quod fit odiosum, & restringendū; quia est
66 contra ius commune. Rom. conf. 107. Circa id, in pr. vbi apollini. n.
67 ver. dispositionem. † Et statutum, quod hæres possit pro decimo die-
68 functi carcerari, quia continet carcerationē, quæ odiosa est, &
69 contra ius cōmune, restringitur, vt non habeat locū, si hæres esse
70 minor. Rom. conf. 120. Circa primū, in pr. ver. contraria. Restringit
71 quando fit reductio ad ius commune antiquius. Vide, Relatio
72 rei ad suam naturam, Concluf. 77. † Amplia; quia exorbitantia a iure
73 cōmuni sunt stricte interpretanda, & casus omiffus habetur
74 omiffio. Io. de Im. conf. 145. Vifis, & diligenter, in pr. † Amplia in ma-
75 teria dispensabili, tanq̄ odiosa, & contra ius; quia sic interpretatio
76 stricte, in tantum, quod etiam casus veniunt ex lata, & prop-
77 pria significatione verborū, non comprehendatur, quando dis-
78 pensatio est pro laicis circa spiritualia. Abb. conf. 57. Astringam, col.
79 pen. ver. item, lib. 1. † Amplia; quia omnis dispositio, quæ est stricte
80 iuris, restringitur, & omiffum habetur pro omiffio, prout in lau-
81 dō, in sententia, in stipulatione, transactione, & similibus. Ang.
82 Arer. conf. 95. In casu supradicto, in pr. † Limita; quia interpretatio de-
83 claratiua admittitur. In vtr. gradatim. §. & fiteles. ff. de mun. & hono. Ol-
84 drad. conf. 224. nu. 33. ver. ad aliud, q̄ dicitur. † Limita; quia omnis
85 dispositio odiosa, & stricte recipit interpretationē relictū, &
86 et passū a iure cōmuni, vt quanto minus offendaturis cōmu-
87 ne, & q̄ intelligatur passū secundū ius cōmune; ideo laudius
88 quod perpetuo debeatur alimenta filio per patrem, intelligatur,
89 donec filius per artem, vel professionē, potest sibi prouideri; quia
90 ita est de iure cōmuni. Ang. Arer. conf. 95. In casu, per tot. vbi pro
91 utraq; parte, & hanc tuerit, & tollit contraria. Vide, Statutum in-
92 pretatione, & Concl. 575. † Limita; quia constitutio generaliter lo-
93 quens de monachis, vel religiosis, continet etiam Canonicos
94 regi-

regulares, & constitutio loquens generaliter de dignitate, licet odiosa sit, continet omnem dignitatem. Fed. de Sen. conf. 25. num. 4. & 4. Limita; quia licet dispensatio de sui natura sit odiosa; tamen quando non est derogatoria iurisdictionis ordinariæ, non restringitur contra propriam verbi significationem. Calder. conf. 245. circa princ. ver. dispensatio autem, alias 24. de preben. Dec. conf. 113. num. 6. Extende in privilegio exemptionis, & contra ius tertij, quia non receditur a proprietate verborum. Dec. d. conf. 113. num. 4. & seq. & per tot. Contrarium; quia in materia penali, in qua sit restrictio, verba non capiunt illam latam significationem, quæ ex proprio, & lato significatione verborum habere possunt. Alexan. conf. 28. Omnia, num. 3. in fin. lib. 1. vbi dicitur valde attendendum, & notandum, & idem dicit in materia dispensabili, conf. 57. Attin- gem. col. penult. ver. item, lib. 1. Limita, quia dispositio odiosa, & penalis extenditur, & iudicatur favorabilis, quando prouidet salutari animarum ex tali pœna, vel odio. Ioan. Andr. in cap. ex amore de claudes. despons. Gemin. conf. 66. col. fin. in princ. ver. sed Ioan. Andr. & num. 6. vbi declarat hoc procedere in ijs, in quibus fit promissio salutari animarum; in alijs vero secus. Petr. de Anchar. conf. 30. 4. ista allegata, num. 3. Ioan. de Imol. conf. 123. num. 3. Felin. in cap. auditus, num. 32. de prescriptio. cap. inuenis de sponsal. c. ad audien- nam de homicid. Extende; quia in materia peccati vitandi corre- ctoria dispositio extenditur. Ioan. de Imol. d. conf. 123. num. 3. incip. In casu, si que veritur. Idem in eo, qui constituit se vsurarium, non debet intelligi de modico tempore, vt consilatur anima il- lius, sed toto tempore vite sue. Anchar. conf. 19. 4. Contrarium tamen videtur velle Gemin. conf. 77. circa fin. vbi, quod lex im- probabilis infamans vsurarij debet intelligi de vsurario, vltra quin- quagesimas vitas, prout loquitur ille text. Non autem in alijs vi- surarijs. Limita; quia licet cap. de multa, de preb. sit penale, & o- diosum, quia tamen prouidet fauori Ecclesiarum, ex identitate rationis extendi debet. Gemin. conf. 106. num. 2. ver. non obstat, si dica- tur. Limita, quando ius nouissimum est correctorijs iuris me- dij, & reducit nos ad ius primæuū, Alex. conf. 75. videtur n. 5. ver. pro 106. lib. 5. vbi apost. in ver. larga. Extende; quia imo talis disposi- tio, per quam corrigitur ius medium, vt reducamur ad ius anti- quum, dicitur fauorabilis, amplectenda, & extendenda. Alex. conf. 227. Ponderatis, nu. 7. lib. 6. Limita; quia statutum, quan- tumque correctorijs, tantum extendi debet, quantum se extendit dispositio correctæ. Signor. Homod. conf. 37. Facit pro- pter, num. 7. Vide, Correctio tantum, & c. Concl. 1038. Limita; quia omnis restrictio odiositas dicitur fauorabilis; quia con- trarium est odiosum, per locum a contrarijs. Argid. Bellam. conf. 33. 4. n. 2. ver. item facit. Limita; quia statutum penale, quando pœ- na respicit fauorem reipublicæ, extendi debet tanquam fauora- bilis, ad casum improprium, & fictum; quia si loquitur in delin- quente, habebit locum etiam in mandante. Rom. conf. 105. Vifo, n. 2. & 3. vbi late. Extende; qn agitur de pœna imponenda pro ini- iuria graui, cuius clausula sit interpretatio. Bolog. in addit. ad conf. 10. de An. 59. n. 6. ver. preterea, allegat dem. 2. de vir. & honest. clericor. & gloss. in ver. beneficiorum. Extende; quia canones inducentes pœ- nam priuationis contra obtinentes curata beneficia, & nō le promo- uentes ad sacros, non dicuntur penales; neque odiosi, sed fauora- biles, quia prouident salutari anime, & virtuti clericorum prin- cipaliter. Petr. de Anchar. conf. 30. 4. ista allegata, num. 3. ver. nec ob- stat, si dicatur. Contrarium tenet per plura Ancharan. conf. 59. In publicis relationibus, per tot. vbi, quod dispositio cap. de multa, de pre- ben. & similibus, tanquam penalia, & odiosa; quia corrigunt ius antiquum, non extenduntur, sed restringuntur ad terminos, in quibus loquuntur, idem maxime n. 5. Oldrad. conf. 67. per tot. Cat- lada. de conf. vbi, quod debet esse contenta ius terminis, in agris, ff. de acquir. ver. domin. Bal. in l. illud, col. 2. ver. istud est notan- dum. C. de sacros. Eccle. n. 4. Declara; quia si lex, vel decretum, aut constitutio sit fauorabilis, & late propterea extendenda, illud pœ- nit in parte non penali; quatenus vero inducit pœna, vel correctio, in ea parte dicitur odiosa, & sit restrictio, ita Bertazzol. conf. 51. num. 28. allegat Soc. conf. 275. colum. 5. circa med. lib. 2. Iaf. in l. fin. num. 3. 6. & 7. ff. de confit. princ. Alciat. in l. si quis maior. C. de transact. num. 1. Cagnol. num. 32. Bal. d. l. illud, num. 4. C. de sacros. Ec- cle. vbi, quod quantumque lex sit fauorabilis quoad pœnam est odiosa, vbi apost. allegat eundem Bald. in l. ab exequutione, C. de quar. appell. non recip. Declara plenius per Bald. in l. vena, C. de in- ius vocand. n. 3. ver. in glos. que incipit, vbi ponit de clarificationem præ- cedentem Iacobi de Beluifled ipse dicit aliter, videlicet; aut pro- hibitio considerat qualitatem facti, & apponitur pœna; & tunc pars penalis dicitur odiosa, licet fauore publico sit facta lex; si vero considerat qualitatem personæ, & imponat pœnam, si ma-

teria est fauorabilis, etiam lex, & pœna extenditur: ponit exem- plum masculi extantes excludunt fœminas, statutum respectu masculorum est fauorabile, respectu fœminarum est odiosum; igitur si loquitur statutum, quod filij masculi excludant fœminas, verum est, qd etiam filij filiorum masculi ex masculis excludant fœminas: ex parte vero fœminarum, si excludatur filia, non ex- cludetur neptis ex filio; quia quoad fœminas est odiosum. Videtur etiam; quia pulchre loquitur. Declarat etiam Alex. conf. 207. 61. Ponderatis, n. 21. & seq. ver. non obstat quinto, lib. 6. quia distinguendum, ad statutum sit præter ius, vt quia ius commune non contradic- cit, vel secundum ius, & licet de se statutum sit stricti iuris, & in- telligendum sit secundum propriam significationem; tamen si continet materiam fauorabilem, extenditur istis duobus casibus ad casum improprium; quia venit sub lata significatione, & ad casum fictum; si vero statutum est correctorijs iuris commu- nis, etiam quod contineat materiam fauorabilem, non extendit- tur ad casum improprium, qui sub lata significatione venit; neq; ad casum fictum, & dicit magis communem nu. 22. & dat exem- pla. Fallit primo, quando in statuto expressa esset ratio; quia vbi militat, ibi loquitur statutum, n. 25. ver. preterea secundo fallit, quan- do omnino eadem ratio militat in casu extenso, qd militat in casu expresso, alias non, n. 24. ver. non obstat. Tertio fallit in æquiparatis à lege antiqua; quia statutum loquens in vno æquiparatis ha- bet locum in alio, quando loquitur de illa materia, in qua fit æq- paratio, alias non, & ibi apost. in ver. materia, dat concord. Limita; quia qn materia est odiosa, odio rationabili, lex loquens per verbum, si quis, comprehendit etiam fœminas, quando respicit maxime fauorem publicum, vel salurem animæ. Curt. Sen. in re- pet. l. si quis maior. C. de transact. n. 12. Limita; quia in correctorijs, & odiosis, ac penalibus non receditur a verbis, & propria signi- ficatione, neque a dispositione clara; & ideo licet non fiat exten- sio; non tamen non receditur a verbis, & a propria significatione verborum, apost. ad Alexan. conf. 197. Vifis, in princ. lib. 7. in ver. fauorabile. Vide, Verba secundum propriam. Concl. 91.

Odiöse personæ excluduntur quoad multa. Concl. 68.

In dispositione testatoris vocante illos de domo sua, non com- prehenduntur odiosi ipsi testatori. Alexan. conf. 213. Pondera- tis, nu. 4. ver. forficatur, lib. 6. Extende in dispositione conferen- te beneficia; quia non comprehendit personas odiosas regulari- ter. Alexan. conf. 99. Vifa in questione, nu. 2. lib. 6. Declara tamen; quia odiose personæ, prout Iudæi, veniunt in dispositione fauora- bili illis à iure concessa. Alexan. d. conf. 99. num. 14. & seq. ver. sic nec obstat, quod Iudæi, lib. 6.

Offensa quid sit. Concl. 69.

Offensa dicitur quicquid sit, ex quo potest agi ad iōnem ini- iuriarum, hoc est omne, quod potest trahad maleficium. Bald. conf. 195. Laudare vos, col. 2. circa fin. ver. sed contra hoc obijciunt. lib. 2. Duplex est offensa; vna, prout sonat in delictum, quæ po- test puniri; alia est, quæ prouocat ad iracundiam, & hæc non est punibilis. Castr. conf. 255. Vifo supra dicto puncto, col. 2. ver. ijs non ob- stantibus, lib. 1. Contrarium tenet Bart. conf. 188. Statuto Castri Plebis, in princ. lib. 1. vbi, quod omnis actus, ex quo quis ad iracun- diam prouocat, dicitur offensa, sed per homicidium prouoca- tur ad iracundiam; ergo homicidium dicitur offensa. Declara; quia Castrensis loquitur de iracundia, quæ stat in terminis meris iracundia; dum dicit, quod non est punibilis, iuxta illud: Irasci- mini, & nolite peccare. Amplia; quia offensa dicitur omnis ac- tus, ex quo pœna infligi potest, & importat etiam homicidium inclusiu. Bart. d. conf. 188. Statuto, in princ. lib. 1. & ibi apost. in ver. Statutum, dat concord. Extende; quia iniuria verbalis dicitur of- fensa, apost. ad Bart. d. conf. 188. in ver. offensa, lib. 1. Et multo magis iniuria personalis dicitur offensa, apost. vbi sup. Et offensa, seu verbum, offendere est dubium, & potest pluribus modis intelli- gi, vt de leui, & de graui secundum subiectam materiam. Menoc. q. 90. n. 30. & seq. Limita; quia qui promissit non offendere sub pœna, quod non incurrat pœnam ob modicam offensam verba- lem, vel realem etiam vitando, tenent plures, quos citat Moron. de treuga & pace, q. 172. per tot. cum seq. vbi distinguit, quando e con- tra. Contrarium Vulpell. conf. 51. in fin. vbi pro vtraque parte, an ex solo insultu cum admenatione inducatur offensa. Decla- ra; quia statutum mandans cauere de non offendendo inter inimicos, videlicet, vt consanguinei interfecti caueant de non

offendendo confanguineos interfectoris, est odiosum, ideo stricte intelligendum, videlicet si constat de inimicitia; item si constat, quod sint confanguinei, & in quo gradu; quia restringitur ad confanguineos regulata successione. Petr. de Anchar. *conf. 52. Proclariori decisione.*

Offensa quando dicatur in personam, vel in rem. Concl. 70.

1 OFFENSA ¶ dicitur in personam, quando tangitur ipsa persona. Vide *Concl. 27. 4. n. 7. & n. 38. Percutiens clericum, rom. 6.*

Offendere non licet aliquem, sed defendere permiffum est Aduocatis, & procuratoribus. Concl. 71.

1 CHRISTOPHORVS ¶ Castillon. *conf. 7. Visis prius, num. 17.* dicit defendendo Priorem Sancti Ambrosij Mediolani à crimine læsæ maiestatis in Ducem secundum, dicit, quod vera sunt allegata, nec si aliud de iure foret, consuleret vilo modo; nunquam enim in causa criminali aduersus reum consilere voluit; **2** in iustitia mediante ad eius defensionem tantummodo. ¶ Castren. *consil. 203. Quantum ad primum, in fin. libr. 2.* Ego vltra non me extendo; quia non est de more Doctorem consilere in causis criminalibus ad offensam, maxime, vbi agitur de personali pœna.

Offensa impune permiffa multa operatur. Concl. 72.

1 OFFENSA ¶ si est permiffa impune contra delinquentem, operatur, vt contra eum competat, nedum peremptoria exceptio, ne audiatur, sed & dilatoria. Feder. de Sen. *consil. 271. in fin.* **2** *ver. item hæc verba.* ¶ Amplia; quia si statutum permittit bannitum posse impune offendi, poterit etiam impune interficij; quia offensus importat omnem actum, ex quo pœna resultat; ergo etiam homicidium. Bart. *consil. 188. Statuto Castri Plebis, in princip. lib. 1.* vbi apostil. in *ver. statutum.* dat concord. & dicit ita fuisse decium Bergomi; tempore D. Francisci de Scala Domini Bergomi; **3** & Bononia; ¶ Extende; quia vbi non est pœna, ibi non est offensa. Bartol. in *1. quest. Lucana Civitatis, ver. è contra, num. 19. in fin.* vbi, quod illud dicitur esse offensa, quando imposita est pœna alias non.

Offendens dominum, & iudicem, quando ab eodem puniri possit. Concl. 73.

1 OFFENDENS ¶ dominum habentem iurisdictionem, vel iudicem, quando possit ab eodem offenso puniri; & quando non distinguitur; aut offensa fuit facta dignitari; & tanquam officiali vel superiori, & potest puniri; aut tanquam priuate persona; & secus, ita Oldrad. *conf. 7. Quædam maledicta, per tot.* Vide, *Iudex offensus quando possit. Concl. 402.*

Offensa si permittitur certis casibus, qualiter intelligatur. Concl. 74.

1 SI ¶ permittitur offensa certis casibus; prout si patri permittitur occidere filia deprehensam in domo sua in adulterio, potest etiam illam fugientem extra domum occidere. Alexan. *conf. 24. Animaduersus, num. 25. ver. nam lex permittit.* lib. 2. ¶ Idem, si statutum permittat, quod possessor possit offendere ingredientem possessione sua; poterit etiam ingressum, & fugientem extra possessionem offendere. Bald. in *l. quod ait, §. fin. ff. de adul. quem refert, & sequitur* Alexand. *d. conf. 24. num. 26. ver. quia imo, lib. 2.* ¶ Item, si statutum permittit domino domus, quod possit occidere ingredientem domum suam de nocte, poterit, etiam si ingrediens domum de nocte aufugiat, illum offendere extra domum fugientem. Alexand. *d. conf. 24. nu. 24. & seq. ver. vltimo non obstat, lib. 2.* & maxime **4** n. 28. vbi latissime. ¶ Declara tamen; quia prædicta procedunt, dummodo in continuatione, & prosecutione non sit diuersa ratio, vel uti si insequeretur eum, qui potest offendi ex statuto extra territorium statutentium, ita Alex. *d. conf. 24. n. 28. ver. voluit enim dicere, lib. 2.* vbi apostil. in *ver. alieno.* dat plurimos concord. & plenius n. 28. vbi apostil. in *ver. alieno.* dat concord. Vide, *Captus in alieno territorio. Concl. 72.* Vide, *Continuatio actus, vel delicti. Concl. 978.* Vide, *Principium, & finis quando. Concl. 704.*

Offensa manifesta quæ dicatur, & impediatur absolutio nem excommunicati. Concl. 75.

MANIFESTA ¶ offensa, quæ impediatur absolutio nem excommunicati, non dicitur, licet costet hodie, quod excommunicatus, non paruit, sed debet esse manifesta tempore excommunicationis, alias absolui debet. Oldr. *consil. 93. num. 9. ver. sed ad id.* ¶ Amplia; quod manifesta offensa, non dicitur, quando quis non in forma iudicii, sed extra iudicium fuit iustus, & ob contemptum excommunicatus; quia debet esse iustus in iudicio, ad hoc videtur offensa manifesta. Oldrad. *conf. 93. num. 9. ver. sed ad id.* ¶ Amplia; quia non dicitur manifesta offensa, quando excommunicatus habuit iustam, vel probabilem causam non impediendi. Oldr. *d. conf. 93. Magister ordinis, num. 9. d. ver. sed ad id.* ¶ Amplia, quando habuit iustam timorem incurrendi aliquam penam temporalem, vel infamiam; quia debet absolui cum cautione. Oldrad. *d. conf. 93. per tot.*

Offerre qui creditores possint, & quis præferri debet inter plures. Concl. 76.

SECUNDVS ¶ creditor hypothecarius potest offerre primo creditori. Vide Cõclusionem proximam seq. ¶ Primus creditor hypothecarius multo magis potest offerre secundo Bart. in *l. Cap. pot. in pign. per l. Paulus. §. qui pignoris. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solui. Afflict. decif. 259.* ¶ Pares creditores hypothecarij si agant, ad eandem rem, vnus potest alteri offerre, per text. in *l. cum iud. C. qui pot. in pign.* ita Castren. determinat per illum text. in *l. pignus in fin. C. de priuileg. dot. vbi,* quod imo in sententia ad iudicandum pro parte cuiuslibet facienda debet iudex referre uterque offerenti. ¶ Possessor quilibet potest offerre cuiusque creditori agenti hypothecaria contra eum, etiam si esset in iustus possessor. Affl. *decif. 259.*

Offerre potest secundus creditor hypothecarius priori creditori, qualiter, & quando secus. Concl. 77.

CREDITOR ¶ secundus potest offerre primo creditori, & liberare pignus inuito ipso primo creditore, etiam non obstat exceptione discussionis. Bald. *conf. 25. in questione verente, num. 3. ver. quarum dubium, lib. 1.* vbi, quod eo casu tenetur primus credere iura sua secundo creditori, & liberare pignus, qui loquitur, quando primus possidebat pignus, & contra oblatorem secundum creditorem excipiebat de discussione bonorum debitoris. *l. 1. & l. qui prior. ff. qui pot. in pignor. §. fin. Negul. de pignor. in 3. mem. 1. partis in princip. Roman. consil. 392. in prime.* & potest etiam dicere: *Tu grabatum tuum, & ambula.* Afflict. *decif. 199.* ¶ Extende; quia licet secundus offerens primo, & illi solvens intrat in locum primi. *l. 1. C. antiq. credit. l. 2. C. de ijs, qui in locum primor. credit. Saly. c. in l. secundo creditor. C. de pignor.* ¶ Extende; quia tali casu primus creditor potest cogi ad cedendum iura secundo creditori. Bartol. in *l. antip. in 2. quest. ff. que res pignor. oblig. poss. Bald. in l. nulla, ad fin. C. de pign. Dec. consil. 104. Negul. de pignor. in 3. membro quinta part. primor. numer. 21. Bald. in rubr. C. de priuileg. dot. col. 4. ver. item scias, quod prior.* ¶ Sed an teneatur primus credere iura contra se ipsum, puta si esset creditor posterior ex alia causa, sed prior ipsius, cui cedit. Vide *Cedens. Concl. 182.* ¶ Extende; quia secundus creditor offerens primo creditori hypothecario creditum suum eum expensis illi deponens confirmat sibi pignus, & hypothecam, *l. si quis creditor. C. de pignor.* & c. ibi Saly. c. ¶ Extende; quia tamen poterit credere ex alia causa, si tibi non offeratur, etiam aliud creditum non hypothecarij. *l. 1. C. etiam ob obirog. pecun.* ¶ Extende maxime si rētia, vbi hoc disponitur per statutum rub. 3. lib. 2. de pign. de *l. gumb. ver. & si quis habuerit à Curia.* ¶ Extende; quia secundus creditor potest offerre primo, & ab eo impetrabit cessionem iurij absque lite, & absque controuersia. Bald. in rubr. *Cod. de priuileg. dot. col. 3. ver. sic. item scias.* ¶ Extende; quia si primus creditor, cui sit oblatio, recusat credere iura tertio possessori, vel secundus creditor facti deposito iura habentur pro cessis, & offerens, & deponens intrat in ius primi absque cessione. Vide, *Cyris vram debet fieri. Concl. 211.* ¶ Declara tamen, vt intelligatur de credito, habente hypothecam tacitam, vel expellam; quia habens personalem tantum non offerret. Bald. *consil. 40. numer. 7. ver. ad cendum, lib. 1.* quod declara vt in *ver. Offerre quando possit creditori. Concl. 79.* ¶ Amplia, vt procedat, etiam si creditor prior fuerit.

clara; quia ad hoc ut bona plus valeant, non statim oblationi creditoris, sed arbitrio iudicis. Bald. *dict. consil. 40. in fin. lib. 1. numer. 8.*
 6 *ver. estimatio autem.* Amplia; quia soluto matrimonio bene potest secundus creditor offerre vxori, cui bona mariti vergentis ad inopiam fuerant data in solutum, & durat tempus offerendi in hypothecario vsque ad triginta annos; in chyrographario vero durat solum vsque ad biennium, vel quadriennium. Bald. *dict. consil. 38. in 5. ver. modo restat, vsque in fin. lib. 3.* Amplia; quia fructus medio tempore exacti per vxorem ex bonis non extenuant sortem, etiam si ad iudicatio fuisset nulla. Bald. *d. consil. 34. in 5. ver.*
 7 *tamen fructus, lib. 3.* Amplia; quia in tantum potest secundus creditor hypothecarius offerre vxori priori creditrici etiam possidenti, ut quando cuncte, antequam sit causa finita, si soluat creditum dotale cum expensis, teneatur vxor credere soluti omnia iura dotalia. Bald. *consil. 190. Consilium praedictum, lib. 5.* Amplia; quia secundus, vel posterior creditor potest offerre dotem vxori, & dicere: *Tolle gratatam tuam, & ambula.* Affl. *decis. 199. Rom.*
 10 *consil. 39. in princ.* Amplia; quia in contumaciam vxoris potest secundus creditor facere depositum actuale, & licet mulier habeat hypothecata bona viri pro dote cum privilegio pacti dotalis, de quo in Formulario, ut per Castren. *consil. 286. colum. 2. in antiq. & per Negul. in tract. de pignor. in 4. membr. 2. par. princip. numer. 24.* tamen potest repelli per oblationem & depositionem suam dotis, quando esset contumax, vel recusaret recipere. Amplia; in tantum, quod oblatio realis, vel depositum secundi creditoris hypothecarij, resolutum tenent mulieris pro dote quantum cuncte anteriori captam, *l. qui potior. §. qui paratus. ff. qui pot. in pign. hab. l. si. C. si antiq. cred. l. mulier. ff. qui pot. in pignor. Bald. dict. consil. 40. volum. 1. in fin.* Imo succedit in ius mulieris, & primi creditoris absque alia cessione, *l. C. qui pot. in pignor. l. acceptam. C. de vsur. l. obsequatio. ne. C. de solutio. & idem cauetur per statutum Florentiae; rubric. de*
 13 *praecept. de disjunct. & in muliere in statuto, quod nulla mulier.* Amplia; quia solum constante matrimonio non est licitum offerre vxori repetenti dotem in casibus à iure permixtis; siue ob vergentiam, siue ob aliam causam, sed in alijs casibus soluto matrimonio bene potest offerri. Bald. *dict. consil. 40. lib. 1. Corne. consil. 85. volum. 4. Alexand. in l. si constante, numer. 3. ff. solut. matrimon. Capol.*
 14 *caus. 12. in fin. Afflicti. decis. 199. Grammat. consil. 107. col. pen. 7. Limita;* quia non potest secundus creditor offerre vxori, cui bona fuerunt adiudicata marito vergente ad inopiam, donec durat matrimonium, quia cum bona debeant deferri pro oneribus matrimonij, non compellitur recipere pecuniam, donec viuat maritus; ideo non currit prescriptio secundo creditoris, ad offerendum, donec viuat maritus. Bald. *consil. 34. Praemittendum est ad euidenciam in pr. lib. 3. Vide, Doctrinae de rebus debet marito. Concl. 761.*

Offerre quando possit creditor habens personalem, vel non. Concl. 79.

CREDITOR Amplia; quia non potest offerre primo, vel secundo habenti hypothecariam. Bald. *consil. 40. numer. 7. ver. dicendum, lib. 1. & consil. 190. Consilium praedictum, in fin. lib. 5. ver. loquor, quando vterque.* Amplia; quia non potest offerre tertio possessori bonorum debitoris; quia actio personalis non sequitur fundum. *l. actionum genera. ff. de actio. & obligat.*
 3 *l. 1. §. si haeres ex precepto. ff. ad Trebell.* Amplia; nisi secundus creditor habens personalem possideret; quia potest offerre primo, & secundo habenti hypothecam. Bald. *d. consil. 40. numer. 7. ver. dicendum, lib. 1. Castren. consil. 311. Super eo, quod. colum. 2. in fin. ver. nam possessor, lib. 2. vbi, quod possessor est melioris conditionis in offerendo, quam non possessor, per l. Paulus. §. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluitur.* Amplia; quia potest offerre, antequam bona sint effecta creditoris hypothecarij. Bald. *d. consil. 40. in fin. numer. 7.*
 5 *lib. 1.* Amplia; quia potest offerre etiam postquam creditor hypothecarius esset effectus Dominus per deliberationem bonorum, quando bona plus valerent. Bald. *d. consil. 40. numer. 7. ver. dicendum, lib. 1. vbi loquitur in vxore, cui offertur, vbi, quod est in facultate vxoris, vel satisfacere tali offerenti, vel recipere solutionem.*
 7 Amplia; quia estimatio tali casu non fit per oblationem, sed arbitrio iudicis. Bald. *d. consil. 40. in fin. lib. 1. numer. 8.* Amplia; quia tali casu offerre potest solum intra biennium, vel quadriennium; hypothecarius vero vsque ad 30. annos. Bald. *consil. 84. Praemittendum est, nu. 4. ver. ex hoc sequitur, vsque in fin. lib. 3.* Amplia; quia creditor in personali, postquam habuit tenentia, & sic pignus pra-

torium, acquirat hypothecam, & potest offerre, & teneatur tertius possessor illi credere iura, seu primus creditor, *l. nam est maritus. ff. de pignor. actio.*

Offerre quando non possit debitor suo creditori post adiudicationem, neque creditor alteri creditori, & contra. Concl. 80.

DEBITOR Amplia; quia qui passus est rem suam distrahi per creditorem, non recuperat ipsam rem, quando dominium est acquisitum ei, cui fuit distracta. Fed. de Sen. *consil. 106. ver. tertio quatuor.* Amplia; quia si fuit res ex secundo decreto adiudicata, vel data in solutum creditori; bene potest tunc debitor intra annum offerre creditori, & rem suam redimere. *l. fin. C. de iur. domin. impetr. Abb. consil. 69. Videtur primo, nu. 3. ver. secundo princip. dicit, lib. 5. Amplia;* quia primus creditor non potest offerre secundo habenti pignus a debitore de consensu primi creditoris, ut ipse primus consequatur pignus; & impedit debitorem volentem redimere, quia sua non interest, ex quo est tibi primo succursum; & quia consentit. Feder. de Sen. *consil. 226. Quae sit, videtur mihi, quod videtur mirabile, ut debitor praefertur creditori suo.* Amplia; quia si primus creditor habet suspectum debitorem, potest sequi facere pignus relucendum à debitore, ne barretur. Feder. *d. consil. 226. circa fin. ver. sed esset consilium.* Amplia; quia si hoc, ut creditor secundus possit offerre primo, requiritur, quod habeat hypothecam; quia si habet solum personalem actionem, non potest offerre; quia contra tertium non exercet personalem, neque habet ius offerendi. Bald. *consil. 40. in fin. nu. 7. ver. dicendum est, lib. 1.* Amplia; nisi habens personalem possideret; quia tunc potest offerre. *l. Paulus. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. Bald. d. consil. 40. numer. 79. Vide, Offerre quando possit creditor. Concl. 79.* Amplia; quia secundus creditor non potest offerre priori, quando obtulit in iudicio verbaliter, & primus obtulit absolucione, quae tranfuit in iudicatum; quia oblatio non erat sufficiens; quia non potest post rem iudicatam iterum offerre cum effectum. Bald. *consil. 50. Secundus creditor, per tot. lib. 1.* Amplia; quia ampliatio non procederet, si creditor esset sub conditione, & obtulit ante conditionem; quia si fuit lata absolutoria hac de causa non prohibetur eueniente conditione postea iterum offerre. Bald. *dict. consil. 50. ver. in contrarium, lib. 1. allegat l. si mater. §. eamdem. ff. de exceptio. rei iudic.* Amplia; quia secundus creditor non potest offerre primo post conclusum in causa, neque post sententiam. Bald. *d. consil. 50. lib. 1. in fin.* Amplia; quia non datur oblatio, quando primus creditor vendidit alteri iure creditoris; secus si alias. Affl. *decis. 16. per totam.* Amplia; quia post adiudicationem non est licitum oblatio. Affl. *decis. 187. per totam.* vbi distinguit, quod aut est actum hypothecaria, & est locus; aut ad impetrandum dominium, & secus; ideo post appretium factum non est locus. Fed. de Sen. *consil. 106. ver. de iur. domin. impetr. §. eamdem. ff. de exceptio. rei iudic.* Amplia; quia si petatur executio decreti appretij ante sententiam, erit locus huic oblationi. Affl. *decis. 187. numer. 4.* Amplia; quia vxori habenti loco pignoris pro dote bona mariti non offerat alteri creditor. Affl. *decis. 199. in 2.* Amplia; quia esse, quando eggeret mulier, ut cōsequeretur bona, vel loco pignoris, vel ut efficeretur domina; quia à principio potest offerri re integra. Affl. *decis. 199.* Amplia; quia non potest offerri ementem a filio propter onera non soluta. *l. prior. §. fin. ff. qui pot. in pignor.* Amplia; quia non potest offerri creditori subhastati facienti rem sui debitoris, quando ipse solus obtulit, & obtulit adiudicare bonis, quia post adiudicationem non admittitur alius; etiam missi offerens post factam adiudicationem. Bart. & alij in *l. licitatio, in princip. ff. de public. & in l. si temporaria. C. de sid. instrum. & iure hastes, lib. 3. quia sicut oblatio, & emptor non potest pœnitere. Angel. in *d. licitatio. §. quod illicite. ff. de public.* quia emptio est perfecta, ut ibi per eum ita videtur, quod non possit res ab eo empti auferri. Bertrachi in *tract. de gabell. in 2. part. quest. 9.* & est text. in *l. si prius. C. de sid. instrum. lib. 10.* quae fit per magistratum; quia ex quo nullus alius fecit maiorem oblationem, actus habetur pro perfecto, & pretium presumitur iustum, quod ex licitatione ibi incitur. Vide, *Emens. Concl. 142.**

Offerens ad incantum, vel hastam, qualiter obligetur. Concl. 81.

OFFERENS Amplia; quia se empturum bona ad hastam posita pro tanto pretio ad instantiam creditoris agentis, utatis fiat, contractatur obligatio ex parte oblatoris, ut emere teneatur, & pretium oblatum soluere. *l. si temporaria. C. de sid. instrum. lib. 10. & l. licitatio, in princip. ff. de public. & reuigil. & vtrouque per Bart. Dec. consil. 8. numer. 7. Exten-*

3 Extende, vt procedat etiam in creditore subhaftari faciente; quia si offerat ad haftam, quando alius non reperitur, qui offerat; tunc fequitur pronuncia iudicis, quod res ei ad iudicetur, tanquam tunc offerenti, debet omnino habere rem, nec debitor, nec alius oblator potest ipsum impedire, quominus confequatur rem, etiam si offerret plus; quia id, quod est factum legitime, non potest retractari, & quando nullus alius in subhaftatione offert maius pretium, ius quaritur illi, qui plus offert, Bart. & alii in l. licitatio. in pr. ff. de publ. & in l. si corpora. C. de fid. instrum. & in e. hastes. lib. 10. quia sicut oblator, & emptor non potest penitere, vt voluit Angel. d. licitatio. §. quod illicite. ff. de publica. quia emptio est perfecta, vt ibi per eum; ita etiam videtur, quod non possit res empta ab eo auferri, sequitur Bertachin. in tractat. de gabell. in 2. par. questio. 9. & est rex in l. prius. C. de distract. pignor. ¶ Restringit tamen, vt procedat praedicta, rebus siccantibus, & non variato statu rei. Bartol. & alii in l. qui seruum. ff. de verb. oblig. Socin. consil. 179. lib. 1. Corne. consil. 189. lib. 2. & ideo cum aliquis se obtulerit in emptorem plurium capitum bonorum pro certo pretio in consulo, & non separatim, neque in specie pro quolibet capite, ex quo vnica est oblatio, restat vnica emptio omnium bonorum, si postea detectum fuit, aliqua capita bonorum non esse debitoris, est in electione oblatoris, an velit reliqua bona fibi vendi, & non obligatur ea rationes, quia si bona omnia non ereditisset emere, partem non emisset, iuxta text. in l. si duos. ff. de contrahen. emptio. & in l. cum plures ff. de emptio. & in l. adiles. §. fin. ff. de adit. edict. & in l. quis alium. ff. de solutio. Cuman. consil. 41. ver. ad secundum. Imol. consil. 39. cum pluribus cum multis per Tiracq. de retract. tituli. §. 23. glo. 1. per tot. Vide, Subhaftantes plures qualiter. Concl. 715.

Officialis Ciuitatis quis dicitur, & quis officialis Papae, vel principis, vel non. Concl. 82.

OFFICIALIS ¶ Ciuitatis, & Communis Bononiae dicitur Potestas, & quilibet ius dicens, & idem in Ciuitate Senarum Potestas, & Senator, & isti dicuntur habere administratione, & consequenter dignitate. Castren. consil. 468. Super hoc puncto. nu. 2. ver. si praemis. lib. 1. ¶ Extende, quia Episcopus, & eius Vicarius sunt officialis Ciuitatis, & Communis Bononiae, vel alterius Communis; ideo si statutum obligat custodem carcerum ad custo diu d' cateratoru officialis Bononiae, obligat etiam ad cateratum Episcopi, vel eius officialis. Anch. consil. 340. Viso rhemato. & consil. 341. per tot. ¶ Amplius, quia Prior Antianorum, seu Decurionum dicitur ad instar Senatoris Vrbs, qui habet dignitatem annexam, pro uertiam habent Decuriones. Castren. consil. 468. num. 2. ver. si praemis. lib. 1. ¶ Restringit, quia Notarius ad bancum, Potestas castri suppositi, officialis Gabella; isti omnes dicuntur habere officia, quae sunt munera publica, & sine vlla dignitate. Castren. d. consil. 468. ver. si praemis. lib. 1. ¶ Restringit, quia alia officia ciuitatis, quae conferuntur ciuibus, dicuntur omnia munera publica, & habent dignitatem annexam; ideo non est incapax condemnatus pro delicto. Castren. d. consil. 468. quae per tot. lib. 1. ¶ Amplius quia officialis Papae dicitur Rector Provinciae, vel Legatus, aut Nuncius, quia nomine Papae, & Sedis Apostolicae exercet iurisdictionem, eam. Matthaeus in extr. auag. de heretic. ita consulerunt Lapsus de Castellionchio, Iacobus de Fulchis, Cynus, Guid. de Bonicia. Restorius Canigianus, Nicolaus Lemij, & Io. de Lignano, vt in consil. impresso in fin. consiliorum Oldradi, quod consilium sequitur Dec. in rubr. de offic. d. leg. Director. inquisit. part. 3. quae ff. 26. & sequitur cum commento addito. Vide, Rector, & officialis quis, & c. Concl. 62. ¶ Extende, quia Legatus Papae dicitur officialis Papae, sicut Nuncius. Lap. & alii d. consilio fin. inter consil. Oldrad. num. 3. ver. Nuncij eam. ¶ Extende idem in collectoribus, vt ibi. ¶ Extende in officialibus deputatis a Papa perpetuo ad faciendum contribuere procuraciones, vt est casus in d. consil. Lap. super quo consuluerunt; ¶ Extende in Rectore Provinciae, quia cum sit officialis Papae, & Sedis Apostolicae, habet hoc priuilegium, ne possit proceffus, vel excommunicari ab aliquo sine licentia Papae, ita loquitur d. extr. auag. cum Matthaeus, de heretic. in Rectore Campaniae, & Maritima. Nam Rector Provinciae proprie dicitur officialis; quia nomine Papae dicitur Rector Provinciae status Ecclesiae, Ant. de But. consil. 74. num. 3. vbi allegat Rubr. C. si Rector Provinciae, & dicit stylum & communem vsum ita interpretari, quod sunt officialis Papae, vbi apostill. allegat Bart. in l. 1. C. de excusatio. mun. lib. 11. Alciat. in l. principibus. ff. de iur. per. vbi, quod proprie Rector Provinciae dicitur, quicquid Praefecti praetorio, vel Legati nomine regit. ¶ Idem in Vices gerente, & Vicario, & similibus, de quibus Dec. rubr. de offic. deleg. circa fin. ¶ Extende, quia officialis Sedis Apostolicae, pro-

ut Camerarius, Auditor Camerae, & alij similes, qui sunt officiales Papae, & Sedis Apostolicae bene sunt proprie officiales. Nauar. uar. consil. 19. tom. 2. lib. 5. tit. de excomm. ¶ Limita; quia officialis Papae non dicuntur proprie Gubernatores, & Praetores ciuitatum, neque Praefides, quia sunt magistratus ciuitatis, & loci, vel Provinciae, non autem Papae, & Sedis Apostolicae. Nauar. plene d. consil. 19. per tot. tit. de sent. excomm. lib. 5. tom. 2. Idem tenet Dec. in d. rubr. de offic. deleg. num. 9. & 10. vbi, quod Potestas Pistorij, licet deputetur a Comuni Florentiae, non tamen dicitur officialis Communis Florentiae, sed magistratus Pistorij. Nell. de Sancto Gemin. in 2. part. secundi tempor. q. 66. vbi, quod ita fuit iudicatum; quia licet Praeses Provinciae deputetur a populo Romano, non tamen dicitur magistratus Populi Romani, sed Provinciae, l. voluit. §. 1. ff. de interrogat. actio. vbi ponit magistratus Populi Romani, & Praefides, vt diuersos, & ita D. Syluest. Aldobr. in addit. ad Dec. d. rubr. de offic. deleg. in ver. communis. dicit fuisse consultum per Dd. Antonium Malegonnellam, Othonem de Nicolinis, Benedictum Accoltum, Petrum de Exio, Bernardum Bonieronymum, Gulielmum de Tanaglijs, & ipsum, pro hoc facit extr. auag. ad regimen. tit. de preb. vbi declarat, quod sint officialis Sedis Apostolicae, & Papae, & non enumeratos. Dec. in rub. ff. de offic. eius. num. 8. ¶ Contrarium, quod imo Gubernatores Provinciae, & ciuitatum status Ecclesiae sint proprie officialis Papae, probat text. in l. sed licet is. ff. de offic. praesid. vbi, quod in provincia Praeses fungitur vice omnium magistratum Romae. Bart. in l. 1. §. huius ff. de iur. iudic. vbi, quod Ciuitas Pefulina, quae habet ius eligendi praetorem in Ciuitate Spoleti, dicitur habere officiale mibi, & si turbatur, agitur vt possidetis, & per ista iura sic arguit Bero. in rubr. de offic. deleg. nu. 52. vbi, quod reuera exercet iurisdictionem nomine Papae, & mittentis. ¶ Declara primo, vt per Bero. d. rubr. de offic. deleg. nu. 50. quia diuersis respectibus potest vtraque opinio esse vera; nam si dispositio respiceret modum procedendi, qui conuenit omnibus officialibus, certe etiam Gubernatores ciuitatum, & locorum veniret; si vero ageretur de materia subiecta, quae non conueniret omnibus; tunc secus, & sic loquitur Nell. & alij, quod habentes officium Communis Florentiae non possent hoc, vel illud sub pena; nam non extenditur ad officiales ciuitatum, qui habentur a iure, licet ponantur a Comuni Florentiae. ¶ Declarat secundo Bero. in d. rubr. de offic. eius. num. 52. ver. cogita. quia si ciuitas Pistorij habet electionem sui Praetoris, qui confirmatur a Comuni Florentiae, non est officialis Communis Florentiae, secus forte, si Commune Florentiae non absolute mitteret, & amoueret. ¶ Declara melius, & verius; quia si mittitur a Papa in aliqua ciuitate status Ecclesiae Praeses, vel Gubernator, vel Capitaneus, aut Potestas, & seu Vicarius, qui habet iurisdictionem, vel a statuto, vel a constitutione Provinciali, & tenetur ad illius obseruantiam; & tunc reuera non est officialis Papae, neque Romanae Ecclesiae, vel sanctae Sedis Apostolicae, sed potius est officialis loci, in quo administrat iustitiam, & sic magistratus illius loci; quia licet exerceat iurisdictionem largo modo tanquam a Papa, & Sede Apostolica; tamen immediate habet a lege, & statuto loci, & hoc modo intrant consilium Nauae, & alia consilia pro ciuitate Pistorij, ¶ Si vero est Rector Provinciae, vel Nuncius, aut iure extraordinario proueniente ab ipso Papa, & Sede Apostolica exercet iurisdictionem supra statuta, prout Praefectus praetorio, vel admittat illius; aut quia esset Vices gerens Papae, aut Apostolica auctoritate faceret, tunc reuera dicitur officialis Papae; quia non ad solam iustitiam iure ordinario, & secundum statuta deputatur, sed tanquam pendens, & ius dicens nomine Papae, & tunc dicitur officialis Papae. Probat hoc in terminis textus in d. extr. auag. cum Matthaeus, vbi loquitur de Rectore provinciaru campanae, & maritima; nam Rector provinciae dicitur proprie nomine Principis facere, vt in puncto Anton. de Butr. consil. 74. nu. 3. & clarius exprimit extr. auag. ad regimen. de preben. vbi nominatim exprimit, qui sunt officialis Papae, & dicit Camerarium, Thefatuarium, & c. Item Rectorem Provinciae, & Nuncium. ¶ Et haec declaratio mihi applaudit; quia negari non potest, quia haec extr. auag. cum Matthaeus, de heretic. sit correctoria iuris communis, & valde restringenda. Vide, Clerici sunt de populo, & c. Concl. 383.

Officialis ordinarius Ciuitatis ad quae obligetur versus Commune Ciuitatis. Concl. 83.

OFFICIALIS, seu Potestas ciuitatis, vel castri est administrator Communis ciuitatis; ideo si non est diligens in captio-nibus, satisfacionibus, & fidei iussionibus, recipiendis, tenetur vti-
Ecc 3 hnc

recrem
um. ff. de
ri post
cori, &
torem. t
equitit
r. 7. De
l. datus
in offer
m. imper.
1. Am. i
habenti
primus
reliques
& quia
od vide
clarate. 4
e. potest
raturer.
quia d. f
urs, quod
tionem.
sonales,
dicendum
quia tunc
consil. 40.
Amplius
do obur
tem, quae
quia non
Bald. consil.
multiplicatio
nihil an
iam non p
Bald. dicit
ff. de iur. iudic.
offici. p
am. Bald.
quando
alias. Affi
non est le
quod aut
im domi
cus. ¶ De
trentiam
olia; quia
offert ali
dando age
vt efficit
Afflicto
am. Bald.
in l. de
arc. bonis
plus offe
in. m. p. r.
lib. 10. quia
d. l. i. i. i. i.
bip. per eis
tractati. in
rath. q. m.
ue licet vt
blationis
um, quod
oligerur.
pro tanto
5. contae
p. p. r. u. i.
t. i. i. i. i. i.
18. num. 1.
¶ Exten

li negociorum gestorum actione communi ad interesse. Calderin. *conf. 93. Quam potestatem*, alias *3. de offic. ord.* Amplia; quia tenetur exigere condemnationes Communis, & illas exequi; quia gerit personam administratoris Communis. Calder. *d. consil. 93. ver. tenetur etiam*, alias *3. de offic. ordin.* Declaratamen; quia praeferat exercens iurisdictionem non obligatur quoad administrationem corporalem. Cald. *d. consil. 93. in princip.* alias *3. de offic. ordin.* Vide Conclusionem proximae seq.

Officialis ordinarius Ciuitatis ratione publicae utilitatis obligatur ad multa. Concl. 84.

POTESTAS † Ciuitatis, vel castri obligatur ratione publicae utilitatis, ne delicta remaneant impunita. Calder. *conf. 93.* alias *3. de offic. ordin.* alias punitur; vt ibi. † Amplia; quia tenetur requirere fugitivos bannitos; & transfugas. Calderin. *dict. consil. 93. in fin.* alias *3. de offic. ordin.* † Extendit; quia tenetur, etiam si praedicta necdum non faciat, sed si dissimulauerit faciat, quod potest esse, si propter longas dilationes, vel alia subterfugia bona delinquentium dissipantur, vel fugam arripiunt in damnum fisci. Calder. *4. d. consil. 93. circa fin. ver. nec debet dissimulare*, alias *3. de offic. ordin.* † Amplia; quia tenetur seruare statuta, & constitutiones loci, & non seruans incidit in penas; quia est suppositus tanquam ciuis. Roman. *consil. 332. in proposito casu, in princip. vbi apostil. dat concord. in 5. ver. punire.* † Obuiare debet per praecipua, ne subditi veniant ad arma, & rixas. Vide *Index ex officio potest multa. Conclus. 395.* Vide Conclusionem prox. praeced.

Officiales Communis, vel pro Communi in quibus differant, & qui sint officiales Communis, vel non. Concl. 85.

OFFICIALIS † Communis in quibus differat ab officiali pro Communi, & an sint verba idem importantia, Dec. *in rubr.* *2. de off. deleg. colum. 2. in fin. ver. secunda questio est.* † Officialis dicitur Potestas Ferrariae, vel Ciuitatis, & sunt officiales Communis; sicut in Comestabili, vel baricello; quia ipse dicitur officialis ipsius officialis, & in eo non cadit crimen laesae maiestatis. Ang. Arer. *inter consilia criminalia. conf. 51. lib. 1. n. 31.*

Officia regulariter sunt personalia non perpetua, & quando secus. Concl. 86.

OFFICIA † de sui natura, & secundum communem consuetudinem non sunt perpetua, sed temporalia, & maxime officia non debent excedere annum, vel biennium, *l. nemiun. C. de suscept. & arcar. lib. 10.* vbi Bart. † Limita; quia officium ad beneficium superius iudicatur perpetuum. *l. iurisperitos, in princ. ff. de excusat. tuto. Alexand. conf. 213. nu. 6. ver. quod plus est, lib. 6. & ibi apostil. in ver. perpetuo.*

Officiales nostri temporis quam iurisdictionem habent. Concl. 87.

NOSTRI † temporis officiales de iure communi nullam habent iurisdictionem, nisi a lege tributam, & sic non habent auctoritatem, nisi quatenus per statuta, & prouisiones reperitur eis concessum. Bald. *in authent. cassa. Cod. de sacrosanct. Eccles. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. rubr. de synd. Iacob. Buttr. in l. asiduis. Cod. qui pot. in pignor. hab.* idem Bald. *in authent. statum. C. de Episc. & Cler. 2.* † Extendit; quia Florentiae id expresse cautum est per statuta, & per specialem legem editam 14. Iunii 1477. & idem consuluit Dec. *consil. 18. V. sponitico. colum. 2. ver. hoc probatur. Socin. conf. 39. Capio primum, colum. 2. num. 7. lib. 4. Dec. consil. 30. Circa primum dubium, num. 6. & consil. 72. V. sponitico. m. 1. idem Socin. conf. 108. Supposito statuto, m. 14. lib. 4.*

Officialis proprie quis dicatur. Concl. 88.

OFFICIALIS † proprie dicitur, qui sub alio ministrat iurisdictionem exercet. Anton. de Buttr. *consil. 74. num. 3. vbi*, quod ita in Tuscia, & Marchia seruatur. † Extendit idem in Rectore; quia Rectores, & officiales appellantur, qui ad particularia officia Ciuitatis assumuntur, & ita seruari in Tuscia, & Marchia dicit Anton. de Buttr. *d. consil. 74. num. 3.*

Officiales Communis cum generali arbitrio quid possint. Concl. 89.

DERVATIT † a Communitate Bononiae ad reformandum, & statuendum cum generali arbitrio non possunt reuocare statuta facta a generali consilio, quando talis reuocatio frangeret pacta conuenta ex primis statutis. Pet. de Anch. *conf. 351. Pro intelligentia, num. 1. in fin. ver. & maxime quia.* Vide, Priores, & consilium Ciuitatum. Concl. 713.

Officia plura Ciuitatis Florentiae, & Communis, & quae, & qualia. Concl. 90.

SUPREMI † officiales Ciuitatis Florentiae hodie sunt clarissimi Domini Locumtenens, & Consiliarij, quorum iurisdictione est suprema, pendens tamen a Serenissimo Magno Duce; quia omnia officia, omnia edicta, banna, & ea, quae spectant ad regimen Ciuitatis, sub eorum intertione, & approbatione publicantur sub nomine Reipublice, licet absoluta sit potestas in Serenissimo Magno Duce, & Sua Celsitudo eligat istos clarissimos singulis trimestri; ex ordine tamen Patriurorum Ciuitatis; tamen ita tractantur omnes expeditiones totius status Florentiae, contra ex vno Patrio, qui est Locumtenens Serenissimi, & ex alijs quatuor Patrio; qui Consiliarij dicuntur ex duobus Auditoribus, videlicet Aduocato Fiscali, & proprio Auditore Magistratus, quem locum olim tenuit per multos annos. † Habent ordinariam iurisdictionem in toto statu Florentiae in causis consanguinorum, & alijs causis, quae cognitionem supremae Principis requirunt, prout declarare contractus, dotes, alimenta, testamenta, & in summa omnia, quae respiciunt aequum arbitrium, prout prorogate instantias causarum, admittere excusationes iudicum, & aliorum officialium, dispensare super aliquibus, quae non tangunt ius Principis, neq; ararium, condemnationes, & alias dubietates mentis declarare, videlicet an sit alicui soluendum, vel non, praecipuum omnibus iudicibus, vbi agitur de aequitate, puta, quod concordent partes in aliquo articulo, quod informet, quod remittant quandoque causas, quando immineret scandalum; in summa auctoritas est suprema, quando est bene composita iustitia, & aequitate; quia subleuatur princeps a multis curis ordinarijs, non datur appellatio, neque reuocatio ab ijs, quae geruntur, sed tamen cessante aequitate, & iustitia nihil disponunt. † Secundus magistratus est consilium iustitiae, quem appellant Rotam, cuius caput est Praetor; sunt enim sex Auditores Rotae, viri excellentissimi, qui eliguntur per triennium, quorum duo sunt iudices quateriorum, qui cognoscunt causas primarum instantiarum, vnus dicitur index primarum appellationum, & aliter dicitur iudex secundarum appellationum, & ex eis vnus eligitur per sex menses Praetor, & sic intra triennium quilibet exercet per sex menses officium Praetoris. † Omnes magistratus committunt in hoc Auditorio articulos iuris nodosos, & ipsi respondent, qui dicitur iuris, & statum consilio eorum quoad multa, hinc appellatur consilium iustitiae. † Adest etiam officium Capitaneipatris Guelphae, cui officio fuit vnus Magistratus Dd. Officialium Turris de anno 1549. qui officiales Turris habebant iurisdictionem super pontibus, mari, viis, molendinis, plateis, & de bonis rebellium, & hodie appellantur officiales fluminum, & quam iurisdictionem habent. Vide *in ver. Incompetentia. Concl. 79.* † Locumtenens tamen est praesentio in causis fluminum coram illis officialibus, & iudice ordinario, vt dixerunt Dd. Tres Rote 12. Maij 1572. qui declararunt ex solo bello, & citatione partis iudicium praesentioem.

Officium quis dicatur habere. Concl. 91.

INQUIRITOR † haereticae prauitatis dicitur habere officium, *l. Feder. de Sen. conf. 20. n. 4. in princ. ver. exemplum.* vbi, quod etiam, quod non habeat administrationem temporalium; tamen habet successorem in officio. † Notarius dicti officij habet officium, vt *commis. & cap. vt officium, de heret. & Vicarius dicitur habere officium, c. 1. de off. Vicar. in 6.* † Penitentarius dicitur habere officium. *Fed. de Sen. d. conf. 20. in pr. n. 4. ver. sed quod officio.*

Officia quando dignitati, vel personati aequiparentur. Concl. 92.

OFFICIVM † sumitur multis modis, de quibus per Bar. *in l. 1. ff. de iurisdiction. omn. iudic.* & plene per Gem. *in cap. de consuetud.*

sed tamen sumendo officium secundum Canonistas, officium est administratio rerum Ecclesiasticarum sine prerogativa chori, ita Felin. in rubric. de offic. deleg. nu. 3. ver. super verbo officii. ¶ Equiparatur officium, personatus, & dignitas, cap. 1. de consuet. in 6. Feder. de Sen. consil. 20. in princ. n. 4. ver. sed officio Pænitentiarii, vbi q. habentes dignitatem, personatum, & officium dicuntur habere officium. ¶ Declara tamen, quod officium equiparatur personati, vel dignitati, quando est perpetuum, & vacabile, ita q. competat habenti officium administratio temporalium, vel spiritualium, alias secus. Feder. d. consil. 20. nu. 4. in fin. ver. item quod non acquiratur. & nu. 5. & in col. antepenult. n. 7. ver. non obstant iura, quæ innumant, quod acquirantur officio, vbi quod si non habet separatam administrationem de per se habens officium, & non concurret alia prædicta, non equiparatur dignitati, & legatum factu habenti officium tale non perpetuum non acquiratur officio. ¶ Imo etiam si officium esset perpetuum, & cum administratione, & haberet successorem; tamen non habet administrationem separatam à Capitulo, vel Conuentu, vt in Priore claustrali, non acquiratur dignitati, nec acquiratur ipsi officio, sed Capitulo, vel Conuentui, quia habet administrationem. Feder. d. consil. 20. n. 5. & 6. Vide, Dignitatis, vel officio, &c. Concl. 434. Vide, Personatus in quo differat, &c. Concl. 321.

Officiales quando ultra deputationis tempus exercent officium, vel non. Concl. 93.

OFFICIALIS ¶ deputatus per biennium, licet tempore debito sit facta noua electio successoris, si ex accidenti non potuit nouus officialis esse in loco, antiquus officialis potest exercere vsque ad aduentum successoris iurisdictionem, licet post biennium exerceat; quia apud eum remanet administratio, l. 1. §. administrationem, C. vt omnes iudic. tam civil. Guido Pap. decis. 501.

Officium suum nemini debet esse damnosum. Concl. 94.

OFFICIVM ¶ suum nemini debet esse damnosum, cap. cum non deceat, de electio, in 6. ¶ Extēde; quia fideicommissarii exequutores dari ad distribuendum, vel restituendum pauperibus si distribuerunt, vel restituerunt iuxta mentem testatoris, non possunt conueniri ab eo, qui pretendit, q. pauperibus distributio nõ debuit fieri; quia officium nemini debet esse damnosum, Petr. de Anch. consil. 5. Pro parte nobilis, in princ. ¶ Amplia, quia tutrix, quæ respondens ad positiones medio iuramento negauit testamentum non sibi prædicat, quin possit iuuari ex illo testamento pro suo proprio iure. Bald. consil. 394. Quod Notarii collegii, n. 2. ver. super se. 4. cond. lib. 4. ¶ Amplia in eo, qui tanquam consanguineus confensit alienationi rei pupilli, in qua re pretendit fideicommissum, quia non sibi prædicat ex consensu adhibito tanquam consanguineus quia officium suum non debet tibi nocere. Bald. consil. 102. Punctus super quo, lib. 2. n. 2. ver. prater ea regula, quæ dicit. ¶ Amplia; quia contentus, vt testis aliquid sibi tanquam officiali solutum, non poterit conueniri iure particulari ex tali confessione facta tanquam testis. Rota in antiq. decis. 4. de confess. quæ est 855. quæ duplicatur per Bisignet. decis. 2. eod. tit. ¶ Amplia in Prælatu electo profese quante suam electionem; quia debet consequi expensas ab Ecclesiis quia officium suum non debet esse damnosum. Ang. consil. 145. n. 5. ver. prater ea non debet. Vide, Confessio in quibus non, &c. Concl. 67. Vide, Confessio quando non, &c. Concl. 753. Vide, Persona vna potest habere, &c. Concl. 317. Vide, Probatio ad vnum finem, &c. Concl. 783.

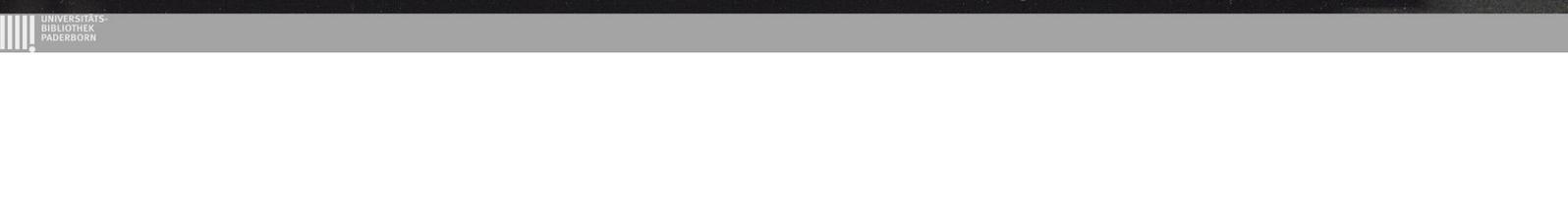
Officiales redditum Principis præsumuntur acquisiuisse de suo, & quando secus, ad quæ teneantur, & quid possint. Concl. 95.

AN ¶ officialis redditum sibi præsumatur omnia acquisiuisse de redditibus sibi, an vero aliunde, & licite, Vide Masc. Concl. 114. per tot. am. vbi latissime, & q. præsumatur acquisiuisse ex pecuniis administratis, est gl. in l. facultas, C. de iur. sibi lib. 10. ¶ Clarus in §. q. 38. n. 3. ver. officialis, facit regulam pro officiali; quia præsumitur licite acquisiuisse, & dicitur * communem, q. contraria opinio gl. communiter non tenetur, & ita etiã Io. à S. Georgio in vlt. feud. tit. de feudo guardia, n. 8. quia alias præsumitur delictum contra officialem, quod non debet admitti. Bart. in l. spadonem, §. si de exco. n. 1. in rati. de duob. frat. nu. 15. Aret. consil. 31. nu. 3. Alex. consil. 32. n. 1. lib. 2. Corne. consil. 167. n. 2. lib. 1. Dec. consil. 174. in si. Crau.

consil. 244. n. 6. & contra gl. tenent Bart. post Guil. de Cun. & Pet. d. l. facultas. Bal. in cap. 1. quem sequitur Mart. Lauden. in fin. de cleri. qui inuest. facit, idem Bal. in l. cum oportet, n. 13. C. de bon. qua. liber. Alex. ad Bart. in l. diuis. §. de bon. damnat. Dec. consil. 6. n. 1. & per tot. vbi de * 60. n. 1. Bertrand. consil. 53. n. 8. lib. 1. qui dicitur * communem, prout communem dicit Boll. de sisco, & priuileg. eius, n. 50. Bertran. consil. 151. n. 6. lib. 6. ¶ Extēde etiam in personis ecclesiasticis, vt in Episcopo. 3. Deci. d. consil. 174. in si. ¶ Extēde maxime, quia dubium est; quia qui possidet, debet manuteneri. Rom. consil. 159. n. 5. ver. tertio casu. ¶ Extēde maxime post redditam rationem ab officiali, apostill. ad Bart. in d. l. facultas, C. de iur. sibi lib. 10. Cort. post Bald. quem allegat in Memor. in ver. concubina, ver. nunquid autem hac præsumptio. Bald. in l. si de iunctis, n. 1. ver. purgati rationibus. C. arbit. tuel. Dec. consil. 6. num. 1. ver. quod sibi officialis. Boll. tit. de sisco, n. 50. Clar. §. si q. 68. n. 30. vbi de * 61. communi simpliciter. ¶ Restringe in officiali paupere, & negligente, & minus industrioso, secus in diuite, diligenti, & industrioso. Lucas de Pen. d. l. facultas, nu. 12. Afflic. in cap. 1. §. si vero. Castaldi n. 1. ver. solutio si officialis, tit. de feud. guard. ¶ Declara, quia arbitrarium est iudicij, qui consideratis omnibus iudicabit, an ex pecunia publica, an aliunde sit ditatus. Luc. de Penn. d. l. facultas, C. de iur. sibi lib. 10. sequitur Menoch. de præsumptio lib. 3. præsumpt. 53. in fin. ver. opinio. ¶ Restringe, nisi ad esset præsumptio contra officialem, 8 vt quia haberet paruum salarium, & multa esset lucratus, nec aliunde haberet, quia ex bonis sibi, vel ratione officij præsumitur lucratus. Io. Anton. à S. Georgio de feud. guardia, n. 8. ¶ Declara; quia in iis, in quibus prohibita est negotiatio, prout in officiali, in clerico, in vxore, si non habent patrimonium aliunde, ex quo possit sumi præsumptio, quod de suo acquisiuerit, præsumitur officialis de bonis ex officio, clericus ex bonis Ecclesiæ, vxor ex bonis mariti; in aliis, quibus permessa est negotiatio, iurificat, vel quod habeat patrimonium, vel artificium, seu negociationem, & de suo præsumitur tunc acquisiuisse. Rom. consil. 19. num. 5. & plenius consil. 246. in hac causa, n. 16. & seq. ver. quod ocl. auum, vsque in si. vbi late. ¶ Officialis redditum Principis, an teneatur, si in solita gestis, & de negligentia, si ad officia labentia non refecit, plene lal. consil. 229. lib. 2. ¶ Non possunt officiales magistratus intratarum ordinariarum Mediolani constituere salarium officialibus sine licentia Ducis; & ideo litteris officialium prædictorum non creditur, & officiales retinentes sibi pecunias Principis pro salario non constituto debent condemnari in quadruplum. Alex. consil. 206. in princ. per tot. lib. 2. Vide, iudex, seu officialis quando, &c. Concl. 475.

Officiales habent præsumptionem pro se, & multa priuilegia. Concl. 96.

PRO ¶ officiali publico, videlicet iudice arbitrandum, & præsumendum, l. 2. C. de offici. iudic. l. cum precibus, C. de probat. l. fin. C. de fideicommiss. lib. 1. ibi, sicutum reputamus, &c. & ibi Bald. & alii. Bald. consil. 404. in si. lib. 1. Alciat. reg. 3. præsumpt. 15. in princ. Bertazol. consil. 180. n. 15. l. 1. C. de præd. curial. lib. 10. ¶ Et temper dolus præsumitur ab officiali, d. l. 1. C. de præd. curial. lib. 10. l. si quis decurio, C. de decurio lib. 10. Bal. in l. pacta nouissima, C. de præd. plene Masc. concl. 1132. nu. 2. & seq. ¶ Et non præsumitur, q. officialis illicitum commiserit. Bald. post gl. in l. accusationes, C. quod mex. caus. ¶ Amplia; quia probatio contra officiales requiritur plena, & manifesta, l. iudices, C. de dignitat. lib. 12. Masc. d. concl. 1132. in princ. vbi, n. 18. & 30. multa dicit per totam. Bald. in l. obseruare, n. 14. §. de off. pro. consil. Boll. de oppos. contra testes, n. 59. Menoch. de arbit. cas. 116. n. 22. ¶ Extēde; quia vnus testis, vel semiplena probatio non facit inditium ad torturam contra officialem bonæ famæ, secus si malæ famæ. Masc. d. concl. 1132. n. 29. in d. n. 35. ¶ Extēde maxime; quia in criminalibus contra officialem requiruntur testes omni exceptione maiores. Grammat. consil. 46. Menoch. de arbit. cas. 116. num. 23. Vide, Testes, Concl. 218. ¶ Amplia; quia non præsumitur, q. officialis acquisiuerit ex pecuniis, quas administrat ratione officij, quia esset præsumere delictum. Bart. in l. spadonem, §. si de exco. n. 1. Vide, Officiales redditum Principis, Concl. 95. ¶ Amplia; quia in officiali non præsumitur quæstus turpis, neque illicitus, cap. bo. me. de electio. ¶ Amplia; quia accusatio contra superiorem præsumitur ex iniuria. Oldrad. consil. 67. Ante omnia, in princ. ¶ Limita in officialibus eminentibus officia; quia contra eos præsumitur omne malum. Masc. d. concl. 1132. nu. 39. & seq. vbi plura. Vide infra, Officialium extorsiones tollenda. Concl. 98. Vide, Præsumitur pro iudice, &c. Concl. 621. Vide, Probatio plena, & plenior, Concl. 789.

Officia duo quis regulariter gerere, & obtinere non potest. Concl. 97.

- 1 **O**FFICIA plura quis non potest regulariter obtinere, quia duo sunt incompatibilia. Dec. in cap. ex literis. n. 54. de probation.
- 2 **R**atio ponitur; quia dum vni inferuit, alterius seruitium deserere compellitur; & quia impossibile est vnicum corpus eodem tempore, pluribus in locis deseruire, prout in beneficio loquitur
- 3 **Lap. alleg. n. 7. in princ.** **P**ena habentis vnum officium, & acceptantis aliud est, q. cater acceptato, & priuatur salario primi, l. qui quis. C. de cohort. lib. 12. vbi Bart. Rom. singul. 393. si statutum. **E**t conuerso is, qui recusat acceptare officium publicum, ad q. eligitur, priuatur bonis suis quoad vltimfructum, qui transferuntur in acceptantem, & postea compellitur nihilominus per biennium ad officium acceptandum, l. si magistratum. C. de decurio, li. 10. Rom. sing. 188. **Q**uapana. **A**mplia; quia etiam quis non potest esse monachus in duobus Monasteriis; sicut nec habere duas ecclesias
- 6 **i**ncompatibiles. Feder. de Sen. conf. 5. in princ. ver. in secunda quaest. **A**mplia; quia nullus, vel nulla potest esse Abbas, vel Abbatissa in pluribus monasteriis, cap. fin. de relig. domib. quod in tantum extendit Feder. conf. 29. in si. ver. ad vltimum. vti si Abbatissa vnus monasterii patitur se eligi in Abbatissam alterius monasterii, videtur renunciare primo Abbatissatu. **C**ontrariu, quod patiendo se eligi in Abbatem alterius monasterii non renunciat primo, tenet apostill. cap. ad. conf. Feder. 29. in ver. patiendo, allegat Io. And. in cap. 8. qui sacer. lib. 6. de reg. iur. in prima quaest. **A**mplia in beneficiis curatis, vel alias incompatibilibus, cap. de multis de preb. Vide, Beneficia
- 9 **i**ncompatibilia que. Concl. 65. **A**mplia; quia iudex, seu Potestas loci non potest Iudex esse, & Notarius. Alex. conf. 120. Vso processu. n. 4. **E**t seq. ver. circa secundum. lib. 7. vbi, q. maxime in contentiosis, & criminalib. debet Notarius esse diuersa persona à iudice, & qui competit esse Notarius, non amouetur sine causa. **R**efringe, qn esset consuetudo antiqua, prout in comitatu, & officiis minoribus causarum. Alex. d. conf. 120. nu. 6. ver. preterea. lib. 7. **C**ontrarium dicit apostill. ad Alex. d. conf. 120. in ver. ad forum, lib. 7. quia esset plus, q. tollere defensionem, & appellationem, & tamen consuetudo tollens appellationem non valet, cap. quoniam contra. de probat. **R**efringe, quando esset actus rogatus ab officiali tanquam Notario, qui superabundaret; quia tunc non vitatur. Alex. d. conf. 120. n. 5. ver. tamen istis, lib. 7. **A**mplia in Notario; quia non potest esse Notarius, & testis in instrumentis; quia alias sufficeret vnus alius testis, quod est absurdum. Anchar. conf. 423. Vso dicto puncto, in si.
- 4 **Bald. conf. 413. Duo sunt, in fin. lib. 1.** **L**imita; quia bene possunt haberi duplicia exercitia, & tunc, qui sentit duplicatum laborē, debet habere duplicatum salarium; quia regula est, q. minuto labori minuitur salarium, & contra. Rom. plene conf. 25. Vso facto. **L**imita, qn officia sunt sine administratione. Anch. d. conf. 423. n. 2. ver.
- 6 **preterea.** **L**imita in iis, quae sunt voluntariae iurisdictionis; quia duplicem personam quis potest representare, & Notarius potest rogari de suo testamento, vt Notarius, & disponere, vt priuatus. Anch. conf. 178. nu. 2. Guido Pap. de eis 564. Alex. conf. 157. Vso instrumenti, n. 2. **E**t seq. ver. nec obstat, si diceretur, lib. 2. **D**eclara, vt non procedat limitatio quoad alios, sed respectu sui; ideo non potest pro alio duo officia exercere, vt sit loco testis, & iudicis. Anch. d. conf.
- 18 **178. n. 7. ver. non obstat quarta.** **E**t extendeitur; quia Iudex, & Notarius potest esse vnica persona in iis, quae sunt voluntariae iurisdictionis, & in iis creditur; in iis vero, quae sunt contentiosae iurisdictionis, secus. Guido Pap. de eis 564. Alex. d. conf. 157. n. 2. **E**t seq.
- 19 **ver. nec obstat, lib. 2.** **E**t ideo si Notarius, qui rogatus est de instrumento donationis, est etiam in loco iudex, & habet magistratū, supplet officium etiam iudicis, vt dicatur insinuata ipsa donatio; quia insinuatio est voluntariae iurisdictionis. Alex. d. conf. 157. n. 2.
- 20 **E**t seq. ver. nec obstat, si diceretur, lib. 2. **E**t extēde; quia vbi eunq; de plano proceditur, potest idem esse Iudex, & Notarius simul eodem tempore. Alex. d. conf. 157. n. 4. ver. hoc voluit, lib. 2. **E**t dat exemplū in insinuatione donationis, quae non requirit causae cognitionem, neq; ordinem iudicarium; ergo sit de plano, & dicitur insinuata
- 21 **coram Notario, si est Notarius, & Iudex.** **L**imita, qn officia praedicta admittunt seruitium per substitutum; quia tunc quis nec dū officia, sed beneficia plura tenere potest. Lap. alleg. n. 7. in si. ver.
- 22 **nec obstat, & n. 4.** **L**imita in iis, quae sunt compatibilia. Bart. in l. si
- 23 **consul. ff. de adoptio.** **E**t extēde in iis, quae sunt voluntariae iurisdictionis; quia potest quis duplex officii facere. Bart. d. l. si consul. in princ.
- 24 **ff. de adoptio. Anch. conf. 423. in princ.** **E**t Notarius potest rogari de contractu, & facere preceptum in nolentē tanquam iudex chartularius. Anch. d. conf. 423. n. 3. **E**t extēde in iis, in quib. quis potest re-

presentare duplicem personam, prout quod quis sit testis, & debitor. Anch. d. conf. 423. n. 2. **I**dem, q. Notarius sit, & testator; quia potest proprium testamentum per se ipsum rogare. Anch. d. conf. 423. n. 2. **I**dem, qn quis ex duplici persona habet ius, puta in libertate tanquam dominus, & tanquam filius domini. Anch. conf. 422. n. 2. **D**eclara; quia in omnibus actibus, in quib. quis potest duplici respectu interuenire, debet illud exprimere, videl. quo nomine velit actum gerere. Anch. conf. 423. in fin. **D**eclara totam hanc materiam; quia potest quis duplici officio fungi respectu diuersorum actuum, non eiusdem actus; nam iudex potest esse iudex in vno actu, & testis in alio, licet in eodem secus. Anch. d. conf. 423. n. 3. vbi ponit hanc primam declarationē. **S**ecunda declaratio; quia licet officia que principalia haberi, & exerceri non possint, secus, qn vnus est principale, aliud accessorium. Anch. d. conf. 423. n. 3. **T**ertia declaratio; quia quandoq; duplicia officia haberi non possunt, quando habent salarium ex publico; secus si non habent salarium. Anch. d. conf. 423. n. 3. ver. q. si enim.

Officialium extorsiones execrabiles, & tollendae. Concl. 98.

OFFICIALES quatuor, & lucrosi non sunt passim per Principes ponendi; quia sunt onerosi populis, & sicut lupi comedunt agnum; ideo sunt omnino tollendi. Feder. de Sen. comp. 185. Super eo, quod quaritur. nu. 2. ver. item poterit Recto, vbi allegat Io. Andr. in cap. 1. de off. ordi. lib. 6. & multa dicit. **A**mplia, vt precat, etiam si remotio istarum extorsionum tendat in damnum Camerae Domini; quia est honor Principis, vt homines puniatur, & non burfa, maxime in Ecclesia Romana hoc esse debet. Fed. de Sen. conf. 185. circa fin. ver. **E**t postea, quod reuocatio. **A**mplia; quia omnes officiales, qui emunt officia, sunt rapaces, & extorsiones faciunt, est text. in auth. vt iudices sine quoquo suffrag. vbi Imperator verba haec de causa aliquid solui pro officio, ne extorsiones fiant, & legitur inuehitur, plures citans de hoc contra officiales euentes officia. Masc. Concl. 113. n. 39. **E**t seq. vbi videas, quia appellat istos iudices barattarios; **A**mplia; quia officiales, qui cogunt rusticos, vel eorum seruos, aut iumenta ad aliqua obsequia, sunt bannendi, prout & conuertio etiam rustici, qui sponte dicta obsequia tubant, est text. in l. 2. C. ne rustic. ad vltim obseq. de uocen. licet Clar. §. 1. q. 7. n. 3. dicat non seruari. **A**mplia; quia officiales, q. de facto tractant cerari suum praesentium debitorem, & compulsi eum ad solvendum, tenetur in syndicato de extorsione facta, etiam q. partem concordauerit, & pecunias restituerit. Alex. conf. 206. Vso themate, n. 9. ver. super quarto. lib. 2. **A**mplia si officialis panem venalem hinc fecit, vel merces exercuit; quia distinguitur an ex pecunia propria, an ex aliena, vt plene Alexand. d. conf. 206. circa fin. **C**ontra septimum. n. 1. 4. **E**t seq. lib. 2. **A**mplia; quia officiales habent salarium ex publico non possunt accipere munera aliqua in pecuniis; imo neq; esculentia, neq; poculentia. Alex. d. conf. 206. obsequia themate, n. 9. ver. super quarto. lib. 2. vbi, q. ista est verior; licet quaedam esculentia, & poculentia sint opinioniones, quod possint accipere quae tri duo consumi possunt, sed in pecunia neque minimū potest accipi, alias tenetur in syndicato. Vide, Barattaria quid sit, quibus inducatur, & quomodo probetur. Concl. 26.

Officiales quando teneantur ex delicto familiae sua, vel non. Concl. 99.

OFFICIALIS tenetur ex delicto sui familiaris praepositi ad aliquod officium, si delinquit in officio, secus si delinquit contra officium. Bart. in l. 1. §. familiae. ff. de public. lequitur Bald. in cap. in officiali iustitiae. consil. 385. Casus est talis, in princ. lib. 1. **E**t d. conf. 4. colum. 3. ver. Bartol. vero. Roman. plene consil. 11. in proposita questione. num. 3. vbi apostill. in ver. non tenetur, & consil. 338. in cap. 1. num. 7. vbi apostill. in ver. commissum, & in fin. vbi apostill. in ver. dat commissum, dat plures concordant. Rom. conf. 43. in si. ver. quoad quartum. vbi apostill. in ver. deputati. **D**eclara tamen; quia si Potestas esset sequutus aliquod commodum ex delicto extra officium commissum, adhuc tenetur de eo, apostill. ad Rom. consilia. in ver. non tenetur. **E**t ideo in officiali, qui stat ad syndicatum; quia tenetur pro sua familia; sed tamen exhibendo liberatur, nisi fuisse participo plene Paris de Pat. tractat. de syndicat. tom. 7. fol. 266. ver. notetur. **A**mplia, vt etiam teneatur officialis ex delicto suae familiae, etiam si familiaris delinquens nō sit praepositus alicui officio; puta si furetur; quia dominus est in mala electione. Bald. d. conf. 385. in si. ver. vbi dum dicit, lib. 1. tamen nō tenetur criminaliter; puta si alium quem vulneraret, nisi delinquat in officio, vti circa med. ver. ac

in inefficacia. ¶ Extende multis modis, prout in procuratore, qui tenetur pro substituto, vt in ver. Procurator substitutus. Concl. 82. ¶ Amplia, quod dicitur de Potestate, id e de communitate, quae tenetur pro delicto sui officialis. Rom. conf. 338. In casu, n. 7. v. que in s. vbi reddit rationem; quia culpa est in eligente, & ibi apostil. citat pro vtraque parte in ver. obligatam, & dicit hanc communem. ¶ Amplia; quia Episcopus tenetur ex delicto sui vicarii, vel officialis, si deliquit in officio, in quo erat deputatus, alias non. Aegid. conf. 1. per tot. Felin. in cap. Petrus, n. 4. de homicid. ¶ Declara; quia in iis, quae Episcopus per officium expedire tenetur, vel alius dominus, deputatus officialem magis obligatur, quam in iis, quae per officiales confueuerunt expediri, ita distinguit Aegid. d. conf. 4. n. 3. ver. solutio. ¶ Amplia, vt procedat, qd tenetur solum de commissis in officio, & secundum ius commune, licet extet statutum (prout Bononia) quod tenetur in districte; quia non habet locum statutum factis proclamationibus, ex quo non loquitur isto casu, & intrarius commune. Rom. d. conf. 1. in princ. vbi apost. 1. quod valet statutum, sed est strictissime intelligendum. ¶ Amplia; quia vbi cuiusq; dominus est consentiens delicto, aut participas, semper tenetur pro delicto officialis. Aegid. d. conf. 4. in princ. ver. sed Bertr. an. ¶ apost. ad d. conf. Rom. an. 1. in ver. Non tenetur. ¶ Imo, quod faciunt familiares officialis scietis, videtur factum ab officiali. Alex. conf. 1. n. 9. ver. praterca. ¶ Unde, quod faciunt, lib. 3. ¶ Extende idem, si sciens, & non prohibens, qn potest prohibere. Aegid. d. conf. 4. ver. sed Bertr. an. Anch. conf. 18. n. 4. ¶ Extende idem, si non correxit officialem, quem reperiit deliquisse. Aegid. d. conf. 4. col. 2. in fin. ver. aut dominus. ¶ Extende, quia in omnibus casibus, in quibus factum procuratoris nocet domino; ita etiam factum officialis delinquentis in officio; scilicet si extra officium, si erit procurator, extra mandatum. Aegid. d. conf. 3. ver. Bernard. vero, & in ver. Iustitiam autem. ¶ Amplia; quia dominus, communitas, officialis, & quicunq; potest prohibere delinquentem, & non prohibet, tenetur pro eo ex sola permissione, & ex sola patientia. Vide plene Anch. conf. 18. Ex narratis, n. 3. & seq. vbi multa exempla ponit, & contraria soluit, & declarat, qualiter procedat. ¶ Amplia in substituente alique ad officium, quod ipse tenetur exercere; quia tenetur pro delicto substituti circa officium, siue sit in comitendo, siue in negligendo, plene Rom. conf. 338. In casu proposito, per tot. maxime n. 6. ver. ceterum, vbi apost. in ver. obligatum, dicit *communem. ¶ Declara; quia dominus soluenis repetit a famulo, in tantum, qd propria autoritate potest sibi soluere. Felin. in cap. Petrus, in s. de homicid. ¶ Limita; quia quando Potestas, vel alius tenetur pro delicto familiae, intelligitur ciuilitate, non de pena corporali. Rom. conf. 11. n. 3. & plenius conf. 15. in princ. vbi plena apostil. in ver. criminaliter, quia pena corporalis solui non potest pro alio. Rom. conf. 8. 4. 7. In casu praesenti, vbi apost. in fin. & expresse dicit Rom. conf. 15. Felin. cap. Petrus, nu. 13. ver. sed declarata, de homicid. ¶ Limita; quia non tenetur ex delicto militum, seu eorum, quos ipse non eligit, sed Princeps; quia non est in culpa, neq; in mala electione. Bald. d. conf. 383. post med. ver. porro illi proprie, lib. 1. ¶ Declara, nisi ipse praeciperet delictum, vel nisi posset prohibere, & non prohiberet. Bald. d. conf. 385. ver. porro illi, vbi in lib. 1. Et quod si potuit prohibere, & non prohibuit, tenetur. Anch. conf. 18. nu. 4. ¶ Ex te de limitationem, vt qui vere non sunt eius familiares, conseq; qui debeant premium datum capienti bannitum, exceptis familiaribus officialis; quia cum isti non sint proprie de familia officialis, debent habere premium, prout alii. Bald. d. conf. 38. in s. lib. 1. ¶ Limita; quia scholaris non tenetur de delicto sui familiaris, quia est speciale. Aegid. d. conf. 4. col. 3. ver. Bart. vero. ¶ Limita; quia siue de iure communi tenetur Potestas pro delicto familiae, siue tenetur ex forma statuti, semper qd sit exhibitio delinquentis, liberatur Potestas. Rom. conf. 11. col. fin. & conf. 43. 4. In quo pariter in fin. & ibi plena apostil. in ver. liberantur, & conf. 338. n. 7. per tot. tamen. Bart. an. 1. in fin. n. 3. ff. de public. & verba secundum naturam officii sunt intelligenda, apostil. ad Bart. in d. l. 1. s. famulatum, plene Boss. de furt. n. 55. & seq. vbi plene. ¶ Extende, vt procedat limitatio, etiam si exhibitus non sit soluendo; quia licet in corpore, & liberatur exhibens. Rom. d. conf. 1. circa fin. ¶ Limita; quia non tenetur dominus pro delicto sui officialis, quando non fuit delinquentis, neque participans, neque conscius, neque in aliqua culpa. Aegid. d. conf. 4. col. 2. ver. aut non est conscius. ¶ Et in dubio non praesumitur scientia, neq; participatio. Paris. de Put. de syndic. tom. 7. fol. 266. §. Reitores, n. 2. ver. an extortum. ¶ Extende; quia nunquam officialis, vel dominus tenetur pro suo officiali, quando illi delinquentem exhibet. Aegid. d. conf. 4. col. 3. ver. sed dicit. Rom. conf. 11. in s. vbi extendit, etiam si exhibitus non sit soluendo, & idem repetit, conf. 15. in princ. & plenius conf. 43. 4. in s. vbi plena apostil. in ver. si non autem. ¶ Declara; quia non sufficit exhibitio, qn dominus par-

ticipauit, vel quando se obligasset soluere pro eo. Paris. de Put. de syndicat. fol. 266. tom. 7. ver. Reitores & in s. Potestas. ¶ Extende; quia non tenetur, quando elegit probum virum ita reputatum, & ignorauit delictum. Aegid. d. conf. 4. col. antepen. ver. ex quibus potest. ¶ Limita in casu conuerso; quia ex equo, & ministro non tenetur, si mandato officialis aliquid minus iustum exequatur. Paris. de Put. de syndicat. tom. 7. fol. 267. §. Potestas, n. 4. & seq. vbi late. ¶ Extende generaliter in Notario, milite, & exequutore; quia isti non dantur ad consulendum, ideo exculantur, si exequuntur sibi commissis etiam iniusta. Alex. conf. 1. n. 8. ver. officiales Potestatis, li. 3. ¶ Restringe in officialibus, & ministris datis ad consulendum, quia si vident aliquid fieri iniuste debent resistere, alias tenentur ipsi. Alex. conf. 1. nu. 10. ver. praedicta confirmantur, lib. 3. vbi dixit esse text. in l. quoniam iudices, C. de appell. ¶ Limita; quia non tenentur pro commissis extra officium, ad qd sunt praepositi, ita apostil. ad Rom. conf. 43. 4. in fin. ver. secus ergo, & plenior apostil. ¶ Roman. qui hoc expresse dicit conf. 338. In casu proposito, consultationis, n. 7. ver. secundario, vbi apostil. in ver. commissum, & plenius ibi n. 8. ver. quoad tertium, vbi plena apostil. in ver. commissum. ¶ Restringe, nisi officialis, vel Ciuitas haberet ratum factum, vel delictum familiae suae. Rom. conf. 338. in fin. ver. non tamen erit. ¶ Limita nouem modis, de quib. Felin. in cap. Petrus, n. 5. & seq. 35. de homicid. ¶ Limita; quia tenetur officialis pro debitis, & delictis familiae commissis durante officio, vel tempore officii; non autem ante, vel post. Rom. conf. 15. n. 3. vbi apostil. in ver. non autem. Crauet. conf. 3. Index habens, col. 3. ver. oct. auo. Felin. d. c. Petrus, nu. 6. de homicid. ¶ Limita; quia non tenetur, si officialis, vel minister, qui deliquit, esset mortuus, vel etiam bannitus pro delicto, ex quo non potest exhibere. Paris. de Put. de syndicat. tom. 7. fol. 266. ver. Reitores in princ. & fol. 267. ver. Potestas, in s. n. 10. ¶ Limita; quia non tenetur pro officiali, quem ipse non elegit, sed datus fuit a superiore. Felin. in d. cap. Petrus, n. 11. ver. declarata, de homicid. ¶ Limita; quia in dubio famulus delinquens, vel consanguineus non praesumitur de consensu domini delinquere, nisi septem casibus, de quib. Felin. in d. cap. Petrus, de homicid. ¶ Dicitur autem de familia officialis eius substitutus. Rom. conf. 338. n. 6. ¶ Item barigellus, birruarii, & alii ministri, prout nuncii. Rom. conf. 43. 4. ver. quoad quartum, in fin. ¶ Et probatur familiaris quis, si se gerit pro tali, si constat per claras probationes. Corne. conf. 40. n. 8. lib. 1. Vide, Damnum, vel robariam qui, & c. Concl. 15. Vide, Dominus quando tenetur, & c. Concl. 615. Vide, Magistratus delinquens, & c. Concl. 2.

Officiales qui non possint obligari, & contrahere, & qui possint. Concl. 100.

OFFICIALIS ¶ habens iurisdictionem temporalem non potest contrahere, neq; obligari, vel fideiubere cum subdito durante officio, & si se obliget, non valet, neque conueniri potest ex tali obligatione. Bald. conf. 330. Punctus talis est, Dominus Andreas, lib. 3. per tot. vbi loquitur in Senatore Ciuitatis Senarum, qui se obligauerat pro Senensi ad certam obligationem. ¶ Ratio vna est; quia qui mutuae pecuniam iudici praesumitur committere barratariam, & mutuae, vt corrumpat. Bald. d. conf. 330. ante med. ver. sed vide amul. lib. 3. ¶ Alia ratio; quia si iudex emit, vel alteri mutuat, est suspicio impressionis; quia est terribilis partibus. Bald. d. conf. 330. ante med. ver. item quando ipse, lib. 3. Alex. conf. 1. n. 11. & 1. 4. lib. 4. vbi quod propterea non potest emere durante officio, quando habet merum, & mixtum imperium. ¶ Item, quia debet vacare circa officium sibi iniunctum, non circa ea, quae possunt eum distrahere ab officio. Bald. d. conf. 330. post med. ver. item possunt assignari, lib. 3. ¶ Item, quia officium debet esse liberum; & ideo ne reddatur timidus, vel gratiofus, prohibetur contrahere. Bald. d. conf. 330. post med. ver. tertio potest, lib. 3. vbi, qd cessante aliqua ratione ex praemissis sufficit, quod alia possint accommodari. ¶ Amplia; quia officialis habens iurisdictionem ad tempus non pot mutuae pecuniam etiam non subditis. Bald. d. conf. 330. in princ. lib. 3. ¶ Item non potest contrahere etiam cum non subditis respicientia negotiatione. Bald. d. conf. 330. circa fin. ver. ideo nec circa, lib. 3. ¶ Extende; quia multo magis phibetur mutuae subditis. Bald. d. conf. 330. in princ. ver. aut cu subditis, lib. 3. ¶ Item non potest emere. Alex. conf. 1. n. 12. lib. 4. ¶ Extende; quia phibetur circa edificationem attendere. Bald. d. conf. 330. post med. ver. item possunt, lib. 3. ¶ Extende, quia mandat factum ad concedendum bona Communis personis idoneis bene vilis, non extenditur, vt concessio possit fieri officiali habenti iurisdictionem in loco; quia non potest emere, neq; conueniri durante officio. Alex. d. conf. 1. n. 11. & 12. li. 4. ¶ Amplia in officiali sine iurisdictione, habentibus tamen ad ministracionem ex publico; quia circa cōcernentia officii non possunt emere, neq; contrahere pro se. Bald. d. conf. 330. circa prin. ver. sed si esset, lib. 3. ¶ Restringe, nisi cōtraheret p Republica, & nomine Reipublicae

publica circa officium, quando id possit facere, quia valet con-
 14 tractus, Bald. d. conf. 330. ante med. ver. item praedicta ver. a. li. 3. ¶ Restrin-
 15 guntur in iis, quae sunt extra administrationem officii; quia po-
 16 test contrahere. Bald. d. conf. 330. ante med. ver. si vero non concernit, lib.
 17 3. ¶ Amplia; quia ista est regula, quod officialis durante officio
 18 non potest contrahere. Soc. reg. 3. Officialis dum est in officio, ubi li-
 19 mitat septem modis, quos videas. ¶ Limita in officialibus in pa-
 20 tria propria, prout sunt Antiani, & Priores Terrarum; quia isti
 21 possunt contrahere. Bald. d. conf. 330. in princ. lib. 3. ¶ Limita in offi-
 22 cialibus perpetuis; quia possunt contrahere libere, prout priuari.
 23 Bald. d. conf. 330. in princ. lib. 3. Signor. Homod. conf. 71. Factu sic se habet
 24 in princ. ¶ Limita in officialibus, qui sunt incerti circa tempus; quia
 25 reputantur perpetui. Bald. d. conf. 330. circa princ. ver. sed si est dubium
 26 lib. 3. ¶ Limita in officiali temporali habente iurisdictionem, qui
 27 contrahit pro necessitate, ut in iis, quae respiciunt victum. Bald.
 28 d. conf. 330. circa princ. ver. aut recipiendo, lib. 3. ¶ Vide, Dominus an possit
 29 contrahere. Concl. 616. Vide, Magistratus durante officio. Concl. 3.

**Officiales durante officio, vel magistratu non possunt
 conveniri, & quando secus. Conclusio.**

VIDE Socin. in reg. 2. Magistratus durante magistratu, ubi ampliati,
 quod non potest conveniri, etiam ut teneatur mittere pro-
 curatorem; limita ut decem casibus, quos videas.

**Officialis de mandato Principis faciens excusatur, &
 quando. Concl. 101.**

OFFICIALIS ¶ aliquid faciens de mandato Principis excusa-
 tur, etiam si illud factum sit iniustum; quia praesumitur ex
 necessitate, non ex voluntate fecisse. Mascar. Concl. 1135. ubi mul-
 tos casus ponit ampliando, & limitando.

**Officiali statuitur in iis, quae spectant ad officium suum, &
 quando. Concl. 102.**

OFFICIALI ¶ cuiusque statuitur praesumptive in iis, quae spe-
 ctant ad officium suum. Lap. alleg. 95. n. 6. in fi. ver. istud etiam de-
 claratur per c. fraternitatis, de frigid. & maleficiat. ubi loquitur in nun-
 cio referente se citasse domi dimissa copia, ut sibi creditur, & de
 nuncio, ut sibi creditur, etiam si sit vilis, tenet Feder. de Sen. conf.
 2119. in fi. ver. nam. ¶ Vide plene per Male. Concl. 1133. per rotam, ubi cum-
 3 mulat, in quibus creditur, vel non. ¶ Amplia, ut procedat in cam-
 4 plore depurato publica auctoritate, quia ipsi creditur in iis, quae
 5 spectant ad officium suum. Fed. de Sen. d. conf. 1119. in fi. ubi, quod
 6 etiam si de iure non faceret plenam fidem, secus est de consuetu-
 7 dine. ¶ Amplia, quia deputatus ad contribuendum ex communi-
 8 catione in libro, si est publica auctoritate deputatus, facit plenam
 9 fidem, & ei creditur. Fed. de Sen. d. conf. 1119. in fi. ¶ Amplia; quia
 10 statuitur litteris officialis deputati ex publico circa ea, quae concer-
 11 nunt eius officium publicum, non circa alia. Alex. d. conf. 209. Viso
 12 themate, lib. 2. ubi declarat. ¶ Amplia; quia fides officialis deputati
 13 ad certas bolettas solutionum probat circa ea, quae ad officium
 14 pertinent. Ruin. conf. 56. Stante sexto capitulo, n. 5. lib. 1. ubi ponit plura
 15 exempla. ¶ Amplia; quia creditur officialibus deputatis ad refor-
 16 mationem circa ea, quae praemittuntur in praefationibus pro causa,
 17 ex qua mouentur, quod praemissa sint vera, & probent quoad om-
 18 nes. Barr. in l. ambrosiana, nu. 27. ver. visis, & examinatis, ff. de decret. ab
 19 ordin. facien. sequitur Dec. conf. 191. nu. 4. l. a. conf. 222. col. 9. ver. decimo
 20 ad idem, lib. 2. ubi multa similia, & conf. 101. col. 3. in fi. lib. 4. Castad. su-
 21 per regul. dec. 14. n. 3. Rui. conf. 69. in princ. li. 1. ¶ Declara, ut per Rui.
 22 d. conf. 69. n. 6. & sequitur lib. 1. ut praedicta procedant quoad enunciata,
 23 quae tempore actus potuerunt interuenire. ¶ Amplia; quia credi-
 24 tur officiali, quod habeat mandatum etiam in iis, quae sunt refer-
 25 uata Principi, quando praesens est in loco princeps, & potest
 26 de facili adiri. Grammat. dec. 36. n. 26. & 27. ubi late, & conf. crim. 54.
 27 nu. 17. ¶ Extende, & declara in Cardinale Legato; quia ipsi credi-
 28 tur etiam circa ea, quae sunt extra facultates, dummodo non ag-
 29 gatur de prauidicio tertii, vel de alienatione, aut actu requiren-
 30 te mandatum speciale. Abb. conf. 9. n. 2. lib. 2. Vide, Cardinalis asser-
 31 tioni. Concl. 103. ¶ Extende; quia si creditur vni iudici, & officiali
 32 multo magis creditur pluribus. Grammat. dec. 36. num. 28. idem
 33 Grammat. d. conf. crim. 54. n. 17. ¶ Extende, quia praesumitur autho-
 34 ritas, & mandatum in officiali Principis, vel Communis; quan-
 35 do publice facit actum, & exercitum iurisdictionis in territo-
 36 rio Principis. Alex. d. conf. 157. Viso instrumento, col. 3. nu. 10. ver. secundo
 37 responderetur, lib. 2. quia in istis notoriis praesumitur scientia. Vide,
 38 Scientia in quibus, &c. Concl. 647. ¶ Extende; quia si officialis ciuitatis

facit bannimentum publicum ex ordine Principis, vel domini
 sui, ipsi creditur de mandato; quia insignis est persona; & quae
 de consuetudine feruatur. Rom. consil. 59. ad discutiendum, nu. 6. ver.
 14 quarto videndum. ubi loquitur in officiali Fani, ubi allegat, quod
 dicitur de delegato; quia ei creditur de iis, quae dicit sibi com-
 15 missa, & apostill. in ver. commissum, dat in finibus conc. ¶ Sed Abb. d.
 16 conf. 17. in questione, in fi. lib. 2. qui consuluit in eodem casu cum Ro-
 17 mano, dicit, quod a principio banni posset dubitari, sed ex quo
 dominus postea ratum habuit acceptando penas, sibi creditur.
 ¶ Extende; quia officialis substitutus, seu locum tenens iudicis
 ordinarii probat se substitutum eo ipso, quod dominus est praes-
 18 sents, & patitur eum exercere officium. Alex. d. conf. 157. n. 10. ver. se-
 19 cundo respondeo, lib. 2. & repetit consil. in fi. eod. lib. ¶ Extende; quia
 20 bicunq; quis palam, & publice gerit se pro officiali praesente, seu
 21 sciente, & patente eo, ad quem spectat deputare eum, probata
 dicitur deputatus, & mandatum. Alex. d. conf. 157. n. 10. ver. & per
 22 lum tex. lib. 2. per tex. in l. 1. §. magistrum, ff. de exercito. ibi, etiam si sit
 23 & passus est in vno ministerio fungere, ipse cum pro posuisse videtur. ¶ Sed etiam
 24 praesumitur facultas legitimandi pro eo, qui palam, & publice facit
 25 actum, & patente Principe legitimum, tanq; ab eo habens facultate-
 26 rem. Alex. d. conf. 138. n. 11. lib. 1. ¶ Sic delegatus ab ordinario, vel in-
 27 feriore a Principe, qui non potest subdelegare, si tamen subdele-
 28 gat sciente, & patente ordinario, valebit subdelegatio tanquam
 29 facta ab ipso ordinario. Alex. d. conf. 157. n. 11. lib. 2. ubi dicit magis
 30 communem. ¶ Amplia, quia creditur executori attestanti de
 31 iis, quae sibi in conscientia committuntur. Alex. d. conf. 2. in princ. ver.
 32 secundo respondeo, lib. 2. ¶ Limita multis casibus, in quibus iudicium
 33 creditur alleganti, vel attestanti aliquid. Vide, iudici aliquid asser-
 34 stanti. Concl. 477. ¶ Limita; quia nuncio non creditur, nisi pa-
 35 blicus, & iuratus, & nisi specialiter circa citationes. Fed. de Sen.
 36 conf. 142. n. 5. ver. non obstat relatio. ¶ Limita; quia iudici delegato
 37 creditur in iis, quae respiciunt bene, vel male processum. ¶ Limi-
 38 ta; quia non creditur officiali, & litteris eius, in iis, in quibus
 39 potest libere disponere, in aliis secus. Alexan. d. conf. 206. Viso the-
 40 mate, nu. 4. lib. 2. ¶ Et ideo sibi non creditur in iis, in quibus requiritur
 41 causae cognitio. Alex. d. conf. 206. n. 4. lib. 2. ¶ Item magistrus intra-
 42 rum Mediolani, qui non possunt constituere salarium officiali
 43 nisi de licentia Principis, non possunt attestari, neque illi creditur,
 44 quod tantum salarium debeatur officiali. Alex. d. conf. 206. per
 45 rot. ubi est casus, lib. 2. ¶ Limita; quia officiali non creditur de fac-
 46 ti in arduis, & maxime, ubi agitur de vilitate, vel pecunia officia-
 47 lis. Mantua. conf. 60. n. 9. & 10. ¶ Limita; quia non creditur officia-
 48 li, ubi agitur de magno prauidicio, quod habeat in facultate, vel quod
 49 fecerit hoc, & illud. Alex. conf. 75. nu. 18. lib. 5. ¶ Extende, quia non
 50 creditur officiali attestanti aliquid, etiam in iis, quae praesentant ad
 51 officium suum, quando agitur de magno prauidicio, secus ubi
 52 modico. Alex. conf. 206. n. 5. ver. & quod tales littere, lib. 2. & loquitur
 53 etiam in Episcopo. ¶ Extende; quia quando attestatur de prauidicio
 54 ito, sibi non creditur, si agitur de magno prauidicio, secus ubi
 55 modico, veluti si attestatur super moribus bonis pro clerico, qui
 56 probat. Alex. d. conf. 206. n. 5. in fi. ver. ubi autem littere, lib. 2. ¶ Restrin-
 57 ge in attestacione, quod quis sit excommunicatus, quia creditur
 58 propter periculum animarum, & quia est medicinalis, & agitur
 59 de modico prauidicio. Alex. d. conf. 206. n. 5. in fi. ver. fallit quod dicitur
 60 2. Vide, Delegato, & alius non creditur. Concl. 154. Vide, Notario quod
 61 & in quibus. Concl. 83. Vide, Nuncio, & birrarius. Concl. 135.

**Officiales in fine officii sunt gratiosi, & suscipiunt in
 principio sunt fidei. Concl. 103.**

OFFICIALES ¶ in fine officii sui solent esse gratiosi, ideo con-
 tra rem gestam per eos praesumitur in fine officii. Anchin.
 conf. Cald. 206. circa med. ver. officialis, alius 10. de re iudic. ¶ In prin-
 3 pio officii tanquam cupidi honoris vtuntur seueritate potius
 quam humanitate. Fulg. conf. 106. col. 3. n. 2. in fi.

**Officiales pro administranda iustitia qui esse non
 possunt. Concl. 104.**

NON potest esse officialis in administranda iustitia minor;
 10 nans de iure communi; ideo aetas 25. annorum requiritur, nisi
 11 si aliter per statuta sit dispositum. Rom. consil. 216. Effectus dicitur
 12 in princ. ¶ Cuius in sua Ciuitate de iure comunis non potest esse
 13 iudex in administranda iustitia, sed debet esse forensis. Rom.
 14 d. conf. 216. in princ. ver. secundo videtur, ubi allegat plura iura ciuili
 15 canonica, & arguit a speciali. ¶ Extende, quia neq; cuius creatur
 16 per accidens post esse officialis pro iustitia ministranda; quia eo

ipso, quod civis creatur, commoda, & incommoda sentit. Rom. d. conf. 1. 6. in princip. per sic. secundo nulla videtur. Vide, Civilitas concess. Concl. 276.

Officia Romanæ Curia ex solo titulo conferuntur, & eorum natura. Concl. 105.

OFFICIALES ¶ Romanæ Curia ex solo titulo officiorum dicuntur esse officiales, licet nondum obtinuerint admissionem factam in Camera Apostolica vel Cancellaria; & ideo gratia, in qua quis narratur cubicularius Papæ, non est subreptitia, licet confites, quod post gratiam fuit admittus in Cancellaria ad cubiculariatum; quia ex admissione tali, que est facti, non sequitur, quod ante non esset talis, saltem ex titulo in officio concessio. Gemin. conf. 79. in princ. vbi duplex est admittio; vna iuris, per quam acquiritur titulus, alia facti, per quam acquiritur possessio. ¶ Resignari debent officia Rom. Curia in manibus Papæ, prout beneficia, quia aliter non alienantur. Rol. à Vall. conf. 1. in princ. maxime nu. 8. & 9. lib. 2. ¶ Solatamen supplicatio sufficit, & consensus Papæ solent haberi, vt idem Rol. conf. 11. n. 15. lib. 2. ¶ Et licet non possint transire ad heredes: tamen quia de consensu Papæ alienari possunt, computantur in legitimam filiorum secundum * communem. Rolan. d. conf. 11. n. 10. & seq. lib. 2. ¶ Societates sunt ex vsu approbato in Rom. Curia super officiis hoc modo; quia officiales recipiunt pecunias super eorum officiis ad societatem duraturam per sex menses, & deinde ad beneplacitum cum didicta 15. dierum, & promittit facere participem dantem pecunias de fructibus societatis, quas conducunt ad rationem duodecim pro centenario, & si interim moritur is, qui dedit pecunias, periculum erit in persona eiusdem, perdit pecunias, & lucratur officialis; & idem, si periculum vitæ esset in alia persona; quia illa moriente semper lucratur officialis pecunias: si vero officialis moritur, nihil lucratur is, qui dedit pecunias, sed finitur societas, & repetit suas pecunias, qui dedit. Gabriel. conf. 78. in princ. lib. 1. vbi, quod per mortem officialis vacat societas, & amplius non debentur fructus societatis; & idem, si officium venditur alteri. Gabr. conf. 63. n. 5. & per tot. lib. 2. vbi, quod alii obligati in solidum sunt fideiussores, & solus officialis est principalis, etiam si pecunia peruenisset ad fideiussores; quia sine officiali non potest fieri societas super officio. ¶ Obligare, vel vendere non possunt officiales officia, & si id facerent sine Papæ licentia, non valeret, quia equiparantur usufructuario, qui finitur morte, & alienatione; & ideo sicut usufructus non possunt cedi, preterquam proprietario, vt legit. de vsu fr. §. finitur, & §. seq. vbi gl. in ver. cedendo. l. si usufructus ff. de iur. dot. qua cum conueniat diffinitio, conuenit & definitum. §. est autem, & §. seq. in fin. de ruel. & sicut usufructus est in re aliena, licet dicitur ff. de verb. signific. ita officialis ad vitam dicitur habere officium Principis, §. licet alienum non potest obligari. l. 2. ff. de pign. actio. ¶ Et ideo si Papæ faciat gratiam alicui creditoris posteriori, vt satisfiat de officio, vel pretio officii, non facit iniustitiam prioribus creditoribus; quia in re sua potest facere, quod sibi placet. l. nam §. licet ff. solut. matrim. ¶ Finita societas per mortem officialis; vel per venditionem officii, aut alias, non amplius debentur fructus societatis officii; quia extincta est societas, sed bene debentur interesse ei, qui dedit pecunias ad societatem. Gabr. d. conf. 78. per tot. in iur. lib. 1. ¶ Et amplius finita societas quotis modo non potest perdi pecuniam, vel lucrari. Gabr. d. conf. 63. n. 15. & seq. lib. 2.

Officia Romanæ Curia empti in personam tertii ad quem spectent. Concl. 106.

¶ MEVS ¶ officium vacabile in personam tertii, si ille, ex cuius pecunia fuit emptum officium, & reseruata fuit administratio, decedat, officium spectat ad heredes suos, non ad illum, in cuius caput emptio fuit facta. Roma decisi. 262. p. 1. diu. no. & iterum coram Clemente VIII. fecit. recor. in vna Rom. scriptoria 1583. 15. Maii, & in alia Rom. officii scriptoria coram Illustriss. Pamphilio 1588. die 1. Aprilis.

Officium iudicis multiplex, quid sit, in quibus verteretur, & an ab eo appelletur. Concl. 107.

OFFICIVM ¶ iudicis est multiplex, aliud dicitur nobile, quod succedit loco deficientis actionis, & dicitur nobile, quando aditur iudex principaliter propter officium; aliud est mercenarium, & dicitur, quoniam inferuit actioni, & iudex non aditus est principaliter propter officium, sed in consequentiam; aliud est merum,

seu liberum officium, vt quando in mera facultate non regulata iudicis aliquid est positum, plene Felin. in cap. 2. de offic. iudic. n. 7. & seq. ¶ Vnum nobile dicitur officium iudicis, quod residet principaliter in persona iudicis, de quo habetur in l. congruit. ff. de offic. prefat. & est temper nobile. Bartol. in l. 4. nu. 2. ver. vel clarus, C. de pos. ¶ Et ita est in persona iudicis ecclesiastici istud nobile officium, sicut in persona iudicis secularis, & vbi agitur de iuramenti obseruantia, iudex ecclesiasticus compellit iuramentum ad obseruantiam iuramenti suo officio nobili, vel secularis ad requisitionem ecclesiastici. Castr. conf. 3. n. 3. lib. 2. ¶ Aliud, quod residet in persona partis, & est duplex, nobile, vel mercenarium, nobile per se stat, mercenarium seruit actioni. Bart. d. l. 4. C. de pos. nu. 2. ¶ Item vnum nobile in persona partis consistens dicitur tale; quia competit loco deficientis actionis, & habet vim actionis, prout qui petitur restituito in integrum; quia est per officium iudicis nobile, quod habet vim actionis. Bart. d. l. 4. n. 3. C. de pos. vbi, quoniam in isto officio proceditur, prout in actione, dato libello, &c. licet concludatur iudici, non parti, nisi in consequentiam. ¶ Secundum nobile in personam partis datur loco deficientis actionis, sed non habet vicem actionis, prout quando petitur decerni bonorum possessio, & in hoc non datur libellus. Bart. d. l. 4. n. 4. ver. quoddam est officium. C. de pos. ¶ Tertium nobile in personam partis non datur loco deficientis actionis, sed datur loco competentis actionis. Bart. d. l. 4. n. 4. C. de pos. & allegat. l. 1. §. per hanc ff. de rei vendicat. ¶ Quartum nobile in personam partis datur loco exceptionis, l. plane, ff. de petit. hered. Bart. d. l. 4. n. 4. C. de pos. ¶ Quintum est nobile in persona partis competentis loco actionis, l. 1. §. penult. ff. de offic. prefat. Vbi Bart. vbi supra. ¶ Mercenarium quandoque litis ordinatorium ad assignandum dilaciones, & similia, autem generaliter, C. de Episc. & cleru. Bart. d. l. 4. nu. 4. C. de pos. & idem, quando fiunt interrogaciones preparatorias, & in hoc libellus non est necessarius, ¶ Secundum est litis deficientium d. l. 4. C. de pos. ¶ Tertium est commune, quod habet se indifferenter circa quamlibet actionem in cognoscendo de causa, absolucendo, & condemnando. Bart. d. l. 4. n. 4. circa fi. C. de pos. ¶ Quartum est non commune, sed consistens circa certas actiones, & quædam; venit ex natura actionis, quandoque; ultra naturam, & in arbitriis, que sunt stricte iuris. Bart. d. l. 4. n. 4. in fi. C. de pos. ¶ Et semper in officio iudicis, siue nobili, siue mercenario concluditur partem; quia semper officium iudicis non presupponit obligationem, actio vero secus, Bart. d. l. 4. in fi. C. de pos. ¶ Et ideo si iudex est aditus principaliter propter officium suum nobile, vt quod datur tutor, vel curator, vel quid simile; quia non subest actio, sed officium succedit loco deficientis actionis, semper est officium nobile per se stans, non seruientis actioni; si vero quis proposita actione sua petit pronuncari super ea; tunc quæ incidenter petitur, & seruit actioni intentata, dicitur mercenarium. Felin. vbi supra in cap. 2. de offic. iudic. nu. 7. & seq. ¶ Merum vero officium iudicis est, quando iudex non mouetur ad instantiam partis, sed suo libero officio facit aliquid. Fel. d. c. 2. de offic. iud. n. 8. ¶ Vel dicas, aliud est officium iudicis per se supplementis, & istud non debet implorari, sed iudex supplet ex se, prout repellere agentem ex actu de se nullo, clare Rom. conf. 42. Vbi n. 4. ver. quarto, vbi quod statutum tollens officium iudicis, non tollit hoc, sed illud, quod implorari debet. ¶ Aliud est officium iudicis, quod debet implorari a parte, & impartiri, & statutum tollens officium iudicis tollit hoc. Rom. d. conf. 42. num. 4. ver. quarto, vbi apost. in ver. officio. dat. conc. ¶ Amplius quia in causis beneficiis officium iudicis est larum, Calder. conf. 205. circa fi. quod est consil. Anch. ¶ Oritur officium iudicis ex edicto Prætoris, puta de edendo, & similibus. Alex. conf. 38. Circa primum, num. 6. lib. 1. ¶ Appellariari possit ab iis, que iudex facit, vel negligit facere ex officio, sparsim habes, quod appellatur, & quod non potest appellari, sed concludit quinq; calus complectentes officium peritum, & non peritum, officium liberum, & necessarium, de quibus Felin. in cap. exceptionem, n. 4. & seq. de exceptio.

Officium iudicis quando possit implorari. Concl. 108.

OFFICIVM ¶ iudicis regulariter intrat, & competit loco deficientis actionis ex æquitate. Signor. conf. 135. in fi. vbi, quod datur filio contra patrem ex æquitate ad repetendam dotem, si pater male versatur, licet actio civilis non cadat inter patrem & filium, late Guido Pap. decisi. 362. Anch. cad. Apostolicam. de simon. ¶ Et officium iudicis presupponit æquitatem; ideo vbi cessat æquitas, cessat officium iudicis. Signor. conf. 11. n. 10. ¶ Imo officium iudicis debet multum in æquitate fundari. Anch. conf. 383. Primo, & ante omnia, n. 2. ¶ Amplia, vt imo etiam possit implorari principaliter officium

officium iudicis, & intentari, ac in libello deduci, & specialis actio competat, siue in arbitrariis actionibus, siue etiam in bona fidei, & stricti iuris versetur. *Cald. conf. 132. An autem libellus, qd est 2. de libell. oblatio. in princ. plene Guido Pap. d. decif. 362. Vtrum officium, 5 vbi tollit contraria, & dicitur obtentum. Et ideo cautela est, qd in fine libelli ponatur illa clausula, officium iudicis quatenus opus sit implorando, facit d. dilecti filii, de iudic. Bartol. in l. si deposita, Cod. de pos. 6*

Anch. in cap. ad Apostolicam, de simon. Et Extende, vt idem sit, quando etiam competet inter dictum; quia nihilominus potest etiam officium iudicis principaliter implorari. *Cald. d. conf. 132. alias 2. 7 de libell. oblatio. ver. item vbi competit. Et* Restringe in causis minorum; quia vbi competit remedium ordinarium, & sic actio, vel interdictum, non potest competere officium iudicis, ita *Cald. d. conf. 132. n. 2. ver. quod autem dicitur, alias est 2. de libell. oblatio. & ita etiam 8 soluit Guido Pap. d. decif. 362. col. 2. Et* Contrarium videtur verius; quia minores essent deterioris conditionis hoc modo. *Amplias; quia potestis, qui turbatur, implorare officium iudicis, vt in hi-* 10 *beatur turbanti. Bald. conf. 337. Statutum, quo, in princ. lib. 5. Et* Declara, nisi ex aduerso compareat in iudicio, & dicat velle audiri ordine seruato, & dato libello; quia tunc requiritur libellus, & litis 11 contestatio. *Bald. conf. 338. Præmittendum est, in princ. & nu. 4. lib. 5. Et* Amplias; quia vbi cumq; agitur ad nullitatem alicuius actus, vel contractus celebrati, competit officium iudicis; & ideo agens de nullitate venditionis tanquam simulata, vel ex falsa causa, officio iudicis agere debet intra 30. annos. *Bal. conf. 189. Punctus, queritur, 12 lib. 5. Et* Declara; quia si constat de mala fide, & dolo, licet lapsi sint 30. anni, agi potest coram ecclesiastico per recursum, vt compellat 13 purgare peccatum. *Bald. d. conf. 189. in fin. lib. 5. Et* Amplias; quia officium iudicis non dicitur sublatum, licet actio, vel exceptio dicatur per statutum sublata. *Fulgol. conf. 150. nu. 3. & conf. 180. col. pen. 14* *Castr. conf. 257. In causa, que vertitur, nu. 5. ver. nec obstat, lib. 2. Et* Ex- tende per multa exempla, que ponit *la. in l. vbi pactum, n. 13. & seq. C. de transact. vbi de inculpato de homicidio facto, si erat bannitus, qui potuit interfici, & non debebat audiri, nisi in carceribus, potest implorare iudicis officium, qui recipiat testes super banno, & impunitate inquisiti; item si quis renunciat probationi, iudex potest ex officio ad illius instantiam habere veritatem, & qui in- 15*

rauit non probare, nisi per instrumenta, potest iudex aliunde ex officio implorato recipere probationes, & multa similia. Vide *Ang. in l. Iulianus, §. eleganter, ff. de damn. infect. Et* Declara; quia verbis, tanquam magis latum comprehendit officium iudicis. 16

Castr. d. conf. 257. n. 5. lib. 2. Et Extende; quia officium iudicis semper ex iusta causa potest implorari, & concedi; quia nunquam censetur sublatum; ideo Episcopus, qui prohibetur dispensare, non prohibetur ex causa iusta per implorationem officii. *Rom. consil. 17 325. Quoad primum, col. fi. n. 14. vbi apost. dat concord. Et* Amplias; quia licet stante confessione de recepto, & lapsu biennii non possit contra scripturam de recepto probari contrarium; tñ bene potest officium iudicis implorari, & de iure Canonico probari contrarium, quando cunque. *Bologn. in additio. ad 10. de Anan. conf. 97. 18 in princ. Et* Amplias; quia vbi cumq; iudex potest a se ipso aliquid ex officio, multo magis potest, si officium suum imploreretur; ideo p. executione pacti legalis, sicuti potest prohibere ex officio, ne vis fiat domino finita in p. hyeulsi, ne capiat possessionem; ita potest domino imploranti officium impartiri, *Bald. conf. 177. Ad eui-* 19 *dentiam est præmittendum, n. 3. ver. secundo est præmittendum, lib. 3. Et* Li- mita; quia officium iudicis non potest implorari incidenter super negotio principali ante litem contestatam; quia impeditur processus, & litis contestatio, que non admittuntur in iudicio incidenter implorato, *cap. significante, de appellatio. ita declarat. Cald. d. conf. 132. in si. ver. nec obstat, alias 2. de libell. oblat.*

Officium iudicis nobile differt à mercenario in multis. Concl. 109.

DIFFERT officium nobile à mercenario; quia si nobile intentatur; quia loco actionis succedit, requiritur libellus, litis contestatio, & causa cognitio, prout si actio proponeretur; si vero mercenarium imploratur, & inseruitur actioni propositæ, tunc summarie impartitur, declara, vt plene per *Felin. d. c. 2. de off. iud. v. 2* *bi* ponit alias distinctiones, n. 9. *Et* Extende; quia officium mercenarium post sententiam implorari non potest. *Ludo. Bologn. in apostil. ad conf. 5. 10. de Anan. n. 8. vide omnino text. in l. qui per collusio-* nem, §. fin. ff. de actio. empt. vbi * omnes, & communem dicit *Bero. 3* *conf. 200. nu. 4. & seq. & nu. 19. lib. 1. l. 4. vbi gloss. Bart. Bald. C. de pos. Et* Declara extensionem, vt procedat, nisi creditor recipiendo for- tem, esset protestatus, qd non intendebat sibi præiudicare in in-

teresse. *Cast. d. l. qui per collusionem, §. fin. ff. de actio. empt. qd intelligit, prout declarat *la. in l. si. n. 4. ff. de eo. quod cert. loc. Et* Contra declaratio- nem, qd protestatio nihil releuet. *Bero. d. conf. 200. nu. 4. & seq. & n. 19. lib. 1. vbi dicit * communem, qd protestatio non releuat. Et* Restringe, nisi iudex in sententia referuasset sibi condemnationem in accessoriis officio iudicis competentibus, vt per *lo. de l. m. l. Paulus, la prima, ff. de regul. iur. ita* *Barbat. in apostil. ad Bald. in d. l. 4. C. de pos. in ver. libellum. Et* Declara; quia extinguitur officium mercenarium deseruiens actioni, qd est lata sententia, & facta solutio, condemnatio de forte, alias ante solutionem secus; quia non dicitur extincta actio ad forte in principalem, ita tenet *gloss. in d. l. 4. C. de pos. in ver. exceptione, vbi Bald. idem dicit; quia non recellit, prout iungitur actioni, sed prout instantia, vbi, qd dando nouum libellum obtineret, nisi reus soluendo sibi consulere. Contrarium tenet *ibi Ang. & Fulg. sed vide conciliationem pulchram sibi per Salyet. qd sola res est iudicata, & quando requiratur solutio, 7* *Restringe; quia quando imploratur officium iudicis executionis, puta pro executione sententia iuris, prout contra executam, qui cecidit; quia non soluit, tunc expediri debet summarie sine libello, licet qualis qualis petitio requiratur in scriptis, commu-* 8 *munem, & magis * communem dicit Soc. conf. 167. Non in l. in 7. lib. 2. Et* Idem in omni imploratione officii iudicis executionis, qd est summaria, nec requiritur libellus, sed qualis qualis summaria petitio, * communem dicit *Soc. d. conf. 167. n. 17. lib. 2. Et* si verogatur de officio iudicis deseruiens actioni, prout conditio legis aliqua, vel *riposidetur, vel quid simile, requiritur libellus. Soc. d. conf. 167. n. 17. qui dicit aliquos tenere contrarium, sed quod dicit est communis * opinio, lib. 2. Et* an requiratur citatio, qd est implorata imploratur officium iudicis executionis, vt per *expulsi, vide Soc. d. conf. 167. n. 18. & seq. lib. 2. vbi recitat opiniones, & dicit regn. semper, nisi dominus imploret officium, vt accessorie ad tollenda scandala; quia vti vult iure suo expellendi propria authoritate. Et* Aliam differentiam videas per *apost. ad sing. Math. ff. de i. n. d. delict. qd in officio iudicis, qd datur in contra dicta bona fidei, iudex obligatur illud impartiri, & negando tenetur; secus in officio iudicis in contractibus stricti iuris; quia non tenetur impartiri, si nō vult. Et* extende; quia differunt in alio officio iudicis nobile, & mercenario; quia non potest iudex pro parte, & ad commodum partis supplere ea, que sunt ex officio nobilis, secus in iudice, que sunt officio iudicis mercenario. *Alex. conf. 225. Ponderatio, n. 19. ver. pro hoc etiam, facit, lib. 6. Et* Alia etiam constituitur differentia, vt per *Cyn. in l. 1. C. de alien. iud. mutat. causa facta, q. 5. in si. n. 8. vbi qd mora in officio nobili non contrahitur, nisi huc contestata; & mora in mercenario. Et* Alia differentia est; quia mercenarium extinguitur quoad accessoria, si lata est sententia super principali, & missio accessoria; quia obstat res iudicata quoad actionem principalem; ergo officium mercenarium non potest intentari. *Bologn. super additio. ad d. conf. 5. 10. de Anan. n. 8. Ang. & Fulg. in d. l. 4. C. de pos. Et* Contrarium dicit *Bald. quod ante solutionem factam de forte principali per condemnatum non cessat actio per sententiam; quia non extinguitur; ideo possit petere de nouo totam, & nisi reus cōdemnatus replicet de re iudicata, vel soluat, sequi poterit condemnatio post sententiam, ita *Bald. d. l. 4. C. de pos. qd dicit officium iudicis mercenarium deseruiens causæ, & instantia bene extinctum esse, sed non deseruiens actioni. Et* Declara particulatim vt per *Salyet. d. l. 4. C. de pos. vbi distinguit plures casus. Et* Limita; quia non est differentia inter officium iudicis nobile, vel mercenarium quoad actionem; quia vtrunq; est sine actione aliquando, & licet soleat dici mercenarium se rui et actioni, intelligit se rui et actioni principali, vel ut si actio principalis est ad rem, & peto accessiones officio iudicis mercenario, non competet tamen actio ad accessiones, sed officium; quia non est obligatio facta, ideo deseruit actioni super principali, non super accessoriis, ita *Dec. in l. vinum, n. 1. q. ver. & vereta conclusio, ff. si cert. per. & ibi Curt. in n. 17. Et* quod officium iudicis mercenarium deseruiens actioni, intelligat tempore triplici primo videlicet ante libellum, litis contestationem in preparatorio; secundo post litem contestatam in decisorio; tertio post sententiam in exequendo sententiam omni modo. *Castillio. conf. 29. n. 20. Et* affirmatio, que sit pro re debita, si res non extat, vel non soluitur, debetur officio mercenario; ideo post sententiam non potest implorari. *La. d. Bologn. in apostil. ad d. conf. 5. 10. de Anan. n. 8. Et* itud officium iudicis mercenarium nullam supponit obligationem. *Castillio. conf. 29. num. 19. Vide, Interesse quo iure debeatur, Concl. 108. Vide, Index in quibus ex officio. Concl. 109.****

Officium iudicis in quibus differt ab actione. Concl. 110.

OFFICIUM IUDICIS differt ab actione; quia ubi aliquid debet officio iudicis, interpellatio extrajudicialis non constituit in mora, sed requiritur litis contestatio; ubi vero debetur iure actionis, secus. Alex. conf. 7. n. 11. ver. sed postea, lib. 2. Alimenta, & fructus, que debentur officio iudicis, dumtaxat debentur pro futuro, si vero actionis iure, debentur etiam pro praterito. Alex. d. conf. 7. n. 10. lib. 2. Qui tenetur officio iudicis dotare, vel aliquid facere, si mulier sine dote nubat, vel ab alio detetur, inducitur liberatio, si vero iure actionis, secus; quia potest petere dotem, & debitum iure actionis, etiam si nupta esset. Alex. d. conf. 7. n. 10. lib. 2. Juramentum in litem, quod deferatur deneganti exhibere scripturam, quandoque iure actionis, quandoque officio iudicis deferatur, sed differentia est; quia negans exhibere, si tenetur iure actionis, prae sumitur in dolo, ex quo semel habuit; ideo non liberatur pro solo iuramentum, quod perdidit scripturam; si vero tenetur officio iudicis exhibere, tunc iurando, quod perdidit, liberatur. Alex. conf. 8. Circa primum, n. 5. & 6. lib. 1. vbi, quod iudicis officium competit ex edicto de edendo. Ampli; quia si officium officio iudicis ex statuto; quia verba diriguntur iudici, puta, quod condemnetur victori, si deficit actio prima; quia esset factus factus de forte principali, non possunt peti expensis; secus, si iure actionis debentur, ut quia dicit statutum, quod obligetur, vel quid simile, plene Matchefil, sing. 80. vbi apost. plena concludit, quod officium iudicis mercenarii deferuimus actioni ex certa actione non imploratur; secus si iure actionis debetur aliquid accessorium. Vide Castr. consil. 16. Si puer accusetur, n. 9. & seq. lib. 1. Extende, quia officium iudicis competens pro alimentis dotis mulier viduar; lata sententia super dote, extinguitur; ideo non possunt peti post sententiam super principali iuramentum; secus si debentur iure actionis. Castillon. consil. 13. in fi. ver. sed nec illud. Ampli; quia officium iudicis nobile, & ordinarium potest intentari, vbiunque pars agit, quod tollatur illicita extorsio, vel exactio, vel quod venditio facta sit sine pretio, vel locatio sine mercede; quia ista possunt nulla declarari iure actionis, vel officio iudicis nobili ordinario. Licitas, in princip. ff. de offic. Presid. Castr. conf. 10. n. 2. ver. sed si queritur, lib. 1. vbi, quod obligatio facta de soluedo certo grano pro affectu molendini, donec molendinum non poterit macinare, est cassanda, vt nulla.

Officium suum iudex non impartitur, nisi petatur, & quando secus. Concl. 111.

IUDEX IUDICIS officium suum, nisi petenti, vide plene in litem, tract. de exequutio §. 3. vbi per multa capita distinguit casus, in quibus peti debeat, & in quibus non, & ponit regulam cum 13. ampliationibus. & c. 16. v. 3. 2. 3. ponit limitationes 296. Et quod non debeat iudex impartiri officium suum, nisi petatur. Rol. à Vall. conf. 83. n. 11. lib. 1. Imo, quod sit conditio inherens officio, vt non impartatur, nisi petenti. Barto. in sua quest. 14. Iudex male officio suo, in princip. ver. quarto hoc probatur. Declara; quia hæc conditio inheret officio iudicis, quod petatur circa ea, que iudex ignorat, sed circa ea, que iudex scit, tenetur pro veritate, & iustitia, providere, licet non petatur; vnde prouidet pupillo de tutore, vel curatore, si sciat, quod non habet tutorem, & curatorem, si sciat testes informatos de negotio, & per prauaricationem omittuntur, potest illos examinare ex officio. Barr. d. qu. 14. ver. contra, col. 2. ver. quinto hoc probat, & ver. sexto hoc probat. Ampli; quia non potest ferre sententiam, nisi petatur, neque pronuntiare potest si petenti non petit. Vide, Iudex iudicare debet. Concl. 398. Ampli; tam in civilibus, quam in criminalibus. Barr. d. q. 14. in princip. ver. quarto hoc probatur. Ampli; quia iudex si tenetur aliquid facere ex officio suo sub certa pena, non tenetur illud facere, nisi petatur, l. 1. §. ff. de magistrat. conuenien. Extende, quod si imponitur pena iudici, qui iustitiam non administrat, ex forma statuti, intelligitur si petatur, alias penam non incurrit. Cald. consil. 332. alias 3. de poen. Idem etiam in statuto, quod priores, ad quos appellatur, debeant committere causam appellationis intra tres dies iudici non suspecto intelligitur, si petatur. Alex. conf. 19. Viso processu, n. 3. ver. tamen in causa appellationis, lib. 1. Idem in statuto disponente, quod iudex teneatur terminare, & finire causam sibi commissam intra certum terminum, intelligitur, si petatur. Alex. d. conf. 19. n. 3. ver. tamen in causa, lib. 1. vbi, quod requisitio debet fieri cum importunitate; Plurima similia vide per l. in l. vniuersa, n. 2. & seq. C. de precib. Imper. offer. Vide, Actus irritandus non dicitur. Concl. 145. Vide, Dispositio

legis habet locum. Concl. 500. Vide, Peticio remedi legis est necess. Concl. 329. Declara tamen, quia si statutum dicat, quod percussus aliquem debeat condemnari percussio in certa pena, si petierit, debet intelligi, si iudicialiter petierit dando libellum, & litem contestando, alias condemnatio esset nulla. Barr. conf. 115. Super eo, quod queritur, lib. 1. vbi, quod condemnatio facta parti etiam ex confessione inquisiti in causa criminali est nulla. Limita; quia vbi agitur de periculo animæ, & vt tollatur peccatum, iudex ex officio suo debet etiam nemine petente providere. Gemin. conf. 76. in princip. ver. imo quod plus. Limita in 36. casibus, de quibus per Soc. reg. 23. Iudex petens suum interponit officium, & non alius, vbi ponit 35. fallen, quas videre poteris. Limita in officio necessario imposi- tui iudici, prout quod repellat agentem sine actione. l. in l. vbi pactum, n. 19. C. de transact. Idem, si ex ventre instrumenti, ex quo agitur, oritur exceptio; quia iudex tenetur ex officio repellere agentem. Idem in casu statuti dantis executionem instrumenti, & laudis; quia si videtur instrumentum non mereri executionem, repellit petentem executionem ex officio. Ludo. Bologn. in additio. ad conf. 26. 10. de Anan. n. 12. in fi. Idem tante statuto, quod reus non auditur in aliqua exceptione; quia bene auditur iudex, vt pro officio suo repellat agentem, si non probauit incumbentia. Bal. in rubric. C. mandati. Veronen. cauel. 314. facit l. i. ff. de offic. assessor. Barr. in l. ff. de pet. hered. Anton. de But. cum dilectus, de consuetud. Imol. elem. 1. de iure patron. Idem, si ex facie instrumenti, & lectura constat, quod actor non impleuit ex parte sua; quia licet statutum reiciat omnem exceptionem, non reiciat istam. Rom. conf. 244. Crau. conf. 151. n. 10. cum aliis, supra ver. Implere debet actor. Concl. 50. Limita in officio iudicis mercenario, quod deferuit actioni; quia etiam si non petatur, iudex multa impartiri potest seruientia actioni, maxime in criminalibus; item, quia censetur petitum quoad omnia, qn in principio pars petit iustitiam. Barr. d. quest. 14. in solutione, ver. ad quartum. Limita; quia aliud est officium iudicis, quod seruit loco actionis, & istud debet implorari; aliud est officium iudicis, per quod repellat agentem ex actu nullo, qn nullitas non est velata, & statutum tollens officium iudicis intelligi debet de implorato a parte, vt minus offendat. Rom. conf. 42. Vifis, qua. n. 4. ver. quarto, quia, vbi apost. in ver. implorati.

Officium iudicis transit ad hæredes, & quando. Concl. 112.

OFFICIUM IUDICIS competens filia contra patrem, vt dote- tur, est transitorium ad hæredes ideo si filia non petit dote, dum vixit, illud officium potest intentari per hæredes filia, & contra hæredes patris. Alex. conf. 169. Vifis instrumenti, n. 5. ver. & licet, lib. 7. Ampli, vt idem sit in conditione, que ouitur ex statuto; quia est transitoria ad hæredes. Alex. d. conf. 269. n. 6. ver. praterea, lib. 7. vbi apost. in ver. transitoria, dat concord.

Officium iudicis quibus casibus seruiat loco actionis. Concl. 113.

OFFICIUM IUDICIS succedit in omni casu, quando in præiudicium litis est facta aliqua nouitas, & propterea agitur, vt ex illa nouitate vel puniatur, vel actione priuetur, & isto casu non requiritur libellus, sed summarie, & simpliciter iudex ex officio cognoscit. Lap. alleg. 55. quidam coram iudice, nu. 2. ver. non obest. Ampli, vt idem sit in eo, qui dolose negauit possidere in actione rei vendicationis; quia priuatur possessione, & iudex sine libello, & litis contestatione, sed ex officio procedit. Barr. in l. si circa fin. ff. de rei vendicat. Lap. allegat. 55. n. 2. ver. Dominus Bart. & latius alleg. 64. in fi. ver. D. Bar. Declara tamen, vt qd dicitur de officio iudicis circa nouitatem, procedere, si nouitas acciderit post litem contestatam in negotio principali, alias non potest implorari. c. significante, de appellatio, vbi Innocent. n. 2. & declarat Cald. conf. 132. in fi. alias 2. de libell. oblat. ver. sic nec obstat procedere. quia impediretur processus, ex quo petitur super principali ante litem contestatam, in quo proceditur summarie, & lite non contestata, & sic impediret litis contestationem, & processum in negotio principali. Ampli, vt idem sit, qn finita locatione conductor negat Dominum capere possessionem rei locatæ, vel emphyteuta finita emphyteusi impedit Dominum capere suam possessionem; quia tunc agitur de executione legis, quo casu potest implorari officium iudicis summarium, nec requiritur libellus, neque alia solemnitas, sed iudex debet etiam ex officio providere, ne vis fiat Domino, & associari facere ad possessionem. Bald. dict. consil. 177. Ad euidenciam, Fff num. 3.

Tom. 5. UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK PADERBORN

5 *mem. 3. versic. secundo pramittendum, lib. 3.* Et generaliter vbiunque agitur de nuda executione legis, vt quia lex aliquid mandat, iudex minister legis potest ex officio, vel etiam ad implorationem alterius sine bello summarie procedere ad executionem legis.

6 *Bald. d. conf. 177. nu. 3. lib. 3.* Idem est in omni incidenti, vel emergenti, super quo lex statuit; quia si de eo constat per confessionem patris, non est necessaria pronuntiatio. *Bald. conf. 124. Super articulo, in princ. lib. 3.* vbi, quod reus confitens se originarium, & declinans iurisdictionem absque declaratione conueniri debet; quia

7 lex super hoc statuit. *Amplia;* quia officium iudicis implorari potest pro omni iniuria facta in iudicio, vt vel opponens crimen agat, vel silentium imponatur. *Bald. conf. 261. Vno dicto puncto, nu. 2. vers. aliquando ista diffamatio, lib. 5.* Et extendit, vt etiam competat officium iudicis, & possit implorari, quando agitur de diffamatione super debito civili; & quia potest implorari officium iudicis, vt imponatur perpetuum silentium. *Bald. d. conf. 261. nu. 2. vers. si autem ista diffamatio, lib. 5.* Et restringit, quoniam diffamatio esset de crimine facta extra iudicium; quia competit actio iniuriarum, & non officium iudicis. *Bald. d. conf. 261. nu. 2. vers. sed mihi videtur, li. 5.* *Amplia;* quia officium iudicis oritur ex lege, vel statuto, quoniam non simpliciter disponit, sed iudici aliquid precipit; ideo non dicitur deberi iure actionis eo casu, licet lex iudici precipiat. *Cast. conf. 16. Si ponderarentur, n. 9. & 10. lib. 1.* vbi, quod statutum precipiens iudici, vt condemnet victum victori in expensis, non data actionem, sed officium iudicis; ideo ex iusta causa potest absolueri. Vide ad praedicta plenius per *Matthaei, fmg. 80.* vbi plena apost. *Declarat;* quia vbiunque petitur ad iudice, vt aliquid fiat per iudicem, illud est meritum officium iudicis, & tunc non est actio, neque loco actionis, & non requiritur libellus, neque litis contestatio; si vero imploratur officium iudicis super eo, quod aliquid detur imploranti, vel quod aduersarius aliquid faciat, tunc officium est loco actionis, & inseruit actioni, & requiritur libellus, litis contestatio, & alia, ita *Aegid.*

12 *Belle. m. conf. 29. n. 22. & seq. ver. eo supposito.* *Amplia;* quia omnis actus nullus communiter declaratur nullus officio iudicis. *Anto. de Barr. conf. 25. n. 9.* Vide, *Diffamatus de crimine, & c. Concl. 4. 11.* Vide, *Emergens nouum, & c. Concl. 1. 45.* Vide, *Summaria causa quando, & c. Concl. 887.*

Oleum sanctum quid sit, & a quo peti debeat. Concl. 114.

1 *LE VM* sanctum est triplex. *Ang. in summa in verb. oleu.* *Amplia;* Episcopo Curatis omnibus distribui debet, & digniores mittuntur ad recipiendum, *c. Presbyteri, de consecrat. dist. 11. c. 4.* *Peti* debet a suo superiore per subditos, & arguit subiectionem; ideo privilegium petendi a quocumque inducit exemptionem. *Calder. conf. 319. alias 4. de priuil.*

Omissum quando dicitur, vel non. Concl. 115.

1 *OMISSUM* dicitur, nisi palam verbis exprimat, *l. quicquid adstringende, in 1. resp. ff. de verb. oblig. Oldr. conf. 272. in princ.* qui loquitur in materia feudi. *Et* omissum dicitur, quod verbo non fuit expressum. *Aegid. conf. 9. n. 32.* *Amplia;* quia dicitur omissum, quod literaliter legi, & oculis inspicere non potest in materia statuti; quia quod non legitur, per fictionem intelligitur, quae non habet locum in statutis. *l. 1. circa princ. ff. de iis, quae in testam. delent. Bal. conf. 316. n. 2. & 3. ver. ex iis concluditur, & n. 4. in fi. ver. sed non obstantibus lib. 2.* *Et* quando statutum in certo casu, & certis qualitatibus loquitur, extra illos casus, & qualitates videtur non loqui; quia casus dicitur omissus. *Alex. conf. 80. in princ. lib. 1. Castr. conf. 64. col. 2. ver. videndum est ergo, lib. 2. Alex. conf. 1. nu. 25. ver. denique, lib. 3.*

5 *Amplia;* quia statutum disponens Dominum feudi lucrari fructus per mortem vasalli ante Kalen. Martii & non aperiens, quantum tempus ante, dicitur omittit, vt sit locus iuri communi. *Anchar. conf. 193. Subtiliter, & plene, in princ.* *Amplia;* quia quod non cantat instrumentum, vel scriptura, nec ego cantabo; ideo omissum habetur pro omissio. *Et* extendit, quia quod non est expressum, censetur neglectum, & in omissis non praesumitur tacita voluntas, quia si voluisset, expressisset, communem * dicit *Roland. a Vall. conf. 56. n. 5. & seq. lib. 3.* qui loquitur in testamento. *Et* extendit magis in contractu, neque auditur altera partium volens dicere, quod ita intellexit. *Roland. a Vall. conf. 59. n. 25. lib. 3.* *Et* extendit, quia valet exceptio; tu non es nominatus in instrumento; ergo de te non loquitur. *Iac. in l. Iulianus, in fi. princ. ff. de ver. oblig. vbi dicit procedere, praeterquam in haerede nominati.* *Amplia;* quia omissum non dicitur id, in quo par ratio inuenitur; ideo statutum disponens super successione, quod agnati praerantur cognatis, censetur etiam disponere, quod praerantur in tutela propter

identitatem rationis. *Signorol. Homod. conf. 1. 4. n. 3. ver. fingit praerimus.* *Amplia;* quia multi sunt casus, in quibus tacens, qui ponit in legem sibi facere apertam, praesumitur contra se loquum, vide plures casus per *Aegid. conf. 9. n. 3.* vbi dat exempla, quod qui nihil agit, fingitur agere, & qui nihil loquitur, fingitur loqui.

Omissum quando habeatur pro omissio, vt intret ius commune. Concl. 116.

1 *OMISSUM* vsq; ad casus habeatur pro omissio. *l. commodissime ff. de lib. & posthum. Oldrad. conf. 224. n. 14. ver. allegat tertio,* qui loquitur in constitutione successione primogeniti, vt habeat locum in casu, in quo loquitur. *Anch. conf. 243. num. 5.* *Et* per totum in pactis, & dispositionibus omissis non debet subintelligi. *Anch. conf. 204. Puncti, n. 8.* *Amplia;* siue omitteretur a canone, siue a lege. *Soci. conf. 32. Ex iis, quae superius, nu. 18. lib. 1.* vbi ponit plura exempla. *Petr. de Anch. conf. 37. n. 7.* *Amplia* in legibus feudilibus; quia casus omissus habeatur pro omissio, & recurritur ad leges ordinarias. *Oldr. conf. 272. in princ. Anch. conf. 193. Subtiliter, & plene, in princ. Soc. conf. 123. Scriptis, n. 21. lib. 4.* *Amplia* in constitucione. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1. Alex. conf. 123. nu. 21. lib. 4.* *Amplia* in relictis, & dispositionibus, & priuilegiis; quia omissum habeatur pro omissio. *Oldr. conf. 326. n. 8. ver. in re scriptis.* *Petr. de Anchar. d. conf. 37. n. 7.* *Amplia* in testamentis, & dispositis a testatore. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1. Petr. de Anchar. d. conf. 37. Contra Iohannem, n. 7.* *Amplia* in beneficiis extraordinariis; quia omissum habeatur pro omissio, vt sit interpretatio extensiva ex eadem ratione. *Calder. conf. 36. contra med. ver. & per hoc responderetur, alias 36. de testam.* *Amplia* in dispositione iudicis. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1. Alex. d. conf. 123. num. 21. lib. 4.* *Amplia* in appellatione, seu appellante. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1. Alex. d. conf. 123. nu. 21. lib. 4.* *Amplia* in contractibus; quia omissum habeatur pro omissio etiam in casibus omnino similibus; & ideo datio facta in solum pro pecunia cum reservatione, si res euinceretur, durat per actio prima, non durabit, si tota res non potuit tradi in solum permissa. *Bald. conf. 296. Queritur, versat data, lib. 2.* vbi pro vtraque parte, & dicit contrariam ex mente veterum, sed ex iuris subtilitate hanc tenendam. *Ancha. d. conf. 243. n. 5. Alex. conf. 46. Ponderatis verbis, nu. 4. ver. secundo quia, & conf. 394. num. 13. lib. 2.* late *Decian. conf. 2. num. 4. & num. 6. lib. 2.* vbi extenditur in loco, tempore, causa, & modo; quia semper omissum habeatur pro omissio. *Et* extendit in mandato procurator. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1.* *Et* extendit in venditione; quia omissum habeatur pro omissio. *Soci. d. conf. 47. in primo praesentis consultationis, in princ. lib. 1.* *Et* extendit in te vtraque & pace. *Alex. conf. 113. Vno instrumentum, nu. 5. ver. affirmatur, lib. 2.* *Et* in omnibus contractibus, late *Roland. a Vall. conf. 59. In causa agitata, nu. 25. lib. 3.* vbi, quod non est faciendum interpretatio contractus ampla, sed stricta, & ideo omissum habeatur pro omissio. *Petr. de Anch. d. conf. 37. n. 7. & conf. 243. n. 5.* *Et* in pactis. *Soci. d. conf. 32. n. 18. lib. 1.* *Et* extendit in tantum, vt in pacto non fiat extensio etiam ex maiori ratione. *Anch. conf. 37. n. 7. & idem in contractibus.* *Anch. d. conf. 243. n. 5.* *Et* extendit in locutione, & conductione; quia omissum habeatur pro omissio, & lib. verbis generalibus non continentur. *Bero. conf. 147. Vno instrumentum, n. 10. locutionis, lib. 1. in princ. & per totum, qui loquitur pro condicione, & idem est in locatore, & n. 5.* quod non est conuentum, non est debitum vltra expressa. *Et* extendit in promissione de dando fideiussores circa vnum capitulum, veluti si debitor in pluribus capitulis in vno promitto dare fideiussores, si in aliis capitulis nihil dicitur, omissum habeatur pro omissio. *Abb. conf. 75. Illud de iure, col. 1. ver. praeterea in preslo, lib. 2.* *Et* extendit, quia vbiunque agitur de obligatione inducenda, vel augendo ex contractu, omissum habeatur pro omissio. *Abb. d. conf. 75. col. 3. circa princ. ver. praeterea, li. 2.* *Et* extendit, quia in contractu ea, quae non sunt de natura contractus, si non sunt expressa, censentur omisa, etiam si vna partium dicat hoc intellexit in clausula; secus in iis, quae sunt de natura contractus. *Abb. d. conf. 75. col. 3. in princ. ver. praeterea, lib. 2.* *Et* extendit in conuentionibus. *Alexand. d. conf. 46. num. 4. lib. 1.* *Et* extendit in fideiussores; quod Titius vendit Seio praedium; quia si fideiussores obligatus erat praedium a Titio, pro quo promisit, non tenetur ipse vendere Seio; quia hoc non promisit, quia omissum, & c. *Alex. conf. 177. Vno themate, n. 9. ver. non dicam, quoad Petrus incola, lib. 6.* *Et* extendit, quia non cantat instrumentum, neque ego cantabo, vt dicitur Veneti. *Curt. Sen. conf. 55. n. 23.* *Amplia* in statutis; quia casus omissus habeatur pro omissio. *Bald. conf. 325. Cum in causa, lib. 3. n. 4. ver. statuto, & vltim. lib. 3.* quod est Christophori de Castilio. vbi, quod statutum loquens de fratre non includit nepotem ex fratre circumlocutione; quia omissum habeatur pro omissio. *Ang. conf. 72. Statuto, n. 119.*

116. Soci. conf. 32. n. 18. vbi ponit plura exempla, lib. 1. Alexan. conf. 80. v. 1. & opportune, in princ. lib. 1. Roman. conf. 23. Nescio quid, in princ. & conf. 120. Circa primum, in fin. vbi apothil. in ver. remanes. quae dat plures concord. Alex. conf. 123. n. 2. lib. 4. ¶ Extendere, etiam si illud omiffum sit omnino simile vel etiam in eo concurrat maior ratio, qñ statutum est correctorium iuris communis. Angel. conf. 302. v. 1. & diligenter, in princ. vbi. quod statutum Fabritiani mandans pro debito ex contractu incipi à præcepto, non habet locum in debito ex sententia, & ex quasi contractu. ¶ Extendere in statuto dante formam tutelæ, quod si dantur tutores, vel curatores loco mortuorum, citari debeant alii abfentes, non habet locum, qñ dantur curatores loco abfentium; quia non requiritur eorum abfentium citatio, si non datur ex inquisitione; quia casus est omiffus. Ang. conf. 325. Et si fuerunt. n. 4. v. que in fi. ¶ Et statutum excludens matrem, & fororem, ftante parte, vel auro materno, si non extret pater, nec auus; tunc mater, & foror vtriusque cõiuncta succedunt de iure communis; quia casus est omiffus à statuto. ¶ Caltr. conf. 6. 4. colum. 2. ver. videndum, lib. 2. ¶ Extendere; quia statutum excludens cognatos ab hæreditate defuncti ftantibus agnatis nõ excludit proximiores cognatum, prout est aua materna, at uterina. Bal. conf. 124. lib. 3. in fi. ¶ Contrarium tenet Signor. Homod. conf. 12. Statuto Civitatis, per tot. maxime n. 17. vbi. quod imo tale statutum loquens in successione, habet locum etiam in tutela propter eandem consequentem rationem, & clarius, non fit casus omiffus quoad tutelam, tenet conf. 14. Super infra scriptis. n. 3. vbi. quod qñ par ratio militat, aut illud venit in consequentiam expressi, non dicitur omiffum. ¶ Declara, vt per Bart. in l. 2. §. ff. ad Terull. quã si statutum excludit cognatos propter agnatos inclusos; tunc comprehendit etiam casum tutelæ, si vero simpliciter excludit certas personas à successione, non excludit eas à tutela. ¶ Extendere; quia si statutum loquitur de cessione certis casib⁹ in omiffis intrat ius commune, Rom. d. conf. 123. in princ. ¶ Extendere; quia statutum disponens Notarium rogari non posse de instrumento, nisi fit matrimonialatus, non habet locum quoad secundum Notarium, qui adhibetur in omni instrumento ex forma statuti; quia tale statutum loquens de Notario rogato quoad secundum Notarium, censetur casus omiffus. Signor. Homod. conf. 43. In questionibus misis, in princ. ¶ Caltr. per totum. ¶ Extendere, etiam si statutum fit iuratum. Soc. d. conf. 32. n. 18. lib. 1. ¶ Extendere in statuto loquente de feudis, & fructibus feudorum. Anch. conf. 193. Subtiliter, & plene, in princ. ¶ Extendere in statuto super lucro dotis prægioriente altero ex coniugibus, quia non habet locum, si ftant religiosi; quia casus est omiffus, ex quo statutum loquitur de morte naturali. Anch. conf. 438. per tot. ¶ Extendere in statuto criminali, & pœnali. Alex. conf. 1. n. 25. ver. denique. ¶ lib. 3. ¶ Amplia in sententia, & laudo, seu arbitramento; quia si est laudum super parte, quoad omiffum habetur pro omiffis; & ideo si non est laudum de oneribus compromiffis, seruanda est cõsuetudo, vel lex, ac si non esset factum compromiffum. Bald. conf. 60. ¶ Stat. proponitur, n. 2. ver. super secundo, lib. 3. ¶ Et quod omiffum in sententia habeatur pro omiffis; quia est striccius. Anch. conf. 437. ¶ In sententia, in fi. plenus Castillio conf. 17. nu. 6. & seq. vbi dicit hoc ratione forme, & quia in iis, quæ sunt striccius iuris, omiffum habetur pro omiffis, & non cogitur, maxime n. 10. & 11. ¶ Amplia; quia in banno omiffum habetur pro omiffis. Dec. conf. 438. Accurata, & diligenter. ¶ Amplia in statuto excludente matrem à successione filii ftante patruo; quia si extret mater, soror & patruus, non habet locum statutum; quia licet patruus excludat matrem; tñ soror excludit patruum, & sic casus est omiffus, & succedunt mater, & soror de iure communis. Angel. conf. 210. Statutum supradictum, per tot. quod est Collegii Perusini. ¶ Extendere in omni statuto obfoso, vel contra ius commune, quia casus omiffus habetur pro omiffis. Alex. conf. 6. Attentis verbis, in princ. lib. 7. ¶ Declara; quia casus omiffus habetur pro omiffis, qñ non obstat mens verifimilis; ftatim obstat mens verifimilis, secus. Angel. conf. 221. In voluminibus per tot. vbi loquitur in statuto Luciano, q̄ vocat filios patruum, nõ filios fororis, & nihil de filiabus ftatris; & dicit idem, qñ filii patruum sunt masculi propter mentem statuti, vt conferuetur hæreditas in masculis; secus, si essent filie; tẽmine hinc inde; quia omiffum esset in dispositione iuris communis. ¶ Amplia; quia ius, qui libi prouider in certis casibus, censetur in omiffis non noluisse prouider. Alex. conf. 358. Abunde, n. 20. ver. quinto, qui in certo casu, lib. 6. vbi loquitur in patre, qui substituit vni filio, si decesserit sine filiis, & ab intestato alteri, si sine filiis, nõ censetur repetisse ab intestato; quia omiffis hoc dicere. ¶ Amplia; quia vbi agit de pœna euitanda, omiffum habetur pro omiffis. Dyn. conf. 41. Questio talis est, continetur, n. 4. ver. præterea casus. Alex. conf. 1. n. 25. ver. denique, lib. 3. ¶ Extendere idem, vbi agit de pœna incurrenda. Dec. conf. 438. Accurata.

curate, & diligenter, vbi in banno omiffum habetur pro omiffis, ¶ Amplia in impetrante. Soc. conf. 32. n. 18. lib. 1. Alex. d. conf. 123. n. 21. lib. 4. ¶ Amplia in decreto Principis circa cõtinuationem possessionis defuncti in heredem, vt intelligatur de primo hærede; secus de alio, quam hærede; quia casus est omiffus. Alex. conf. 37. In causa mort. n. 5. lib. 1. ¶ Amplia in libello; quia casus omiffus habetur pro omiffis, & nõ valet sententia lata super eo; quod omiffum est in libello. Bal. conf. 332. Statuto civitatis, circa fi. ver. recite iur. lib. 3. ¶ Amplia in compromiffis; quia omne non expressum habetur pro omiffis. Dyn. conf. 5. In questione præmissa, n. 6. ver. præterea certum. ¶ Amplia in mandato procuratoris. Alex. conf. 123. Scriptis num. 21. lib. 4. ¶ Amplia in transactione; quia non expressum habetur pro omiffis, & neglecto. Dyn. conf. 50. n. 7. ver. præterea compromiffum. ¶ Amplia; quia in confirmatione omiffum habetur pro omiffis. Alex. d. conf. 123. n. 21. lib. 4. ¶ Amplia in testamento; quia omiffum habetur pro omiffis. Petr. de Anch. conf. 37. contra Ioannem, n. 7. ¶ Extendere; quia in substitutionibus omiffum habetur pro omiffis. Anch. conf. 120. Proclatorum. ¶ Amplia; quia in omnibus dispositionibus omiffum habetur pro omiffis. Anch. d. conf. 120. in princ. & conf. 245. Duoprimum dubia, nu. 5. ¶ Extendere, etiã si maior ratio militat; quia cõtrarius cõmune non fit extensio, sed habetur omiffum pro omiffis. Anch. d. conf. 245. n. 5. ¶ Amplia; quia omiffum habetur pro omiffis in conditionibus voluntariis; quia conditio voluntaria debet expressè, & ad vnguem impleri. Anch. conf. 356. n. 6. Ruin. conf. 11. n. 14. lib. 2. Soc. conf. 259. col. 2. ver. aliquando, & secundo, lib. 2. ¶ Declara; quia illa dicitur conditio voluntaria, quæ non refert in effectu, nec releuat, prout si nauis ex Asia venerit, si gallus cantabit, sed illa, quæ releuat in effectu, vt si filius nascatur, si nõ moriatur, ideo ista est releuans, quia est necessaria, non voluntaria, ita Crauet. conf. 304. nu. 8. ver. tertio fundamento. ¶ Amplia; quia quod testator non dixit, præsumitur, quod non voluerit; quia si voluisset, expressisset. Dec. conf. 465. Perferuatis, n. 7. Roland. à Val. conf. 51. nu. 8. lib. 3. Decian. conf. 55. n. 4. lib. 3. Crauet. conf. 306. n. 6. Rolan. conf. 56. n. 5. & lib. 3. vbi dicitur communem. ¶ Extendere in omiffione reuocandi semel declaratum; quia hæres nõ potest variare; quia si voluisset defunctus, reuocasset, non fecit, ergo. Dec. conf. 35. n. 10. ver. postremo, & n. 16. ¶ Extendere maxime, quando constat, quod aliquando expressè, quando voluit; quia tunc bene concludit argumentum, quod non exprimendo non voluerit in casibus non expressis. Decian. d. conf. 55. n. 4. lib. 3. & conf. 76. n. 15. eod. lib. quia v. f. patris familias attendi debet, plene Alex. conf. 11. V. a scriptura, n. 4. ver. accedit, lib. 7. Vide, V. f. & solum patrisfam. & c. Concluf. 364. ¶ Et quod non dixit lex, vel testator, nec nos dicere debemus, & tenor inspiciendus est dispositionis; quia quod non contrarium instrumentum, neque ego cantabo; & quia non procedunt à paritacium, & expressum, & plura similia cumulat Alex. conf. 52. Circa hanc, n. 12. & seq. lib. 4. quod est Barbatia. ¶ Declaratiple Alex. n. 64. d. conf. 52. nu. 14. & seq. lib. 4. ver. quia ad ista, quod non procedunt, qñ constat de mente, vel ratione per coniecturas; quia imo ratio, quæ dicitur, habeatur pro expressa, & n. 16. ver. nec obstat, allegat Bal. in Lomnes populi, ff. de iust. & iur. in fi. vbi. quod non dixit lex, vel prator, nec nos ratione materia, sed bene possumus suppleere per interpretationem; quia materia præbet, & aperit viam ad interpretationem, & n. 18. & seq. dat multa exempla, quibus ex coniecturis extendimus, & restringimus dispositionem. ¶ Extendere; quia si pater substituit vni filio in eadem oratione sub duabus conditionibus, alteri vero sub vna conditione, signum est, quod voluit ommittere secundam conditionem; quia si voluisset, sciuisset exprimere, vt prius sciuit in alio. Alexan. conf. 158. Abunde, n. 13. ver. sciuisset enim, lib. 6. ¶ Extendere; maxime in iureconsulto. Decian. conf. 4. n. 69. lib. 2. ¶ Idem in statuto; quia si in vna parte loquitur de præscriptione 10. annorum distinguendo de bona fidei possessore, in alio statuto de præscriptione 20. annorum loquitur simpliciter, intelligitur, etiam si fit in mala fide; quia omiffis distinguere. Alexan. conf. 115. num. 4. lib. 7. ¶ Extendere; quia statutum correctorium loquens de filio nõ habet locum in filia; quia si voluisset, expressisset. Alexan. conf. 234. num. 6. lib. 6. ¶ Extendere; quia si testator grauauit filium fideicommissio in institutione, si decesseret sine filiis, non censetur grauasse in legatis simpliciter factis; quia si voluisset, expressisset. Alexan. conf. 31. Ponderatis, nu. 2. ver. & talis conditio, lib. 3. ¶ Extendere; quia qui disponit de vno, de alio omiffis censetur non velle disponere; quia si voluisset, sicuti de vno disposuit, ita etiam de omiffis disposuisset, cap. inter corporales, de translat. prælat. quem ad hoc citat Alex. conf. 46. Ponderatis verbis, num. 6. in fi. lib. 2. ¶ Et quod testator exprimit filios simpliciter, cõfetur de masculis, & fœminis; quia si solos masculos intelligeret, id exprimeret. Alex. conf. 5. Circa primum, n. 5. ver. per que verba, lib. 3. ¶ Declara; 72

quia expressum semel censetur repetitum in sequentibus, quoniam constat de mente, veluti si semel facta est mentio de filiis, & descendentes masculis expressa causa favore agnationis conferuanda; quia eo casu, licet in sequentibus dicatur de filiis, & descendentes simpliciter, censetur repetita masculi initas, & omisium hoc casu non habetur pro omisso, ita Tiber. Decian. conf. 7. nu. 48. *ver. non obstat etiam si dicitur, lib. 1. allegat Dec. conf. 416. n. 17. ver. non obstat, & est ratio, quia quoniam materia est fauorabilis, & omisium ratio, non valet argumentum, expressit in vno loco, in alio non. ergo si voluisset, expressisset. Dec. conf. 515. In casu occurrenti. n. 6. Crauet. conf. 130. n. 6. quem sequitur Decian. conf. 41. n. 50. lib. 1. Idem, quando extant coniectura mentis, vel ratio sua det contrarium, regula non procedit. Crauet. plene conf. 739. nu. 7. & sequi. *ver. neque**

73 *regula alia.* Et quod valet argumentum, testator, quando voluit inducere substitutionem reciprocam, illam fecit expressam, ergo si eam non fecit in alio loco, censetur non voluisse. Crauet. conf. 261.

74 *n. 8. ver. tertio arguitur sic.* Idem, quando expressit in vno loco filios masculos in alio filios, valet argumentum, quod quando voluit, expressit. Dec. conf. 567. In casu occurrenti, per tot. vbi tamen soluit distinguendo, si materia sit odiosa, vel fauorabilis, item, si in vno loco de filiis, alio de liberis, & dicit, quod conclusio negatur concurrentes cum conclusione affirmatiua affirmet. Idem, quia is, qui loquitur contra id, quod apparet expressum, dicitur diuinar; quia non probat, quod dicit, & intellectus diuinius non admittitur in iure, nisi per iuratum. ff. ad l. Aquil. Rimin. Iun. conf. 544. num. 198. Alex. conf. 30. Ponderatus. num. 5. in fin. *ver. non obstat id, quod, lib. 3.*

75 Idem, quia nihil est subaudiendum ad praesumendum iudicium testatoris. Simon de Præ. de interpret. vlt. volunt. lib. 2. dub. 2. coniect.

76 *solut. 1. n. 164. fol. 170.* vbi plures citat ad hoc. Idem, quando testator instituit filiam, quam sciebat habere filios, nihilominus ipsi filia instituta post mortem substituit alium descendentem testatoris, quia non intelligitur isto casu, si filia instituta decesserit sine filiis, ex quo de eis fecit mentionem in alia parte, & non in substitutione, censetur omisisse. Rom. plene conf. 370. In proposita.

77 *ita, post m. d. ver. pr. sumptio est iurata, vbi adducit alia similia.* Idem in miute, qui sciens habere filium, de eo non fecit mentionem, & instituit alium, quia censetur ex hære daste filium, quia si voluisset, eundem heredem fecisset. Rom. d. conf. 370. in fin. Idem, quoniam testator omisit dispoñere certo casu, quia si voluisset, expressisset, & non attenditur, quod si cogitasset, expressisset; quia satis est, quod non expressit, ergo non voluit, nisi expressit. Alex. conf. 55.

78 *Ponderatus. n. 6. ver. non obstat, quod tacite, lib. 3.* Imo valet argumentum, si testator, quando in testamento legauit vltimum fructum domus excepta apotheca, quæ est in edificio domus, si in codicillis legat ipsam domum simpliciter, censetur cum apotheca, quia de iure sic intelligitur, & mens concurret testatoris, quia excepit, quoniam non voluit, quod sciuit in primo, ita Alexan. conf. 204.

79 *perfectus. n. 7. ver. iuuentur, lib. 6.* Et extendit, quia si quis potest tanquam tutor facere compromissum, & faciat simpliciter, non expresso, quod tutorio nomine, censetur nomine proprio; quia si voluisset facere tutorio nomine, expressisset. Io. de Imol. conf. 106.

80 *In causa, que vertitur, n. 2.* Et extendit, quia licet præsumatur pro sententia, quando illa sine processu exhibetur, & est lapsus longum tempus, secus si cum processu, quando ex eo apparet, quod deficit citatio; quia si non fuisset omissa citatio, fuisset in processu descripta. l. 1. §. fin. autem ad deficientis. C. de caduc. tollen. Io. de Imol. conf. 110. in princ. Et extendit, quia licet ex clausula, & vltra præmissa, vel ex aliis importantibus repetitionem, repetitio inducatur, tamen fallit, quando in sequenti legato diuersa conditio appolita est, quæ non est in primo, quia præsumendum est, si testator voluisset alius condiciones apponere expressisset, Ioan. de Anan. conf. 8. n. 5. *ver. sed sic non obstat, & idem in privilegio conf. 20. in fi. vbi si in prima clausula dixit de filiis, in sequenti de habentibus causam, licet sub vna structura, & constructione, tamen non fit repetitio, quia omisium habetur pro omisso.* Idem in substitutione, quia si in vna expressit de masculis, in alia de feminis, non fit suppletio, sed si voluisset etiam de masculis intelligere, vbi feminas nominat, expressisset. Io. de Anan. conf. 22. in fi. n. 3. *ver. est etiam multum.* Idem in substitutione pupillari, quia semper est directa pupillaris, nec obliquitur, quia si testator voluisset, expressisset. Io. de Anan. conf. 41. n. 2. Et extendit in pace, & aliis contractibus, quia si in primo instrumento fit mentio, quod certum castrum restituatur, & in secundo instrumento hoc omittitur, censetur recessum à primo per omissionem; quia si voluissent includere in secundo,

quod in primo erat, expressissent. Abb. conf. 62. In controuersia. in fi. lib. 2. Et Amplia in exorbitantibus; quia stricte interpretatur, & omisium habetur pro omisso. Io. de Im. conf. 145. in princ. Et Limita, nisi casus omisus sit similis, vel idem cum expresso. Oldrad. conf. 224. n. 33. *ver. nec obstat, quod dicebatur.* vbi dicit casum, qui venit ex interpretatione, & non ex extensione, etiam in odiosis non dicit omisium. Signorol. conf. 14. Super infra scriptis. nu. 3. *ver. in quatuor.* sequitur Tiraq. qui eos citat, de retract. gl. 1. §. 2. n. 19. Et Limita, de; quia vbi est similitudo, vel identitas rationis, omisium habetur pro expresso. Tiraq. de retract. lignag. glof. vnica §. 20. nu. 11. etiam in statuto odioso. Ancharan. conf. 350. in questione, per tot. & Alexan. conf. 52. Circa hanc, in fin. lib. 4. quod est Barbaria. Et Limita, quoniam ceter in statuto corrigente successione, & ius comune loquens in vno casu, & de vna persona, non extendatur ad aliam personam, & casum omisium, tamen hoc procedit, quando exclusio fit nullius contemplatione, si vero exclusio certa persona, puta matris fiat contemplatione agnatorum mascululorum, qui includuntur, tunc statutum includens agnatos, excludit etiam animum maternum, & alios sequentes, & omisios, ita Bartol. plene in l. 1. §. si. ff. ad Tertull. & ita debet intelligi Signorol. conf. 2. nu. 11. n. 17. & conf. 14. nu. 3. & sequi. sequitur Abb. conf. 75. nu. 6. lib. 1. Et extendit, quoniam casus omisus à statuto remanet in dispositione iuris communis, nisi constet ex coniecturis de mente, vel sequatur ab iudice, quia tunc sumitur argumentum à cõtrario sensu, etiam si sequatur correctio iuris communis ex dicto argumento à contrario, plene Abb. conf. 75. Primo est videndum. n. 5. & sequi. lib. 1. & in eodem casu Castren. conf. 175. per tot. lib. 1. maxime col. 4. circa fin. *ver. & non dicitur argumentum à contrario.* Et Limita, quia casus omisus debet suppleri, & non habetur pro omisso in statuto, quando inducitur in aequalitas in iudicis, ideo statutum restringit appellationem in reo, vt semel appellat, debet etiam intelligi de actore, vel e contra. Bald. conf. 486. *vsq. ad ordinamentum, per tot. lib. 2.* Et Limita, quia dicitur omisium, de quo nullum verbum factum est, sed quando subest eadem ratio, prout in casu expresso, non habetur pro omisso. Decia. conf. 28. n. 23. lib. 2. Et Limita, quia licet omisium habeatur pro omisso, vt inter ius commune, tamen non procedit in casu contrario, quia aliud est esse omisium, aliud esse cõtrarium, ideo si statutum disponit circa plura, & fiat iudicium omittens multa disposita in primo, cum clausula, quod cõtraria statuta non attendantur, primum statutum quoad omisium non dicitur cõtrarium, ideo erit obseruandum. Angel. conf. 7. n. 2. *ver. contrarium.* Et Declara; quia non procedit, quando est iudicium statutum; quia omisium nedum habetur pro omisso, sed imo in rat argumentum à contrario sensu. Alex. conf. 46. *Ponderatus, n. 4. & 5. lib. 2.* quia qui sibi prouidet in certis casibus, censetur in omisus non voluisse prouidere. Alex. d. conf. 158. *Abunde, n. 10. ver. quanto qui in certo casu, lib. 6.* Et Limita; quia in statutis, & aliis dispositionibus omisium non habetur pro omisso, imo habetur pro expresso, quando eadem, vel maior ratio militat. Anchar. conf. 350. In questione prædicta, sequitur Dec. in cap. 2. de probat. in 9. glo. Et Limita in iudice appellationis; quia omisium non habetur pro omisso, sed pro decio in conformitate cum primo iudice. Felin. in c. cum inter. n. 33. *ver. fallit septimo, de re iudic.* Et Declara; vt procedat dictum Felin. quando index appellationis reuocaret primam sententiam in aliquo; quia circa omisium censetur confirmare, sed quoniam expresse confirmaret circa aliqua, & in aliis omittet, tunc non procederet argumentum; quia argumentum à contrario non procedit, nisi in sensu directo omisit, ergo non condemnatur, neq; absoluit, non est verum. Corne. conf. 49. lib. 2. & ita eum citat, & sequitur Crauet. conf. 320. in princ. Et extendit in iudice, coram quo petitum est capitale, & inter esse; quia si pronunciat super capitale omisio interesse, censetur absolueret super omisio. Bertrachum *ver. iudicis potestas, ver. 216. & 272.* Crauet. conf. 320. Et Contrarium in iudice secundæ instantiæ. Crauet. plene conf. 320. in princ. vbi declarat procedere, si imposuit perpetuum silentium, alias non allegat plures, sed non loquuntur in iudice appellationis, sed in arbitrio, vel primæ instantiæ, sicque vult, quod si index dicat, perpetuum silentium imponimus, præterquam in casibus sequentibus, tamen omisium cadit sub perpetuo silentio, & sic absolute, alias non. Et Limita; quia quando ex precedentibus, & sequentibus constat de mente, omisium censetur per errorem, vt plus sit dictum, quam scriptum, ideo illud omisium debet haberi pro expresso, ita per plura Castren. conf. 60. Pro cõtrario per tot. lib. 1. sequitur Decian. conf. 33. n. 101. *ver. quomodo, lib. 3.* Et extendit de melius per Alexand. conf. 130. *Arctius verba, in fin. lib. 2.* quia licet secundum verba sit casus omisus, sufficit tamen, quod ex mente non sit omisus; quia si cogitasset testator, prout dicitur ex mente

104 mente eodem modo; quia mens prætalet verbis. Extende; quia si testator instituit ventrem, quatenus nascatur masculus, in octo vncis, vxorem in quatuor, & si nascatur femina, instituit illam in quatuor vncis, vxorem in octo, contigit casus omiffus; quia ex ventre nascitur masculus, & femina, vxor debet habere suam partem; quia constat de mente, quod vtroque casu voluit eam vocari, si sita scriptum ff. de liber. & posthum. Alex. cons. 188. v. s. p. processu. n. 7.

105 ver. & hoc idem, lib. 2. Infert Alex. d. consil. 188. num. 7. ver. sed is non obstantibus, lib. 2. quod si testator ventri vno casu substituit pupillarem, si nascatur masculus, & in pupillari, quando cunq; decedat, substituit Titium, quod etiam si ventri non sit prægnans, ex pupillari substitutus possit ex vulgari succedere, quæ est in pupillari; quia completur omnem impotentiam instituti, secus si pater dinumerasset plures casus, si nascatur masculus, & in pupillari decedat, substituit, & si nascatur femina illa instituit in 400. non repetita substitutione, tunc erit casus omiffus, & substitutio vulgaris non habet locum, sed apostoli ibi in ver. effectum, reprobatur, & citat alios reprobantes, & bene; quia si substituit masculo in totum instituto, constat de mente, multo magis in femina in re particulari instituta noluit recedere à substitutione, & cum sit vulgaris in pupillari, omnem impotentiam comprehendit, & non natiuitatem ventris, siue masculi, siue feminae. ¶ Limita in his, quæ habent certum stylium; quia si fiat gratia delinquenti simpliciter de delicto, qui de iure etiam bona recuperaret, tamen si de stylo bona non restituerunt, tunc clausula omiffa habetur pro appofita. Clar. in §. fin. q. 59. nu. 5. ver. quæro, nunquid. Vide, Clausula que in ius trahit. Concl. 305. Vide, Sententia in omiffis, quem. Concl. 129.

107 ¶ Amplia; quia statutum Bononiæ prohibens probari posse per testes solutionem, vel obligationem, intelligi debet de probatione directa, non de indirecta, puta, quod litera, vel obligatio sit nulla tempore, quo obligari non poterat, ita Ruin. consil. 78. nu. 10. lib. 4. Vide, Argumentum valet à contrario. Concl. 498.

Omne, & totum in quibus differant. Concl. 117.

1 OMNE, est nomen collectiuum, & distributiuum, quod designat indiuidua, & verificatur in eis: Totum vero designat corpus integrum, & ex partibus integratum, non quod verificetur in partibus. Oldr. cons. 300. m. 7. ver. dicitur ibi. ¶ Et qui omne dicit, nihil excludit. I. vlt. in §. ff. de leg. 3. plene Rom. cons. 4. 4. Ex supra narrato, num. 5. in fin. & num. 6. vbi plena apost. dat concord. pro, & contra. ¶ Et idem in renunciatione faciendi omni successioni; quia qui omne dicit, nihil excludit, etiam si successio esset ex legato. Abb. cons. 4. colum. 2. ver. præterea testator dixit, lib. 2. Vide, Clauula, in omnia, & singula. Concl. 296. Vide, Dictiones vniuersales. Concl. 397. Vide, Verba vniuersalia omnia includunt. Concl. 121.

Onera omnia aut realia, aut personalia, aut mixta, & de multiplici diuisione onerum. Concl. 118.

1 ONERA, sunt omnia distinguuntur in tres species, quædam sunt realia simpliciter, vt quæ agris, & ædificiis imponuntur, quædam personalia simpliciter, quæ personis mere, & non habito respectu ad rem imponuntur, quædam mixta, quæ personis obrentu rerum imponuntur. Bald. cons. 56. Factum tale est, num. 2. ver. item præmittendum, lib. 4. & est tex. in l. fin. in princip. ff. de muner. & honor. Bart. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco, num. 6. lib. 10. Aret. consil. 132. in princip. ¶ Vide Bologn. in additio. ad consil. Ioan. de Anan. 18. in fin. vbi, quod aliqua mere realia, quæ imponuntur rebus nullo habito respectu ad personam, alia non mere realia; quia imponuntur contemplatione, & ad vtilitatem rei, & alia personalia mere, si que ea, quæ non mere realia, duplicia sunt, videlicet, quæ imponuntur ad vtilitatem rei, & quæ imponuntur personæ pro rebus. ¶ Ioan. de Anan. in d. consil. 18. num. 2. dicit, quædam sunt realia, quædam personalia, & quædam mixta, & ita etiam Salyc. in l. fin. C. sine cens. vel reliq. nu. 5. vbi subdit, quod quædam sunt neutra prædictorum, licet in rebus consistant, prout quod quis soluit vnum solidum pro persona, non vt persona laboret, sed vt soluat rem pro persona, & appellantur capitationes, vel quando imponuntur personæ, non propter personam, sed propter rem, prout collecta. ¶ Alia est diuifio, quia aliqua sunt ordinaria, prout à lege, vel à constitutione, vel Principi perpetuo vniiformiter imposita, aliqua extraordinaria, prout si imponatur propter accidens. Salycet. dict. leg. fin. circa fin. ver. ordinarum est, C. sine cens. vel reliq. ¶ Alia est diuifio generalior, quia omnia onera sunt, vel publica, vel priuata. Bartol. in dict. leg. 1. in fin. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. Egid. Thomat. de collect. cap. 2. incip. exactio. numer. 11. Tom. 5.

Vide, Onera realia, quæ dicantur. Concl. proxim. seq. Vide, Onera ordinaria, quæ, & c. Concl. 133. Vide, Onera mixta, quæ dicantur, & c. Concl. 127.

Onera realia quæ dicantur. Concl. 119.

1 ONERA, sunt realia sunt duplicia, aliqua, quæ soluuntur propter rem, & in loco rei sita, vt census, & similia, quæ rem ipsam sequuntur. Feder. de Sen. consil. 151. num. 3. ver. constat enim, & hæc patrimonialia onera appellat. Oldrad. consil. 169. in fin. Aretin. consil. 132. in causa, quæ vertitur, in princip. vbi, quod ista solui debent à forense, & à quocunq;. ¶ Et proprie realia dicuntur onera, quando sine vlla consideratione personarum imponuntur agris, vel super fructibus agrorum, vt sunt tributa, decimæ, & similia. Bald. consil. 402. Ad euentiam, in princip. lib. 5. quia vbi finalis causa est ipsa res, dicitur reale, vbi quæ sint personalia, & quæ mixta. Alexand. consil. 78. Vide rerum, num. 11. lib. 6. ver. secus autem. ¶ Quæ autem sint onera realia soluenda in loco, & ratione rei, habes tex. in l. 1. §. l. fin. §. 1. ff. de honor. & muner. relative Calder. consil. 447. alias 6. de censib. in fin. Alexand. d. consil. 78. num. 11. ver. secus autem, lib. 6. ¶ Amplia; quia onera realia dicuntur, quæ annuatim, perpetuo, vel ad tempus præstantur pro rebus semper eodem modo, & appellantur istud onus proprie tributum. Bald. consil. 112. De generali, num. 6. ver. sciendum est ergo, lib. 2. ¶ Contrarium tenet Aretin. consil. 132. in princip. ver. sed adhuc remanet, vbi, quod quando verba impositionis dirigitur in personam, & quando impositio est perpetuum, & sic ad tempus, quantum cunq; sit vniiformis, non dicitur realis, sed personam respicit, & est extraordinaria. ¶ Alia sunt onera realia, siue patrimonialia, quæ imponuntur personæ pro rebus, & ista soluantur in loco domicilii personæ, cuius sunt bona, non autem in loco bonorum, ne dominus duplici onere grauetur. Feder. de Sen. d. consil. 151. num. 3. & 4. Aretin. consil. 132. in causa, quæ vertitur, in princip. vbi, quod quantitas respicit rem, obligationis vinculum respicit personam. ¶ Declara, nisi ista onera personæ pro rebus sint effecta ordinaria, & realia, prout fieri possunt per statutum; quia tunc soluuntur à possessore rei, & transeunt etiam ad Ecclesiam, ad quam res effecta tributaria peruenit. Calder. consil. 7. in princip. de consil. & consil. 444. alias 2. de censib. num. 4. vbi quæ in fin. ¶ Intellige, dummodo statutum non restringatur ratione, quæ colligatur ex proœmio ad alium finem, vt per plura Aretin. consil. 132. num. 5. ver. restat igitur, vbi, quod tanquam odiosum statuit, & ne quis laudatur debet restringi. ¶ Declara; quia omnia onera possunt imponi in loco bonorum, quando imponuntur vniuersitati ratione iurisdictionis, & territorii, non autem singulis. Bald. consil. 56. Factum tale est, lib. 4. num. 4. ver. maxime si commune, allegat l. qui ex vico, ff. ad municip. Vide, Onera mixta, quæ dicantur, & in quo loco solui debeant. Concl. 127. cum duab. Concl. ibi seq. Vide, Collectarum onera, quæ sint, & à quibus, & c. Concl. 447. cum Concl. ibi proxime seq. ¶ Amplia; quia onera patrimonialia sunt realia, & solui debent ab eo, qui possidet, & fructus percipit. Vide, Onera patrimonialia. Concl. prox. seq. ¶ Amplia; quia onera realia dicuntur, prout tributum, & annona. Bart. in l. 1. C. de anno. lib. 10.

7 Extende; quia collecta est reale onus, quando omnia bona facta sunt pro collectis tributaria, & hypothecata. Franc. Aretin. consil. 105. col. 2. ver. nam si onus collecta. ¶ Declara, quia multum refert videre verba, an obligent bona, & fructus bonorum; quia erunt onera realia, an vero personam; quia erunt personalia. Aret. d. consil. 105. in causa magnifici, colum. 2. in princip. ¶ Amplia; quia realia sunt, quæ respiciunt sumptum. Ioan. de Anan. consil. 18. in fin. ¶ Amplia; quia gabellæ, quæ imponuntur pro vino, videlicet pro singulo barili; vel alia mensura vini, dicitur onus reale, & debet solui ab omnibus, tam terrigenis, quam forensibus, & mediariis; quia imponitur rei. Castr. consil. 456. Vitis, & consideratis, num. 2. ver. quanturum ad secundum, lib. 1. & idem dicit de gabella olei, num. 3. ¶ Declara tamen; quia si gabella olei fuit soluta per dominum pro toto oleo, non debet artifex olei soluere de portione sua, ne duplex gabella soluatur, exemplum, feci ad torcular alienum centum barilia olei, de quibus decem spectant ad dominum torcularis, si soluit gabellam pro omnibus centum, dominus torcularis non soluet pro suis decem, secus si dominus soluisse solum pro 90. Castr. consil. 456. nu. 3. & per tot. lib. 1.

Onera patrimonialia quæ dicantur, & per quem solui debeant. Concl. 120.

1 ONERA, sunt patrimonialia sunt, quæ soluuntur mere pro rebus, & quibus habens bona tenetur ad ea in loco bonorum, quia sunt onera realia, & pro eis agitur contra rem. forma. §. 1. vbi Fff 3 Bart.

Bart. ff. de censib. Oldrad. d. conf. 169. in fin. Feder. de Sen. conf. 151. num. 3. aliter distinguit, quod quedam sunt mere realia, vt tributum, & familia, quæ soluuntur in loco rerum, & pro rebus, quedam vero sunt realia, siue patrimonialia, quæ imponuntur personæ pro rebus, quæ soluuntur in loco domicilii, non autem in loco reisdem per omnia dicit Aret. conf. 132. in causa, quæ veritur, in pr. & quod onera patrimonialia sint taleæ, & collectæ, quæ imponuntur personæ pro rebus, tenet Calder. conf. 444. num. 2. ver. quædam sunt munera patrimonialia. † Alex. conf. 148. Vifis, quæ in themate, num. 2. ver. sed prædictis non obstantibus, lib. 6. declarat, quod munera patrimonialia sunt ea, quæ imponuntur rebus ipsi, vel personæ pro rebus, l. 1. §. patrimoniale, & l. fin. §. patrimoniorum sunt, & §. patrimoniorum autem. ff. de muner. & honor. † Amplia; quia onera realia debent solui ab eo, qui rem possidet, & fructus percepit, & ideo fitu dedisti mihi in dotem certa bona, & postea percepisti fructus, & ego solui onera, possum à te repetere actione negotiorum gestorum, si vero bona sunt de consensu partium posita ad meum æstimum; quia est translatum dominium in me, possum repetere à te fructus perceptos; quia sequuntur dominium, & eo casu onera spectant ad me. Alex. plene conf. 147. Perspectis, col. fin. nu. 4. §. seq. v. & in hoc breuiter. lib. 5. † Declara; quia is, qui possidet, & percipit fructus, tenetur ad onera realia, prout usufructuarius, emphyteuta, & generaliter omnis, qui rem possidet, & potest præscribere, secus est in colonis; quia possidet alieno nomine. Alex. conf. 35. Vifio processu, nu. 12. ver. cum ergo, lib. 4. vbi ap. in ver. emphyteuta. † Extende, quia mulier, qui dedit in dotem marito bona aliqua, non tenetur pro illis bonis soluere onera patrimonialia, vel collectas, sed tenetur maritus, qui percipit fructus, & possidet, & est dominus effectus. Alex. plene d. conf. 148. num. 3. & seq. 6. ver. hoc præsupposito. lib. 6. & iterum num. 8. ver. modo restat. † Et ista est regula generalis. Soc. conf. 119. per tot. lib. 1. Paris. conf. 52. per tot. lib. 1. Vide, Onera, & collectæ præterita. Concl. 130.

Onera realia in quo loco, & à quibus solui debeant. Concl. 121.

ONERA † realia, quæ soluuntur pro territorio, solui debent in loco, vbi res sunt sitæ. Bald. conf. 139. Consuetudo est in terra, circa med. ver. præterea, lib. 1. † Amplia; quia ad quemcunque vadat res, illi debet soluere onera realia, & mixta, & potest cogi per capturam fructuum ipsius rei obnoxie faciendam ab eo, qui præest territorio. Bald. conf. 433. Sicut hæcenus, per tot. lib. 1. vbi, quod attenditur obseruantia diuturna, & quod non debent reddi pignora, nisi fiat solutio. † Amplia in tantum onera realia solui debere in loco, vbi res sitæ sunt, vt alibi realia imponi non possint, & si contrarium declararetur per sententiam, sententia esset erronea, & nulla. Bald. conf. 56. Factum tale est, n. 3. ver. in præmissis, lib. 4. † Amplia in procuratore ratione visitationis; quia debet solui in loco, vbi Ecclesia visitata sita est; quia onus est reale, ideo Ecclesia vnita monasterio extra dioccesim soluit, vbi sita est, non habito respectu ad monasterium, sicut è contra possessiones non soluitur Ecclesia. Anch. conf. 248. Ad prædicta dubia, nu. 25. & seq. † Amplia; quia onera realia sequuntur possessorem fundi, & fundum ipsum, & quod datur actio in rem: item officium iudicis, item in interdictione, vbi possidetis, & si quis spoliatur, datur interdictione vnde vi, plene Agid. Bella. conf. 21. Vtrum possessor rei censuales, vbi late. † Extende, vt idem sit pro pensione debita Ecclesiæ ex certo fundo; quia sequitur fundum, & possessorem. Agid. d. conf. 21. nu. 2. & seq. licet in fine videatur adducere tenentes contrarium. † Amplia; quia onera realia tenetur soluere emphyteuta habens rem emphyteuticam pro modica pensione. Clar. in §. emphyt. q. 46. vbi dicit commun. † Restringe pro sua rata, & dominus pro alia tenentur respectiue secundum æquitatem. Clar. d. §. emphyt. q. 46. in fi. vbi, quod est æquior, & quod ita seruat Senatus. † Limita, nisi sint sub eodè dominio; quia in vno loco pro omnibus poterit grauari. Socin. conf. 129. lib. 1. vbi latissime declarat, & allegat consilia plurium Aduocatorum Florentiæ, & Marchiæ, & maxime in ciuitate superioris; quia Aretinus potest habere bona Aretii, & domicilium Florentiæ, & si accaratrauit bona Florentiæ, & ibi soluit, non poterit molestari ab Aretinis. Rom. conf. 161. Vifis quæstionibus, per tot. vbi ap. in ver. verius, dat conc. † Declara; quia habens onerata bona, si cedat illa filio exempto, puta mulier habes bona allibrata Pisciæ, si ex compromisso, & laudo transferat in filium citiem Florentiæ, & exemptum, præsumitur in fraudè onerum, & tenetur ciuis soluere, prout etiam teneretur, si ipse possidens bona al-

librata efficiatur ciuis Florentiæ, & fecerit accaratraui bona Florentiæ; quia in vtroque loco soluere compellitur. Caltr. conf. 330. Vifis, nu. 2. in fin. v. sed in casu nostro, & seq. lib. 1. vbi respondit ad contraria.

Onera realia pro bonis dotalibus solui debent per maritum, secus si non sunt dotalia. Concl. 122.

REGULA † est, quod maritus tenetur soluere onera realia pro bonis dotalibus vxoris, non autem tenetur vxor. l. 1. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. Caltr. conf. 330. Vifis, & consideratio, lib. 1. in pr. † Extende, vt procedat etiam quoad onera decursi viuentis marito; quia vxor non tenetur ad illa pro tempore mariti, qui non soluit, etiam si maritus fecisset compositionem de soluendo certum quid perpetuo, quia sicuti non obligat vxorem; ita non tenetur soluere, & ita in contingencia contra Communitem Pisciæ consuluit Caltr. d. conf. 330. in princ. lib. 1. † Restringe; quia si bona sunt hypothecata pro oneribus, prout sunt de iure communis, & etiam Florentiæ ex forma statutorum, bene possit mulier soluto matrimonio, ad quam reuerfa sunt bona, grauati ratione hypothecæ, & ipsa haberet regressum contra hæredem mariti. Caltr. d. conf. 330. nu. 2. ver. possit tamen, lib. 1. † Restringe; quia soluto matrimonio quando bona non sunt data æstimata marito, sed reuertuntur ad vxorem ipso iure, tunc hæredes mariti non tenentur in aliquo, sed mulier. Caltr. d. conf. 330. nu. 2. lib. 1. ver. eo vero mortuo, allegat l. 1. C. sine censu, vel reliq. † Limita quoad bona non dotalia; quia mulier soluere tenetur onera realia, non maritus, d. vnica. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. Caltr. d. conf. 330. in princ. lib. 1. † Restringe Florentiæ; quia maritus tenetur ad onera pro dotalibus, & non dotalibus, mulier vero non obligatur ex forma statutorum. lib. 4. quod vxor viuentis viro, de quo Caltr. d. conf. 330. num. 1. lib. 1.

Onera personalia diuiduntur quatuor modis in species diuersas. Concl. 123.

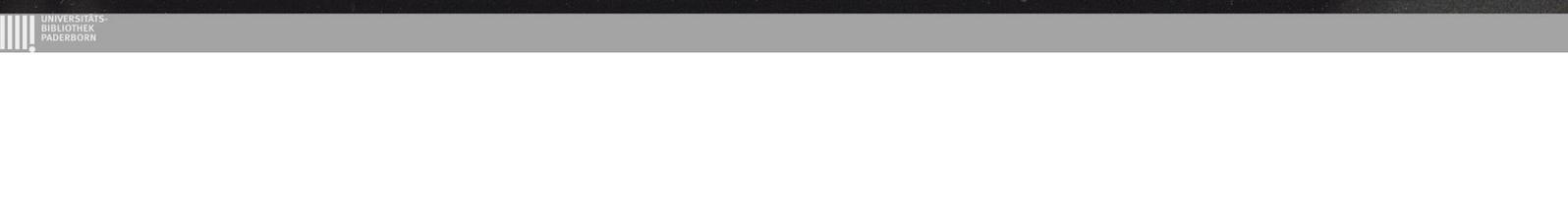
ONERA † personalia multiplicia; quia quedam personalia, sed honoribus annexa, & quedam non fordida, & quedam fordida, & hæc est prima diuisio. † Et diuisiuntur munera personalia; quia corporibus cum labore, & sollicitudine sunt indicta, vt est tex. in l. 1. §. illud, & in l. 1. §. ff. de muner. & honor. Cald. conf. 443. alias 6. de censib. † Personalia, quæ sunt aliis honoribus annexa, sunt, si quis obligatur ad magistratum. l. 2. ff. de in ius vocan. Cald. conf. 444. alias 2. de censib. in princ. ver. pro euidencia, quod est Collegii Perusini, & Galparis Calderini. † Personalia oneribus annexa sunt, vt vitæ, tela, & cura, quæ sunt publica autoritate; sed vitæ etiam privata. Cald. d. conf. 444. in princ. alias 2. de censib. ver. quedam non sunt fordida, vbi, quod ista onera non sunt fordida. † Sordida onera dicuntur, quæ sunt vitia, & abiecta, & quæ labore personæ expendantur. Cald. d. conf. 444. n. 2. in pr. v. quedam sunt fordida, alias 2. de censib. Secunda † diuisio est; quia personale munus, quandoq; in solubilibus personale consistit, & non in erogatione pecuniæ, vel sumptuum, potius sunt realia, prout quod quis contribuat ad sustentationem conductus aquæ, vel ad refectionem pontium, vel viarum. l. ad instructiones. C. de sacro. Eccl. † Tertia diuisio est, quia onera sunt ordinaria, alia extraordinaria, & dicitur ordinarium onus id, quod habet certam, vel ordinatam formam præstationis. Gemin. conf. 116. n. 2. ver. de secundo. † Item ordinaria dicuntur, quæ imponuntur à lege, Senatus consulto, vel constitutione Principum, sicuti dicuntur extraordinaria, quæ non imponuntur à lege, Senatus consulto, & constitutione Principum. Gemin. conf. 116. n. 5. ver. lex prima. † Extraordinarium dicitur, quod non habet certam, vel ordinatam formam præstationis, l. scio. §. medico. ff. de annu. leg. ad vbi notat. Cald. d. conf. 444. ver. quedam munera dicuntur, alias 2. de censib. Gemin. conf. 116. quia prædicti, n. 2. ver. de secundo. † Item extraordinarium munus dicitur, quod indicitur propter superuentum ætalius casus nouiter emergentis, & dicitur etiam extraordinarium munus, quod repentino casu superuenit. Cald. d. conf. 444. n. 2. ver. quedam munera dicuntur, alias 2. de censib. Gemin. d. conf. 116. n. 2. ver. de secundo. † Item, quando non indicitur à lege, Senatus consulto, vel constitutione Principum. Gemin. d. conf. 116. n. 5. ver. scilicet præma. † Declara tamen, quod onus extraordinarium, vt sunt collectæ, & familia, potest effici ordinarium, & tunc omnia sunt lo-

quentia de ordinario habent locum in tali onere extraordinario effecto. Calderin. *dict. consil.* 444. nu. 4. alias 2. *de censib. ver. nota etiam quod muner.* ¶ Quarta diuifio est; quia quaedam sunt onera personalia simpliciter, & quae personis vere, & non habito respectu ad rem imponuntur; alia vero personalia, non simpliciter, sed mixta, quae personae obtentu rerum imponuntur. Bald. *consil.* 156. *Factum tale est.* num. 2. lib. 4. & *consil.* 402. lib. 5. vbi, quae sunt realia mere, & quae personalia mere, & quae mixta.

Opera personalia multa, & quae. Concl. 124.

ACHATS ¶ est onus, quod imponitur per modum praestantiae, & istud spectat heredi, non legatariis. Alex. Aret. & *l. in l. cui seruis. §. heres cogitur. ff. de leg. 1.* ¶ Alberga dicitur, quae fuit inducitur; quia solebant ire domini ad loca, & audiebant querelas inter subditos; & quia loca faciebant expensas, appellatur alberga, quae etiam exigitur hodie; quia loco illius Principes ponunt officiales salarios de suo. Oldrad. *conf.* 98. *Factum tale, in princip.* ¶ Sed Castr. *conf.* 407. num. 4. *ver. nec obstat, lib. 1.* dicit, quod Alberga, & caualcata consistunt in redditu ex perceptione, iurisdictione in redditu ex ministrante iustitiae; ideo dicit non esse similia, & per exceptionem Alberga non includitur iurisdictione, tanquam quod exceptio firmet regulam in contrarium, mihi videtur, quod melius dixisset Castr. si firmasset opinionem suam in exceptione; quia qui excipit albergam, excipit iurisdictionem; quia datur alberga propter iurisdictionem. Vide, *Alberga, & caualcata. sit. Concl.* 150. ¶ Angaria sunt munera personalia, quae personalia obsequio propriis sumptibus praestantur. Cald. *conf.* 444. nu. 2. *ver. quaedam munera sunt angaria,* alias 2. *de censib. & gl. in c. non minus. de simum. Eccl. cum ibi not. Bald. conf. 112. Queritur, qui intelligatur, num. 3. v. tertio queritur, lib. 1.* dicit, quod exemptus ab angariis, & perangariis, non est angariandus in persona, neq; in plausis, neque in collectis, quae imponuntur ratione operarum, & quod angaria fit onus personale. Bald. *conf.* 139. *circa med. ver. pro* *ira, li. 1.* ¶ Capitationes sunt onera personalia, quae soluntur pro persona. Calder. *d. conf.* 444. num. 2. *ver. & nota, quod personale munus, alias 2. de censib. & ver. quaedam sunt capitationes.* vbi, quod imponuntur pro singulis capitibus personarum, vel animalium. ¶ Et quod capitationes sunt onera personalia, vt quando aliquid soluitur pro persona, vel onere personali. Calder. *d. conf.* 444. num. 2. *ver. & nota, quod personale, alias 2. de censib.* vbi ponit multa alia nomina onerum, videlicet, angaria, perangaria, indictum, superindictum, onera patrimonialia, onera mixta. ¶ Caualcata est pro exercitu Regum, & Principum; quia dum equitabat exercitus, subditi tenebantur hospitari. Oldrad. *conf.* 98. vbi Christus mandauit solui tributum Caesari, vt stipendia militibus praeberebantur. ¶ Censibus differat a tributo; quia tributum non habet diem certam, sed indicitur, & non soluentes perdunt bona; census vero habet diem certam, sine indictione, & non soluens non perdit rem. Aegid. Thomat. *de collect. c. 2. ex actio. nu. 17.* ¶ Collecta sunt munera extraordinaria, quae imponuntur personae pro rebus, & ad illas non tenentur Ecclesia, neque clerici, neque suppositi ratione personae, nisi sint effectus munera realia, & ordinaria, quod effectus potest. Calderin. *d. conf.* 7. *de constit. in princ. ver. redeundo.* ¶ Et appellatur talea collecta, & est munus incertum, quod imponitur personae pro rebus, & dicitur mixtum, & imponitur per aes, & litram. Aegid. Thomat. *de collect. cap. 2. ex actio. nu. 18.* ¶ Et quod collecta, & talea sunt munera personalia, & extraordinaria, licet possint redigi, vt sint onera ordinaria, & soluantur, seu imponuntur personae pro rebus, & propterea dicuntur extraordinaria. Calderin. *dict. consil.* 444. lib. 4. *ver. nota etiam quod munera, alias 2. de censib. ¶ Commodare equos veredes est onus habens vniuersalem praestantionem.* Aretin. *conf.* 132. *col. 2. in princ.* Custodia ciuitatis est munus, seu onus personale. Calderin. *conf.* 446. *in princip. & nu. 2. ver. ad idem, alias 4. de censib.* vbi, quod licet debeantur talia onera in loco, vbi quis degit; tamen incolae villarum tenentur ad curiam castris, ad quod confugiunt tempore belli. Vide infra *num. 15. ver. excubiae sunt, & infra num. 21. & seq. ¶ Decima Florentiae sunt onera mere realia, & sequuntur bona, ad quemcunque res vadat; tamen vnum praedium pro alio non est obligatum.* gloss. Bald. & Castr. *in l. 1. c. si propter publ. pensit.* ¶ Excubiae sunt onera personalia ad custodiam castris, & qualiter teneantur, & quando non, subditi, & in quo loco, plene Boet. *decis.* 212. *per tot. vide sup. nu. 13. & infra num. 21. & seq. ¶ Focagium est onus soluendi certum quid pro focolario singulo, & multiplicatur multiplicatis focolaris, & quando, & quomodo intelligatur vnum foculare, vel plura, plene Boet. *decis.* 212. *num. 3. & seq.* vbi, quod in Francia fuit im-*

positum in Ducatu Aquitanien. & potest esse reale & personale onus. ¶ Focolariorum ius aquit iurisdictionem. Capic. *decis.* 27. *17 num. 31.* vbi aequiparat iurisdictioni criminali. ¶ Et quod ius focolariorum arguat subiectionem & iurisdictionem. Pur. *dec.* 458. *lib. 2. & libr. 3. decis.* 24. vbi de sale focatico vrbis Romae. ¶ Vel sunt focolaria, quando imponitur per modum fumantium, non habito respectu ad bona. Aegid. Thomat. *de collect. c. 2. ex actio. num.* 12. vbi, quod tres masculi faciunt vnum fumantem, & quatuor mulieres faciunt similiter vnum fumantem, & est munus patrimoniale, licet imponatur personis; quia norma capitis est census. ¶ Fodra, & talea dicuntur onera personalia, quae non possunt imponi, nisi personis subditis; & ideo forensis habens bona in Terdonensi non potest taleari, neque fodra grauari. Castillion. *conf.* 32. *per tot.* ¶ Fortificationis ciuitatis, vel castris, nec non pro refectione pontium, viarum, fluminum, & similibus onerum, ista pariter imponuntur personae pro rebus, & ista non imponuntur forensibus etiam pro rebus, quae habent in loco. Alex. *conf.* 68. *Et viso, num. 3. ver. & praedicta maxime lib. 2.* ¶ Guardia etiam onera dicuntur personalia, vt per Bald. *conf.* 139. *Consuetudo est in terra, circa med. ver. praetera aut ista, lib. 1.* Vide supra, *nu. 13. & 15. ¶ Declara;* quia custodia ciuitatis, vel castris, aut guardia, licet sit onus personale, efficitur tamen reale, quando propter defectum hominum non adsunt tot personae, quae custodiant; quia non possunt bona laborari, neque custodiri, si castrum, vel ciuitas non est custodita. Castrenf. *conf.* 317. *in fin. lib. 2.* ¶ Indictiones sunt onera personalia, quae imponuntur personae pro rebus gloss. *in rubr. C. de indict. lib. 10. & proprie est, quod imponitur supra tributum.* Calder. *d. conf.* 444. *num. 2. quaedam sunt indictiones, alias 2. de censib. ¶ Indictum, & superindictum est munus extraordinarium, postea effectum ordinarium secundum aliquos, & secundum alios est quoddam additamentum tributi; quia sicut tributum indicitur antequam debeat, ita etiam indictum, & superindictum quali sit augmentum tributi, sed contrarium dicit Aegid. Thomat. *de collect. c. 2. ex actio. nu. 19.* vbi dicit esse diuersum a tributo, vt probatur ex *l. Iulianus. §. idem Iulianus. ff. de actio. empt.* vbi, quod indictum, & superindictum est extraordinarium, & soluitur aliquando in speciebus frumenti, ferri, aliquando in aere; ideo est quaedam adiectio noui oneris. ¶ Superindictum onus etiam approbatur a iure, *l. 1. C. de superindict. lib. 10.* Calderin. *d. conf.* 444. *num. 2. in fin. ver. quaedam sunt super. alias 2. de censibus.* ¶ Iugationis est, quod soluitur pro iugere terrae, *l. immunitates, C. de agricol. & censu.* Thomat. *de collect. cap. 2. ex actio. nu. 10. in fin. ¶ Patrimonialia onera sunt, quae indicuntur personae pro rebus, vt sunt talea, collecta, & similia.* Calderin. *d. conf.* 444. *num. 2. ver. quaedam sunt munera patrimonialia, alias 2. de censibus.* Vide, *Onera patrimonialia, & c. Concl.* 120. ¶ Perangaria est munus personale, quod corporali obsequio exhibetur sumptualieno, vt *l. 2. Cod. quib. numer. lib. 10.* Calder. *d. conf.* 444. *num. 2. ver. quaedam sunt per angaria, alias 2. de censib.* ¶ Praestantiae, quae imponuntur in ciuitate Florentiae sunt onera extraordinaria, & pro illis non competit tacita hypotheca de iure comm. sed solum vigore statuti Florentinae die distributionis. Castr. *in l. Imperatores, in si. princip. ff. de publ. & reuig.* ¶ Salutis onera sunt grauedines, quae Comuni Florentiae debentur, pro quibus datur obligatio, & retentio bonorum quantumcunque subiectorum fideicommissio. Negul. *de pign. in 3. part. 2. memb. nu. 20.* ¶ Stipendium soluitur militibus, tributum Principi; & ideo non possunt esse stipendia sine tributis, neque arma sine stipendiis, neque pax sine armis. Aegid. Thomat. *de collect. c. 2. ex actio. n. 16.* ¶ Talea onera multiplicia; nam talea proprie sunt onera, quae imponuntur personae pro rebus, sicut collecta, & appellantur munera patrimonialia. Cald. *d. conf.* 444. *num. 2. ver. quaedam sunt munera patrimonialia, alias 2. de censib. ¶ Taxa, & de taxa, quae imponitur ratione personae loquitur Soc. Jun. conf. 49. n. 13. lib. 1. ¶ Restringe, quando taxa imponitur castris, & vniuersitati per solidum, & libram; quia tunc dicitur realis, & respicit patrimonium, & non capita.* Bart. *in l. 4. §. actor, nu. 2. ff. de reb. cred. vbi Alex. num. 15. & seq. Dec. conf. 334. in princ.* ¶ Tributiones vel praestantiones praediorum, & tributorum sunt munera mere realia; & appellantur ordinariae praestantiones. Cald. *conf.* 7. *de constit. in princip.* Castrenf. *in l. Imperatores, in fin. princ. ff. de public. & reuig.* ¶ Et tributum est proprie pro rebus soli; ideo qui res soli non habet, non soluit tributum. Aegid. Thomat. *cap. 2. ex actio. numer. 13.* ¶ Aliud tamen est tributum capitis, videlicet, pro persona, aliud pro rebus. *l. fin. Cod. de censib. & reale est quinquegesima frumentis, quadragesima ordeis, vigesima vini, & lardi.* Aegidius Thomat. *d. tractat. de gabellis, cap. 2. ex actio. num. 13. in fine.* ¶ Et tributum soluitur pro rebus, & bonis tributariis, prout quando soluitur certa portio grani, vel aliorum fructuum, & sic soluitur portio*

de eo, quod percipitur. *Alex. conf. 68. Et visio, nu. 2. lib. 2.* & ad ista tributa nullus habens bona tributaria excusatur, siue sit ciuis, inco-
 40 la, siue forensis, vt ibi. Sed tamen Italia est libera ab istis solutio-
 nibus; quia prædia Italica non sunt tributaria. *Alex. d. consil. 68.*
 41 *num. 2. in fin. lib. 2.* & iterum *conf. 78. Videretur, num. 9. ver. nec obstat.*
 42 *lib. 6.* Vectigal est solutio, quæ fit pro rebus mobilibus, non au-
 tem pro stabilitibus. *Bald. conf. 358. Quidam Lucanus, in fi. lib. 1. Con-*
 43 *trarium* Vectigal. *Thomat. de collect. cap. 2. ex actio. num. 13.* vbi, quod
 soluitur ex rebus inuentis mobilibus, regulariter tamen, & ex fun-
 43 dis vectigalibus solui inductum est, & tunc est vt tributum. Vecti-
 44 galis vectigalibus solui inductum est, & tunc est vt tributum. Vecti-
 galis, Pedagogium, Gabella, Guidagium, & portorium, sunt mû-
 nera personalia. *Ægid. Thomat. de Gabell. cap. 2. ex actio. num. 15.* Et
 ista vectigalia, datia, & gabellæ, quæ omnibus imponuntur
 forensibus, & non subditis pro transitu, conductione rerum
 mobilium, mercium, & simillium dicuntur esse de referuatis
 Principi, & non potest inferior, vel comunitas ista imponere;
 si vero impositio sit ex causa necessaria, & subditis tantum per
 vniuersitatem, & consilium generale valet; quia istud non est pro-
 hibitum inter volentes, & subditos; si vero fiat impositio ex cau-
 45 sa lucrativa; tunc illi, qui non consenserunt, possunt contradice-
 re, ita plene *Rip. conf. 18. lib. 2. alias 186. in noua vectigalia.* Per-
 46 sonalia sunt munera ea, quæ angariant personam, prout ire ad
 exercitum, ad custodiam aliquo die, vel tempore, conducere li-
 46 gna, vel operari sine stipendio. *Bald. conf. 402. circa pr. lib. 5.* Capi-
 talia vero onera solent imponi pro mercede officialium; quia ta-
 47 lialia salaria sunt soluenda per capita, non habito respectu ad pa-
 trimonium. *Alex. conf. 68. Et visio, num. 3. lib. 2.* Ad quos spectant
 dicta onera extraordinaria, prout Balzelli, & Achatius, an ad hæ-
 redem grauarum pendente conditione, an fideicommissarium? dic-
 tum, quod debent solui per heredem grauarum fructus percipi-
 entem, rex est in *l. apud Iulianum. §. heredes. ff. de leg. 1. quemadmo-*
 dum etiam legatorum solutio donec hereditas apud grauarum
 manet, est faciendi de fructibus, argum. *l. liberti. §. 1. ff. de annuis*
 48 *legar. ita Castr. conf. 16. nu. 4. lib. 2. sequitur Crau. conf. 295. nu. 3. Vide,*
Collectarum. Concl. 447.

Onera personalia à quibus debeant solui, & in quo loco. Concl. 125.

ONERA personalia regulariter debent solui à personis ha-
 bentibus domicilium in loco onerum. *Cald. consil. 446. nu. 2.*
ver. ad idem Gaspar. alias 4. de censibus. vbi idem, si quis in loco habet
 maiorem partem fortunarum suarum, vel vbi continue habitat,
 vel quouis modo domicilium contrahat, quod conf. est *Franc. de*
 2 *Ramp. Anch. & Gaspar. Calder. Castr. conf. 456. Visti, & consideratis,*
 3 *lib. 1.* Amplia, vt onera personalia non teneatur quis subire in
 loco, vbi non moratur, etiam si ibi habeat possessiones, quando a-
 libi habitat, & habet domicilium alibi. *Calder. conf. 448. alias 6. de*
 3 *censib. vbi ponit definitionem munerum personalium.* Et pro-
 pterea Regiensium laboratores pro bonis in territorio Bagnoli,
 de districtu Regii, non tenentur ad guardias castri, nisi ex conce-
 4 sione superioris, vel nisi ex consuetudine, vel nisi esset necessi-
 tas hominum; quia tunc onus personale efficitur reale hoc mo-
 do; quia bona territorii castri non possunt laborari, & custodiri,
 4 nisi castrum custodiatur. *Castr. conf. 317. in fi. lib. 2.* Extendit, vt nec
 valeat consuetudo contraria, quod illi, qui non sunt incolæ, nec
 habent domicilium in loco, teneantur ad onera personalia, quan-
 do consuetudo non est legitime præscripta, & in contradictorio
 non est obtenta. *Cald. d. conf. 448. in pr. alias 6. de censib. & ita debet*
 5 *intelligi, prout etiam declarat Castr. d. conf. 317. in fi. lib. 2.* Declara,
 seu restringe, nisi sint onera personalia pro rebus; quia imo solui
 non possent custodiri; quia onus personale guardiarum efficitur
 6 reale. *Castr. d. conf. 317. in fi. lib. 2.* Amplia, vt nec sola habitatio in
 loco oneris personalis sufficiat, vt habitans teneatur ad dicta o-
 nera. *Cald. d. conf. 448. circa fi. ver. nec sola habitatio. alias 6. de censibus.*
 7 *Bald. conf. 139. Consuetudo est in terra ista, ver. aut succedunt loco onerum.*
 7 *lib. 1.* Declara, nisi sint onera collectarum imposita per capita fu-
 migantium. *Bald. conf. 47. Ad euidenciam, nu. 5. ver. tertio premittem. per*
 8 *tot. lib. 3.* Amplia; quia ad onera omnia etiam præterita teneatur
 originarii, & ciues, & incolæ pro tempore, quo sunt, vel fue-
 runt tales, sine vlla distinctione. *Bald. conf. 47. Ad euidenciam, in fin.*
 9 *ver. quarto ad euidenciam, lib. 3.* Restringe, quia præterita onera
 soluere non tenentur incolæ pro tempore, quo non fuerunt in-
 colæ, neque de vniuersitate, sed solum tenentur ad onera, & im-
 positiones à tempore sui incolatus. *Bald. conf. 47. per tot. maxime*
in fin. lib. 3. vbi, quod neque obligantur ex contractu vniuersitatis

celebrato, antequam esset incola, vel de vniuersitate. Restri-
 ge; quia mulier originaria nupta non tenetur in loco originis
 ad personalia, sed in loco mariti. *Alex. conf. 148. Visti, quam thoma-*
tes, num. 4. ver. ad munera etiam personalia. lib. 6. Amplia; quia mere
 personalia onera quilibet subire debet in loco, vbi quis assidue
 conuertitur, videlicet, vbi cibatur, dormit, focum facit, & diuina
 audit, licet ibi non habeat domicilium; quia ibi nihil possidet in
 bonis. *Bald. conf. 36. nu. 4. ver. circa munera autem. lib. 4. vbi loquitur*
 circa guardias, & custodias. Amplia, vt procedat etiam in mu-
 10 neribus mixtis, vt sunt collectæ, & similia, quæ imponuntur per-
 11 sonæ pro rebus; ideo computantur inter personalia; quia perso-
 12 na est causa immediata oneris mixti imponendi. *Cald. d. conf. 448.*
ante med. ver. de muneribus vero mixtis, alias 6. de censib. Declara, nisi
 sint collectæ impositæ pro rebus; quia imo debent solui ab eo,
 qui habet bona; quia sequuntur bona; ad quemcumque vadant. *Gemin.*
conf. 116. n. 6. ver. in præmissis. Et tunc debent solui in loco bo-
 14 norum, & ita feruatur de consuetudine. *Bald. conf. 227. Si queratur,*
 15 *lib. 3.* Limita, nisi quis sit de illa eadem iurisdictione, licet non sit
 sit de eodem loco; quia habitantes villarum, quæ subsumt castris,
 tenentur ad onera personalia castri, veluti ad custodia castri, &
 16 similia. *Calderi. conf. 446. per tot. alias 4. de censib. Limita; quia ad*
 17 *munera personalia, vel mixta, obligatur quis, si est incola, vel ha-*
 18 *bet domicilium in loco, vel ibi habuit originem propriam, vel*
 19 *paternam, vel si ibi est adoptatus, vel electus alicuius honoris*
 causa; quia tunc personalia munera persolvere tenetur. *Calder.*
d. conf. 448. circa princ. alias 6. de censib. Extendit; quia regulariter
 20 *quis tenetur ad munera personalia, & mixta in loco originis pa-*
 21 *terni, & etiam aui, si ipse fuit conceptus viuente aui, etiam si*
 22 *ibi transferat domicilium; quia retinetur etiam originis vbiq;*
 23 *nisi respectu possessionum in loco domicilii. Bald. conf. 139. per tot.*
 24 *lib. 3. licet contrarium teneat Bald. conf. 334. circa princ. ver. ego dico,*
 25 *lib. 4. vbi, quod in fauorabilius conceptio facit sortiri domici-*
 26 *lium originis; secus in onerosis; quia requiritur, quod sit manus*
 27 *viuente aui. Limita, nisi quis habeat domicilium originis, quia*
 28 *licet alibi habitat; tamen potest collectari, tam pro bonis, quæ*
 29 *habet in loco domicilii, quam etiam ratione personæ, licet alibi*
 30 *moretur. Cuman. conf. 78. Oriundus de Marina. Declara; quia pos-*
 31 *sunt munera omnia imponi ratione territorii, quando imponi-*
 32 *tur vniuersitati, quod notabile, & subtile asserit Bald. conf. 156. Et*
 33 *quædam tale est. n. 4. v. maxime si Communis, lib. 4. Vide, Collectarum onera*
 34 *Concl. 447. Vide, Domicilium originis quid sit. Concl. 59. Vide, Guardias*
 35 *castri, & ciuitatis. Concl. 80. Vide, Onera, & tales solum. Concl. 132.*
 36 *Vide, Onera in quibus locis sint soluenda. Concl. 132.*

Onera personalia laicorum non obligant Ecclesias, neq; Ecclesiasticas personas, & quando secus. Concl. 126.

ONERA personalia annexa honoribus, prout est, quod quis
 exerceat magistratum, vel iurisdictionem, non obligant Ec-
 clesias, & Ecclesiasticas personas. *Calder. conf. 444. in prin. nu. 2. ver.*
pro euidenciam. alias 2. de censibus. Amplia, vt idem sit in oneribus
 personalibus non fordidis, prout est tutela, & cura, quæ sunt au-
 thoritate publica, sed vtilitate priuata; quia ista non inducuntur
 Ecclesiis, neq; Ecclesiasticis personis. *Calder. d. conf. 444. alias 2. de*
 1 *censib. in princip. ver. quedam non sordida. Vide, Tutelam. Concl. 449.*
 2 Amplia; quia neq; tenetur Ecclesia, neq; Ecclesiasticæ perso-
 3 næ ad onera sordida, & dicitur fordidum, quod est vile, & abo-
 4 ctum, & expeditur labore personæ. *Calder. d. conf. 444. in prin. ver.*
 5 *quedam sunt sordida, alias 2. de censib. Vide, Collectarum onera quæ sunt,*
 6 *Concl. 447.* Amplia; quia clerici, & Ecclesia non tenentur ad
 7 onera aliqua imposita à laicis, nempe non obligantur ad anga-
 8 rias, neque ad perangarias, neque ad indictas, neque ad superin-
 9 dictas, neque ad munera patrimonialia, & Ecclesia sunt exempta à pedu-
 10 gis, & guidagijs pro rebus eorum, quas non deferunt causa in-
 11 gatiōnis. *Calder. d. conf. 444. num. 4. ver. quedam sunt, alias 2. de*
 12 *censib. Guido Pap. dec. 381. Vide plene, Bona patrim. Concl.*
 13 *114.* Amplia; quia Ecclesiastici, & Ecclesia sunt exempti à pedu-
 14 gis, & guidagijs pro rebus eorum, quas non deferunt causa in-
 15 gatiōnis. *Calder. d. conf. 444. num. 4. ver. quedam sunt, alias 2. de*
 16 *censib. c. quanquam, de censib. in 6. Vide, Pedagia. Concl. 204. Amplia;*
 17 *quia Ecclesia, & religiosi non tenentur soluere collectas, quæ*
 18 *sunt onera extraordinaria, & personalia. Gemin. conf. 116. Quædam*
 19 *predicti solemnissimi, n. 7. ver. quoad secundum, vsque in fi. Ægid. Bellam.*
 20 *conf. 45. nu. 4. ver. sed quero, & conf. 46. num. 2. ver. super tertio, quod*
 21 *est D. Innoc. & nu. 6. & 7. ver. ad tertium, quod est alterius collectæ*
 22 *lensis. Bart. plene conf. 180. Si aliqua possessio, nu. 3. ver. in præmissis, lib.*
 23 *per totum. vbi, quod alias compellerentur soluere debitum ab-*

¶ num. late Roland. a Vall. conf. 32. n. 7. lib. 1. ¶ Ratio, quare Ecclesia, & Ecclesiastica persona non possint grauari, est duplex: prima respectu deficiens iurisdictionis laicorum in clericis; & quia esse contra libertatē Ecclesiasticam; alia; quia satis grauari sunt, qui orationibus pro populo incumbunt. Petr. de Anchar. conf. 61. ista questio. vbi, quod Ecclesia propterea deuitur fari onera in populo prout alii. Castren. conf. 157. in princip. lib. 2. Abb. conf. 3. per 10. lib. 1. ¶ Alias rationes ponit Bart. conf. 180. lib. 1. quia ultra defectum iurisdictionis dicit, quod grauentur pro debito alieno; & quia non potest communitas facere onus reale ordinarium, sed solus Princeps; & quia sicuti non tenentur clerici ad personam; ita neque ad realia extraordinaria. ¶ Aliam rationem adducit Abb. conf. 3. Casus, super quo, per 10. lib. 1. vbi, quod laici tenentur subire omnia onera militiae, humanaeque defensionis, clericis vero subeunt onera militiae spiritualis. etiam si sit onus respiciens utilitatem communem, & hanc eandem posuit Castren. dicit. conf. 157. in princip. lib. 2. ¶ Amplia, quia laici non habent iurisdictionem in Ecclesiasticis personis, neque in eorum familiaribus, vasallis, & emphiteutas etiam ratione vtilis domini. Signor. dicit. 218. ¶ num. 12. ¶ sequen. Vide plenius, Ecclesiastica persona, & c. Concl. 27. ¶ Amplia; quia clerici sunt exempti nedum pro bonis Ecclesiasticis, quas obtinent, sed etiam pro patrimonio suo. Vide, Bona par. 11. ¶ num. 114. ¶ Amplia; quia clerici sunt immunes ab omni contributione laicorum exemptis aliquibus casibus sapientibus pietatis, & necessitatem publicam extra illos casus expressos non releuat, quod concurrat eadem pietas, vel necessitas; quia non fit extensio contra libertatem Ecclesiae, neque etiam comprehensio ex verbis generalibus ex eadem ratione. Aegid. Bellam. conf. 46. num. 4. ¶ ver. an autem ad alias, & est ratio, quia libertas Ecclesiastica aequiparatur publicae utilitati. Lib. 1. de conf. 1. ¶ num. 12. ¶ sequen. ¶ Declara tamen; quia tanta potest esse pietas, vel necessitas, quod si laicorum facultates non suppetant, deberet Episcopus, & clerus cum licentia Papae contribuere, Aegid. dicit. conf. 46. in fin. ¶ ver. ad extum. ¶ Limita; quia clerici bigamiti tenentur ad onera, prout laici. Aegid. Bellam. conf. 47. in princip. ¶ ver. super quinto. ¶ vbi, quod si priuati omni priuilegio. ¶ Limita, quando clerici esse facta donatio, vel cessio in fraudem. Aegid. Bellam. dicit. conf. 47. ¶ ver. super quarto. ¶ Limita in clericis mercatoribus; quia ratione mercimonii, & pro mercimoniis perdunt priuilegium, & tenentur soluere, prout laici. Aegid. Bellam. conf. 45. colum. 2. ¶ ver. item quarto. vbi, quod tanquam fraudantes deberent puniri, & n. 4. colum. 2. ¶ ver. de clericis autem mercatoribus, & conf. 46. n. 7. ¶ ver. ad quartum. vbi, quod absolute sine monitione perdunt priuilegium. Vide, Clerici non possunt mercari. Concl. 381. ¶ Declara tamen; quia de rigore iuris prius debent moneri, antequam perdant priuilegium. Aegid. dicit. conf. 45. num. 4. ¶ ver. de clericis autem mercatoribus, & idem tenet conf. 46. in princip. num. 2. ¶ ver. item super quarto. ¶ conf. 47. quod est Oliuerii Maligema, ¶ ver. super quarto. ¶ Contra declarationem, quod non requiratur monitio contra clericum, tenet Aegid. Bellam. conf. 46. num. 7. ¶ ver. ad quartum, vbi, quod monitio requiritur, vt perdat clericus priuilegium fori, sed non vt perdat priuilegium honorum, & soluat pro mercimoniis. ¶ Limita in clericis, qui seuis se immiscent, vel non conuenientia committunt, seu exercent, quia si ter moniti non se abstinent, amittunt priuilegium. Aegid. dicit. conf. 47. ¶ ver. super quinto. ¶ Limita; quia clerici tabernarii, macellarii, fabri, coria parantes, & artes mechanicas facientes tenentur soluere, prout laici. Aegid. Bellam. dicit. conf. 45. ¶ ver. ad quintum, ¶ num. 4. ¶ ver. de macellariis, vbi, quod tenentur iuxta clem. 1. de vit. & honestat. cleric. ¶ conf. 46. num. 2. ¶ ver. item super quinto, quod est Innocentii. vbi, quod requiritur prius monitio. ¶ Declara, vt per. Aegid. dicit. conf. 47. quod est Oliuerii Maligema, ¶ ver. super quinto. vbi, quod in tabernariis, & artificibus habet locum clem. dicit. in fabricis habet locum cap. fin. de vit. & honestat. cleric. aut Gonia, vel militis secularem fumentes, vel diuites tenturam, & habitum, si seuis se immiscet, amittunt, alias non amittunt sine tertia monitione, & ita etiam Rota declarat, vt in fine dicit. conf. 47. ¶ Declara; quia tenentur, si prius ter moniti, vt desistant perseuerare. Aegid. Bellam. dicit. conf. 46. num. 2. ¶ ver. item super quinto, quod est Innocentii. ¶ conf. 47. ¶ ver. super quinto, quod est Oliuerii Maligema, & in ¶ ver. item subdit. ¶ Restringe, quando clerici sunt pauperes, & egentis; secus si diuites; quia pauperi clerico victum manibus quaerere licet, & absit, quod propterea perdat priuilegium. Aegid. Bellam. conf. 46. col. fin. ¶ ver. ad quintum. Vide plenius, Index secularium in criminalibus habet iurisdictionem. Concl. 453. num. 19. ¶ sequen. ¶ Limita; quia clerici, & Ecclesiastica persona obligantur ad munera mere personalia, vt ad custodiam Ciuitatis, quando est de temporali iurisdictione Ecclesiae, cap. peruenit, de immunit. Eccles.

vel quando est ab infidelibus obfessa. Calderi. dicit. conf. 444. n. 2. in princ. ¶ ver. tamen quandoque tenentur, alias 2. de censib. ¶ Limita; quia Ecclesia, & Ecclesiastica persona tenentur concurrere ad expensas belli, pontium, vel viarum ob communem, & publicam utilitatem. Aretin. in l. ad instructiones. C. de sacrosanct. Eccles. Corn. conf. 73. lib. 4. Abb. in cap. non minus, de immunit. Eccles. Ancharan. cap. 1. eod. tit. in 6. Abb. conf. 7. colum. 3. In l. placet. C. de sacrosanct. Eccles. ¶ ver. secundo nota ex textu. ¶ Extende; quia etiam compelluntur ad contribuendum refectioni murorum ciuitatis, quando non ad ornatum, & pompam, sed ad necessitatem, & a superiore Ecclesiastico compelluntur. Cyn. & Bald. in l. ad instructiones. C. de sacrosanct. Eccles. Guido Pap. dicit. 78. vbi apostil. & Aegid. Bellam. conf. 46. num. 3. ¶ 4. ¶ ver. ad secundum. ¶ Extende; quia tenentur ad contributionem refectionis putei ad vsum publicum. Aegid. Bellam. dicit. conf. 46. n. 6. ¶ ver. hic tamen. ¶ Declara tamen, vt praed. procedant, quando necessitas impinet, quando impositio fit per Ecclesiasticos, non per seculares, vt tenentur omnes allegati in limitatione, & est text. in c. non minus, de immunit. Eccles. Zabarel. & omnes in clem. 1. de vit. & honestat. cleric. in fin. in 19. questio. ¶ Et pro declaratione, quod Ecclesia tenentur ad constructiones, seu refectiones pontium, seu viarum, & muros ciuitatis, quando adest magna causa pietatis, & si concurrat de licentia Papae, alias secus. Calderi. dicit. conf. 444. n. 3. ¶ sequen. ¶ 4. alias 2. de censib. vbi ita intelligit l. ad instructiones. C. de sacrosanct. Eccles. vide Corn. conf. 73. lib. 4. Abb. conf. 7. colum. 8. ¶ Declara; quia tenentur contribuere pro custodia loci, vel ciuitatis, cap. peruenit, de immunit. Eccles. quod intelligit, quando imminet probabilis, subitus, & improuulus timor Saracenorum, seu inimicorum. Aegid. Bellam. conf. 47. in princip. ¶ ver. super secundo, vbi, quod idem est in defensione, & aduentu Principis, sed semper cum moderatione, quod Ecclesiasticus superior compellat in omnibus casibus, in quibus tenentur. c. non minus, de immunit. Eccles. quia alias non tenentur, neque possunt compelli, nisi a superiore Ecclesiastico, cap. Ecclesia s. Mariae, de constit. ¶ Limita; quia Ecclesiastici tenentur ad contributiones, quae soluntur propter aduentum Principis; quia istud est ad publicam utilitatem totius orbis. Cald. dicit. conf. 444. n. 2. ¶ ver. quandoque fit contributio, alias 2. de censib. vbi in fine dicit esset speciale hoc casu, sed tu dicas, quod non tenentur, nisi superior Ecclesiasticus compellat, ita Zabarel. dicit. clem. 1. de vit. & honestat. cleric. in fin. in 19. questio. ¶ Limita; quia Ecclesiastica persona tenentur ad custodiam ciuitatis, quando subest necessitas, argum. l. nullus. C. de cursu public. lib. 12. facit cap. licet, 87. distinet. cap. 1. ¶ fin. de postulat. & possunt tuendo vulnerare absque incurtu irregularitatis. Abb. in cap. 2. de immunit. Eccles. colum. 7. quod intelligit Hostiensis in cap. 1. & 2. de peccat. cleric. quando a superiore Ecclesiastico compelluntur, non autem a seculari. ¶ Declara omnes limitationes, in quibus Ecclesiastici tenentur contribuere cum laicis, non tamen possunt compelli, nisi per Ecclesiasticum, c. non minus, de immunit. Eccles. Aegid. conf. 45. in fin. ¶ conf. 46. in princ. quod est Innocentii, & n. 4. quod est alterius, & conf. 47. ¶ ver. subdit autem, & latius in col. si. ¶ ver. videretur dicendum, quod est vorum Rota ex ordine Papae, vbi, quod Episcopus, & Clericus cum licentia Papae contribuere faciant, & laici semper debent humiliter, & deuote recipere cum gratiarum actione, & ita procedit etiam c. peruenit, de immunit. Eccles. sed dicas melius, quod nullo modo Ecclesiastici tenentur contribuere ex quacunque necessitate, nisi Episcopus superior compellat ipse de licentia Papae, & contrarium ordinantes, & sententiantes sunt excommunicati, c. aduersus, de immunit. Eccles. vbi text. clarus, quod nullo modo valent ordines contrarii, neque villo tempore conuoluntantur; imo excommunicati remanent nedum officiales, qui talia commiserunt, etiam finito officio, sed etiam successores, si intra mensem non emendauerint, & miseri officiales ad ista non cogitant morientes obstinati, & in peccato aeternaliter damnati; & certe magna est excecatio talium, qui salutem animae commutant cum tanta infelicitate contra illud Euangelii; Aut quam commutationem dabit homo pro anima sua; ¶ Declara tamen, & extende, vt nece tenentur Ecclesia, neque clerici ad praemissa, etiam si imponantur ex utilitate, vel necessitate populi; quia in consilio Romano Pontifici non debent Ecclesiastici soluere. Calder. dicit. conf. 444. n. 2. in fin. ¶ ver. quodam sunt in unum a mixta, alias 2. de censib. ¶ Limita, quando communitas de consensu Papae possit certo casu exigere a clericis portionem onerum, quia tunc totus clerus concurrere debet, & vbi omnes clerici tenentur, nullus excusatur. Abb. conf. 9. ¶ Videretur primo, in princ. lib. 1. ¶ Restringe, nisi particularis Ecclesia praescripserit a tanto tempore, quod memoria non esset in contrarium, contributionem cum aliis Ecclesiis; quia non debet compelli contribuere, etiam si vltimo loco contribuisset, & per 12. annos coacta;

coacta; quia ad tollendam praescriptionem finitam requiruntur
 40. anni contra Ecclesiam, & duodecim non sufficiunt. Abb. dicit.
 37 conf. 9. 4. per tot. lib. 1. † Limita, quia Ecclesia, & Ecclesiastici tenentur
 solvere munera mere realia imposita rebus, quando bona
 antequam pervenirent ad Ecclesiam, erant obnoxia, prout sunt
 tributorum praestationes. Calder. d. conf. 444. n. 4. ver. quaedam sunt
 munera mere realia, alias 2. de censib. vbi, quod procedit, etiam si sit
 munus personale propter rem debitam, & quod Ecclesia teneatur
 ad onera realia pro bonis emptis, vel ad eam pervenientis. Gemi.
 38 conf. 116. in fin. † Extende etiam si talia munera de sui natura extra-
 ordinaria, ut collectae, & familiae essent effecta ordinaria, quae potest
 fieri, quia tunc Ecclesia tenetur solvere collectas, quae per statutum,
 antequam bona in Ecclesiam pervenissent, erant bona facta ob-
 noxia. Calder. d. conf. 444. n. 4. vsq; in fin. alias 2. de censib. quod est Colle-
 gii Perusini; tamen Gaspar. Calde. hoc temperat cessante fraude,
 quod intelligit Bald. procedere, quoniam sunt effecta ordinaria, quia sint
 certa, secus pro collectis imponendis, prout loquitur Bartol. in l.
 rescripto. §. si ff. de muner. & honor. quem reprobatur Bald. conf. 112. nu. 6.
 39 conf. 7. lib. 2. Abb. conf. 9. lib. 1. ver. venio ad verum. † Imo quoniam extat statu-
 tum, quod bona sint hypothecata Communi, & ad hunc effectum
 censentur donata (pro ut est Pistorii) tunc simpliciter Ecclesia
 tenetur ad onera laicalia, quia valet statutum, & res transit cum
 suo onere. Petr. de Anch. conf. 303. Hoc statutum Communitatis, vbi sim-
 40 pliciter, & pulchre loquitur. † Contrarium videtur, quia imo talia
 statuta non valent tanquam in fraudem Ecclesiarum facta, ut ple-
 ne Mandel. qui citat plurimos pro hac parte conf. 8. nu. 4. & seq. ver.
 quart. a conclusio, vbi apostilla dicit veramque communem. * Vide,
 Statutum circa onera, tributa, & collectas. Conclusio 609. vbi declaratur.
 41 † Limita, quia tenetur Ecclesia ad collectas, & alia onera de prae-
 terito imposita, & debita a bonis, quae postea in Ecclesiam per-
 venerunt, quia sunt obligata, & transiunt cum suo onere. Gemi.
 conf. 116. n. 6. ver. si praemis. Petr. de Anch. d. conf. 303. Hoc statutum
 Communitatis, per tot. & Vide, Onera, & collectae a praeterito. C. d. l. 130. Vide, Ec-
 42 clesia pro bonis suis. C. d. l. 12. Vide plenius, Ecclesia quae onera solvat. Con-
 clusio 13. Vide, Onera, & collectae a laicis. Conclusio 138. † Declara, quia se-
 cundum leges antiquas Franciae Caroli Magni, & Ludovici Chri-
 stianissimorum Regum, sic disponitur, ut bona, & Deo dicata, &
 homines sint immunes, ut per Anselmum Abbatem, lib. 5. c. 187.
 & plenius lib. 6. c. 110. & 112. & iterum c. 116. vbi, quod ab Ecclesia-
 sticis non possunt requiri, nisi servitia Divina, & lib. 7. cap. 131. Lex
 sic disponit, videlicet ut clerici nulli fiscali, aut publico subdantur
 officio, sed liberi ab omni humano servitio Ecclesiae deferantur.

Onera mixta quae dicantur, & in quo loco solvi debeant. Concl. 127.

1 ONERA † mixta dicuntur, quae imponuntur personae pro rebus, sicut mixta, ff. de muner. & honor. ut sunt collectae, & taleae, quae imponuntur personae pro rebus. Calder. conf. 448. ante med. ver. de muneribus vero mixtis, alias 6. de censib. Bald. conf. 112. De generalibus, n. 6. ver. quoddam est munus, lib. 2. Vide, Collectarum onera quae sunt. Conclusio 447. Vide duas conclusiones prox. seqq. † In dubio autem mixta onera potius iudicantur personalia, quam realia. Calder. d. conf. 448. circa med. ver. hac autem onera, alias 6. de censib. † Solvi debent onera mixta in loco, in quo quis habet maiorem partem fortunarum suarum, quia ibi praesumitur habere domicilium. Bald. c. d. §. l. 56. Factum tale est, num. 3. ver. circa autem munera mixta, lib. 4. † Imo solvi debent in loco, vbi sita sunt bona, quorum contemplatione onus mixtum, prout collectae, & onera patrimonialia, solvi debent. Vide, Onera in quibus locis sint, & c. Concl. 132. Declara plenius, Collectarum onera quae sunt, a quibus solvi debeant. Concl. 447. num. 39. & multis seqq.

Onera, & collectae qualiter, super quibus, & a quibus imponi possint, vel non. Concl. 128.

1 ONERA † & collectae solvendae an debeant imponi super quantitate bonorum, vel quantitate personarum, si homines de vniuersitate discordant, quia diuites volunt, quod fiat per focalia distributio, alii per aēs, & libram; & debet attendi maior pars personarum de vniuersitate, non autem maior pars bonorum solvere debentium. Calder. conf. 443. alias 1. de censib. vbi declarat l. maiorem, ff. de pact. quod consilium quasi duplicatur per eundem §. 262. alias 6. de iis, quae sunt a Praelato. Vide, Collectae quomodo, & super quibus imponantur. Concl. 449. & Conclusio prox. sequen. † Amplius, quia communitas, & vniuersitas quaelibet potest imponere col-

lectam specialem pro suis necessitatibus. Gemin. conf. 116. Quia praedicti, in principibus autem cessante necessitate non potest imponi collecta, quae imponitur propterea subiectis; quia alii non tenentur ad necessitatem vniuersitatis, cui non subdunt. Gemin. d. conf. 116. nu. 9. & 10. ver. item probatur, sic Alexand. conf. 52. lib. 5. Abb. conf. 6. col. 3. in princ. ver. ex §. 1. lib. 2. & conf. 13. n. 5. lib. 1. Bart. conf. 120. Si aliqua possessio, lib. 1. in princ. † Et procedit etiam in Communitate Villae; quia pro suis necessitatibus potest collectam imponere. Angel. qui dicit ita obtinuisse Paduae in l. 4. in princip. ff. de re iudic. quem sequitur Alexan. conf. 52. V. §. 1. num. 3. lib. 5. vbi loquitur in Communitate Monticuli, quae potest collectam forensis de consuetudine, & sic Parmenses, & Regienses. † Et in quacunque Communitate Castri, vel Villae, aut municipii, quia pro suis necessitatibus potest imponere collectam. Alex. conf. 78. V. d. d. d. lib. 6. num. 4. ver. sed praemis. vbi apost. citat eundem Alex. lib. 1. conf. 101. & lib. 2. conf. 68. † Declara, quia potest pro necessitatibus imponere collectam, si duo concurrant, quod Princeps habeat in regalia separata a communitate, & communitas omnia se expectet, quia donec habeat in aere, non potest collectam imponere. Salyet. in l. neminem. C. de sacro. Eccles. vbi dicit menti tenendum, & idem etiam in Principe dicit ibi Cyn. cum moderamine, ut expectat, non quicquid habet, sed dum potest, antequam graues subditos. † Restringe, quia non potest communitas imponere collectam generalem applicandam Camera fiscali sine licentia Principis. Gemin. d. conf. 116. in princ. ver. quoad primum. Abb. d. conf. 6. col. 3. ver. ex §. 1. lib. 2. vbi, quod fallit, nisi bona fide, & longitimo tempore praescripserit. Bartol. conf. 180. in princ. lib. 1. † Restringe, quia cessante necessitate non potest vniuersitas imponere collectam etiam pro bono publico sine licentia superioris. Bart. d. conf. 180. in princ. lib. 1. † Restringe, quia communitas etiam Civitatis non possunt imponere collectas, angarias, & onera regulariter, quia ista sunt de referentia Principi, tanquam regalia. Petr. de Anch. conf. 12. in princ. † Restringe, quia communitas licet possit imponere collectam personis pro rebus, vel personis tantum habito respectu ad capita, intelligitur, dummodo imponatur talia onera pro debito, & obligatione vniuersitatis, secus si imponeretur pro debito particularium. Bald. conf. 47. Ad eundem, n. 1. ver. tertio praemittendum, lib. 3. † Restringe, quia extra necessitatem non potest civitas imponere collectam pro republica sine licentia Principis. Abb. conf. 13. n. 5. lib. 2. plenius conf. 6. col. 3. ver. ex §. 1. lib. 2. Bart. d. conf. 180. Si aliqua possessio, in princ. lib. 1. † Amplius, quia Princeps pro publica utilitate potest imponere onera, & collectas subditis. † Restringe, quia Domini castrotrorum non possunt imponere collectas, vel angarias, vel angarias, quia ista sunt de regalibus, quae soli supremo Principi competunt. Alexan. conf. 148. Quomodo abunde in princ. lib. 2. Io. de Imol. conf. 121. nu. 3. & seq. Restringe, quia non potest imponere recommendatis, quia non sunt subditi, prout quando civitas, vel castrum in signum recognitionis offert pallium Principi, quia seruanda sunt capitula. Roland. Val. conf. 2. nu. 45. & seq. lib. 2. † Restringe, quia ad hoc, ut Princeps vel communitas possit onera imponere, duo sunt necessaria, primo, quod expediat publice utilitati; secundo, quod non habeat de suo, ut possit hoc facere. Rol. a Vall. d. conf. 1. nu. 5. & seq. lib. 2. Vide plenius in ver. Collectae, & c. Concl. 450.

Onera, & collectae a quibus imponantur, & quibus personis imponi possint. Concl. 129.

ONERA † & grauedines, seu collectae, quae imponuntur rebus, vel personis pro rebus, imponi debent, dumtaxat a his, a quibus bona onerata sunt, de aliis secus. Bartol. & alii in l. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. & in l. rescripto. §. si ff. de muner. & bonis, cum similibus. † Extende, quia nedum tenentur Domini bonorum, terrigenae, & habitantes, sed etiam forenses habentes bonafide, iacta in loco collectarum, & ita de facto seruatur. Alexan. conf. 50. V. §. 1. lib. 5. & conf. 68. V. §. 1. dudum discussio, lib. 2. Corn. conf. 22. Compitatus in hac consultatione, col. 1. & conf. 23. Capio primo, lib. 1. Dec. c. 109. Socii. l. un. conf. 60. col. 3. li. 3. la. in l. 1. a Diuo Pio. §. sententia, col. 1. & ff. de re iud. Ar. et. conf. 131. In causa. Curt. l. un. conf. 61. Habita dispositio, col. 3. ver. quoniam, & conf. 60. † Contrarium tenet Socin. conf. 120. cum in praesenti, colum. 7. & 8. lib. 2. Alexand. conf. 78. V. d. d. d. maxime num. 4. & sequen. lib. 6. vbi, quod requiritur praescriptio, ad hoc, ut forenses possint collectari, vel quod bona sint effecta ad hoc, ut forenses possint collectari, vel quod bona sint effecta tributaria, quod non habet locum in Italia; quia Italica bona non sunt tributaria. † Declara, quia de consuetudine in Italia ita seruatur, quod imponuntur pro bonis in territorio eorum

contra forenses. Vide, Collectarum onera que sint. Concl. 447. Vide plenius, Collectas & imposition. Concl. 450. Imo quod per statutum possit imponi collecta forensibus, & valeat huiusmodi statutum. Bald. in l. si sine cens. vel reliq. Alex. consil. 148. V. i. s. i. que in themate, in 6. prin. lib. 6. Et quod extatutum, quod etiam forenses solvant collectas pro bonis sitis in territorio, quod valeat. Alex. consil. 52. V. i. s. i. in 4. & seq. lib. 5. Vide, Collecta quomodo, & super. Concl. 449.

Onera, & collectę pręteritę debentur per emptorem, & quando secus, & per quem debeantur. Concl. 130.

EMPTOR si fundi tenetur soluere omnes collectas, & omnia onera imposta per superiorem respiciętia bona empta; quia pro eis bona sunt hypothecata pro oneribus pręteritis, & transeunt cum suo onere; ideo etiam si perueniant ad exemptum, & Ecclesiam, quę non possit collectari; tamen tenetur soluere collectas de pręterito non solutas, & impostas. Geminian. consil. 116. Quia prędicti. n. 6. versic. i. i. premis. Contrarium quoad collectas, nisi sint effecta bona tributaria pro collectis dicit Franc. Aretin. consil. 105. n. 1. quia cum hypotheca sit accessoria, potest successiue opponere discussione; quia collecta imponitur personę pro rebus; ideo actio est personalis. Declarat; quia si agit de oneribus realibus, prout tributum, census, annona, & similia, de quibus Bartol. in l. 1. c. de anno. lib. 10. tunc successor tenetur, & non potest agi contra venditorem; quia onus est reale, vt dicit Franc. Aretin. d. consil. 105. in causa Magnifici, in princ. Si vero onus est mere personale; tunc licet habeat accessorium hypothecam, prout collectas, venditor obligatus personalis debet prius conueniri, & habet beneficium discussionis possessor. Franc. Aretin. d. consil. 105. n. 1. Et idem in debito fiscali; quia si venditor tacuit debitum fiscalis, & possessor hoc alleget, nō potest ipse molestari, nisi prius venditor conueniatur. Aret. d. consil. 105. in princ. Extende in tantum onera, & grauedines reales pręteritas spectare ad venditorem, vt si emptor grauetur tanquam possessor bonorum, debet conferuari in demnis a venditore, maxime facta notificatione, etiam si iniuile est grauarus emptor, iuxta not. in l. nam & Seru. in glo. 2. ff. de neg. gest. & ibi Bart. facit text. in l. si merces, §. culpa. ff. de ac. & que tradunt Scriben. in l. 2. §. item si in facto, ff. de verb. oblig. Abbas consil. 21. In questione, lib. 2. & est text. in simili in l. si, cum 7. glo. ff. de iur. diuid. facit text. in l. re scriptum, §. de distr. pignor. Declarat tamen; quia habenda est ratio solius æstimationis bestiaminam venditorum pro oneribus pręteritis tempore venditionis ditorum bestiaminum; quia cum emptor potuerit impedire venditionem illorum, iuxta not. in l. dno pro. §. super rebus, ff. de re iudic. patiendo videtur voluisse illorum pretium, seu saltem non improbabile distractionem, ita quod non potest aliud interesse petere. Amplia, vt procedat, etiam, si onera sint imposta pro debitis Communis pręcedentibus venditionem; quia sufficit, quod adhuc impositio non erat facta tempore venditionis, vt debeant solui ab emptore. Federic. de Sen. consil. 229. vbi est casus conu. Amplia, vt idem sit etiam in alio successore vniuersali, vel particulari, ad quem res deuenit obnoxia oneribus collectarum pręteritarum; quia etiam si in futurum non tenetur, vt quia sit clericus, tenetur tamen pro pręteritis collectis rei impositis. Calder. consil. 7. circa med. ver. facit, quod nos. Guil. Socin. consil. 243. In prędicti consultatione, in princ. ver. sed pręmissis, lib. 2. Amplia, vt Canonici noui tenentur ad onera, quę ponuntur in Capitulo, etiam si pręterita respiciunt. Calder. consil. 242. in fin. alias 21. de preb. attende, quod si tenentur ad onera Canonici noui, ita etiam emolumenta, quę debentur Capitulo non exacta, debentur nouis Canonici per modum distributionis, quando nō fuerunt exacta tempore Canonicoꝝ pręteritorum, etiam si eorum tempus respiciat; quia singularibus non sunt debita Canonici, sed Capitulo. Cald. ibid. Amplia; quia successor etiam singularis, nēdum tenetur ad onera pręterita realia, sed etiam ad collectas pręteritas, quę imponuntur personę pro rebus. Socin. consil. 134. in pręmissis consil. lib. 2. per tot. Contrarium quoad collectas dicit Franc. Aret. consil. 105. In causa magnifici. n. 1. vbi, quod possessor non conuenitur pro pręteritis, etiam si adit hypotheca; quia potest opponere excussionem, nisi prędicta essent effecta tributaria, & loquitur, quando hypotheca erat accessoria. Declarat, nisi extaret statutum, quod bona sint hypothecata Communi, & ad hunc effectum censentur donata Communi; quia transeunt cum onere suo in Ecclesiam. Petr. de Anchar. consil. 303. Hoc statutum non Communis Pistorij. Restringe in mere personalibus, & obligatione personali; quia solus hæres tenetur. Soci. d. consil. 243.

ver. non obstant; in comparariū allegata. lib. 2. Restringe; quia Ecclesia, & exemptus singularis successor non tenetur ad collectas pręteritas sui autoris, quando imponuntur personę pro rebus; quia non est Ecclesia supposita, vel exemptus. Socin. d. consil. 243. ver. non obstant, quod secundo loco, lib. 2. Amplia in casu conu. 17. tunc, quando venditor tenetur soluere tertiam partem pretii bonorum feudaliū venditorum, quia etiam stante pacto, quod venditor non teneatur ad aliquid, sed habeat pretium integrum libere, adhuc tenetur venditor non obstante pacto partium; quia ius Camera non mutatur. Alexand. consil. 14. V. i. s. i. in princ. lib. 5. Extende; quia neque potest venditor compellere emptorem ad soluendum tertiam partem pretii, quando emptor ignorauit bona esse feudalia, & ad hoc tacuit sibi venditor; quia non obligatur ipse emptor ex eo, quod ignorauit, & sufficit, quod fuerit dubius, an essent bona feudalia. Alexand. d. consil. 14. num. 3. & sequen. ver. vbi autem quereretur, lib. 5. Amplia; quia onera realia, siue sint pręsentia, siue pręterita, semper solui debent per possessorem, & cum, qui percipit fructus, licet pro pręteritis habeat regressum contra illum, qui possidebat tunc, & non soluit. Borgnin. de usufruct. num. 162. vbi dicit * communem, plene Dec. consil. 284. Et pro tenui, in princ. * Extende in tantum esse verum, vt a possessore fiat exactio onerum realium etiam pro pręterito, veluti pro censu, decima, tributo, canone, pensione, & similibus, de quibus omnibus plene Crauet. consil. 217. num. 5. vt non possit conueniri primus Dominus, qui non possidet, nisi in subsidium, quando possessor non esset soluendo. Aretin. consil. 105. In causa Magnifici, in princ. sequitur Crauet. d. consil. 217. num. 6. Extende in tantum esse verum, vt neque valeat pactum, quod venditor tenetur soluere decimas, & non possessor. Capic. decis. 20. num. 26. & sequen. Extende, etiam si prędicta adhuc sint in æstimo venditoris. Dec. d. consil. 284. in princ. vbi, quod procedit in dote, & in omni contractu, quod possessor, & percipiens fructus tenetur ad collectas, & onera. Extende, vt procedat, etiam si possessor sit forensis ex communi obseruantia Italia. Dec. d. consil. 284. num. 2. & consil. 694. vbi apost. declarat. Restringe, nisi venditor per decem annos soluerit pro emptore sciente communicate, vt per Dec. d. consil. 284. vbi est casus. Regula est, quod ciues originarii obligantur ad quęcumque onera, & quęcumque obligationes vniuersitatis; quia siue sint onera pręterita, siue futura, verum est, quod ciues originarii semper fuerunt de vniuersitate. Bald. consil. 47. Ad euidenciam, per tot. maxime nu. 6. quarto ad euidenciam, lib. 3. Amplia in casu conu. 10. quia late statuto, quod debeat soluere allibratus collectas, & onera imposta personę pro rebus, si venditor soluit; quia emptor non fecit allibrari bona empta, potest repetere ab emptore soluta onera decursa post venditionem actione negotij vtiliter gesti; quia spectant onera emptori posita, vel decursa post venditionem, plene Anton. de Butr. consil. 60. per tot. Et conuerso si emptor, qui non percepit fructus rei, & soluit onera, repetit ab eo, qui fructus percepit, actione negociorum gestorum. Alexand. consil. 147. Per spectis, colum. fin. nu. 5. ver. & in hoc breuiter, lib. 5. vbi apost. in ver. fructus, dat concordant. Amplia; quia successor non tenetur ad onera, & collectas, quę imponuntur pro fructibus tempore, quo prędecessor vixit; quia illius hæres tenentur. Geminian. consil. 3. per tot. Federic. de Sen. consil. 209. in fin. Baldus plene consil. 47. Ad euidenciam, per tot. lib. 3. sed loquitur in eo, qui non erat de vniuersitate tempore impositionis, vt non tenetur ad pręteritas collectas, sed ad futuras. Franc. Aretin. d. consil. 105. In causa Magnifici, num. 1. Contrarium videtur tenere Geminian. consil. 19. Quia distulsi, per tot. vbi, quod Cardinalis exemptus a decimis non eximitur ab impositis de pręterito tempore prędecessoris non exempti. Declarat tamen; quia licet successor molestari possit, tamen ipse soluendo recuperabit ab hæredibus prędecessoris. Fed. de Sen. consil. 209. per totum, maxime in fin. & sic est intelligendus Geminianus. Limita in usufructuario; quia ipse, & eius hæres tenentur ad onera imposta durante usufructu. Geminian. consil. 3. num. 7. ver. sed usufructuarius. Extende, siue sint onera pro cloacis, siue pro reparatione viarum, siue pro transitu exercitus, vel etiam pro solutione; quia municipio facienda, tenetur usufructuarius, text. in l. si pendentes, §. si quid cloacarum, de usufruct. & per tot. illum text. Limita in ciuibus, vel incolis non originariis; quia pro tempore, pro quo ipsi non fuerunt de vniuersitate, non obligantur ad onera pręterita, neque alias obligationes vniuersitatis per antea factas subire tenentur, quatenus pręterita respiciant, sed solum tenentur pro tempore suo, videlicet postquam fuerunt incorporati vniuersitati. Bald. plene d. consil. 47. per tot.

Q
impo
onere
am. d
Abb.
180. S
mitate
onere
reind
natura
de co
cunque
uis ne
ideram
lib. conf
bus im
beatia
res exp
ponere
entiam
ne, vt ex
in graue
oponere
licentia
b. d. conf
ngilmo
ceitange
ere colle
art. d. conf
Cantuar
ulariter
Petr. de
dict. post
ntum ha
nantur
imponere
ntum, n. 1
cellatam
ine licen
e. x. p. ad
nphas qui
, & colle
non possunt
sunt de
nt. consil. 14
seq. 7. Re
uia nō hat
ecognita
la. R. Alona
Prin. caps.
necessaria
od non ha
1. & seq. lib.
ibus pet.

per tot. maxime in fin. lib. 3. Bart. in l. incola. la seconda. ff. ad municip. A. lex. conf. 145. Quoniam abunde in fin. n. 5. ver. quo autem ad penultimum. 34 lib. 2. † Declara; quia attēditur sola destinatio oneris, etiam si non sit facta publicatio, & vide multas distinctiones per Bart. in d. l. incola. ff. ad municip. † Vide tamen Soci. conf. 243. col. fin. ver. sed ex mente gloss. lib. 2. vbi vult, quod si onas est ratione rei, licet imponat or persona, prout collecta, quod successit singularis teneatur, & pro praterito; tum quia res transit cum onere; tum etiam quia remanet obligata, & idem tenet Alex. d. conf. 145. in fin. lib. 2. Vide, Onera patrimonialia que. Concl. 120. Vide, Onera personalia laicorum. Concl. 126.

Onera, & taleas solvunt habentes domicilium in loco vbi sita sunt bona. Concl. 131.

ONERA, † & taleas, que imponuntur pro rebus, tenetur subire is, qui habet domicilium in loco, vbi bona sunt sita, vel si ibi est incola, vel originem propriam, vel paternam traxit, vel si est ibi adoptatus, vel allectus honoris causa. Calder. conf. 47. alias 29. de consub. qui loquitur de personalibus, & mixtis oneribus. † Amplia, vt procedat, etiam si is, qui habet bona, in loco bonorum habuit domicilium originale; quia licet illud transfulerit ad alium locum, tamen tenetur subire onera in loco bonorum, & domicilii originalis, non autem in domicilio translati. Oldrad. conf. 169. Factum est tale, quidam homines, vbi, quod non desinit esse incola in loco originis, vbi sunt bona. Bald. conf. 139. Vbi quis foritur. lib. 3. † Restringe, quando æstimum fieret in sequelam personæ; quia attenditur persona, non poterit grauari, nisi vt ciuis. Bald. conf. 139. circa fin. lib. 3. † Declara tamen, quod non debet subire ista onera, que imponuntur personæ pro rebus in alio loco, vbi transfulerit domicilium, ex quo illa soluit in domicilio originis, ne duplici onere grauetur. Oldrad. conf. 169. n. 2. ver. & hoc casu. Feder. de Sen. consil. 151. n. 2. ver. alia dicuntur. & n. 4. ver. preterea nemo. † Amplia, etiam si non habuisset domicilium originale in loco bonorum, sed accidentale, & solius incolatus; quia si esset præuentus, antequam illud transfulerit, tenetur ad onerariam imposta personæ pro rebus, antequam transfulerit. Oldrad. conf. 169. ver. in secundo vero casu. † Amplia, vt idem sit in hominibus, qui nunquam habuerunt domicilium in loco bonorum, sed alibi commorantes emerunt bona in loco, vbi non habitant; quia tenentur ad onera præuentæ, & imposta pro rebus ante emptionem; quia res transit cum onere suo. Oldrad. conf. 169. n. 3. ver. & idem in tertio. † Amplia, vt si est factum compromissum de oneribus soluendis, vel non, & de aliis controuerfiis, & arbiter laudauit super aliis, & nihil laudauit quoad onera, seruanda est consuetudo, ac si compromissum non esset factum; quia casus omisus habetur pro omisso in sententia. Bald. conf. 160. Sic proponitur, n. 2. lib. 3. † Limita, quia illi, qui non habuerunt domicilium originale in loco bonorum, licet habuerint domicilium incolatus, & illud transfulerint in alium locum, non tenentur ad onera, que imponuntur personæ pro bonis in loco bonorum, sed bene in loco incolatus. Oldrad. conf. 169. ver. in secundo vero. † Limita multo magis in eo, qui nunquam habuit, neque habet domicilium in loco bonorum; quia non tenetur ibi, vbi sunt bona, ad onera imposta personæ pro rebus, sed tenetur in domicilio suo. Oldrad. dict. conf. 169. ver. & idem in tertio. Vide, Onera personalia, &c. Concl. 125.

Onera in quibus locis sint soluenda. Concl. 132.

PERSONALIA † munera solui debent in loco habitationis per incolas, vel in loco originis per originarios. Petr. de Anchar. conf. 351. Pro intelligentia, in princ. Vide, Onera personalia à quibus. † &c. Concl. 125. † Amplia, vt idem sit in numeribus patrimonialibus personæ impositis nulla habita contemplatione patrimonii, vt quando imponuntur per capita, vel si sunt patrimonialia imposita personæ pro rebus, seu pro patrimonio, vt est collecta; quia etiam in loco habitationis solui debent. Petr. de Anchar. d. conf. 351. in princ. & istud est de iure in collecta, que imponitur personæ pro rebus, vt soluantur in loco domicilii personæ. Bald. conf. 227. Si queratur, vbi dicitur communem, & conf. 139. lib. 3. idem dicit, quando respectu patrimonii imponitur. † Restringe, vt non procedat quoad collectas, que imponuntur in Communi pro bonis; quia solui debent in loco, vbi bona sunt allibrata, alias bona distrahuntur, & ita seruatur de consuetudine, vt soluantur in loco bonorum. Bald. dict. conf. 227. per tot. lib. 3. † Amplia; quia patrimonialia mere solui debent in loco, vbi est patrimonium, l. i. C. de muner. & honor. lib. 10. Petr. de Anchar. dict. conf. 351. in princ. ver. sed erant. Bald. d. conf. 227. in princ. lib. 3. † Restringe; quia translatus de vico ad Ciuitatem non tenetur in posterum ad munera fiscalia, & æstimii prioris, sed sequi debet æstimium Ciuitatis. Bald. d. conf. 139. per tot. vbi dat multas declarationes, in quo loco solutio fieri debeat, an in loco originis, an mutati domicilii, an æstimii, & quali nihil firmat, sed Roman. conf. 161. V'is questionibus, dicit, quod si est facta allibratio in Ciuitate, ibi pro omnibus soluere debet, & idem dicit Socin. conf. 129. in princ. lib. 1. quado sunt sub eodem domino, alias secus. Angel. Aret. conf. 101. in casu supra dicto, per tot. vbi pro vtraque parte, & hanc tuetur, & loquitur in eo, qui habitat in Ciuitate Regii, vbi subeat onera; & non in castro subiecto Ciuitati, ne duplici onere grauetur. † Idem est, quando vna ciuitas subicitur alteri, prout Aretina, quæ subest Florentiæ; quia si Aretinus habitat Ciuitatem Florentiæ, & ibi sit allibratus etiam pro bonis sitis in territorio Aretino, soluendo Florentiæ liberatur ab Aretio, vt Roman. d. conf. 161. vbi est casus, & sequitur idem Socin. plenius d. conf. 129. lib. 1. apostil. ad Romam. conf. 129. in ver. verius. que citat plura alia consilia Socin. & alios concordat, quos videas. † Ratio adducitur; quia licet bona debeant soluere oneribus in loco, vbi sita sunt, & onera originis debeant præferri oneribus domicilii, & accidentalibus; secus est, quando locus domicilii est superior, & dominans; quia eo casu posito, quod sint duo creditores, Ciuitas dominans dicitur habere ius potentius; & que præuentio vnus ex correis credenti alterius perimit. Roman. plene d. conf. 161. V'is questionibus, per tot. vbi pro vtraque parte allegat, & ita declarat. † Aliam rationem adducit Ang. Aret. d. conf. 101. per tot. quia nemo debet duplici onere grauari. † Amplia, quia onera realia, & mixta solui debent in loco, vbi sita sunt bona. Bart. in l. 1. & ibi Alexand. in apostil. C. de mulier. & in quo loco. lib. 2. Bald. in l. verum. C. de exequ. rei iudic. Dec. qui alios citat conf. 101. col. 1. Vide, Collectarum onera que sunt, à quibus soluere debeant, & in quo loco. Concl. 447. Vide, Onera mixta que dicuntur, & in quo loco soluere debeant. Concl. 127.

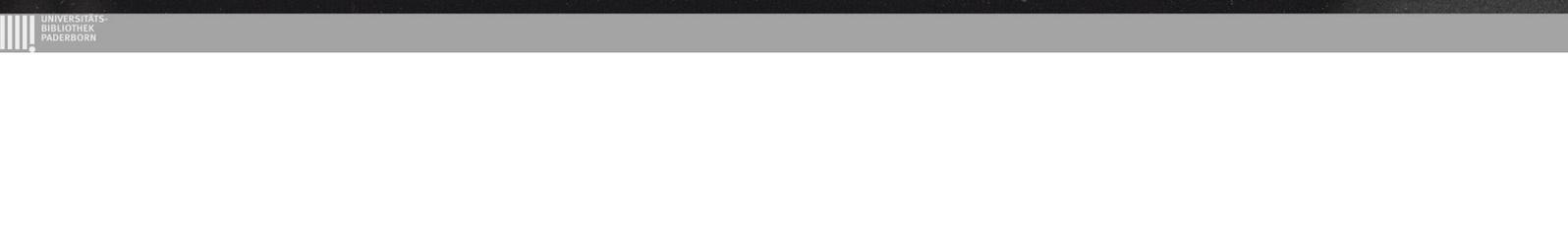
Onera ordinaria quæ dicuntur, & transeunt ad Ecclesiam; & quæ extraordinaria, & non transeunt in Ecclesiam. Concl. 133.

ORDINARIUM † munus dicitur, quod est præsumptum, seu indutum à lege, Senatusconsulto, vel constitutione Principis. l. i. C. de vacatio. public. mune. per quem text. ita Bartol. in l. 9. quædam. §. ff. de iur. immunit. & ibi Alexand. in apostil. ver. quæ dicuntur, & hanc vetiorem * dicit Agid. Thomat. de collect. in princ. num. 1. & sequen. Salycet. in l. placet. num. 3. ver. sic ego dico. C. de sacro. ord. Eccles. & in litem nulla communis. in princ. vbi sequitur Bartol. C. de sacro. scop. & Cleric. idem Bartol. conf. 180. Si aliqua possessio, in princ. lib. 1. & hanc plenius tenet, & tuetur idem Bartol. in l. rescriptis. §. ff. de muner. & honor. sequitur Bartol. Abb. in cap. quod clerici. num. 41. de foro comper. Collegium Perusin. inter consil. iohann. Calder. de consil. alias 444. vbi approbat cautelam Bartol. licet intelligatur quando munus est certum, & sic facit pro contrario. Petr. de Anchar. conf. 1303. Hoc statutum, per tot. Angel. conf. 206. inter ordinamenta, per tot. infinitos citat Crauet. de antiq. temp. in vltima parte, numer. 9. & sequen. vbi num. 10. dicit magis * communem. † Et procedit in Italia, & vbi que etiam, quod bona in Italia non sint tributaria, quando ciuitates habent regalia, prout habent omnes, que comprehenduntur in pace Constantiæ, ita Zabara. in cap. perpendimus, numer. 13. in fin. ver. sed ex aliaratione, de fent. esse comm. † Contrarium, quod ad hoc, vt munus dicatur ordinarium, nedum requiritur, quod sit inditum à lege, Senatusconsulto, vel constitutione Principis, sed etiam, quod sit certum, & non variabile; & ideo contineat eandem præstationem vniformem semper, vt tenent Guliel. de Cun. in l. munitio. Cod. de sacro. sanct. Eccles. Dyn. in l. voluntaria. C. de exco. sacro. Bartol. in l. i. num. 40. ver. item quero, C. de mulier. & in quo loco. lib. 10. & hanc partem late tuetur Baldus in l. placet. numer. 5. vbi reptobat cautelam Bartol. C. de sacro. sanct. Eccles. vbi Cyn. num. 19. Bartol. numer. 35. Castren. numer. 5. lason plenissime num. 14. & in l. i. Bartol. idem Baldus in d. l. item nulla communis, & in l. i. eod. titulo. & plenius in l. neminem. Cod. de sacro. sanct. Eccles. vbi quod statutum non potest facere prædia tributaria; nisi exprimat qualitatem, & quantitatem tributii, & Roman. in l. si publicanus.

§. 1. ff. de publica. & idem tenent Bart. *confil.* 180. Si aliqua, in princ. ver. tertio oportet, lib. 1. Angel. *confil.* 24. Ecclesia non teneatur. Calderin. *confil.* 7. de *confit.* plene Ruin. *confil.* 11. per tot. lib. 5. & plenius Bald. *confil.* 112. n. 6. & 7. lib. 2. Florian. de S. Petro *confil.* 12. Collegium Perulinum, inter *confil.* Calder. *confil.* 2. de *confit.* alias 444. vbi, quod procedit, qñ certa & vniformis est semper præstatio oneris. Abb. *confil.* 9. Huc cadunt, circa fin. plenius. Corn. *confil.* 205. Et si videatur, n. 5. & seq. lib. 1. plenissime plusquam alius Barbat. *confil.* 1. n. 16. & seq. lib. 3. vbi n. 4. tollit fundamentum fraudis, & num. 46. dicit hanc magis communem, quando exprimitur causa publica vtilitatis, maxime n. 52. & 53. quando est certa præstatio, vt ibi plene Arcim. *confil.* 132. In causa, qua vertitur. Alex. *confil.* 52. in fin. lib. 5. ver. 4. quimo. Et hanc partem tenent Canonistæ, videlicet Abb. in c. c. *de vniformi. Cleric.* nu. 126. ver. vltimo contra glof. & ibi Ant. de Barr. n. 10. Petr. de Anchar. nu. 7. vbi citat Joan. de Lignano, ibi latius Ioan. de Imol. n. 16. Felin. latissime in c. Ecclesia S. Marie, n. 76. & seq. ver. quinto quæro, de *confit.* vbi dicit hanc veriolem, & magis subleuantabilem, idem etiam tenent Archid. & plenissime Egid. Bellam. *confil.* 46. n. 6. & 7. ver. ad tertium. Et pro hoc contrario, vt non solum requiritur, quod præstatio sit vniformis, & certa, sed etiam, quod sit perpetua; ideo si præstatio esset certa per septennium, non erit munus ordinarium. Arcim. *d. confil.* 131. in princ. Egid. Bellam. *d. confil.* 46. n. 7. vbi, quod si non est perpetua, & vniformis, dicitur extraordinaria, & non transit in Ecclesiam, & ita etiam Rota Romana, vt apud Egid. Bellam. *confil.* 47. in fin. ver. sal. 6. in quod si onera. Declarat Florian. de S. Petro *confil.* 12. quod non sufficit, quod statutum faciat obligata, seu hypothecata omnia bona fumantium pro oneribus imponendis; nisi fuerint imposita certa onera, antequam bona ad Ecclesiam peruenerint; quia hypotheca non potest oriri ante obligationem personalem, & personalis non oritur, nisi post impositionem certam factam, ita etiam Salycet. in d. litem nulla Communitas. C. de Episc. & Cleric. & in l. placet. C. de sacrosanct. Eccles. Tertio fuit opinio, quod iusticiarium conditum ab vniuersitate, & consilio generali; secus si à solis prioribus. Bart. in l. h. qui, num. 5. ff. de iur. immunit. & in l. si diuina. C. de exat. tribut. Calder. *confil.* 2. de censibus, in fin. alias 444. Angel. *confil.* 2. in fin. vbi, quod solum attenditur, quod sit certum, & à communitate impositum valet. Declarat tamen; quia debet intelligi de Ciuitatibus, quæ ex consuetudine, vel præscriptione habent supremam potestatem, prout loquitur ipse Bart. in d. l. 1. C. de mulier. & in quo loco, circa fin. lib. 10. num. 3. & seq. Declarat; quia bene valet statutum, & impositio collectæ certæ, & determinatæ super bonis soluendis intra quinque annos, ita quod bona essent obligata; quia si bona transeant ad Ecclesiam, tenetur ad illa onera certa in præteritum imposita, secus si imponenda, ita Felin. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 77. ver. tertio nota, de *confit.* & ita videtur consilium Angel. *confil.* 209. vbi, quod si est facta declaratio, tenetur Ecclesia, alias non. Contrarium tenet Angelus, quando pro Communi Florentiæ fuit imposita præstantia; quia licet non sit declarata, ex quo est per modum tributi, & obligationis bonorum, si bona ad ecclesiam, vel locum pium peruenerint, debet soluiere summam declarandam. Angel. *confil.* 206. In rer. ordin. per tot. vbi, quod valet declaratio postea facta, & sequitur Barbat. *confil.* 1. n. 16. & seq. lib. 3. Declarat; quia contrarium procedit, quando Ecclesia est vniuersalis successor; declaratio v. quæ singularis est successor, qui strictius obligatur. Declarat, quia bona sunt effecta tributaria simpliciter ex statuto, vel bona sunt hypothecata pro oneribus, non valet in præiudicium Ecclesie, nisi specificetur quantitas tributi, quod sit ordinarium. Bart. in l. placet, num. 3. ver. nec valet, & num. 37. ver. ego super ista quasi. C. de sacrosanct. Eccles. & clarius Bald. in l. neminem, in fin. cod. tit. & alii supra in 3. pro contrario, n. 10. Declarat Corn. *confil.* 205. num. 6. & seq. lib. 1. quod ex quo res est dubia, standum est consuetudini tanquam interpretatiua. Declarat Fulg. in d. l. placet. C. de sacrosanct. Eccles. nu. 5. quia si statutum efficit bona tributaria certis oneribus indictis, antequam bona transeant ad Ecclesiam, si bona fide, Ecclesia acquirit talia bona obligatur; secus si in fraudem Ecclesiarum fuerit statutum. Declarat Alexand. *confil.* 52. lib. 5. nu. 5. & seq. quia si fuerit statutum, vel consuetudo, quod collectæ sint munus patrimoniale, omnes tenentur soluiere, etiam forenses, & tale onus transit cum ipsa re. Et sufficit in hoc statutum communitatis, licet non sit Principis; quia hoc non est de referuatis Principi condere statuta pro collectis, & oneribus pro necessitate Communis, ita Alexand. *confil.* 68. num. 12. lib. 2. vbi, quod etiam forenses possunt ex tali statuto collectari. Roman. *confil.* 198. Non est dubium, in princ. vbi loquitur in statuto Matiano, & ibi apost. in ver. censeri, & quæ Dec. *confil.* 48. Et mature, post pr. ver. nam munus gabelæ. Maxima.

me, quando sunt impostæ collectæ pro reparandis viis, pontibus, & aliis, quæ respiciunt vniuersalem vtilitatem Ecclesiarum, & laicorum. Alex. *d. confil.* 68. n. 13. lib. 2. Declarat Crauet. *ant. q. temp.* 18 in vltim. part. n. 10. & 11. vbi, quod si Ecclesia efficitur diues, & laici populi potest tunc fieri statutum, quod bona omnia sunt tributaria; & valebit; quia subest ratio publicæ vtilitatis, & ibi n. 12. & seq. responderat contraria. Declarat Castr. in d. l. placet, n. 6. & seq. 19 ver. breuiter aduerte. C. de sacrosanct. Eccles. vbi, quod non valet statutum laicorum inducens, vel faciens tributaria, vel hypothecata bona pro oneribus; quia præsumitur in odium, & fraudem Ecclesie factum, & ita Bart. *confil.* 180. Si aliqua possessio, n. 4. lib. 1. & est ratio, vt melius declarat Bald. in d. l. item nulla Communitas, n. 4. C. de Episc. & Cleric. quia in Italia Imperator prohibet effici bona tributaria; igitur si fiat per inferiores, dicitur in fraudem, & nulliter fieri. Contrarium, quando causa exprimitur, prout vtilitas publica, bonum publicum; quia tunc non præsumitur in fraudem, ita Barbat. ex mente Fulg. *d. confil.* 1. num. 4. & seq. lib. 3. vbi dicit hanc partem humaniorem, & benigniorem, ac magis communem, ideo sequendam. Declarat Bald. *confil.* 280. lib. 2. quod opinio Bartol. de facto inualuit, & de facto vsu est recepta, & ideo *confil.* 246. lib. 2. ipse Bald. dat aliam cautelam, quod bona obligentur pro futuris oneribus, & tunc Ecclesia tenebitur, paucis post obligationem, licet dicat omnem cautelam esse periculofam contra Ecclesiam, & *confil.* 227. lib. 3. Vide Dec. *confil.* 284. Et pro eodem, nu. 5. vbi, quod sufficit accatactatio bonorum; quia oritur hypotheca, & tunc transit ad quemcumque, sed Bart. *confil.* 180. lib. 1. & Bart. approbat Felin. in d. c. Eccl. S. Mariæ, de *confit.* n. 77. ver. 2. nota. Et ideo collectæ, quæ imponuntur, vel ab Imperatore laicis, vel à Papa clericis, vel etiam si à toto populo, & consilio imponuntur, dicuntur munus ordinarium, secus si à Prioribus, vel officialibus inferioribus habentibus facultatem imponendi; quia dicitur extraordinarium. Bart. d. l. h. qui, n. 5. ff. de iur. immunit. & ideo dicit valere statutum Perusinum, per quod bona omnia sunt effecta tributaria; quia si deueniant ad Ecclesiam, soluere debet tributum. Bart. in l. si diuina. C. de exat. tribut. lib. 10. & in l. rescripto. §. sciendum. ff. de miner. & honor. vbi dat cautelam Perusinarum, & Eugubinarum. Contrarium dicit Bald. in d. l. placet. C. de sacrosanct. Eccles. nu. 4. ver. 2. quarto not. vbi reprobat Bart. in eo, dum vult, quod communitas potest statutum potest indicare munus ordinarium; quia non est verum, sed solum Princeps, & qñ indicit vniformia, & certa munera, alias secus, & quod tollenda sunt statuta, per quæ tollitur immunitas Ecclesie, per text. in d. litem nulla Communitas. C. de sacrosanct. Eccles. & idem dicit Castr. in d. l. placet, n. 5. Inf. nu. 14. & n. 19. vbi dicit statutum non posse efficere bona tributaria, quod ante eum aperit dicit Bald. d. litem nulla Communitas, n. 4. C. de Episc. & Cleric. quia in Italia Imperator hoc prohibuit, secus extra Italiam, glof. in l. omnes. C. sine cens. vel reliq. quæ dicit Italiam dominam Prouinciarum non habere tributaria prædia, sed alia Prouinciæ subditæ sic, & glof. sequitur Bart. *confil.* 180. n. 2. ver. tertio oportet, lib. 1. Declarat; quia si statutum Ciuitatis reducit bona omnia tributaria, & tributum est certum, & semper vniforme, valet, & bona ad Ecclesiam transeunt cum onere, ita Calder. *d. confil.* 7. de *confit.* Ang. *confil.* 24. & ita tenet apost. lib. ad Bart. *d. confil.* 180. in ver. subiectus, lib. 1. allegat Bart. in l. rescripto. §. fin. ff. de miner. & honor. & alios, & dicit, quod ita de facto seruatur, quod si diuina sunt in dominio laicorum, efficiuntur tributaria, ad Ecclesiam transeunt cum onere suo, & ita Bart. in d. l. h. qui, n. 5. ff. de iur. immunit. quod debet intelligi, quando tota Ciuitas non recognoscens superiorem fecit, alias secus, vt idem Bart. *d. confil.* 180. lib. 1. & est communis per Iaf. d. l. placet, n. 19. C. de sacrosanct. Eccles. Declarat; quia statutum Ciuitatis, prout Perusinum, licet non dicatur contra libertatem Ecclesie, dum facit omnia bona tributaria, tamen indiget declaratione Papæ, ita Bart. qui dedit cautelam, se remittit determinationi Sanctæ Ecclesie, & idem dicit Collegium Aduocatorum Perusini, quorum consilium est inter consilia Cald. *confil.* 2. de censibus, alias in ordine 444. & idem dicit allegando hoc consilium Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ, de *confit.* num. 76. ver. dicitur cautelam, & idem dicit Calder. *confil.* 7. de *confit.* Vide Zabara. in c. pendamus, 26 n. 13. circa fin. ver. sed ex alia ratione, de sent. excomm. qui dicit tributaria bona transeunt cum onere in Ecclesiam, quando sunt sine fraude effecta tributaria, & dicitur in fraudem, quando est factum vniuersaliter, & non exigitur. Amplia; quia quod disponitur de oneribus realibus circa bona peruenta ad Ecclesias, idem disponitur circa bona peruenta in patrimonium Clericorum; quia licet sint exempta bona patrimonialia Clericorum, sicut Ecclesie; tamen ad eos transeunt cum onere, sicut in Ecclesiam, Barb. plene *confil.* 1. num. 66. & seq. per totum, vbi num. 94. dicit communem.

Ggg † Amplia;

5 onere grauetur. Ang. *conf. 355. in pr. ver. interdum vero.* Et inducitur argumentum ab absurdo vitando cōtra statutum, quod quis duplici onere grauetur pro eadem re, vel quod duo soluant, venditor, & emptor, igitur non valet, quia sequitur absurditas, & iniquitas. Alex. *conf. 148. V. isis. que. n. 9. & seq. ver. aliter si dicemus. lib. 6. vbi apost. in ver. dicit. citat Alex. conf. 143. lib. 6. nu. 6. vbi loquitur in duplici solutione gabella pro eadem re, vt non valeat statutum.*

6 Extende; quia comitatini, qui sunt in Clusio Peruffi, non solum collectas; quia reddunt Comuni tertiam partem fructuum, ideo duplici onere non sunt grauari. Bart. in l. priuata. C. de excusat. *lib. 10. f. Amplia; quia coloni habentes bona ecclesiarum in emphyteusim, non tenentur ad collectas Communis, ne duplici onere grauentur. Bar. d. priuata. C. de excusat. numer. lib. 10. vbi dicit de facto non seruari Peruffi. Rip. lib. 7. response. 22. n. 14. In fin. l. 1. n. 2. C. de iur. emphyt. vbi, quod si quid est soluendum, debet solui a domino, non ab emphyteuta, vel colono soluentem partem fructuum, ne duplici onere grauetur, & si colonus soluit repetit a domino, & plene Sylua. *conf. 9. per tot. vbi pro vtraque parte citat Justinianos, & dicit hanc turtiorem, & v. turtiorem, & tollit contrarium tamen tenet Alex. conf. 101. V. isis instrumentis. nu. 11. lib. 1. qui dicitimo colonum teneri propter fructus, quos percipit, dato, quod ecclesia non teneretur; quia sumit conditionem a persona. Socin. *conf. 99. in prin. vol. 1. vbi, quod valent statuta laicorum contra tenentes bona in emphyteusim ab ecclesiis, vide decem fundamenta, quae primo loco adducit Sylua. d. conf. 9. vbi citat plurimos, licet ipse teneat contrarium. f. Declara secundum l. 1. l. 1. C. de iur. emphyt. nu. 32. quia si locatio est ad pensionem in pecunia, ita quod fructus sunt coloni, tenetur colonus, si vero locatio est ad fructus tenetur dominus, etiam si colonus soluat, quod intelligas, quando omnes fructus remanent colono, ita Bart. in l. 1. n. 3. C. de amon. lib. 10. nisi consuetudo sit contraria.***

7 Contrarium, quod etiam quoad fructus, & vtile dominium Principes seculares non possunt aliquid disponere contra feudatarios, & emphyteutas Ecclesiarum, tenet Signor. Homod. *conf. 218. nu. 12. & seq. & plenissime teneat Sylua. d. conf. 9. per tot. vbi de communi **, & quod hac opinio tanquam turtior, & pia est tenenda.

8 Declara; quia clarum est communitates non posse collectare; quia non habent regalia, & minus colonos ecclesiarum. Syluan. *d. conf. 9. vbi allegat 10. fundamenta pro vtraq. parte. Vide, Onera, & collectas. Concl. 138. num. 12. & seq. f. Amplia; quia si pro contractu quocumque est soluenda gabella, & fiat venditio, & cessio in executione venditionis, licet sint duo contractus, non soluitur, nisi vna gabella pro eadem re. Bald. in l. cum per eos, C. si quis alteri, vel*

9 *lib. 2. & vide in ver. Gabella de quibus contractibus, & c. Concl. 4. f. Extende, etiam si statutum disponat, quod soluatur gabella dotis, licet matrimonium cōtractum sit extra territorium; quia si extra territorium soluta sit gabella, non debet iterum solui; quia duplici onere quis non grauetur. Socin. *conf. 30. n. 3. lib. 2. vbi ponit exempla de eo, qui semel soluit decimas, vt amplius decimari non debet. f. Extende in collectis; quia licet statutum mandet quem collectari pro bonis extra territorium; tamen intelligitur, dummodo pro illis bonis nō soluat collectam extra territorium. Soc. *conf. 502. nu. 4. ver. confirmatur. lib. 2. Alex. conf. 148. nu. 10. lib. 6. f. Et quod pro eodem contractu duplex gabella non sit soluenda. Dec. *conf. 128. Et pro tenui. n. 4. ver. tertio hoc idem. f. Extende; quia si statutum imponat collectam forensibus pro bonis sitis in territorio statutum, non potest pro eisdem bonis idem forensis in loco sui domicilii collectari, ne duplicia onera substat. Deci. *conf. 9. 4. Pro resolutione. n. 10. f. Amplia; quia non debet addi afflictio. Vide, Afflictio non est addenda. Concl. 240. f. Amplia; si quis si Aretinus habens bona allibrata in ultimo Aretii fiat Cuius florentinus, & ibi allibrantur omnia bona sua, non debet subire duplicia onera, sed praeualebit solutio, & descriptio loci possessionis. Rom. *conf. 161. V. isis questionibus. Sequitur Soc. conf. 129. in pr. lib. 1. f. Amplia; quia bona existentia ad estimum venditoris si venditor soluit collectas, & onera, non potest emptor grauari, ne duplex collecta exigatur pro eadem re. Dec. d. conf. 283. Et pro tenentibus. Concl. 16. Vide, Onera plura eodem tempore. Concl. 137. f. Limita; quia habens bona accatastrata Pisciæ, vel alibi, si obtineat effici Cuius florentie, & bona accatastrata florentie, donec durat libra facta Pisciæ, soluit in vtroq. loco. Caltren. *conf. 30. V. isis, col. 3. ver. sed in casu nostro, cum seq. lib. 1. f. Limita, quia exercens duas artes aubarum constitutionibus, & oneribus ligatur. Roman. *conf. 422. Iste Francisus.********

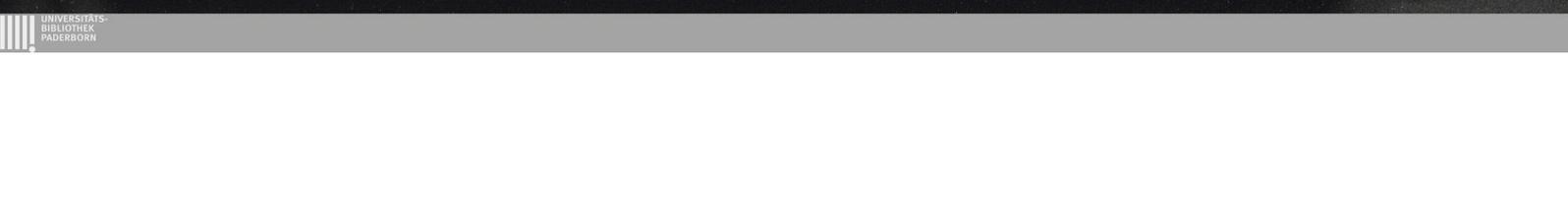
10 *Tom. 5.*

Onera plura eodem tempore quis subire non debet. Concl. 137.

ONERA f. plura quis subire non debet eodem tempore, *l. si cum 1 dotem. §. si pater. ff. solut. matr. Fed. de Sen. conf. 151. Thema tale est, monasterium. n. 4. ver. prater ea nemo. f. Amplia in vafallo; qui licet teneatur sequi dominum suum, tamen si vocatur a maiori superiore, excusatur; quia duplici onere grauari non debet eodem tempore. Oldr. *conf. 235. nu. 4. ver. prater ea. f. Amplia in collectarum solutione, quae soluuntur, seu imponuntur persona pro rebus; quia solui debent in loco, vbi persona habet domicilium, non vbi bona sita sunt, alias duplici onere grauetur. Fed. de Sen. *conf. 151. n. 3. ver. alia dicitur, & nu. 4. ver. prater ea nemo. Oldr. conf. 169. num. 2. f. Amplia, vt procedat, etiam si persona sit ficta, prout in collegio, monasterio, & similibus; quia regulatur solutio in loco, vbi est monasterium, vel collegium. Fed. de Sen. d. conf. 151. per tot. vbi est casus, sed loquitur in decimis, & collectis Papalibus. Vide Conclusionem prox. preced.***

Onera, & collectae a laicis imponi non possunt Ecclesiis, neque Ecclesiasticis personis, & quando tecus. Concl. 138.

NON f. possunt laici imponere collectam ecclesiasticis, neque ecclesiis; quia non possunt aliquid imperare, sed imo tenentur obsequia praestare, *c. ecclesia s. Mariae, de constit. f. Amplia, quia neque possunt imponere collectam, vel onus bonis ecclesiasticis, c. que in ecclesiis, de constit. vbi Dec. n. 9. Abb. conf. 9. lib. 1. f. Extende, etiam si subicit iusta causa statuendi; quia non valet. Dec. d. cap. que in ecclesiis, num. 6. de constit. f. Extende, siue Ecclesia habeat directum dominium, siue etiam vtile; quia non possunt onera, & collectae imponi Ecclesiis. Dec. d. que in ecclesiis, n. 6. de constit. f. Amplia; quia neque possunt collectare, vel onera imponere. Abb. d. conf. 9. ver. venio ad tertium, lib. 1. f. Extende, etiam si sit immunitas concessa de nouo a communitate, quia non potest reuocari, cum sit concessa non subditis. Abb. d. conf. 9. ver. venio ad tertium, lib. 1. f. Extende, etiam si bona sunt empta de nouo a laicis per Ecclesiam, quia sunt exempta, neque tenetur Ecclesia, nisi ad onera, quae sunt ordinaria tempore emptionis, videlicet si est onus mirabile annexum rei, ad alia non tenetur. Abb. d. conf. 9. ver. venio ad tertium, lib. 1. vbi reprobatur Bart. in l. rescripto, ff. de muner. & honor. & etiam in princ. consilii. f. Idem, quando extat statutum, quod bona laicorum sint hypothecata pro oneribus Communis; quia si transierint ad ecclesiam, tenentur ad onera; quia iam bona sunt affecta. Anchar. *conf. 303. Hoc statutum Communis, per tot. f. Amplia; quia ecclesia pro suis bonis ecclesiasticis non tenetur ad aliqua onera, vel collectas, auth. item nulla, C. de Episcop. & cleric. cap. non minus, & c. aduersus, & ibi per Canon. de immunit. eccles. Vide, Ecclesia. Concl. 12. vbi latius. f. Extende; quia neque tenetur ecclesia ad aliqua onera, vel collectas, quae pro bonis imponuntur persona; etiam pro bonis patrimonialibus, seu laicorum, quae ad ecclesiam peruenerunt, gl. & Bart. in d. rescripto, ff. sciendum, ff. de muner. & hon. Bart. & alii in l. placet, C. de sacro. eccl. Bald. in l. 1. §. quid si nemo, ff. quod cuiusque vniuer. Abb. in c. 1. de consuet. Alex. *conf. 68. Et viso, lib. 2. f. Restringe multis modis, de quibus in ver. Ecclesia. Concl. 13. f. Limita in feudatario Ecclesiarum; quia potest collectari, seu possunt eidem onera imponi; quia dicitur agi de praedicio laicorum in feudatario, non autem ecclesiarum. Dec. d. que in ecclesiis, num. 6. ver. sed quatenus, de constit. & quod teneatur ad datia, & collectas. l. 1. in 33. C. de iur. emphyt. Soc. *conf. 217. Circa hanc questionem, ver. tertio probatur, lib. 2. f. Contrarium in laico tenente feudum ab ecclesia. Brun. *conf. 2. num. 35. & seq. vbi reddit rationem; quia feudatarius est sub iurisdictione ecclesiarum. f. Limita in conducente in emphyteusim ab ecclesia; quia tenetur ad onera laicalia. Deci. d. que in ecclesiis, nu. 6. de constit. Anchar. *conf. 125. num. 15. & 433. Postquam ista domina, num. 2. qui loquitur in simili quoad successione, & alia statuta laicorum. Alex. in terminis emphyteuta; vt teneatur ad collectas conf. 101. V. isis instrumentis, nu. 11. lib. 1. vbi apost. in ver. collectas. Bart. in l. 1. C. de anno. vbi Alex. in additiomb. lib. 10. plenissime Soci. *conf. 217. Circa hanc questionem, per tot. lib. 2. Rui. conf. 175 in fin. lib. 1. f. Contrarium tenet Bart. in l. priuata, C. de excusat. muner. lib. 10. licet dicat Peruffi de facto non seruari; sequitur l. 1. in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 31. Signorol. *conf. 218. num. 12. & sequi, plenissime Syluan. conf. 9. per tot. vbi dicit * communem, & turtiorem. Declarat f. Caltren. conf. 290. V. isis supra dicta, in fin. lib. 2. quod statutum laicorum generaliter loquens habet locum in feudis ecclesiasticis quo-********

cis quoad præiudicium laicorum, non quoad portionem Eccle-
 17 fia domine directæ. † Declara, vt plenius infra; *Onera duplicia quis*
 pro eadem re non substat. *Concl. 137. num. 7. & seq. Vide, Exemptio Ec-*
 18 *clesia. & c. Concl. 557. Vide plenius, Onera duplicia pro eadem re quis sub-*
statere non debet. Concl. 136. † Limita in colono partiaro; quia bene
 19 *solut decimas pro parte sua, licet Ecclesia non teneatur. Bal. conf.*
C. de indict. viduit. tollen. nu. 10. vbi, quod non valet statutum laico-
 20 *rum, qui non possunt grauare ecclesias, & bona ecclesiastica, si*
grauant colonos partiaros Ecclesie, & maxime contemplatione
partis Ecclesie. † Declara; quia si pensio soluitur in fructibus,
 tunc dominus tenetur, & si colonus soluisset repetit; secus est, si
 colonus solueret in pecunia affectus, & ipse haberet fructus; quia
 21 soluet onera. *Ias. d. l. 1. nu. 32. C. de iur. emphyt. allegat Bart. in l. 1. C. de*
anno. lib. 10. sequitur Socin. conf. 217. ver. sexto. lib. 2. † Intellegas, nisi
 consuetudo sit in contrarium; item nisi pro rata fructuum, quan-
 22 do colonus omnes non haberet. *Bart. in d. l. 1. nu. 3. C. de anno. lib. 10.*
 † Declara; quia colonus tenetur ad onera realia; quia recipit fru-
 ctus, ad personalia vero non tenetur pro domino, ita Socin. in *conf.*
 23 *217. ver. sexto. lib. 2. † Declarat Fed. de Sen. conf. III. Questio talis, n. 9.*
ver. item queritur, quia possunt collectari pro parte sua fructuum,
 dummodo non fiat in fraudem ecclesie; ideo non possunt ita gra-
 uari, vt Ecclesia damnum sentiat; puta, quia non inueniret colo-
 24 nos partiaros, vel conducentes. † Declara melius, vt per Abb.
conf. 9. v. ad secundum de colono. vsque in j. lib. 1. quia aut colit colonus
 nummis, seu expensis, quas habet a monasterio, & est exemptus,
 prout monasterium; aut est mediarius, seu partiarus, & si exem-
 25 ptio est bonorum, non tenetur, si personalis, tenetur pro parte
 sua. † Declara *Natt. conf. 409. per tot. maxime in fin. vt mediator,*
 laborator, & conductor non possint collectari, etiam pro portio-
 26 ne sua fructuum, nisi postquam sunt separati a solo, ante vero non.
 † Limita in omni possessore, qui percipit fructus; quia tenetur ad
 27 onera realia. *Soc. d. conf. 217. ver. decimo. lib. 2. † Sublimita omnes li-*
mitationes, vt ita demum procedant, postquam fructus erunt
separati a solo, non ante; quia tunc grauamen esset rei ecclesiasti-
ca; à qua non separatur vtilitas, donec fructus sunt pendentes.
 † *Natt. plene conf. 419. Et principale fundamentum. Vide, Ecclesia que*
 onera. *Concl. 13. Vide, Libertas Ecclesiastica in quibus. Concl. 342. Vide, Onera*
personalia laicorum. Concl. 126.

**Onera Cleri, & Ecclesiasticorum quæ sint, & qui sol-
 uere teneantur. Concl. 139.**

1 **C**ONSTITUTIO † Episcopi si mandat allibrari omnia bona eccle-
 siastica in diocesi existentia habet vim canonis, & ideo
 omnes tenentur contribuere oneribus totius Cleri, quod est,
 quod si Episcopus vadit ad Papam, vel ad Regem, vel ad Conci-
 2 lium, seu synodum, omnes ecclesie contribuere tenentur. *Abb.*
conf. 26. nu. 3. ver. item dico circa quartum, lib. 2. † Extende; quia etiam
 monasteria exempta tam virorum, quam mulierum tenentur
 contribuere ad procuracionem debitam per Clerum Legatis, &
 3 Nunciis Apostolicis, etiam non obstante consuetudine contra-
 riam. *Abb. d. conf. 26. in princ. in primo dubio, lib. 2. † Idem in procura-*
 tione debita Episcopo ratione visitationis; quia pariter tenentur
 concurrere monasteria exempta virorum, & mulierum, non ob-
 4 stante consuetudine contraria; quia sicuti visitatio non potest
 præscribi, ita neq; procuratio annexa visitationi. *Abb. d. conf. 26.*
in secundo dubio, lib. 2. † Idem in charitativo subsidio, & aliis oneri-
 5 *bus communibus; quia etiam exempta monasteria tenentur cõ-*
currere, maxime stante constitutione Episcopali. Abb. d. conf. 26.
n. 2. & seq. ver. circa tertium, lib. 2. cum seq. vbi, quod de iure commu-
 6 *nium sunt opinioniones. † Extende; quia Hospitale Sancti Spiritus Pi-*
sarum tenetur concurrere cum clero ad omnia onera commu-
 nia cleri pro rata sua; tam de iure communi, quam ex consuetu-
 dine loci. *Abb. conf. 34. Super questionis materia, in pr. lib. 2. vbi, quod*
 7 *clerus habet intentionem fundatam. † Restringe, seu declara; quia*
 quoad onera communia non concurrunt monasteria religio-
 8 sorum exempta, si per tempus immemorabile præscripserunt, vel
 extitit consuetudo immemorabilis, quod ipsi non soluerunt; quia
 talis præscriptio habet vim tituli; quo vero ad procuracionem, li-
 9 cet non valeat præscriptio immemorabilis contra Legatos, & E-
 pitobum visitantem, bene valet contra clerum, si ab immemo-
 10 rabilis exempti non contribuunt. *Abb. d. conf. 26. col. penult.*
nu. 3. & seq. ver. sic, sed prædictis non obstantibus, lib. 2.
 Vide, *Clerus quid sit, & contineat.*
 Concl. 399.

Onera quæ dicantur ex causa necessitatis, & quæ ex
 causa vtilitatis, & qualiter considerentur. *Concl.*
 140.

ONERA † talarum dicuntur causa vtilitatis, vel necessi-
 tatis, consideratio habitus, non actus tantum; ideo obligant
 ad onera ex causa necessitatis, vel vtilitatis, tenetur ad ea, quæ
 habitus sunt talia, licet non actu. *Oldr. conf. 98. Factum talis, qualem*
unuerfitas.

**Onerosa concessio, vel gratiosa, quando, & qualiter di-
 catur. Concl. 141.**

CONCESSIO † dicitur ex causa onerosa, quando fit causa pre-
 tii, vel facti habentis perpetuum commensurationem cum
 re concessa. *Bald. in l. qui se patris, num. 24. ver. hoc facta. Corda. lib.*
sequitur Alex. conf. 216. Nec arguendi, lib. 2. plene Boss. in pr. ex. crim.
tit. de princ. nu. 23. & seq. Fel. in c. nouit. num. 8. & seq. de iudic. vbi dicitur
 exponit. *Bero. conf. 146. nu. 29. lib. 3. Socin. conf. 4. nu. 4. & seq. lib. 3. &*
conf. 87. nu. 12. eod. lib. Rol. à Vall. conf. 76. nu. 18. & seq. lib. 2. & conf.
 66. nu. 22. eod. lib. 2. *Ias. conf. 1. in 3. dub. n. 4. lib. 1. † Restringe, quando*
 non habet pretium, vel factum habens perpetuum commensura-
 tionem, vt si aliquid darem pro legato, tunc legatum est iura-
 tum simpliciter, licet secundum quid sit onerosum. *Bart. in*
Meinus. S. duobus, nu. 12. in 5. oppositio. ff. de leg. 2. Socin. d. conf. 4. nu. 4. &
seq. lib. 3. vbi, quod attenditur id, quod preponderat. Rol. à Vall.
conf. 13. nu. 14. lib. 3. † Declara; quia aliter videtur dicere Ias. in conf.
 56. n. 2. lib. 1. qui considerat factum, vel datum in compensam sim-
 pliciter, & idem videtur Roland. à Vall. *conf. 13. num. 64. & vt*
 2 *quen. lib. 3. Quali † igitur lucratiua dicitur concessio facta magis*
 valoris pro modico pretio secundum *Bart. in d. l. Meinus. S. duobus*
 nu. 14. *ver. sit rem dignam, ff. de leg. 2. sequitur Boss. d. prax. tit. de Princ.*
 nu. 32. † *Amplia; quia priuilegium transferens ius formatum de-*
 3 *citur contractus, & reuocari non potest, secus si transferatur*
 non formatum, veluti immunitatem. *Bero. conf. 146. num. 23. lib. 3.*
 † *Amplia; quia vbiq; agit, quod priuilegiatus se subiecit*
 concedenti ipse, tunc causa semper dicitur commensurata
 4 *statuta, & priuilegia concessa locis, & Communibus, qui se*
 subiecerunt concedenti, non possunt reuocari. *Dec. conf. 28. in*
 causa *communis tatis, nu. 6. ver. non obstant allegata, sequitur Rol. à Vall.*
 5 *conf. 13. num. 65. lib. 3. † Si vero tempore contractus erat subiectus*
 non releuat subiectio præcedens. *Ias. conf. 56. nu. 2. lib. 1. † Amplia;*
 6 *quia priuilegium alicui concessum propter factum eius, cui con-*
 ceditur, dicitur esse ex causa onerosa. *Rol. à Vall. conf. 76. nu. 18. lib. 2.*
 † *Amplia; quia Papa, & Princeps ligatur constitutione sua pe-*
 7 *viam contractus; quia est onerosa. Roman. conf. 352. Quæritur no-*
 mo, nu. 36, quia alias nullus contraheret cum Principe, vbi ap-
 8 *final. citat infinitos, & dicit * communem. † Extende, etiam in*
 subdito contrahat. *Rom. d. conf. 352. num. 22. † Extende, quia Papa*
 non reuocari ius eligendi Imperatorem Alemannie Principibus
 9 *concessum; quia est onerosum. Rom. d. conf. 352. num. 23. † Contra-*
 rium, quia ius Populus Romanus potest reuocare; quia trans-
 10 *lit istud ius per viam legis, & quæ à lege conceduntur, semper re-*
 uocari possunt. *Signor. Homod. conf. 70. in questione verum, nu. 1.*
 11 *& seq. ver. item non obstat secunda. † Extende in feudo; quia non po-*
 test reuocari. *Rom. d. conf. 352. num. 24. † Declara; quia feudum, &*
 causa onerosa concessum non reuocatur, si vero ex causa lucrati-
 12 *ua esset concessum feudum, potest reuocari ex causa, ita videtur*
 velle *Soc. conf. 4. in prim. & conf. 87. nu. 3. & qualiter procedat, & que*
 13 *sit iusta causa. Ias. conf. 1. col. pen. v. non obstat secundum, lib. 1. † Restrin-*
 ge in beneficiis; quia Papa non ligatur contractibus, qui possunt
 14 *reuocare. Rom. conf. 298. Circa præmissa, nu. 2. v. etiam si hæc vera, vbi*
 plena apost. dat concord. prout *dec. 52. in fin. lib. 1. † Restrin-*
 15 *ge in beneficiis; quia Papa non ligatur contractibus, qui possunt*
 reuocari. *Rom. d. conf. 352. nu. 24. † Declara; quia Papa contractibus*
 16 *non tollen. iur. quæ. q. 15. n. 4. in fin. † Declara; quia Papa contractibus*
 ligatur contractibus in beneficiis, duobus casibus; Primo, quan-
 17 *do pro augmento cultus Diuini. Creben. dec. 141. lib. 1. Molæ.*
 18 *dec. 138. Put. lib. 1. dec. 337. late Accorambo. lib. 1. dec. 5. † Item quæ-*
 do pro dote beneficii à principio, & necessaria constituta. *Put.*
 19 *d. dec. 337. In vna Conch. vt etiam dicunt alii supradicti, lib. 1. † De-*
 clara; quia licet tituli beneficiales omnes sint lucratiui, si tamen
 20 *Papa reuocet omnes regressus, præterquam ex causa onerosa*
 onerositas consideratur subito respectu ad causam, & consideratur
 21 *in mixtura illud, quod præpoderat. Put. d. dec. 374. In vna Meunus.*
 22 *lib. 1. plene Roland. à Vall. conf. 13. lib. 3. cum seq. vbi Put. dicit, quod re-*
 spectu tituli semper est lucrum. † *Onerosa causa operatur, quod re-*
 23 *latior, & plenior sit interpretatio, quam si ex causa lucratiua de-*
 24 *bet, fiet. Fulg. conf. 89. in questione, in fin. † Onus probandi quod*
 25 *licet*

fit ex causa lucrativa, vel onerosa incumbat assententi; ideo qui agit contra reuocacionem debet docere de onerositate. Rolan. à Val. *de offi. s. 1. num. 15. lib. 3.* ¶ Sed tamen docto de onerositate, si impugnant privilegium dicit causam oneris non esse commentitiam, ille debet probare, si non apparet. Roland. *de offi. s. 1. num. 6. 4.* ¶ *de offi. lib. 3.* ¶ Limita; quia dicitur lucrativa concessio, quae fit ob benemerita praeerita ad quae quis non tenebatur praesens, nisi ut beneficianti beneficiamus. Bart. d. l. Manius. §. duobus. num. 15. ver. *quero secundo.* Boll. *d. prae. tit. de princ. num. 323. circa med.* ¶ Limita; quia licet pretium interuenierit, tamen si Princeps noluit de eo facere mentionem, erit gratia gratuita; quia attenduntur verba. Boll. *vbi supra num. 325.*

Onerosa causa habet multa specialia. Concl. 142.

CAUSA ¶ onerosa habet speciale, quod licet mulier transiens ad secunda vota perdat proprietatem legati sibi facti à primo marito; tamen non habet locum, si fiat legatum ex causa onerosa, puta ut transeat ad secunda vota; quia dicitur causa onerosa. Roman. *conf. 219. Ex them. de. n. 4. ver. vltimo.* vbi apost. dat concord. in *ver. oneroso.* Vide, *Necessaria causa. Concl. 18.*

Onus extrinsecum non diminuitur, diminuto emolumento, & quando secus. Concl. 143.

ONUS ¶ extrinsecum non minuitur etiam diminuto emolumento. *liberto. §. 1. ff. de annu. leg. Cast. conf. 465. circa med. lib. 1.* ¶ *Extende;* quia onera solvere debet ille, cui sunt imposta, nec tenetur ille, qui extrinsecum commodum sentit; secus si commodum sit intrinsecum, exemplum, legatur alicui fundus, qui debet solvere onera cum onere soluendi decem Titio, Titius non tenetur contribuere; quia percipit quid extrinsecum; si vero perciperet alicui intrinsecum, prout ex agro certam quantitatem fructuum, vel ex legato centum in pecunia perciperet decem; tunc dicitur intrinsecum emolumentum, & concurrunt ita. *Cast. conf. 465. Nouissime dubitatur lib. 1.* ¶ Limita in onere dato causa conditionis implenda; quia si conditio non impletur, onus pendens ex conditione minuitur, & cessat. *Oldrad. conf. 242. nu. 6. ver. sed contra 4. hoc responsum.* ¶ Limita; quia si tutor dat omnia bona pupillorum alicui, ut alimenta eis ministrat, aliquo ex eis mortuo cessat onere pro rata recuperat alimenta, *de offi. Pedem. 98. per totum.* ¶ Limita, quando onus est intrinsecum, ut quia solui debet onus extrinsecum rei. *Cast. conf. 495. Nouissime dubitatur lib. 1.* ¶ Limita in haerede facto à filio familias cum onere dotandi sororem, vel filiam testatoris; quia si haeres bona fide dotat filiam testatoris praesumitur, quia haeres; ideo si ea eo euincatur hereditas quasi testamentum sit nullum, recuperat dotem dotam in totum, si vero perdit hereditatem in parte, quatenus illud, quod superest hereditatis, deducta Falcidia sufficiat pro dote, non recuperat, & nisi pro rata, quae deficit recuperat. *Cast. conf. 438. Quantum ad primum, 7. nu. 3. ver. ad tertium, lib. 2.* ¶ Limita; quia si pensio super monasterio assignata efficitur nimis onerosa; quia redditus Ecclesiae oneratae sunt diminuti, ita quod non superest pro necessitatibus Ecclesiae, & minuitur etiam pensio est minuenda; quia non tenentur clerici, neque Ecclesia ultra, quod facere possint. *Roman. conf. 369. Cuius primum, n. 30. & seq. ver. quoad sextum.* ¶ *Extende* in locatione, pro qua soluitur affectus; quia si reddituri in enormem lesionem; quia fructus sunt diminuti, fit remissio. *Rom. d. conf. 369. num. 3. 1.* ¶ *Extende* in censu, & tributo, quod soluitur pro patrimonio, quia minuitur minuto patrimonio, l. forma. §. illud. de censu. l. 2. c. de altari. & pascuis. *Rom. d. conf. 369. nu. 31.* ¶ *Extende* in omnibus oneribus; quia debent minui minuto patrimonio, per quod solui debent onera. *l. cura. §. deficientium. ff. de iur. iur. in iur. Rom. d. conf. 369. nu. 32. vbi. quod propterea exactor tributi habet facultatem minuendi. Lomnes. l. prima. c. de ann. & tribu. lib. 10. ¶ Restringit* in canone emphyteutico, quando est modicus, & in recognotione domini. *Roman. d. conf. 369. nu. 32. ver. nec praesens res agatur.* ¶ *Vide, Legatum diminuitur. Concl. 54. Vide, Legatum factum pro certa. Concl. 72.*

Onera sentiens debet sentire & commodum, & e converso. Concl. 144.

ONUS ¶ qui sentit, debet sentire etiam commodum, l. secundum nam am. ff. de reg. iur. *Oldrad. conf. 211. n. 2. ver. vlt. vbi multa, quae sequuntur, ponit, & qui non laborat, non manducat, & tam labor quam pecunia recipiunt à mensura diuisionem. Alex. conf. 47. Responsum, sol pen. n. 4. lib. 5.* ¶ Et stipendium consequi debet, qui

praestat obsequium, *l. 2. q. 2. c. charitatem.* ¶ Socii passionum, dignum est, ut sint etiam consolationum, *c. 1. de sepult.* ¶ Amplia; quia licet Ecclesia sit exempta ab oneribus laicorum, si tamen sibi legantur, vel donantur bona cum hoc, quod soluat omnia onera, quae soluant laici, debet subire onera, si vult consequi legatum, & commoditatem. *Anch. conf. 217. vbi est casus.* ¶ E conuerso, qui sentit commodum, debet sentire onus iniunctum commodo. *Anch. conf. 180. Vsa diligenter, num. 5. vbi is, qui acceptat legatum cum onere, tenetur ad onus. Castren. conf. 133. nu. 2. in fin. lib. 2.* ¶ Amplia in tantum, ut possit induci argumentum ab absurdo, si quis vellet commodum habere, & non sentire onus. *Dec. d. l. secundum naturam. ff. de reg. iur.* ¶ *Extende;* quia non est ferendus is, qui vult commodum, & non vult sentire onus. *Anch. conf. 217. Dubium facit. nu. 4.* ¶ *Extende;* quia si alicui fiant plura legata aliqua vtilia, aliqua onerosa, non potest velle sola vtilia, & repudiare onerosa, l. sed duobus. ff. de legat. 2. ¶ *Vide, Altari seruienti de Altari, & c. Concl. 312. Vide, Legatum factum patri, & c. Concl. 81. Vide, Vtilitatem habens, & c. Concl. 374.*

Onus & honor rei regulariter transit cum ipsa re, & quando secus. Concl. 145.

RES ¶ regulariter transit cum suo onere ad quemcumque vadat, l. alienatio. ff. de contrah. empt. *Bald. conf. 433. Sicut habemus, per tot. lib. 1.* ¶ *Declara;* quia transit, ad quemcumque vadat res, etiam per mille manus cum sua causa, quae in iure consistit, non autem in solo facto consistit. *Ang. conf. 206. Inter ordinamenta, nu. 2. ver. ad hoc.* ¶ Idem transit cum suis iuribus, conditionibus, & libertatibus. *Oldrad. conf. 228. Quod fratres, in princ. ver. tertio, quia res.* ¶ Alia est regula, quod is, qui vult vti adminiculo, & actione alterius, vti potest tantum cum sua causa, & omnibus suis vitiis, l. Pomponius. §. si cum quis. ff. de acquir. poss. *Bart. in sua quest. 6. L. apus fuit caprus, nu. 2. ver. quarto probatur.* Amplia; quia est generalis regula, quod res transit cum onere suo, etiam pacto contrario non obstanti. *Anch. d. conf. 404. nu. 16. Abb. conf. 30. Videretur primo, col. 2. in princ. lib. 2. vbi dicit esse de hoc tex. in auth. de mand. princ. §. non permitras.* ¶ *Extende;* quia res obnoxia seruituti transit cum sua seruitute. *Anch. d. conf. 404. nu. 16.* ¶ Et hypothecata transit cum onere hypothecae, quocumque iure transferatur, l. debitor. c. de pign. l. si debitor. c. de distr. pign. l. alienatio. ff. de contrah. empt. ¶ Siue sit hypothecata conuentionalis, siue etiam à lege; quia res obnoxia oneribus, quae est tacite fisco hypothecata, transit cum suo onere, ad quemcumque vadat. *Bar. in l. rescripto. ff. de muner. & honor.* ¶ *Extende;* quia res hypothecata pro dote, si transeat in fisco, & de fisco in alium, censetur transire cum onere suo, & ideo mulier potest agere hypothecaria contra omnes. *Rom. conf. 128. Prout ex tenore, v. secundo obicitur, vbi apost. in ver. remaneat.* ¶ *Extende;* quia etiam si transeat bona obligata ad plures, potest contra quem maluerit ex pluribus possessoribus agere in solidum, non autem pro rata. *Rom. d. conf. 128. in prin. vbi apost. in ver. Moschis, dat concord.* ¶ Amplia; quia, qui vult rem habere, vel sibi querere, oportet, quod cum omnibus suis superoffibus, & schinellis habeat, ita *Ang. in Lapid. Celsum, §. in hac, ff. de except. doli. 10. de Montesperello, conf. 21. n. 10. vbi maxime hoc dicit, quando fuit conuentum.* ¶ Et in venditione, quando fuit conuentum, quod vendit cum rapa, vitiis, & schinellis, res transit cum suis schinellis tempore venditionis. *Alex. conf. 97. Perspective, lib. 3. n. 11. ver. item respondo.* *Extende* in donatione. *Vide, Donatio potest fieri sub quacumque conditione, & pacto. Concl. 642. Idem in dote, quae transit cum suo onere. Vide, Dos an possit consistui, & c. Concl. 721. Vide, Dos dat à tertio recipit, & c. Concl. 787. Vide, Disponere de re sua quilibet potest. Concl. 486.* ¶ *Extende;* quia res emphyteutica si alienetur transit cum suo onere, & seruitute, ut is, qui possidet, solvere tenetur canonem. *Authent. de non alien. §. scire. Abb. conf. 30. Videretur in pr. lib. 2.* ¶ Idem in onere soluendi decimas; quia is, qui possidet, obligatur ad decimas, & pensiones onerum. *Abb. d. conf. 30. in pr. lib. 2.* ¶ Amplia; quia nedum successor, & possidens tenetur ad onera realia, sed etiam non reperit ab eo, qui dedit, ita videretur innuere in omnibus oneribus, & seruitutibus. *Abb. d. conf. 30. in princip. lib. 2.* ¶ Amplia, ut procedat, quod possessor tenetur non solum ad onera realia tempore suo soluenda, sed etiam ad praerita. *Abb. d. conf. 30. col. 2. in prin. ver. quinimo dico, lib. 2.* ¶ Amplia; ut procedat etiam in locatione; quia conductor, qui possidet, seu detinet, obligatur ad decimas, & pensiones onerum. *Abb. d. conf. 30. nu. 2. vbi dicit esse tex. not. in l. 1. c. de anno. & tribu. lib. 10. vbi Bart. tenet, quod conductor tenetur ad tributa, & onera realia. ¶ Amplia in secundo concessio alicui, quando sciebat feudum esse obnoxium pensioni, vel solutioni Ecclesiae; quia si sciuit, solvere debet inuestitus. *ca. 1.**

19 *de inuest. de reb. alien. fact.* Restringe. quando inuestitus ignorauit, quia tunc dominus tenetur, vel liberare feudum, vel aliud a que bonum dare, *d.c. 1. de inuest. de reb. alien. fact.* ita Abb. *d. conf. 30. col. 2. ver. sed pr. ad d. c. non obstantibus. lib. 2.* vbi in feudo distinguitur, aut recipiens feudum sciuit seruitutem, & sibi imputet, aut ignorauit, & dominus tenetur liberare, vel aliud feudum a que bonum dare ad electionem in feudatui in domino concedente non refert, an sciuerit, vel ignorauerit, & inuestitus praesumitur ignorasse, & repetit in finalibus verbis consilii. Restringe. quando etiam inuestitus sciuit seruitutem, sed sibi prouidit, quod sit liberum, nobile, & francum feudum, sed quod dominus promisit distrigere ab omni persona, tunc prouisio facta facit cessare prouisionem legis non ordinariam, sed extraordinariam, ita vt tenetur de euietione secundum iura feudalia, vt vel liberet cum pecunia, vel det aliud feudum a que bonum. Abb. *d. conf. 30. col. 2. ver. sed predictis non obstantibus. lib. 2.* & electio est inuestiti, an velit agere ad liberationem feudi concessi, vel aliud liberum a que bonum conferri. qui. Amplia, vt procedat etiam, quando res prouenit a nobili in rusticum; quia transit a conditione suo. Alex. *conf. 130. in causa. & lite. n. 12. ver. & quod dicta possessio. lib. 2.* Amplia in feudo habente hoc onus, quod recipiens feudum subiacet iurisdictioni domini feudi in feudatibus; ideo clericus recipiens feudum subiicitur, quia onus est reale iniunctum feudum. Abb. *in 6. qu. 8. incip. Gandulphus. col. 7. in fin. ver. prater ea.* Amplia, vt bona effecta tributaria etiam respectu collectarum, & aliorum onerum extraordinariorum per statutum transeant cum onere suo, etiam ad Ecclesias, ita vt Ecclesia tenetur soluere onera tributaria, quibus res obnoxia erat, antequam esset Ecclesia. Calder. *conf. 7. An si statuto cauetur, de consuet. per tot. Alex. conf. 136. in causa & lite. n. 12. ver. & quod dicta possessio. lib. 2.* & de statuto tali Perusii, supra nu. 24. & 25. & de statuto Eugubino. Vide. *Eugubina Ciuitas, statuta. Concl. 351.* Vide. *Onera ordinaria que dicuntur. Concl. 133. nu. 24. & 25.* Extende, vt procedat, etiam si talia onera solum essent imposita, & nondum distributa; quia si Ecclesia succedat laico, talia onera imposita, quorum dies solutionis nondum venit, debentur ab Ecclesia; quia attenditur obligationis substantia, vt transeat res cum oneribus, non autem attenditur dies solutionis. Angel. *conf. 206. Inter ordinamenta. per tot.*

20 Declara, vt in *verfi. Onera ordinaria que dicuntur, & transeunt in ecclesiam. Concl. 133.* Amplia; quia si ecclesia sita in parochia matrice habet ius sepeliendi solum certos parochianos perueniat ad habentes priuilegium collegiale sepeliendi omnes mortuos, non poterit in praedictum Ecclesiam matricis sepeliri per priuilegiatos in ecclesia habente ius sepulturae limitatum; quia transit eum onere suo. Cald. *conf. 377. alias 1. de sepulture.* Amplia in ecclesia, vel monasterio de nouo transeunte ad aliquos religiosos quocumque iure; quia transit cum onere suo. Anch. *conf. 404. Trias dubias. nu. 16.*

21 Amplia; quia bona obnoxia pro usufructu alicui debito, si alienentur, transeunt cum iure onere in emptorem. Card. Zabar. *conf. 28. Quidam frater, in fin. ver. alia quaestio.* Limita; quia ecclesia supposita ordinario, quae tenetur ad collectas, census, & alia grauamina, si perueniat ad fratres ordinis seruorum habentes priuilegium, quod gaudeant plena exemptione in ecclesiis, quas habent, & quas in futurum adipiscuntur, non amplius erit obnoxia etiam respectu onerum iurisdictionalium. Cald. *conf. 493. alias 18. de regularibus. vbi videtur solum restringere se quoad exemptionem a collectis.*

22 Declara, vt non procedat limitatio, & sic erit ampliato, quia ratione census, & oneris realis res transit cum onere suo, etiam si transeat ad priuilegiatum, & exemptum. Cald. *conf. 403. in si. alias 18. de regularibus.* Limita; quia quod dicitur, possessorem teneri ad onera realia de suo, & non habere regressum contra eum, qui dedit, procedit in oneribus naturalibus, vel quasi, prout debitum pro tributo Principi, vel in Ecclesiasticis oneribus ordinariis, secus, si onera sint accidentalialia. *ff. de actio. empt.* Abb. *clare d. conf. 30. in fin. lib. 2.* vbi, quod quicquid sit in aliis, in feudi concessione simpliciter facta concedens tenetur inuestito liberare feudum.

23 Onus iniunctum filio quando censeatur remissum, vel non. Concl. 146.

1 Onus & grauamen iniunctum filio in donatione sibi facta per patrem censeatur remissum, si idem pater in testamento legauit eidem filio centum, & alia sibi donata. Oldrad. *conf. 28. Vifa donatione,* quia onus censeatur remissum, si secundo eidem persone legatur simpliciter eadem res legata primo cum onere. Limita, si legatum transferatur in aliam personam, quia tunc censeatur eum eodem onere, quod in prima dispositione erat dictum. Oldrad. *d. conf. 28. v. secunda ratio, per tex. in l. Cato. ff. de alim. & cib. leg. & conf.*

314. nu. 2. ver. apparet hoc idem, vbi ponit plura exempla de dispositione simpliciter facta, vt intelligatur cum suis oneribus, & equalitatibus. Vide, *Reperitio onerum tacita. Concl. 190. & Concl. 191. sequent.*

Operas obsequiales qui praestare teneantur. Conclusio 147.

Operas fabriles, & artificii, puta piscotias. Bald. *conf. 299. Dicunt Petrus. & Cyn. nu. 4. ver. vxor etiam. lib. 1. Alex. conf. antepen. lib. 2.* Extende; quia tenetur etiam obsequiales praestare hierceibus a mariti, donec stat in domo, & recipit alimenta, *gl. in l. suu. C. de p. per. liber. & l. obsequio. C. de neg. gest.* Et dicuntur opera obsequiales, prout facere lectum, gubernare domum, coquinam, & familia facere. Alex. *d. conf. antepen. lib. 4.* Item seruire filius in vestigio, do, quorum educatio iure naturali ad matrem spectat, intra triennium praebere la viuenti marito, si non esset deductus, vt per Bart. *tract. de alim. col. 2. Corn. conf. 165. lib. 4. in fin.* & etiam mortuo marito tenetur ad lactandum per triennium, *gl. in l. alimentaria. C. de neg. gest.* Fabriles vero opera, seu artificiales dicuntur, texere, suere, filare, vel alias laborare in aliquo artificio, & ite opera non sunt obsequiales, & illas praestans, aequali extraneus, compensat in alimentis receptis secundum aequalitatem. Corn. *conf. 265. col. fin. lib. 1. Cuman. conf. 87.* Alimentandus quando tenetur ad opera ad fauorem eius, qui praestata alimenta. Vide in *ver. Alimentandus. Concl. 288.*

Operatio personalis potest locari, & vendi, & qualiter. Concl. 148.

VALET pactum, & obligatio, per quam quis locat, vel vendit operas personales alicui ad vendendum pannos, vel aliud faciendum, etiam cum obligatione poena, quod non vendit obligatus, neque exercebit opera sua pro alio. Bald. *conf. 445. Trinus locatur, in princ. lib. 1.* Extende; quia talis obligatio, vel tale pactum de non vendendo pro alio, intelligitur per se, neque per alium, alias fieret fraus. Bald. *dict. conf. 445. ver. tertium pactum, lib. 1.*

Opinio communis quae dicatur. Concl. 149.

OPINIO communis dicitur, quae plurimorum Doctorum testimonio comprobatur, *l. 1. ibi. & sane crebrior apud veterum opinio est. ff. de offic. q. c. iudicis, 3. q. 3. ibi, in quo plurimi concordant, vt ibi gl. in ver. plurimi, & in c. nouimus. ibi, opinio a pluribus approbata. vbi Abb. & Ant. de Butr. nu. 1. de verb. signif. Alex. conf. 95. nu. 6. lib. 6. apud Alex. conf. 202. in si. in ver. numerus. lib. 7. allegat Bald. in l. magis in si. c. quando prouoc. non est necess. Contrarium, quod communis opinio sit illa, quae prouenit a Doctoribus, qui ponderant numerum, & mentura sunt maiores, *l. 1. §. neq. ex multitudine. C. de veter. iur. ar. clean. c. 1. vbi Abb. num. 3. de iis, que sunt a maior. part. Cap. Alex. d. conf. 202. Vfo themate, in fin. 7. lib. 7. Bero. conf. 99. nu. 1. lib. 1. Imo Alex. conf. 202. n. 7. lib. 7. dicit, quod illa communis opinio attenditur, quae sunt Doctores maioris poderis, & maioris autoritatis; quae non debet attendi numerus Doctorum, vbi apud in ver. numerus, in princ. dat concord. Imo quod a ratione maiori, & meliori attendatur communis opinio, non a numero, & auctoritate Doctorum, tenet eadem apud Alex. *d. conf. 202. in si. in v. numerus. lib. 7. vbi pro ista parte allegat Plinium & Budeum.* Declara; quia vt opinio dicatur communis, vel magis communis, duo debent concurrere, videlicet maior numerus Doctorum, & maior auctoritas, vt sic sint plures numero, & auctoritate. Bero. *conf. 190. n. 19. in si. & n. 20. lib. 1.* Declara; quia ad faciendam communem opinionem non enumerantur Doctores relati, qui non ostenduntur in fonte, ita Dec. *conf. 257. n. 4.* Item illi, qui non examinant, sed perfunctorie transeunt, non allegantur. Mantio. *de comit. vbi voluit. lib. 1. tit. 3. nu. 4.* Item Doctores nihil allegantes non sunt attendendi. Rol. a Val. *conf. 1. nu. 187. lib. 2.* Et multi Doctores de eadem comuni attestantur, quae tamen non est communis opinio. Decian. *conf. 4. n. 6. lib. 3.* Et opinio multoties fuit communis aliquo tempore, quae hodie non est. Decian. *conf. 31. nu. 116. lib. 1.* Et ideo magis creditur Doctori moderno attestanti de communi, quam Doctori antiquo. Grat. *conf. 88. n. 2. vbi n. 3. quod sunt peripicaciores moderni; quia videntur scripta antiquorum, & modernorum.* Amplia; quia glossa cum dicto trium Doctorum facit communem opinionem, plures vero glossae cum numero plurium Doctorum, quae trium, faciunt magis communem. Grat. *conf. 75. in fin. lib. 2.* Opinio Io. And. est magni ponderis, & ab ea in iudicando, & consulendo non est recedendum. Bolog. *in addit. ad conf. de alim.***

43. in fi. Antiquorum opiniones non dimittenda; maxime gloffarum, & qui recedit ab eis, retri capit vellectos, dicit Signo. conf. 243. n. 10. vbi, quod quidam Doctor de Vellectis, qui tenebat contra gloffam, fuit allegatus per Alber. de Rolate, & Senatus dixit, quod recedentes a gloffis, & ab antiquis, vere capiunt vellectos. Et qui reliquit antiquos Doctores, vt modernis adhaereat, nõ recte fapit. Signo. conf. 245. n. 15. ¶ Contrarium Alex. conf. 55. Prophecia. n. 13. ver. & licet 1. ac. Burry. li. 4. quod est Barbatia, vbi plura fubftinendo communem modernorum, contra communem antiquorum, allegat illud Apoftoli: Expurgate veteres fermentum, ac item, recedant veteres, & quanto iuniores, tanto perfpicaciores.

Opinio communis Doctorum est tenenda, & fecundum eam iudicandum, & quando fecus. Concl. 150.

OPINIO ¶ communis Doctorum est tenenda, & fecundum eam iudex debet iudicare, alias iudex per imperitiam censetur iudicaffe, & tenetur in syndicato, plene Corra. in suo Breuiar. lib. 2. fol. 188. nu. 25. & seq. vbi ampliat feptem modis, & limitat quindecim modis, vide eum, & quid si varia sunt opiniones, neq; conflat, que fit communis, vide eum, n. 8. & seq. ¶ Et quod ab opinione communi in iudicando non fit recedendum. Alex. conf. 12. Attentis verbis, in fi. lib. 3. Barbat. in conf. Alex. 55. Per spectis, nu. 27. lib. 4. allegat rex. in l. ff. de offic. quæst. in ver. crebrior apud veteres opin. ¶ Imo quod ab ea non fit recedendum, neq; in iudicando, neq; in confultando. Rom. conf. 239. In re hac, n. 2. ver. quicquid dixit. ¶ Amplia; quia opinio maiorum est tenenda, & fufficit eam allegare, etiam si deficiat canon, vel lex, & qui contrarium faceret, poneret fe in diffimine refpectu fori contentiofi, & animæ. Alex. conf. 51. Cum dicitur, n. 5. ver. quia fufficit allegare, lib. 4. quod est Io. de Zannis de Bononiis, & iterum Alex. d. conf. 55. Per spectis, num. 14. ver. quod vbi lib. 4. quod est Barbatia, vbi quod authoritas maiorum habetur pro lege, vbi deficit lex. ¶ Extende; quia imo vbi deficit lex, recurrimus ad opiniones maiorum, l. si idem cum eodem, in fin. ver. quod Caf. ff. de iurif. d. omni. iud. Io. de Anan. conf. 28. nu. 3. ver. circa fecundum. Et talis ¶ opinio maioru, vbi deficit lex, fequenda est pro lege. Alex. d. conf. 55. n. 14. sed est n. 3. 4. lib. 4. ¶ Opinio communis præualeat, & à communi non est recedendum, quod declarat pulchre Alc. tract. præfumptio. reg. 1. præfumptio. 51. n. 2. vbi dicit confiderari debere authoritates plurium, & quod nõ incidenter, fed principaliter examinent articulum; quia non fequitur, talis Doctor incidenter tenet hanc opinionem in modum argumenti, ergo ita fentit; vide eum. ¶ Et vbi deficit lex, recurrimus ad opinionem maiorum, d. l. si idem cum eodem, in fi. in quod Caf. ff. de iurif. d. omni. iud. Io. de An. d. conf. 28. n. 5. ver. circa fecundum. ¶ Et talis opinio communis habetur pro lege, & vent appellatione legis in difpofitione loquente de lege. Decian. conf. 111. n. 17. lib. 3. vbi, quod puniretur iudex tanquam faciens litem fiam. ¶ Extende; quia tunc dicitur dubium probabile iuris, quando varie funt opiniones Doctorum, & non conflat de communi, alias fi conflat de communi, non est dubium pto-babile. Marcabr. ab Anguil. conf. 66. n. 4. 4. 2. ¶ Extende; quia qui recedit ab opinioe communi, facit litem fuam. Ang. Arret. conf. 9. n. 1. ver. primo. nu. 10. ver. & clarum est in iure. ¶ Et quod à communi opinione in confultendo, & iudicando non fit recedendum. Alex. d. conf. 55. n. 5. ver. à qua communis, lib. 2. ¶ Et multo magis, quando gl. firmat pedes, & Doctores magis ¶ communiter illam fequuntur, quia à tali opinioe communis, & gloffa in iudicando, & confultando non est recedendum. Alex. conf. 92. Vifo, & difcuffo, n. 4. ver. præterea in iudicando, lib. 2. ¶ Extende; quia ab opinioe communi non est recedendum; quia difficillimum est maiorum fententias reuoluerè. Rol. à Val. conf. 60. n. 4. 0. li. 1. & quæ plurium magiftrorum authoritate comprobatur, tenenda est, idem Rol. conf. 24. lib. 3. & quod à communi in iudicando non fit recedendum. Rom. conf. 179. Ampliffime Doctor, nu. 12. ver. quoad fecundum, vbi apertum ver. recedendum, quæ alias citat, & pleniffime Neuzza in l. ff. de iurif. d. omni. iud. ¶ In tantum, quod per imperitiam iudicet, qui reliquit communem, vt adhaereat fingulari opinioi. Rol. à Val. d. conf. 16. n. 23. lib. 3. Bar. in l. fi. C. de pen. iudic. qui male iudic. c. talis congeffis per Barb. conf. 63. Sapienter fcribit, col. pen. lib. 1. Iaf. conf. 35. In caufa, & lre. col. fi. lib. 4. Soc. lun. conf. 1. col. fi. & conf. 3. col. fi. ¶ Restringe; quia illa opinio est tenenda, pro qua grauiores Doctores fcribunt. Alex. conf. 13. Exis qua, n. 15. lib. 1. vbi apoft. in v. ¶ In allegat Alex. conf. 7. lib. 4. & alios. ¶ Restringe; quia illa opinio inter plures est tenenda, quæ reducit contrarias opiniones ad concordiam. Alex. conf. 50. In caufa, & lre. n. 6. & 7. ver. non obstat etiam lib. 7. ¶ Restringe; quia à communi est recedendum, quando alia opinio contraria fauet teftamento pia caute, vel alteri facto magis laudabili. Alciat. d. tract. reg. 1. præfumptio. 40. ¶ Restringe;

quando contraria opinio melioribus rationib. est munita. Dec. conf. 257. Vifis iis, que nouiffimum, in prin. & illa est ¶ communis opinio. Rim. lun. conf. 405. n. 20. Surd. conf. 294. n. 29. ¶ Restringe; quia ftatur opinioi vnus Doctoris pro matrimonio contra communem contra matrimonium. Boher. decif. 264. nu. 13. in fin. ver. & vbi. ¶ Restringe; quando opinio communis fapit rigorem, & contraria fapit æquitatem. Hippol. Rim. lun. conf. 381. nu. 86. lib. 4. ¶ Restringe; nifi communis opinio notorie male dicat, vel rationaliter conuincatur. Abb. conf. 85. In præfenti quaftione, in prin. lib. 1. vbi, quod non iudicatur ex multitudine authorum. ¶ Restringe; quia Doctori diftinguenti inter opinioem communem, & contrariam ftatur. Rim. lun. conf. 463. n. 156. & seq. & illa est ¶ communis opin. quod ftetur Doctori diftinguenti. Grat. conf. 132. n. 6. li. 1. Re- ¶ stringe; ¶ quia quando funt communes opiniones hinc inde in materia vltima voluntatis, & coniecturali, ex leui coniectura addita receditur à communi contraria. Crau. conf. 62. n. 6. & conf. 113. in prin. & citat plures Cæph. conf. 517. n. 3. lib. 4. ver. fecunda faltem. Limita; ¶ nifi inter opiniones controuerfas Papayel Cæfar declarauerit; quia tunc ftatur declarationi facti vbiq; fine controuerfia. Vide, l. Canonicum in quibus, & c. Concl. 579. Limita; & amplia multis modis, de quibus in Conclufione proxime feq. ¶ Limita; vt in ver. Opinio in terminis, & præfata. Concl. 154.

Opinio fingularis contra communem reprobat. Concl. 151.

REPROBATVR ¶ opinio fingularis contra communem aliorum maiorum, c. ne imitari, de confit. ¶ Et quod opinio fingularis Doctoris fit reiicienda, & fequi debeamus communem. Alex. conf. 142. Circa primam, n. 16. v. præterea in illa opinioe, lib. 2. Contrarium, ¶ quod quandoq; melior fit opinio vnus etiam minimi, quam plurium. Barb. conf. 2. n. 2. circa fin. lib. 1. vbi plura allegat ad hoc. ¶ Et quod non fit iudicandum ex multitudine authorum, dicitur rex. in l. 1. C. de ver. iur. enucleat. Abb. in fua q. 4. col. 6. ver. item habemus. ¶ Declara; quia fi communis opinio validioribus rationibus fubftinetur, est tenenda; fi vero fingularis opinio melioribus rationibus fulcitur, eam fequi debemus. Abb. dicit q. 4. col. 6. ver. item. ¶ Amplia; quia is, qui inhæret opinioi fingulari relinquendo communes fententias, dicitur per imperitiam iudicare. Alex. conf. 95. Vifis proceffibus, n. 6. li. 2. allegat Bald. in l. vnica. §. propter, per illum rex. ff. nihil nouar. appel. interpo. vbi dicit, quod fi varie funt opiniones, fequenda est illa, quæ plurimorum magiftrorum comprobatur, l. 1. ibi, sane, & c. & ibi Bald. ff. de offic. quæst. fequitur Rol. à Vall. conf. 16. n. 22. & seq. lib. 3. plene Rim. lun. conf. 303. n. 26. ¶ Et fincerius est iudicium, quod plurimorum fententia comprobatur. cap. prudentium, §. in hoc, de offic. deleg. idem Rim. lun. d. conf. 303. n. 26. & conf. 7. n. 90. ¶ Et per ampliores homines perfectiffima veritas reuelatur, l. fi. ad fi. C. de fideicom. libert. Rim. lun. d. conf. 303. n. 26. in fi. & conf. 7. n. 91. ¶ Et maior pars magis potest inuelligare veritatem; quia facilius veritas inuenitur, fi à pluribus fapientibus quaeritur, c. de quibus, 20. quæst. Rim. lun. d. conf. 7. n. 89. ¶ Et plus vident oculi, quàm oculus. ¶ Et hac de caufa Princeps dicitur omniafcire, & habere iura in fcrinio pectoris propter multitudinem, & adftantiam peritorum. ¶ Et quia nihil dicitur, quin prius dictum, nihil cognitum, quin prius cognitum; quia, vt ait Salomon; quid est, quod erit, idem & quod fuit? ¶ Vide Concl. prox. feq.

Opiniones communes multoties confirmantur à Doctoribus, quæ inuicem neceffario confunduntur, & ponuntur exempla. Concl. 152.

PRINCEPS ¶ in dubio præfumitur vt plenitudine potestatis, vt actus valeat. Caf. conf. 415. n. 5. lib. 1. Deci. conf. 11. circa fin. n. 20. ver. & ad hoc benefacit, vbi, fi actus corrumpit, intrat plenitudo. ¶ Princeps in dubio fi aliquid iniuftum facit, præfumitur circumuentus. ¶ Si prima opinio est vera, fecunda non potest elle vera; quia fi vult femper feciffe de plenitudine, nunquam erit circumuentus; & conuerfo, fi est circumuentus, non potest intrare plenitudo, ad quid ergo nugatorie firmant Doctores itas elle communes, & magis ¶ communes. ¶ Princeps in dubio ex caufa facere præfumitur. Dec. m. c. que in Ecclefiarum, nu. 27. ver. tertia conclufio, de conf. ¶ Princeps è contrario in dubio ex caufa feciffe non præfumitur; quia alias femper valeret factum Principis iniuftum. Fulg. conf. 61. n. 4. Dec. d. c. que in Ecclefiarum, n. 27. ver. tertia conclufio, de conf. ¶ Et dicit hanc vtiorem. ¶ Si tertia, vel quarta eft vera tanquàm contraria, altera cedere debet, & quælibet iftarum contraria eft prima; quia tertia eft, vt actus valeat; quia fi caufa non præfumitur, actus nullus redditur; quarta absolute redditur actum nullum;

ergo prima est superflua, vel quarta; quia si actus nullus subline-
 tur de plenitudine, ad quid querere, an causa praesumatur, vel
 7 ne; ergo impertinens est circuitus. ¶ Dicitur, expedit actum potius
 sublineari iure ordinariae potestatis, & sic ex causa, quam de facto,
 & plenitudine; igitur validitas consideratur diuersis respectibus.
 8 ¶ Probatio directa non admittitur publicatis attestacionibus, &
 didicitis testificatis de iure canonico, *cf. de testib. in elem. vbi com-*
 * munitur ¶ Doctores iuris Canonici contrarium tenent Doctores
 iuris Civilis, quod potest probari falsitas testium publicatorum.
 9 Signor. *conf. 244. nu. 19.* ¶ Dicitur, quod iudex secularis seruabit ius
 iuris Canonici. Signor. *conf. 245. n. 15. & d. conf. 244. nu. 7.* licet con-
 10 trarium dicat Leonar. de Ceruis *inter consilia Signor. 242. n. 3.* ¶ Alia
 innumerabiles conclusiones similes poni possent, quas Doctores
 * miro labore, vt communes, & magis communes constituunt,
 & tamen per directam contradictionem similitudinem opinionum
 communium destruuntur, ex quibus constat ea, quae in opinio-
 nibus nostris consistunt, posse semper continere fallaciam. Pro-
 11 ur ¶ in exemplis, quibus vno tempore communis opinio indu-
 bitata fuit apud antiquos, quae hodie communiter reprobara re-
 peritur.

Opinio vna de pluribus contentiosis potest eligi, & quae praualeat. Concl. 153.

1 O PINTIO ¶ vna de pluribus potest eligi, prout idem de opinio-
 nibus Sanctorum, *cap. ne imitari, de consuet. cum ibi not. Oldr.*
conf. 286. n. 5. in si. plene Menoch. de arbitr. iud. conf. 2. cas. 349. n. 19. &
 2 *col. 3. in si. lib. 2.* ¶ Praualeat tamen inter dubias opiniones illa, quae
 occurrit fraudibus, tanquam magis aequa. Fed. de Sen. *conf. 7. circa*
 3 *fin. n. 5. ver. ista pars videtur.* ¶ Et quae benignior est, semper dicitur
 4 iustior. Rol. a Vall. *conf. 64. nu. 15. & seq. lib. 3.* ¶ Et quae magis aequa,
 & fauet religioni, est amplectenda semper. Clar. *§. si. q. 51. in si. Vi-*
 5 *de, & quitas quid sit, & in quo. Concl. 310.* ¶ Item praualeat opinio,
 quae a pluribus comprobatur, vel in quam plures opiniones con-
 ueniunt. Fed. de Sen. *conf. 217. n. 2. ver. in disputacionibus. Gemin. conf.*
 6 *48. n. 5. ver. item quia maior, vbi, quod inter varias opiniones seque-*
 da est illa, quae tenetur a pluribus, & idem tenet *conf. 66. col. fin. n. 6.*
 7 Rimin. *conf. 452. n. 19. & conf. 480. n. 18.* ¶ Vide tamen, quia ex mul-
 titudine authorum iudicandum non est, l. i. C. de ver. iur. *enuclean.*
 8 Abb. *conf. 85. in prim. lib. 1.* ¶ Item opinio est tenenda, per quam suc-
 curritur vtrique parti. Cast. *conf. 179. col. 5. n. 5. ver. super secundo. lib. 1.*
 9 Crauer. *conf. 14. nu. 8.* ¶ Item praualeat opinio, quam consuetudo
 approbat. Fed. de Sen. *d. conf. 217. in si. vbi allegat Io. Andr. in c. rela-*
 10 *rum, de testam. ¶ Et ideo quando sunt opiniones hinc inde, si potest*
 consistere, quid fuerit seruatum, illa est tenenda, quae habet obser-
 uantiam. Afflict. *decis. 173. in causa Hektoris, n. 2. & 3.* ¶ Item praualeat
 11 illa opinio, quae curat peccatum. Alex. *conf. 185. v. 50. nu. 2. ver. pon-*
 12 *deranda. lib. 2.* ¶ Item praualeat illa, quae melioribus rationibus est
 13 roborata. Gemin. *conf. 48. n. 4. ver. 1. quia.* ¶ Item quae in ratione na-
 14 turali fundatur. Rimi. *conf. 476. n. 22.* ¶ Item, quae maiorem habet
 praualent opinio Canonistarum opinioni Legistarum in foro Ca-
 15 nonico. Gemin. *conf. 114. n. 5. col. si. in prim. ver. & sic si ille habet.* ¶ Item,
 quae fauet ecclesiae, & pia causa. Fulg. *conf. 104. n. 2. Per. de Ancha.*
 16 *conf. 46. nu. 2.* ¶ Item, quae fauet matrimonio. Franc. Marc. *decis. 521.*
 17 *n. 6.* ¶ Item, quae fauet, & conseruat agnationem. Rimin. *Jun. conf.*
 18 *456. n. 56. lib. 4.* ¶ Item, quae fauet filiis. Rim. *conf. 455. nu. 66. lib. 4. l.*
 19 *tem, ¶ quae reducit nos ad aequalitatem. Decian. conf. 9. n. 87. lib. 2.*
 20 ¶ Item, quae fauet animae. Decian. *conf. 84. n. 47. lib. 2. etiam in con-*
 21 *trastu cum filiis. Petr. Anch. conf. 45. n. 2.* ¶ Item, quae fauet aequita-
 ti, & purgationi morae. Decian. *d. conf. 84. n. 45. lib. 2.* Item, quae fauet
 vltima voluntati. Decian. *conf. 52. n. 26. lib. 2. Rol. a Val. conf. 82.*
 22 *n. 17. li. 1. vbi, quae magis fauet. ¶ Item, quae fauet testamento. Alex.*
 23 *conf. 227. Ponderatis, in si. lib. 6.* ¶ Item amplectenda in dubio est illa
 opinio, quae fauet iuri communi, *cap. cum dilectus, de consuet. Alex. d.*
 24 *conf. 227. Ponderatis, in si. lib. 6.* ¶ Item ea, quae fauet reo, non actori,
 25 praefertur, & amplecti debet. Alex. *d. conf. 227. in si. lib. 6.* ¶ Item, quae
 conciliat opiniones contrarias. Decian. *conf. 28. n. 8. lib. 1. Surt. d. conf.*
 26 *275. n. 13.* ¶ Amplia, quia vbi plures sunt contrariae opiniones Do-
 27 ctorum super intellectu alicuius legis, vel canonis, sequens vna
 * Doctores variata, illa tenenda est, quam tenet in consiliis seculan-
 * dum * communem opinionem. de qua Rimin. *Jun. conf. 455. n. 62.*

lib. 4. ¶ Illa illa est tenenda, quam Doctores ille contrariis tenent
 in pluribus locis, non in vno loco, vel duobus. Rol. a Val. *conf. 60.*
in si. lib. 3. Crau. conf. 699. n. 2. ¶ Et quando vnus tractat de iudicio
 ter de damno, inter dubias opiniones tene eam, quae fauet ei, qui
 tractat de damno viuendo. ¶ Amplia, quia magis debet tractari de
 tur opinio ruminata in iudicio, quam illa, quae in scriptis ponit-
 tur. Anch. *conf. 411. Et prima facie, in si. vbi reprobat Archidiacono*
 dicit, quod si in iudicio ruminasset, mutasset suam opinionem,
 quia quae de facto emergunt in iudicio, &c.

Opinio in terminis, & praecisa praualeat opinioni per regulas, & argumenta. Concl. 154.

Q VANDO ¶ decisio reperitur in terminis, & praecisa, illa est te-
 nenda; quia praeponderat magis, quam inuestigatio per ar-
 gumenta, & regulas communes, ita Gomez. *in reg. de non valen-*
re quasto, q. 16. in si. vbi, quod Doctores, qui respondet per argum-
 ta, & regulas, est pauper, & positius; secus si in terminis ad dicitur
 autoritates. Felin. *in cum ordinem, col. 4. ver. accedit, de scriptis. Caci-*
 1 *cialup. in homines populi, ff. de iust. & iur. late Becc. conf. 2. n. 11. & Neui-*
 2 *za. conf. 99. n. 2. plenissime Marzar. in epist. fideicom. q. 8. n. 9. vbi plures*
 3 *allegat. ¶ Extende maxime, quando non habet contradic-*
 4 *tionem, quia dicitur, casus legis. Bec. d. conf. 2. n. 11. ¶ Extende, etiam si*
 5 *Doctores in terminis loquens nihil alleget, quia multum vergete-*
 6 *ius autoritas, magis quam argumenta generica. Gomez. in §. e-*
 7 *que, in si. de actio. col. 6. Cast. in l. murtum, ff. de acquir. hered. & Bec. conf.*
 8 *68. in si. ¶ Amplia, quia opinio in terminis praecisa praualeat com-*
 9 *muni opinioni in genere; nam licet sit communis, opinio, quod*
 10 *primitia debentur a laicis ipsi clericis; quia non disponitur, quid*
 11 *de clericis diuitibus; ideo auctoritas praecisa, quod non debetur*
 12 *clericis diuitibus, est attendenda. Rim. Jun. conf. 265. n. 5. & ff.*
 13 *lib. 3. ¶ Extende, quia opinio singularis Doctoris est standum*
 14 *etiam contra communem opinionem, quando communis opi-*
 15 *nio non distinguit in casu praeciso, oppositio vero singularis Do-*
 16 *ctoris distinguit. Salyc. in si. filia cui. C. famul. herese. cuius * opinio, quod*
 17 *comm. esse dicit Grat. conf. 132. n. 6. lib. 1. ¶ Contrarium tamen dicit*
 18 *Negul. in tract. de pign. in §. p. 1. memb. n. 23. ¶ Amplia, quia miscet*
 19 *Doctores, qui procedunt per argumenta, & non habent*
 20 *aliquid in terminis. Marzar. in epist. fideicom. in §. q. ¶ Limita, quia*
 21 *Doctores nihil alleganti non est credendum; quia neque gloriatur*
 22 *ditur. Rol. a Val. conf. 1. n. 187. lib. 2. ¶ Contrarium, quod immo opinio*
 23 *alicuius Doctoris in terminis praualeat etiam si nihil alleget. Bec.*
 24 *d. conf. 2. n. 11. In l. in eo minus, col. 2. v. tertio facit. C. de procar. ¶ De*
 25 *claris, quia qualitas Doctoris attendi debet, quia auctoritas ma-*
 26 *iorum, etiam vbi deficit lex, attendi debet.*

**Opiniones Doctorum quando ita sunt hinc inde de-
 picibus, & ita dubiae, vt veritas non possit discerni,
 concordia locus erit. Concl. 155.**

Q VANDO ¶ causa est dubia, vt non possit discerni iustitia, con-
 cordanda est omnino, & partes debent diuidere: sic iudica-
 runt in causa funeralium Ant. de Burr. & Petr. de Anch. requiritur
 a Carolo Malatesta domino Arimini, vt in *conf. Petr. Anchar. 110.*
 Inter contraria, vbi multa: idem iudicatur in casu statuti Florentiae
 excludentis feminas dotatas, an excludat a legitime supple-
 mento, Caccialup. & Soc. vt in *conf. Soc. 150. li. 1. in si. vbi multa con-*
 1 *gerunt pro diuisione in casu simili, & idem tenuerunt Cuman. &*
 2 *Fulg. in materia feudali pro masculis, & feminis, an feminis, an*
 3 *mel excludat perpetuo sint excludat, conf. Fulg. 12. Ad illud de quo*
 4 *quaritur in si. Idem fecit consilium Neapolis, vt per Afflict. decis. 135. in si. vbi*
 5 *fecit fieri compromissum de iure, & de facto propter varias opi-*
 6 *niones illius casus, & idem videtur inclinare Senatus Delp. hinc inde*
 7 *vt per Franc. Marc. decis. 351. in si. ¶ Idem consilium Dec. conf. 27. n. 13.*
 8 *casu, nu. 3. vbi, an compendiosa facta pupillo quando cuiusq. dece-*
 9 *dent, quae continet pupillarem tacitam verbis generalibus, ex*
 10 *saem excludat matrem, dicit causam media via concordandam. ¶*
 11 *dem ¶ dicit Boer. decis. 149. n. 22. quod quando articularis est vltima*
 12 *dubius, & communis opinio non potest perferri, & rationes*
 13 *hinc inde videntur, media via eligitur, quam dicit n. 27. in si. vbi*
 14 *dicat. ¶ Idem in causa fatuitatis, & sanae mentis fuit in *decis. Boer. 34.*
 15 *in causa concordata coram Rege propter discordia consilia. ¶ Idem*
 16 *quando probationes hinc inde factae se obscurant, & conuincunt*
 17 *quia transigi debet. Bal. conf. 52. in si. lib. 4. ¶ Idem fecit Rota. in*
 18 *causa Pistorien. super intelligentia statuti, vbi 97. de muliere, dicitur*
 19 *cullo dissentiant Dec. conf. 19. & conf. 353. Ex vna. & Rim. conf. 69.*
 20 *64. lib. 4. nam cum primus iudex quartum primam sententiam pro-**

toletatur in officio. *l. Bar. v. ius. ff. de offic. prae. Socin. d. conf. 32. n. 21.*
 19 *lib. 1. Idem in testibus seruis, qui putabantur liberi, quia testa-*
 20 *mentum non vitatur. Socin. conf. 32. n. 20. in fi. lib. 1. Idem in alio*
 21 *quocumq. iudice seruo, qui communi opinione habebatur pro*
 22 *libero. l. 2. C. de sentent. & interlocut. Commisio facta plebano ta-*
 23 *lis ecclesiae debet expediri per plebanum putatum communi*
 24 *opinione, quamvis postea declararetur intrusus, non autem per*
 25 *plebanum non possidentem, licet esset verus plebanus. Lap. d. al-*
 26 *leg. 89. nu. 13. ver. vnde ff. Insignis locus dicitur, in quo causa com-*
 27 *mitti, & audiri potest, secundum communem opinionem. Lap.*
 28 *alleg. 124. n. 2. in fi. Soluens Praelato putatio communi reputa-*
 29 *tione, quando possidet, liberatur, soluens vero praelato, qui non*
 30 *putabatur verus, non liberatur. Lap. d. alleg. 89. nu. 13. in fin. ver. item si*
 31 *solutus. Idem soluens procuratori, qui communi opinione repu-*
 32 *tabatur procurator, licet non esset, quia liberatur. Soc. d. conf. 32.*
 33 *n. 21. lib. 1. Et locutiones, & alia gesta per Praelatum ad fauore ecc-*
 34 *lesiae, dum reputabatur communitate talis, valent. Gemin. conf. 8.*
 35 *in fi. ver. nec fructus percepti. Soc. plene d. conf. 32. nu. 20. & seq. lib. 1. vbi*
 36 *late. Amplia, quia communis opinio, nedum excusat, sed etiam*
 37 *praefert opinionem veritati in multis. Lap. d. alleg. 89. nu. 14. Ex-*
 38 *tende, quia imo opinio facientis probata, quando creditur face-*
 39 *re licite, contra veritatem attenditur, plene Alex. conf. 129. Pulchre,*
 40 *n. 7. lib. 4. Declara hoc procedere, si ante completum negocium*
 41 *veritas non est declarata, secus si esset declarata, quia tunc veritas*
 42 *preferitur opinioni. Lap. d. alleg. 89. nu. 15. ver. quando enim. Ex-*
 43 *tende, quia communis opinio, quod actus sit licitus, licet sit prohib-*
 44 *itus, operatur, quod habetur pro licito, & poenam non meretur.*
 45 *Alex. conf. 93. Repetitio. n. 8. ver. non obstat. lib. 6. allegat text. in l. quis*
 46 *sit fugitiuus, §. apud Labronem, & ibi Bar. per illum tex. ff. de adl. edict.*
 47 *Declara tamen, quia debet probari communis opinio, vt indu-*
 48 *cat excusationem. Alex. d. conf. 93. n. 8. lib. 6. Amplia, vt maxime*
 49 *communis opinio procedat, quando agitur de probando titulo*
 50 *authoris sui, quia illa sufficit in petitorio, & possessorio, & ad v-*
 51 *trumque effectum absolutiois, & adiudicationis. Lap. d. alleg. 89.*
 52 *per totam, vbi est casus, & maxime nu. 15. ver. praeterea ista questio, vbi*
 53 *etiam, quod si constaret de veritate contraria, non infringitur titu-*
 54 *lus authoris ex communi reputatione probatus, propter multas*
 55 *rationes, vt quia potuit superuenisse noua gratia. Amplia, quia*
 56 *credulitate in iustam, & excusabilem a dolo, & poena inducit co-*
 57 *muni opinionem. Lap. alleg. 127. in fi. n. 5. Amplia in tantum, vt ha-*
 58 *bens rem carnalem cum muliere, quae communitate reputabatur*
 59 *vxor, non excusetur ab adulterio, licet propter latens impedimē-*
 60 *tum non esset vere vxor, & conuersio mulier communiter repu-*
 61 *diata, quae non habetur pro vxore, licet vere sit vxor, non inducit*
 62 *adulterium. Fed. de Sen. conf. 211. in fi. ver. facit questio, allegat l. pen. ff.*
 63 *de adl. t. Amplia in iudice excommunicato, qui publice habeba-*
 64 *tur pro non excommunicato. Socin. d. conf. 32. n. 20. lib. 1. Amplia,*
 65 *vt communis opinio operetur effectum suum, & valeant gesta*
 66 *tempore comunis opinionis, quae habuerunt effectum consum-*
 67 *matum, etiam si postea appareat falsa, prout in possessione. Lap. d.*
 68 *alleg. 89. nu. 15. Declara tamen, vt non procedat circa ea, quae non sunt*
 69 *facta respectu, & in exequutione comunis opinionis, quia quoad*
 70 *ea, quae sunt contra comunem opinionem facta, ea detecta*
 71 *falsa valebunt, quae aliter non valuissent: exemplum, existens in*
 72 *possessione ordinis sacri, & communi opinio talis reputatus, si*
 73 *contrahit matrimonium, illud non valet, & detecto, quod non*
 74 *sit in sacris, valebit. Fed. de Sen. conf. 13. n. 3. circa fi. ver. contra. Amplia*
 75 *in filiofamilias, qui reputabatur sui iuris, quia valent gesta ab*
 76 *eo. Soc. d. conf. 32. n. 21. lib. 1. Curt. Jun. conf. 310. nu. 94. Amplia in*
 77 *eo, qui communi opinione habebatur pro mortuo, quia valet*
 78 *mandatum ad aedeundam hereditatem. Soc. d. conf. 32. n. 20. v. item*
 79 *tenet mandatum. lib. 1. Amplia, quia bannitus, qui communi opi-*
 80 *nione habebatur pro non bannito, non potest impune offendi.*
 81 *Mar. in prax. §. aggredior. nu. 34. & seq. Amplia, quia opinio vulgi*
 82 *est quodammodo quoddam naturale institum naturaliter men-*
 83 *tibus cuiuslibet, non artificialiter, ideo debemus cauere, ne in iu-*
 84 *dicando, vel consulendo aliquid dicamus, quod videatur esse ini-*
 85 *quum vulgo. gl. in l. si maior. annis. C. de transact. Caltr. conf. 300. V. i. s. o.*
 86 *quodam. col. 2. circa med. ver. & quia sentio. lib. 2. vbi, quod bene potest*
 87 *de iure cauillari opinio vulgi. Vide ad istam materiam, Apparenter*
 88 *aliquid. Concl. 346. & Opinio, & reputatio. Concl. seq. Vide, Titulus colo-*
 89 *ratus. Concl. 307. Vide, Veritas quando contra opin. Concl. 168. Limita*
 90 *pluribus modis, quia opinio nihil operatur in iis, quae pro for-*
 91 *mare requirunt decretum; item non operatur in iis, quae sunt de*
 92 *iure naturali prohibita, quia debet veritas adesse conformis. R. ui-*

do opinio prouenit a fatuitate, vt quia excommunicatus dicitur
 se non excommunicatum, vel ad excusationem facti illiciti dicit
 habuisse licentiam; quia ei non creditur, nisi sit persona valde ho-
 nestas, & bonae vitae, & tunc opinio fatua non excusat contrahen-
 tem cum excommunicato. Feder. de Sen. conf. 137. in fin. Limita
 multis casibus, in quibus non procedit l. Bar. v. ius. ff. de offic. prae.
 prout Soc. in reg. 10. Lex, Barbarus, vbi ponit septem limitationes,
 quas videas. Vide, Tolerantia quid sit. Concl. 324.

Opinio & reputatio singularis excusat a multis, & ope-
ratur multa. Concl. 158.

Opinio & reputatio singularis saepe attenditur, & seculum
 datum cum iudicatur contra veritatem. Lap. alleg. 90. nu. 10. ver.
 ad istam rationem. Excusatur ille, qui percutit liberum, quod crede-
 bat probabiliter esse seruum. l. illud. ff. de in iur. canonizata 15. q. 2. nu.
 illud. Excommunicatio eius, qui putabat se iudicem, valet, licet
 esset appellatum ad Papam. c. si duobus, de appellat. Irregularitas non
 efficitur, qui celebravit suspensus, si probabiliter cogitauit de
 suspensum. Lap. d. alleg. 90. nu. 10. circa fin. Religiosus confiteris sa-
 cramenta alieno parochiano, qui ignorauit, clem. 1. de priuilegiis. ex
 sua opinione excusatur, ne incidat in excommunicationem, si
 religiosus vitae singularis, ita Zab. in d. clem. 1. in fin. q. 2. nu. 10. nu.
 consuluisse. Percutens clericum, quem probabiliter creditur
 esse laicum, non incidit in canonem de sen. excom. c. si vero, si
 gl. in l. si ignorans. ff. locat. Adulterium non committit ad hoc, vt
 teneatur in iuria, qui probabiliter creditur alienam vxorem esse
 suam, vel meretricem. Lap. d. alleg. 90. nu. 10. in fin. Et e converso,
 qui non est bigamus vere, iudicatur bigamus ex opinione pro-
 pria, quam ipse habet. c. mper. & c. de bigam. Adde multo magis
 ex communi opinione, quae ex singulari variat attendi contra ve-
 ritatem, quia fortior est communis opinio, quam singularis. Lap.
 d. alleg. 90. nu. 10. ver. ad istam rationem. Locans aliquid in iura, cum
 est in re dictum sub pena amissionis tam locatori, quam conde-
 ctori. l. si. c. locat. tamen excusatur, si is, qui locauit, probabiliter
 creditur esse paganus conducentem, & ab eo exigit, l. si ignorans.
 ff. de loc. Lap. d. alleg. 90. nu. 11. ver. & expressa. Credulitas, & opinio ge-
 rentis actum attenditur potius, quam veritas in iis, quae consistunt
 in animo gerentis ad interpretandum eius voluntatem dubiam.
 Crauet. late conf. 88. nu. 15. latiss. Sim. de Prat. de interpret. vlt. volun.
 lib. 2. fol. 3. In odiosis inspicimus opinionem, vel veritatem, pro-
 magis expedit reo ad cuiusdam poenam. Crauet. d. conf. 88. nu.
 16. Et in delictis is, qui non habuit animum facienti delictum,
 non punitur de delicto sequitur contra animum suum. Decian.
 conf. 125. nu. 7. & seq. lib. 3. Vide, in ver. Apparenter aliquid. Concl. 346.
 Vide, Ignorantia excusat, & iuuat. Concl. 16. Vide, Irregularitas conu-
 nitur. Concl. 362. Vide, Percutens clericum incidit. Concl. 274. Vide, Ve-
 ritas attendenda maxime. Concl. 167.

Oppositio & exceptio debet fieri intra terminum pra-
fixum, & quando secus, & quid operetur. Concl.
159.

CITAVS ad opponendum debet opponere in termino per
 emptorio, vel saltem vsq. ad sententiam, postea non auditur.
 Fed. de Sen. conf. 102. col. 1. in fin. ver. ad tertium. Gemin. conf. 87. nu. 10.
 in fi. ver. nec obstat. Amplia in tantum, vt is, qui potuit opponere,
 vel excipere in termino contra praesentatum, vel electum, & non
 opponit, excludatur post terminum, quia instituens censetur ap-
 probasse mores instituti. Fed. de Sen. d. conf. 102. nu. 2. ver. saltem
 denter. Gem. conf. 87. col. 1. in fi. ver. nec obstat. Amplia in tantum, vt
 nec is, qui omisit exceptionem in termino, possit per viam actio-
 nis accusare. Feder. d. conf. 102. nu. 2. ver. sed incidens. Amplia, quia
 pars citata ad opponendum in aliquo actu iudiciali, si nihil op-
 ponit id, quod non releuaret parte opponente, bene releuat, si
 pars opponit. Crauet. conf. 150. In causa beneficii. nu. 2. ver. saltem
 dat multa exempla de Notario, qui fuit rogatus de testamento,
 de iudicio carente substantialibus, de instrumento non releuantem
 emplatō, de procura legitima, & sic de aliis, quae non releuantem
 parte opponente, sed parte non opponente valent. Ex parte im-
 statuto prohibente procuratorem mulieris posse agere, nisi sit
 datus cum decreto, & consensu conlanguinorum, quia si
 non opponit, valet iudicium; secus si opponit. Bald. conf. 477. ce-
 sus talis est. lib. 2. in fin. vbi nihil firmat, sed arguit. Amplia in vlti-
 ne facta per Episcopum; quia si ante perfectionem illius non
 oppositum de consensu Capituli, quidebinteruenire, valet
 & praesumeretur, etiam si post vnionem opponatur, secus si ante vn-
 ionem oppositio facta fuisset. Gemin. conf. 87. col. 1. in fin. ver. nec
 stat rex. vbi, quod oppositio non valet post terminum, quia tunc

venit. **A**mplia in reconuentione, quae post litem contestatam si opponatur, non habet processum simultaneum, vt simul cum iudicio conuentionis expediatur; quia debet opponi ante litem contestatam, vel in ea, aut statim post; si tamen pars nihil opponit, quando non opponitur in tempore; tunc procedit, ac si ellet in tempore opposita. *Geminian. consil. 139. in princ. ver. nec obstat, si dicatur.* **A**mplia; quia sententia lata contra praesentem super delicto, de quo non constat, dicitur iniqua, & iniusta parte opponente; secus si non opposuit; quia imputandum est illi, qui non opposuit. *Lap. alleg. 28. in fin.* **A**mplia; quia si opponitur de legitimatione personarum, debent ante omnia legitimi personae, a liti iudicium redditur nullum, si fiat non legitimatis personis. *Petr. de Anchar. consil. 36. n. 8. ver. exceptio enim prima.* **E**xtende, vt in omni casu, in quo requiritur mandatum speciale, si opponatur de mandato, & non confit de eo, tunc iudicium reddatur nullum. *Petr. de Anchar. d. consil. 36. n. 8. ver. item etiam aduertendum.* **A**mplia; quia licet sententia contra rem iudicatam non valeat parte opponente; secus est, si pars non opposuit. *Felin. in cap. quoniam contra, a. num. 29. ver. fallit quarto, de probat.* **E**xtende in tantum protestationem, & oppositionem conseruare ius opponentis, vt etiam non censetur recedam a re iudicata, licet iudex procederet ceperit, si habens rem iudicatam de ea opposuit, etiam si non appellauit. *Felin. d. quoniam contra, n. 30. ver. nota tamen duo, de probat.* **A**mplia; quia probatio per testes, vel instrumenta, contra quos nihil fuit oppositum, operatur, vt illud probatum dicatur notorium, nec detur appellatio. *Dec. in c. cum specialis, s. porro, n. 2. & 3. v. de iur. iur. n. 2. num. 2. col. 2. in princ. ver. sed si sibi.* **V**ide, *Exceptio proposita nulla operatur. Concl. 399. cum duabus prox. precedentibus.*

Oppositio partis in quibus non necessaria. Concl. 160.

Oppositio partis non est necessaria in iis, quae sunt notoria iudici, vt iudici; quia in iis, quae ex officio iudex tenetur supplere, non est necessaria oppositio. *Petr. de Anchar. consil. 6. n. 12. ver. item cum super deductis.* **V**ide, *Exceptio qualiter proponi. Concl. 397. v. de iudex in quibus ex officio. Concl. 1397.*

Opprimere quid sit, & quis dicatur oppressor. Concl. 161.

Oppressio quid sit, & quando quis dicatur alium opprimere. *Abb. in c. cum sit, n. 6. & 7. de foro compet. & Amplia;* quia species oppressionis dicitur, quando quis turbat p. vili aliquem in sua possessione. *Lap. allegat. 66. num. 4. ver. sed nulli dubium.*

Optare impeditus quis dicatur. Concl. 162.

Non dicitur impeditus optare is, qui non optat praebendam vacantem propter graua men reseruatiouis fructuum. *Rota in nu. part. 1. decis. 597. in fin.*

Optio quanto tempore introducatur, vel producatur, & qualiter reguletur, & competat. Concl. 163.

Optio inducitur ex consuetudine decem annorum. *Gig. de pens. q. 63. n. 6. & seq. vbi etiam de multiplici optioe, seu consuetudine optandi, & loquitur, qn praebendae sunt distinctae, & vbi Rot. per Aegid. dec. 63. in princ.* **C**ontrarium, quod imo requiruntur 40. anni; quia est contrarius, & inducit vacationem praebendae, & tituli, & fit mutatio Canonicius. *Aegid. dec. 63. vbi late prolequitur, licet dicat per maiorem partem tantum, quod suffi- ciant decem anni.* **D**eclarat *Aegid. d. dec. 63. n. 4.* quia si optatur ius spirituale, requiruntur 40. anni, si aliquid temporale, prout domus Canonialis, & quid simile, sufficiunt decem anni. **R**e- stringe; quia non perditur consuetudo optandi, etiam si per 40. annos non fuerit facta optio, sine qua non occurrit, seu quia nullus voluit optare. *Anchar. c. fin. de consuet. in c. col. fin. ver. quid si sibi Canonici, sequitur allegando Jo. Andr. ibi Ant. de Butr. n. 4. Gemi- ni. n. 3. v. de consuetudo optandi. Concl. 913.* **O**ptio regulatur, vt an- tiquior Canonicus primo optet, deinde antiquiores successiu, vnus post alium. *Rot. dec. 6. de consuet. in nou. sequitur Rot. nouis. 1. 6. part. decis. 411. num. 1.* **E**t adeo si Canonicus resignat suum benefi- cium, qui erat antiquior, si sibi retrocedatur, non erit amplius an- tiquior ad optandum, sed nouus. *Cort. dec. 347. & Et prouisus de*

antiquiori Canoniatu per Papam non dicitur antiquior, sed vl- timus Canonicus, prout vltima est collatio. *Aeneas de Falcon. tra- ctat. de reseruat. in 49. effectu.* **D**eclarat tamen, quia primus in data dicitur antiquior, licet secundus in data praenexerit in diligencia. *Bisignet. de consuet. decis. 6.* **E**t confert ius optandi ius ad rem eo modo, quo ius patronatus confert patrono ad praesentandum. *Callad. decis. 4. de concep. praebend. num. 13.*

Optio ex consuetudine competit multis Ecclesiis. Concl. 164.

PRAESENS **E**cclia habet constitutionem, quod vacanti- bus Canoniatu, & praebenda, Camera cuiuscunque Canoni- ci optari possit per antiquiores soluendo illud caput, quod valet Camera optata plus, quam alia, & quod Canonicus nouus soluat Camera dimilliam, quam consequetur. *Cardin. Zabar. consil. 16. De minus Papa, vbi inferit constitutionem.* **P**aduana Ecclesia ha- bet consuetudinem optandi praebendas, de qua *Gig. de pens. q. 63. nu. 7. & seq.* vbi declarat, quando habeat locum, vel non; **B**ono- niensis, & aliae multae, vt dicit *gloss. in c. fin. de consuet. in 6. in ver. in tua.* **B**archinonensis Ecclesia habet statutum de optando. *Rom. 4. sing. 493. Legat. testator.* **S**alamantina Ecclesia habet aliam optio- nem diuersam; quia post Canonicos optant etiam portonarii. *Rota in nouis, part. 1. dec. 4. n. in princ.* **A**pen. Ecclesia habet optio- nem. *Callad. dec. 17. de praebend.* **R**egienfis Ecclesia habet optio- nem inter Canonicos. **V**ide, *Consuetudo optandi. Concl. 913.*

Optio quoad praesentes non habet locum ad fauorem absentium etiam ex causa publica, qui sunt ficti praesentes. Concl. 165.

CONSVETUDO quod tantum praesentes possint optare, exclu- dit omnes abentes. **E**xtende, et si essent abentes ex causa publica; quia seruitium Episcopi, vel Papae non facit eos haberi pro praesentibus. *Archid. d. c. fin. in princ. de consuet. lib. 6.* **D**eclarat etiam *ibi Jo. Andr. n. 3. ver. item scias, qui videtur distinguere; aut abens de iure communi habetur pro praesente, & optat; aut de iure speciali ex privilegio, & secus, & ita etiam Anchar. ibi in fin. plene Gemin. qui disputat ad partes, & videtur inclinare in hanc partem, & Franch. ibi n. 7. sequitur distinctionem Io. Andr. & Sed Archidiaconum sequitur *Ant. de Butr. d. c. fin. num. 9. & seq. de consuet. in 6. vbi dicit, quod statutum de casu vero, & sic de praesente non habet locum in ficto, prout in absente, citat Gemin. d. c. fin. n. 6. Io. de Lign. pro ista parte, & apost. ibi in ver. consuetudo, & hanc partem tenent *Crot. in repet. l. omnes populi, num. 217. ff. de iust. & iur. Rol. a Vall. consil. 58. nu. 4. & seq. lib. 3.* **A**mplia; quia optio conce- cta semel operatur, quod non potest fieri ulterius, licet sup prima praebenda optata moueatur lis. *Prob. ad Io. Monach. d. c. fin. de consuet. lib. 6. nu. 32.* **A**mplia; quia ficti iuris est, & loquens de Canonicis non extenditur ad alias dignitates. *Prob. ad Jo. Mona. d. c. fin. num. 3. lib. 6. de consuet.***

Optio praefertur collationi Papae, si praecedat. Concl. 166.

OPTIO competens si fiat, & praecedat collationem, praefertur ipsi collationi posteriori, ex quo fit collatio de non vacanti, cum praecesserit optio. *Anch. consil. 405. Quia vt ait, lex, in pr. vbi maxime hoc est verum, propter clausulam, dummodo tempore datae praesentium non sit alicuius ius quersum.* *Zabar. consil. 126. Vacarunt, num. 3. v. in fin.* *Callad. dec. 17. de praebend.* **A**mplia, vt procedat, etiam si Papa post prouisionem dederit aliam gratiam in forma, *perinde valere;* quia licet derogauerit optioni, intelligitur de facta post prouisionem, & ante gratiam, *perinde valere, & sic medio tem- pore, non ante.* *Anch. d. consil. 405. num. 2. ver. sed videndum, cum seq.* **A**mplia, etiam si Papa dicat, *dudum, &c.* narrando, quod reserua- uit omnes praebendas vacantes; quia non potest habere locum in vacante per optionem, ex quo praebenda non vacat, sed solum bona temporalia vnus praebenda accedunt alteri. *Zabar. d. consil. 126. n. 4. v. in fin.* vbi clare, quod optio non facit commotionem, vel vacationem praebendae, prout est ius spirituale, & titulus, sed prout sunt bona temporalia, mutantur, sed non vacant. **L**imita, quando Canonicatus, & praebenda vacantes essent reser- uati, vel Papa derogaret optioni, & aliis casibus

Conclusionem prox. sequen- te.

Optio

Optio quibus casibus habeat locum contrareferuati-
onem, vel non. Concl. 167.

OPTIO habet locum, & valet consuetudo specialis praefi-
pta optandi, nedum referuata specialiter, sed etiam vacantia
in Curia Romana. Cald. late consil. 41. An valeat consuetudo, est 3. de
consuetud. qui fundat se in eo; quia referuatio respicit p[ro]uisionem,
& optio non est contra p[ro]uisionem, & sic nec contra referuatio-
nem, vbi pulchre loquitur. ¶ Declara secundum Cald. q[ui] consue-
tudo generalis optandi praebendas specialiter referuatas non va-
let, neque capit referuata; secus si consuetudo sit specialis, & praefi-
cripta; quia tunc valet, & capit et referuata, ita Cald. d. consil. 41.
alias 3. de consuet. in princ. ¶ Amplia igitur, q[ui] optio inducta ex con-
suetudine speciali praeficripta, habet locum etiam in beneficiis spe-
cialiter referuatis, etiam si Papa in collatione, & referuatione appo-
suerit clausulam; Non obstante consuetudine, quia talis clausula so-
lum conseruat gratiam a subreptione. Cald. d. consil. 41. alias 3. de con-
suet. circ. med. ver. & procedit hoc etiam. ¶ Amplia, q[ui] referuatio fieret
ad effectum prouidendi alicui de beneficio vacaturo cum clausu-
la, alicui alteri non debito, quia tunc talis referuatio non impedit o-
ptionem. Lap. alleg. 83. n. 5. in fin. v. sed nunquid habeat. ¶ Amplia, vbi
cumq[ue] referuatio est specialis ad fauorem tertii, vel ad petitionem
tertii facta, tunc non tollitur optio, quae habet locum eo casu, ita
Franch. ex mente Lap. in c. fin. §. in praebendis, de consuet. lib. 6. ver. aut
referuatio sit ad petitionem. n. 6. quod intellige, si referuatio est ad pe-
titionem partis, alias secus, si fieret motu proprio. Gem. consil. 30.
nu. 5. & seq. ver. ad secundum. ¶ Amplia, vt referuatio facta in prouisi-
one, vel mandato de prouidendo de vacaturo non impedit o-
ptionem, d. a. fin. de consuet. in 6. ita concludit Franch. ex mente Ar-
chid. in d. c. fin. §. in praebendis, nu. 6. ver. ideo dixit Archid. uacant. ¶ Am-
plia; quia optio habet locum, etiam si Papa prouideat cum inhi-
bitione, & referuatione facta de Canonicatu, & praebenda ad col-
lationem, prouisionem, & quantum ad aliam dispositionem Episco-
pi, & Capituli, non censetur tollere optionem; quia non dicitur
spectare praebendam collationem Episcopi, neq[ue] Capituli. Bald.
¶ consil. 177. In Ecclesia Regina, lib. 1. Vide alios casus Concl. prox. praefi-
cripta. ¶ Limita; quia optio non habet locum in referuatione spe-
ciali facta ad fauorem certae personae, quando motu proprio fuit
facta cum clausula, non obstante, Franch. ex mente Lap. in d. c. fin. §. in
praebendis, lib. 6. ver. si vero referuatio. n. 6. Gem. consil. 30. n. 8. ver. aut re-
feruatio sit specialiter. C. Zab. consil. 16. in fin. sequitur Staphyl. de liter.
¶ grat. ver. in super derogatur. ¶ Extende; quia optio non habet locum,
quando beneficium est specialiter referuatum, & Papa se ipsum
illud confert. Lap. d. alleg. 83. n. 4. ver. quid ergo. Archid. in d. c. fin. de
consuet. lib. 6. vbi etiam, quod consuetudo Capituli contra talem
referuatiorem non valet. Gig. de pens. q. 63. n. 9. ¶ Restringe, vt non
procedat limitatio, quando referuatio esset specialis incerta, vel
prouiso incerta pro certa persona, puta de primo vacaturo; quia
tunc clausula, motu proprio, & non obstante, nihil operaretur. Gemi-
¶ consil. 104. per tot. maxime circa fin. ver. non obstant contraria, sequitur
Staphyl. de liter. grat. ver. in super derogatur. ¶ Limita; quia optio non
habet locum contra referuatiorem generalem, vel specialem, q[ui]
optioni in specie, & consuetudini est derogatum, & de ea est facta
mentio. c. quamuis, & c. si propter, de rescript. lib. 6. Franch. d. c. fin.
de consuet. lib. 6. in §. in praebendis. n. 6. ver. aut referuatio. Gemin. d. consil.
30. n. 8. ver. aut referuatio sit ad petitionem. Card. Zabarell. d. consil. 16.
¶ in fin. plene Staphyl. de liter. grat. d. ver. in super derogatur. ¶ Extende
hanc limitationem, vt procedat, etiam si referuatio cum derogatione
esset facta, nedum a Papa, sed etiam a Legato, Feder. de Sen.
¶ consil. 62. n. 4. ver. si vero non consenserit. ¶ Limita; quia si Papa conce-
dat alicui priuilegium & specialem referuatiorem optandi praebendas
cum derogatione, & postea alius successor conferat praebendam
alicui cum referuatione specialiter non facta mentione de
priuilegio, non habet locum optio quoad Canonicos; quia pri-
mus habens priuilegium optabit, prouisus vero habebit dimissa
ab optante. Geminian. d. consil. 30. nu. 9. ver. hoc fundamento praefi-
missio. ¶ Limita; quando in collatione Papae de vacanti etiam non
referuato apposita esset clausula, quae de stylo consueuit appo-
ni, videlicet, Non obstantibus quibuscumq[ue] consuetudinibus, & statutis,
per quos huiusmodi collatio possit impediri, vel quomodolibet differri. Gemin.
¶ consil. 39. n. 5. ver. sed quoad casum, & per tot. vbi videtur velle, quod
ratio sit, quae facit cessare optionem propter collationem Papae,
non propter referuatiorem, sed istud procederet, quando colla-
tio est ante optionem, alias secus, vt in Conclusionem proxime praefi-
cedente, & ita Ancharan. consil. 405. Quia, vt ait lex, in princ. Vide,
¶ Optio quando praefiatur, & c. Concl. 166. ¶ Limita, quando referuatio

est generalis; quia optio non habet locum in collatione de va-
canti referuato generaliter, videlicet, quando referuatio non est
ad fauorem particularis persona. Franch. d. c. fin. §. in praebendis, lib.
6. ver. super quo. Lap. hic in m. 6. de consuet. Geminian. consil. 30. nu. 8.
ver. sed dicit Ioan. Andr. Gig. de pensio. quast. 63. ¶ Extende hanc
limitationem, vt procedat, quando referuatio est generalis, siue
Papa prouideat, siue mandet prouideri de referuato; quia tunc
non habet locum optio, quia referuatio generalis derogat omni-
bus legibus. Gemin. d. consil. 30. n. 7. ver. sed dicit Io. Andr. C. Zabarell.
d. consil. 16. in fin. ¶ Limita; quia optio non habet locum in Cano-
nicatibus, & praebendis vacantibus in Curia, c. fin. §. in praebendis, in
¶ ro, de consuet. in 6. Gem. consil. 39. in princ. & per tot. Card. Zab. d. consil.
16. in princ. ¶ Canonista * omnes, maxime Ancharan. c. fin. de consuet. in
6. col. 2. in princ. Staphyl. de liter. grat. ver. in super derogatur, n. 4. & seq.
vbi, quod non requiritur isto casu derogatio optionis. ¶ Extende; quia
optio non habet locum in referuato, p[ro]pter vacationem in Curia,
quia in eis non spectatur optio. Card. Zab. d. consil. 16. d. omnia
¶ Papa, in princ. ¶ Extende, vt procedat, siue Papa conferat tale be-
neficium vacantia in Curia per seipsum, siue mandet per alium prouideri.
Card. Zab. d. consil. 16. in princ. & in fin. ¶ Extende; quia etiam
iam constituto disgregans alicui praebendam, vacante Canonicatu,
prout Cameram, vel habitationem, & disponens situm non
intelligi de praebenda vacante, non habet locum contra referuatiorem
Papae generalem, ob vacationem in Curia, neq[ue] in referuatiore
speciali motu proprio facta cum derogatione generalis
consuetudinis, neq[ue] quando referuatio esset ad instantiam partis
cum derogatione specialis facta constitutioni, & consuetudini
de optando. Card. Zab. d. consil. 16. per tot. maxime in fin. n. 3. & d.
¶ Restringe, quando Papa non prouideret de vacanti in Curia
intra mensem; quia optio habet locum post mensem, ita Gig. de
pens. q. 63. nu. 11. ¶ Limita, quando beneficium esset deuolutum ad
Papam. Ancharan. d. c. fin. de consuet. in 6. col. 2. ¶ Limita; quia optio non
referuatum non potest redire ad dimissam praebendam. Ancharan. de
Falco. de referu. in 50. efficit. ¶ Limita; quia optio non habet locum
q[ui] prouisus mittitur in possessionem praebenda, q[ui] postea optat
scientibus, & volentibus aliis Canonicis; quia videtur renunciare
iuri suo in hoc. Gem. consil. 39. in fin. ver. si vero Papa. ¶ Declara
omnes limitationes, q[ui] dicunt, optionem non habere locum in
referuatis praebendis, vt non procedat respectu praebendam
non vacantium, quae dimittuntur; quia Papa non intendit illas
referuare; ideo si vacat Canonicatus, & praebenda, & sit locus
optioni, & antiquior Canonicus optet dimissa sua praebenda, non
potest impediri praebenda dimissa praetextu referuatiouis; quia
non vacat. Zab. d. consil. 12. nu. 4. & seq. ¶ Declara omnes limita-
tiones; quia optio non habet locum in beneficiis generaliter referu-
atis, in referuatione vero specialis non habet locum optio, si referuatio
est motu proprio, dummodo viroque casu adit generalis
derogatio statutis, & consuetudinibus; si vero referuatio est
specialis ad instantiam partis, non habet locum optio, si in specie
est derogatum optioni, alias secus, ita Staphyl. de liter. grat. ver. in
super derogatur, num. 5. & seq. vbi allegat Zabarell. d. consil. 16. & d.
Vide Concl. prox. praeced. & Concl. prox. seq.

Optio non habet locum multis casibus, & quibus
quando secus. Concl. 168.

OPTIO non habet locum in praebendis permutatis locum
dum veriore opinione, vt per Fed. de Sen. consil. 62. ¶ Verum
videtur per tot. & maxime in princ. & n. 3. in fin. ver. determinata, vbi
quod Guido de Baylio determinat in hac q[ui] quod de stricto
valet optio, sed de equitate secus, & ita * communiter pronun-
ciatur per Dd in consiliis, imo Lap. ibi in apost. vit. in ver. locum, vbi
tenet, quod etiam de stricto iure non valet optio, allegat Paul. de
Eleazar in clem. vnica, de rerum permut. ¶ Contrarium Jo. Andr. in
¶ fin. de consuetud. in 6. in princ. quem ibi sequitur Ancharan. col. 2. in fin.
ver. & ex hoc, & Gemin. ibi per longam disputationem dicit autem
dem n. 4. in fin. quod verior est opinio Jo. Andr. ¶ Declara; quia si
permutatio est pro beneficio Ecclesiae, non habet locum optio,
secus si fauore permutantium. Franch. d. c. fin. post Geminian. de
¶ alios. ¶ Amplia; quia optio non habet locum, quando permutatio
fit in fauorem iuris publici. Fed. de Sen. d. consil. 62. in fin. ¶ si
vero dubium. ¶ Amplia, vt non habeat locum, etiam q[ui] Papa mandet
dat conferri praebendam Titio, quam obtinet Marcius, si Marcius
illi renunciauerit. Feder. de Sen. d. consil. 62. qui loquitur sub ver-
bo forte, in princ. ver. & forte possit dici. ¶ Contrarium tenet Lap. d. 6.
¶ post. 1. ad d. consil. Feder. in ver. expraret. ¶ Amplia, vt non procedat in
praebenda, q[ui] est iuris patronatus. Feder. d. consil. 62. col. 2. in princ.

8. *ponitur ad aliquam præbendam.* Amplia, ut non habeat locum in præbenda spectante ad collationem Episcopi, quando una sola præbenda spectat ad collationem Episcopi, quia nunquam collationem potest. Fed. de Sen. d. conf. 62. col. 2. in princ. ver. item pone exte-
 9. *emplum.* Contrarium tenet Lap. in additio. ad d. conf. Feder. 62. in 2. *apostolice incip. v. n. m.* vbi, quod poterit conferre dimissam, quæ succedit loco optatæ. Amplia, ut non habeat locum optio in præbenda debita magistro, vel Episcopo eiusdem Ecclesiæ, Feder. de Sen. d. conf. 62. num. 3. ver. item forte, vbi loquitur sub verbo, forte.
 10. *Amplia* si sit per Papam, vel Legatum esset derogatum optioni; quia tunc non habet locum optio in quacumq; vacatione. Fed. de Sen. d. conf. 62. num. 4. ver. si vera non confersit. Amplia; quia non est locus optioni si collatio, & prouisio fiat motu proprio. Feder. de Sen. d. conf. 62. in fin. ver. si vero in fauorem. Et quod optio non habeat locum stante reservatione motu proprio facta. Put. dec. 4. lib. 2. vbi, quod non reservatio siue generalis, siue specialis motu proprio facta, impedit optionem: secus si admittantiam partis: quia non tollitur optandi ius, nisi sit dictum, & clausula generales non sufficiunt. Caslad. plene dec. 4. de concess. preb. Amplia in beneficio specialiter reservato; quia non habet locum optio, & fin. de consuet. in 6. Lap. alleg. 85. in 4. ver. quid erit, quod intellige, quando reservatio specialis est de certo corpore; secus si de primo vacaturo; quia optio habet locum, etiam si reservatio est motu proprio, & cum clausula, non obstanti. Gemina. conf. 10. 4. per tot. Declaratamens quia si reservatur certa præbenda per Titio Canonico, vt optet, licet ea vacans non possit ab alio optari, stante reservatione; tamen dimittenda per Canonico optantem non erit reservatio. Zab. conf. 26. in fin. Amplia; quia statutum Taruisi iuratum de certo numero Canonico tribuens ius optandi, non habet locum in Canonico recepto contra statutum iuratum, nõ obvenit absolutio. Fulg. conf. 21. 0. Pro evidenti sciendum. Limita; quia non est locus optioni, quando permutatio fieret in fauorem iuris privati; quia ex quo consuetudo optandi est favorabilis, & permutatio odiosa, habet locum. Fed. de Sen. d. conf. 62. in fin. ver. passit rancem in isto casu. Limita; quia in beneficiis deuolutis habet locum optio; quia Papa confert deuoluta iure ordinario. Franch. in c. 8. in præbendis, nu. 6. ver. quid autem, de consuet. lib. 6. vbi, quod currunt 20. dies ad optandum à die scientiæ vacationis.
 11. *Limita;* quia reservatio Papæ de præbenda tanquam vacante; quia dimissa per optantem non impedit accessionem ad præbendam, cuius bona sunt optata; quia cum non vacent præbendæ, prout sunt tituli, & res spiritualis per optionem non potest habere locum reservatio, si Papa non specificet, quod reservat bona.
 12. *Zabar. d. conf. 126. n. 4. v. que in fin.* vbi latissime declarat. Vide Conclusionem prox. præced.

Optio quando inducat vacationem præbendæ dimissæ, vel non. Concl. 169.

1. *Optio* præbendæ vacantis facta per antiquiorem Canonico inducit vacationem præbendæ dimissæ ipso iure, ita quod potest ab alio imperari, vel optari, quando adeptus fuit optans pacificam possessionem præbendæ vacantis; vel stat per eum, quominus possessionem apprehendat. Bald. conf. 450. Casus talis est lib. 1. Amplia, vt procedat, etiam si post possessionem pacificam impediatur de facto optans; quia licet in optione protestatus fuerit nolle dimittere primam, nisi cum effectu consequatur aliam vacantem; tamen dimissa vacat, non obstante protestatione, si vacantem semel pacifice habuit, vel per eum stetit. Bald. d. conf. 450. per tot. lib. 1. Contrarium in vtraque ampliatione tenet Card. Zab. conf. 126. Vacantem, n. 4. v. que in fin. vbi, quod per optionem nunquam vacat præbenda, prout est titulus, vel ius spirituale, sed imo Canonici optantes retinent proprias præbendas, licet bona temporalia murentur, & accedant præbendis optantibus; & ideo non potest valere collatio Papæ, etiam præuia reservatione; quia non vacat præbenda, vt sup.

Optio intra quantum tempus fieri debeat. Concl. 170.

1. *Optio* debet fieri intra 20. dies de iure, c. si de consuet. lib. 6. & illud tempus est vnicum omnibus. Zab. conf. 105. n. 2. & n. 17.
 2. *Exiit* 20. dies non currunt ignorantibus; quia tempus est vile à principio, & continuum, postquam cepit currere de momento ad momentum. Arch. in d. c. si de consuet. lib. 6. in fi. Io. Andr. in fin. Declarat, quia si statutum dat aliud tempus, illud debet seruari. Fulg. conf. 210. Pro evidenti, vbi loquitur in statuto Taruisino.
 3. *Contrarium*, quando adesse expectans Apostolicus; quia non potest esse longius tempus; secus si non adesse expectans. Ioan.

Andr. in d. c. si. n. 3. col. 2. de consuet. lib. 6. Extende in tantum optionem debere fieri intra tempus statutum, vt si fiat post tempus, etiam antequam alii optent; quibus spectat optio, non valeat. Fulg. d. conf. 210. per tot. quod est Henderici de Olano, & Fulgof. Contrarium, quod imo lapsus 20. dierum non excludit optionem quoad ipsos optantes tantum, quando non interuenit expectans, vel prouisus, sub dubio tenet Anchar. d. c. si. de consuet. in 6. col. 2. v. quantum vero. Declarat; quia tempus 20. dierum est commune omnibus; sed tamen bene potest Capitulum præfigere certum tempus primo, vel secundo ad optandum, & valebit præfixio, Anchar. d. c. si. col. 2. ver. item nota de consuet. in 6. Et lapsus termini 20. dierum abiq; alia optione operatur reculationem optandi. Anchar. vbi sup. ver. item nota, quod si intra.

Optio operatur multa, & quæ. Concl. 171.

1. *Optio* operatur, quod præbenda dimissa per optantem vacet, & possit conferri, quod tamen intelligas, vt supra, Optio quando, & qualiter inducat vacationem. Concl. 169. Amplia; quia operatur optio, vt exequitor datus ad conferendam præbendam primo vacaturam, censetur datus ad conferendam præbendam dimittendam per optionem, quatenus optio loquatur; ideo non potest conferre, nisi lapsò tempore concessò ad optandum. Gemin. conf. 21. Premitto pro declaratione, num. 3. & 4. ver. ex hac regula.
 2. *Amplia* in tantum, vt si conferat primam vacantem præbendam, quæ optetur, nedum sit nulla collatio in ista tanquam alteri debita, sed etiam prouisus non obtinebit præbendam dimissam per optantem, nisi sibi fuerit collata per exequitorem post dimissionem intra mensem datum ad conferendum; quia requiritur collatio secundæ, ex quo ius non habuit in prima. Gemin. d. conf. 21. n. 6. ver. ex iis inferitur, vsque in fi. vbi reprobat Lap. contrarium tenentem. Contrarium tenet Lap. in d. c. si. de consuet. in 6. quia imo prouisus ab exequutore de præbenda, quæ optetur, ipse obtinebit secundam dimissam per optantem. Amplia; quia consuetudo optandi habens suum ordinem, vt antiquiori Canonico conferatur, operatur, quod si fiat alteri præpostero ordine, non valeat. Ang. conf. 111. Ordo consuetudinis, vbi, quod neq; nocet taciturnitas eius, cui debebatur beneficium ex ordine. Amplia; quia operatur etiam optio, quod non requiritur noua collatio; quia inherens primæ collationi transit ad secundam. Gemin. d. conf. 21. n. 8. ver. aut voluimus, vbi recitat opin. pro vtraq; parte, & non eligit, sed hanc partem tenet Rota, vt per Bisignet. dec. 5. de consuet. Vtrum in ecclesia circa med. ver. determinatum fuit contrarium, quæ dupliciter in antiq. dec. 10. de præb. alias 577. & decisio. 15. de consuet. in antiq. alias 666. Card. conf. 126. Caslad. dec. 17. de præb. circa si. vbi reprobat Egid. dec. 63. & in nota dec. 6. de consuet. dicens, vel quod male loquuntur, vel intelliguntur, qñ præbenda est titulus beneficalis. Franch. in in c. si. d. n. 6. de consuet. & Per. de Anchar. ibi col. 2. v. opponitur, vbi, quod idem tenet ibi Io. Andr. quia collatio antiqua continuatur, & plenius ibi Ant. de Butr. n. 5. & seq. & ideo dicit Caslad. d. dec. 17. de præb. in prin. vbi dicit, quod continuatur ex eodem titulo, alias sequeretur absurdum, quod habens titulum nullum ex optione acquireret validum, & hanc communem dicit Gigas de pensio. q. 63. n. 15. Contrarium, quod requiritur noua collatio, tenet Rot. in nou. dec. 6. de consuet. ver. ad probationem autem conclusionis, alias 460. Egid. dec. 93. Fuit obienta. Gemin. referens opinionem pro vtraque parte d. conf. 21. n. 8. ver. non obstat, vbi allegat Io. de Lignano pro hac parte in d. c. si. de consuet. in 6. Declarat, vt per Caslad. d. dec. 17. de præb. n. 2. & 4. & in fi. & per Bisignet. dec. 5. de consuet. vt requiritur noua collatio, quando præbendæ sunt tituli beneficales, alias non. Amplia igitur primam opinionem, vt in optione non requiritur titulus nouus, vt etiam excommunicatus possit optare. Rot. in nou. dec. 5. de concess. preb. alias 195. in fin. Acceptatio facta, sequitur Caslad. d. dec. 17. n. 12. Franch. late ponens authoritates in d. c. si. n. 6. de consuet. lib. 6. Amplia; quia is, qui habet præbendam neratam pensionem, si optat aliam, liberatur à pensionem primæ præbendæ dimissæ, si præbendæ sunt distinctæ, & separatae, alias secus. Gigas de pens. q. 63. in prin. & per tot. am. Amplia primam opinionem, quod optio non mutet titulum; neq; requirat collationem, vt imo sola bona accedant de vna præbenda ad aliam; ideo non vacat præbenda dimissa, sed vacat bona; quia accedunt alteri præbendæ. Zabar. conf. 126. n. 4. & seq. per tot. vbi, quod propterea non cadit reservatio in præbendis per optionem dimissis; quia non vacant, & conf. 105. quod est Collegi Paduani, n. 18. Limita; quia non valet optio sine noua collatione, quando optans non habebat ius in prima præbenda dimissa. Bisignet. d. dec. 5. de consuet. quæ dupliciter per Rotam in antiq. dec. 10. de præb. alias 577. circa fin. ver. si ergo canonici titulus.

Optio à pluribus fieri non potest, & quando secus. Concluf. 172.

- 1 OPTIO facta de eadem præbenda per plures non valet, nisi quoad vnum, & antiquiorem; quia non potest eadem præbenda per plures optari. Bald. d. conf. 26. Dum lra. & quast. num.
- 2 3. ver. sed allegantes. lib. 1. Et quod antiquior Canonicus præferatur non antiquo, & posteriori in optione dicitur text. in d. cap. fin. de consuet. lib. 6. & plura ad hoc ibi adducit Prob. in addit. ad Ioan. Monach. num. 34. & seq. Limita vnico casu singulari; quia si vacent duæ præbende æquales, & iunior Canonicus optasset primo loco vnam, non posset primus Canonicus velle eandem, per text. in l. cum aurum. §. sed si argenti. iuncta gl. in ver. optio. ff. de aur. & argent. legat. vbi Barr. & alii, quem text. singularem dicit Prob. in addit. ad Ioan. Monach. cap. fin. de consuet. in 6. num. 33. allegat Roman.
- 4 qui hoc dicit singul. 493. Legat. testator. Contrarium tenet apostil.
- 5 ad sing. Rom. 493. in ver. falsa est. Limita; quia bene potest secundus non antiquior optare sub conditione, videlicet si primus non optauerit, sed primo optante secunda conditionalis euadescit. Bald. d. conf. 26. num. 3. ver. ad secundum. lib. 1. Extende, vt imo 20. dies dati ad optandum sit terminus omnibus momentaneus, non successiuus, vt vnus habeat 20. dies, alius toridem, & omnibus est vnicus terminus. Zabar. conf. 105. nu. 17. & seq. & nu. 2. vbi allegat c. si de consuet. in 6.

Orationes, & suffragia Ecclesiæ pro quibus non fiant, & à quibus oblationes non recipiantur. Conclufio 173.

- 1 NON est orandum pro eo, qui decessit impenitens; quia orationes illi non applicantur, secundum communem opinionem Theologorum, de qua attestatur Anton. de Butr. conf. 25. num. 11. Extende; quia suffragia illis non profunt, neque applicantur. Anton. de Butr. conf. 28. in fin. vbi, quod est communis opinio Theologorum. Amplia; quia à talibus morientibus sine penitentia non recipiuntur elemosynæ, etiam in pijs causis; quia licet recipiantur in vita; quia profunt, vt conuertatur; secus est in morte. Ant. de Butr. d. conf. 25. col. fin. ver. non obstat, & conf. 28. in fin. ver. arca quia anima.

Oratio imperfecta quando nulla, vel supplenda. Concluf. 174.

- 1 ORATIO imperfecta suppletur ex eo, quod deficit, & congruit, quando illud supplendum ita congruit orationi, vt nullum aliud sic congruat. l. cum pater. §. cum imperfecta. ff. de legat. 2. veluti si in testamento testator dixit, Titus esto; quia suppletur heres; vel si dixit, Titus heres; suppletur esto, ita Castr. conf. 195. Vitis, & consideratis. col. si. ver. item non obstat. l. cum pater. lib. 1. Extende idem, quando ex coniecturis potest apparere, quid voluerit suppleri. Castr. d. conf. 195. col. 2. ver. nec obstat illa. l. in iur. cum. lib. 1. Extende; quando oratio est perfecta, sed obscura; quia tunc, quod est magis verisimile, attenditur, & ita procedit. l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. ita Castr. d. conf. 195. ver. nec obstat. lib. 1. Limita, quando oratio est incerta, & imperfecta, & illud, quod debet suppleri, omnino est incertum; quia non valet ex defectu perfectæ intentionis non declarata; ideo habetur pro non dispositione. Castr. d. conf. 195. circa prin. ver. nunc est videndum. lib. 1. Vide, Supplere id, quod non legitur, est diuinare. Concl. 901.

Oratorium quid sit, & quis possit construere, & quomodo, & quando priuatum, laicale, vel ecclesiasticum. Concl. 175.

- 1 ORATORIUM dicitur priuatus locus, in quo orari potest, & de licentia Episcopi potest celebrari. Lap. alleg. 42. num. 2. ver. secundo casu, vbi quod differt ab Ecclesia in multis, iuxta not. in c. fin. de censib. Cardin. Zabar. conf. 8. Quidam syndicus, vbi, quod si est constructum de licentia Episcopi, potest in eo Missa celebrari, dummodo non solemniter; si vero sine licentia Episcopi, non potest in eo Missa celebrari sine licentia Episcopi. Adde, quod talia oratoria possunt haberi in locis priuatis cum altari viatico, nec tenentur ad decimas Papales, nec possunt collectari, quando in eis non instituitur Rector, nec sunt fundata de licentia Episcopi, qui primum lapidem ponere debet. Fed. de Sen. conf. 151. n. 5. ver. sed monasterium. Card. Zab. conf. 11. per tot. Amplia, quod similia o-

ratoria prophana, & non fundata auctoritate Episcopi possunt destrui, & in eis statim fabricari absq; alia licentia. Feder. de Sen. d. conf. 151. col. fin. ver. præterea casus iste, Cardin. Zab. d. conf. 11. Quædam societas. num. 6. Extende; quia Ecclesia vel oratorium in palatio magni domini præsumitur locus prophanus, & non est locus religiosus, neq; Episcopo subest, nisi probetur fundata auctoritate Episcopi Angel. conf. 384. Præsumitur q. in princ. q. Amplia; quia auct. care potest quilibet oratorium priuatum in domo sua, & in illis licitè est orare; non tamen celebrare sine licentia Episcopi. Card. Zab. d. conf. 8. in prin. Io. de Sylu. in tract. de benef. 1. parte. q. 67. Contrarium Vide, Ecclesia. & c. Concluf. 23. Extende, vt etiam Hospitalia possit quilibet edificare in domo sua. Card. Zab. conf. 13. in C. de tate Vrbinaten. nu. 2. Declarat Roman. conf. 409. Quoad priuatum, 10. ver. quod tertium, vt in Hospitali construendo requiritur licentia Episcopi, alias constructi non potest secus in Hospitali in re prophano, dummodo non habeat formam Ecclesiæ. Rethier. ge. quando de licentia Episcopi esset fabricatum, quia tunc non potest orari, & Missa celebrari sine licentia Episcopi, & tunc non erit priuatum, Cardin. d. conf. 8. in princ. dummodo non celebratur solemniter, neq; diebus solemnibus festiuis, vbi per eum, vbi, de quibus diebus festiuis intelligitur. Declarat, nisi esset oratorium priuatum, in quibus celebratur, & tamen possunt demoliri, & alienari, prout etiam loca deputata ad vsum Hospitalis, nisi cum auctoritate Episcopi fuerint fundata. Card. Zab. d. conf. 13. nu. 3. ver. ad hoc. Amplia, vt in oratorio in Hospitali prophano existens accedat Hospitali in tertium, vt non minus per laicum regi possit Hospitali cum oratorio, quam sine. Feder. de Sen. d. conf. 151. n. 5. ver. ad hoc. Limita, quia oratorium etiam constructum de licentia Episcopi, licet in eo non possit celebrari Missa diebus solemnibus; tamen non est priuatum, sic videtur innuere Card. Zab. d. conf. 8. vbi dicit priuatum esse oratorium, quando sine licentia Episcopi est edificatum, quasi innuat contrarium, si de licentia Episcopi; qui primo casu in eo celebrari non potest Missa sine licentia Episcopi; secundo casu non requiritur licentia, & expresse hoc idem dicit Card. conf. 11. Quædam societas. n. 5. ver. vbi pro vltima conclusione, sequitur Roched. de Curt. in tract. de iur. patr. in ver. construxit. q. 19. Rethier. gemen; quia oratorium constructum auctoritate Episcopi, non erit publicum, si in fundatione facta per laicos fuit expresse actum, quod remaneret priuatum, & prophatum. Card. Zab. d. conf. 11. per tot. vbi est casus, sequitur Felin. in d. quarta. nu. 12. ver. vbi de claratio, de præscript. Roched. de Curt. in tract. de iur. patr. in ver. construxit. q. 19. vbi alios allegat. Licentia parochiani requiritur in constructione oratorii, in quo Missa celebrari possit, tamen Episcopus videt subesse causam, potest concedere talem licentiam etiam sine Rectore parochiæ; quia potest etiam construere Ecclesiam in præiudicium parochiæ ex causa. Card. d. conf. 8. num. 3. Limita; quia religiosi relictæ exequutores ad construendum oratorium in domibus testatoris non possunt illud construere de licentia Episcopi Rom. conf. 235. Quoad priuatum, col. 3. n. 4. ver. ratio, an ipsi statibus. Vide, Hospitali construendum, & c. Concl. 171. Vbi Oratoria publica, & c. Concl. 178.

Oratorium differt ab Ecclesia, & in quibus. Conclufio 176.

DIFFERT oratorium ab Ecclesia; quia ecclesia dicitur, quando certa dos illi est assignata pro sacerdotibus & clericis, quibus seruiunt, & pro alijs ecclesijs necessitatibus; Oratorium, quando non habet dotem, & si est constructum sine Episcopo, non potest in eo Missa celebrari sine licentia Episcopi; si vero cum licentia constructum, potest in eo Missa celebrari, non solemniter, neq; diebus festiuis. Card. Zab. conf. 8. circa princ. ver. pro prædicto est q. Extende; quia vbi est instituta certa persona in Rectorem, tunc oratorium dicitur ecclesia, & potest visitari ab Episcopo, & tunc caucere debent habentes oratoria priuata, ne illa reducantur ad faciem ecclesiæ, & quod non assignent dotem, neq; in ea instituant certum Rectorem; quia censureret ecclesia. Card. conf. 11. in fin. ver. caueant autem.

Oratorium priuatum non potest visitari ab Episcopo. Concl. 177.

NON potest visitari oratorium ab Episcopo, quando est priuatum; neq; potest Episcopus exigere procuraciones, sine et publicum, siue priuatum, quando non est in eo certa personarum celebrandum deputata. Card. Zab. conf. 11. in princ. Oratoria

Oratoria publica, & priuata quando dicantur, & in quibus differant. Concl. 178.

ORATORIA vult dicitur publicum, quando est constructum auctoritate Episcopi, & eo casu possunt in eo celebrari Missae non cantatae, neq; diebus solemnibus. Card. Zabarell. *consil. 11.*

Quidam societas, n. s. ver. vbi pro vicina. Declara tamen; quia si esset expresse referuatum in auctoritate Episcopi, quod esset priuatum, & locus prophanus; tunc auctoritas Episcopi non faceret publicum. Card. Zabar. *d. consil. 11. per tot.* vbi est casus. Priuatum dicitur, quando fuit edificatum sine auctoritate Episcopi, & tali casu, licet possit orari in eo; non possunt tamen Missae celebrari. Card. Zabar. *consil. 8. Quidam syndicus, in princ. & plenius consil. 11. n.*

Per oratoria vero. Declara tamen; quia in istis priuatis oratoriis sine auctoritate Episcopi erectis, & constructis potest celebrari Missa diebus non solemnibus, neq; cantata de licentia Episcopi. Card. Zabar. *d. consil. 8. in princ. & consil. 11. in princ.* Declara tamen, quia Ecclesia edificata in palatio magni domini non praesumitur locus religiosus, sed prophanus; ideo Episcopo non subest. Ang. *consil. 384. Paxinus q. in princip. Restringe;* quia priuatum oratorium praesumitur publicum, si habet signa Ecclesiae, prout campanulam cum campanis, vel campana publica, secus si haberet campanellam priuatam. Card. Zabar. *d. consil. 11. in fin. vbi dat cautelam, quod caueant laici habentes priuatum oratorium, ne illud reducant ad faciem Ecclesiae. Vide, Ecclesia, & Ecclesiastica, &c. Concl. 21. Vide, Hospitale quando dicitur, &c. Concl. 178. & Concl. 109. prox. sequent.*

Differunt in multis oratorium publicum, & priuatum; quia in publico potest Missa celebrari, in priuato secus. Cardin. Zabar. *d. consil. 8. & consil. 11. per tot.* Secunda differentia est; quia oratorium publicum est sacrum, & non potest prophanari; priuatum vero dicitur prophanum, & potest vendi, & deuari sine vlla licentia. Card. Zabarell. *d. consil. 11. num. 6. ver. item etiam. Vide, Oratorium quid sit, qui possit construere. Concl. 175.*

Ordinare, & disponere quid importent. Concl. 179.

ORDINARE & disponere habent locum in iudicio, & extra iudicium, & sumuntur ista verbalitate, p omni actu circarem aliq exercendo, & deliberatione, de off. Leg. in 6. late Fed. de Sen. *consil. 195. in Christi Nomine Amen. in princ.* vbi, quod verbum, Ordinare, & verbum, disponere, important vnionem. Vide, *Disponere & Ordinare quid importent. Concl. 482.*

Ordinationes, & statuta diuersarum Ecclesiarum. Concl. 180.

ECCLIA Pictaueu. ex Constitutione Clementis Papae V. habet duas curias; vna est propria Episcopi; alia communis est Episcopo, & Capitulo. Oldrad. *consil. 186. Primum dubium, vbi, quod propterea Episcopus praedictus non prohibetur erigere tertiam curiam, si ipsi placet. Vide, Statuta diuersarum, &c. Concl. 521.*

Ordinari ad vnum finem non debent contrarium operari. Concl. 181.

ORDNATA ad finem boni non debent malum operari. Gem. *consil. 126. num. 2. ver. item ordinata. Vide, Favorabilis dispositio, &c. Concl. 90. Vide, Inducta ad vnum finem, &c. Concl. 103.*

Ordinarium remedium excludit extraordinarium, & quando secus. Concl. 182.

ORDNARIUM remedium excludit extraordinarium; ideo non competit officium iudicis minori tanq; subsidiarium, vel extraordinarium, vbi cunq; actio certa, & remedium ordinarium competere potest. *in causa, in princ. ff. de minor. Abb. consil. 29. in quest. n. lib. 2.* Extende; quia minor debitor ex sententia, & re iudicata, si patitur missionem ex primo decreto ob cotumaciam, non restituitur, qm est pubes, & fuit citatus; qd habet remedium ordinarium soluendi; imo neque restituitur res, in qua est facta missio, licet velit cauere de iudicio sibi, & reficere expensas. Abb. *d. consil. 29. in fin. ver. quoad tertium, lib. 2.* Declara, vt procedat in casus minorum; secus est in aliis; quia officium iudicis potest impiorari, & deduci in libello, & competit etiam, vbi competit certactio, & ordinarium remedium. Calderin. *consil. 132. alias 2. de libell. relatio.* Extende; quia minor, & mulier ex capite gno-

rantia non restituitur in integrum, quando habet remedium ordinarium; quia restitutio in integrum dicitur extraordinarium remedium, quod non habet locum, quando habet locum ordinarium. Alexand. *consil. 207. num. 6. in fin. ver. item etiam, lib. 7.* Amplia; vt ordinarium remedium excludat extraordinarium, vbi cunq; per ordinarium est satis consultum sine extraordinario, l. qui bona fide. s. si quis opus, vbi Bart. ff. de damn. infecti. num. 2. ver. aut per ordinarium. Amplia; quia vbi quis potest habere intentum per remedium ordinarium, non debet admitti ad extraordinarium; ideo actor volens examinare testes ad perpetuum rei memoriam non est admittendus, ex quo potest agere via ordinaria, & non incipere a probationibus. Bald. *consil. 17. Factum sic proponitur, lib. 4.* Extende; quia non est deueniendum ad remedium facti, quando adest remedium iuris. Roman. *consil. 71. Vitis dubij, colum. fin. num. 6. ver. vbi n. habemus.* Amplia; quia quando competunt plura remedia, vnum de iure communi generali; aliud iure speciali, tunc non est locus remedio speciali; ita Alex. *consil. 168. Vitis, & ponderatis, nu. 19. ver. respondeo, quod quamuis, lib. 7. vbi, quod is, qui potest succedere ex successorio edicto remedio generali, non potest venire ex iure transmittendi ex iure speciali concessio.* Limita; quia imo extraordinarium remedium concurret cum ordinario, quando pinguis prouidet. Oldrad. *consil. 302. in fin. num. 12. ver. de eo, & hoc sentit Bart. in d. l. qui bona s. si quis opus, ff. de damn. infecti. num. 2. Alexand. d. consil. 207. Domine Alex. in fin. num. 10. ver. secundo quia dico, lib. 7. vbi dicitur communem.* Limita; quia ordinarium non excludit aliud ordinarium competens ad diuersa, vel diuersam effectum. Bart. *d. l. qui bona s. si quis opus, in princ. ff. de damn. infecti.* Limita in extraordinario, quod non excludit extraordinarium remedium, neque ordinarium competens ad diuersa. Bart. *d. l. qui bona s. si quis opus, in princ. ff. de damn. infecti.* Limita; quia ordinarium remedium excludit extraordinarium in casu l. in causa, ff. de minor. secus est in aliis casibus; ita Guido Pap. *dec. 362. Vtrum officium, colum. 3. ver. nec praemis obstat. Vide, Subsidiarium remedium. Concl. 770.*

Ordinaria differunt ab extraordinariis, & quando. Concl. 183.

ORDNARIA differunt ab extraordinariis; quia diuerso iure censentur. Signorol. *consil. 255. n. 3.* Amplia; quia in extraordinariis non seruatur ordo datus in ordinariis, nisi dicatur, aliqua familia dicit Signorol. *d. consil. 255. per totum.*

Ordinarius iudex, & delegatus quo iure vtatur in dubio. Concl. 184.

ORDNARIUS & delegatus, qui vtroque iure potest facere eundem actum, vtroque iure fecisse censetur, & maxime ordinario, quando vna iurisdictio aliam non impedit. Oldrad. *consil. 257. nu. 10. vbi loquitur in vnione facta ab Episcopo, cui etiam erat demandata per Papam, vt etiam iure ordinario illam fecisse intelligi debeat, & ibi multa de hoc.* Limita, quando iudex ordinarius non processisset, vt ordinarius, sed vt delegatus; quia si constat, non sustineretur actus iure ordinario factus. Oldrad. *d. consil. 257. num. 10. ver. veterum.*

Ordinarius loci quis dicatur, & de quo intelligatur. Concl. 185.

ORDNARIUS loci dicitur, qui habet iurisdictionem suo iure, non alieno beneficio, l. more. ff. de iuris. omn. iud. Et in materia visitationis dicitur ordinarius is, q; alias cessante exemptione in loco haberet visitare, ita Card. Zabar. *in clem. attendentes, n. 2. & 5. not. de stat. Monach.* Imo quod in materia visitationis ea, quae committuntur locorum ordinariis, intelligantur commissa solis Episcopis Diocesanis, & non Capitulo, sede vacante, neq; aliis, tenet Lap. Abb. S. Miniati *inter consil. Feder. de Sen. 291. Domine mi, per tot.* vbi hoc extendit etiam in aliis casibus. Et intelligitur ordinarius etiam de inferiori ab Episcopo, si materia est adaptabilis. Gem. *in c. ordinarij, num. 5. de offic. ordin. in 6. sed regulariter ordinarius loci est Episcopus, d. c. ordinarij, & ibi gloss. Vide, Episcopo qua competant. Concl. 303.*

Ordines plures Religionum sunt in Ecclesia Dei, & qui sint. Concl. 186.

ORDNES plures religionum principales sunt in Ecclesia Dei, de quibus omnibus plenius. Vide, *Religio est vna. Concl. 131. cum multis Conclusionibus singulorum ordinum ibi sequentibus.* Ordines eius.

dem religionis aliquando plures, aliquando unitatem faciunt, licet vivant sub diverso habitu, & modo, & hoc est secundum communem hominum opinionem; nam plures sunt sub regula S. August. plures sunt sub regula S. Benedicti diversimode viventes; & tamen quandoque reputantur eiusdem ordinis, quandoque non, secundum communem opinionem. *Agid. Bell. consil. 32. n. 18. & seq.* Declarata tamen; quia si agatur de translatione, & materia odiosa, prout est dispensatio, semper diversus erit ordo, quando vivit cum alio habitu, vel diverso modo, vel quando stylus Curie habet pro diversis ordinibus, prout est ordo Cassinensis, & Cluniacensis, qui tamen ambo sunt Sancti Benedicti, sed de stylo sunt diversis ordinis. *Agid. d. consil. 32. num. 22. & 23.*

Ordinum collatio quando arguat subiectionem ordinati, & quando non. *Concl. 187.*

- 1 **C**OLLATIO ordinum facta ab Episcopo alicui habenti dignitatem arguit, eundem ordinarium esse subiectum, si tanquam suo subdito ordines sunt collati, & recepti. *Oldr. consil. 244. n. 21.*
- 2 **V**er. quantum similiter. Amplia, ut idem sit, si vigore licentia ab ordinario obtenta fuerit ordinatus; quia parem subiectionem arguit licentia effectivata. *Oldrad. ubi supra consil. 244. n. 21. ver. quantum similiter.*
- 3 **L**imita, quod ordinum collatio simpliciter facta exempto non arguit subiectionem; quia etiam exemptus recipit ordines a suo Episcopo. *Oldrad. d. consil. 244. num. 21.* Limita in sola licentia data suscipiendi ordines; quia si non fuit effectivata, & non constat, quod receperit ordines, non arguit subiectionem. *Oldrad. d. consil. 244. num. 21. ver. quantum similiter.*

Ordinatus a non suo Episcopo quando presumatur de licentia proprii Episcopi, vel non, & valeat. *Concl. 188.*

- 1 **O**R DINATUS a non suo Episcopo, presumitur de licentia sui Episcopi ordinatus. *Oldr. consil. 215. col. fin. n. 9. ver. deinde.*
- 2 **D**e oppositur. Amplia; quia celebrans Missam coram suo Episcopo presumitur ab eo ordinatus. *Fed. de Sen. consil. 61. n. 3. ver. item.*
- 3 **A**d probandum. Regula tamen est contraria, quod vnus Episcopus non potest ordinare alienum subditum sine licentia proprii Episcopi, & ordinando Episcopus est suspensus per annum; ordinatus v. est ipso iure suspensus ab executione. *Franc. Marc. dicit. Delphin. 1005. per totam. lib. 1.* Declarata tamen; quia si ordinans cogitaret proprium Episcopum ratum habiturum, & ratum haberet, non requiritur dispensatio cum promotore, & ordinans nullam incurrit penam. *Franc. Marc. d. dec. 1005. in princ. lib. 1.* Limita; quia bene valet ordinatio ab Episcopo alieno de licentia proprii Episcopi. *Roland. a Vall. consil. 4. n. 18. lib. 1.* Extende; quia imo valet licentia vicarii generalis, & ita servatur, quod illi datur facultas. *Roland. d. consil. 4. num. 19. lib. 1. Vide, Actus. Concl. 136.*

Ordines quot sint, & qui sint sacri, & a quibus conferri, & suscipi possunt, vel non. *Concl. 189.*

- 1 **S**EPTEM esse ordines dicit Felin. *in c. dilecti. n. 5. de maior. & obed. den. s. 3. de reform. c. 11. & seq.* Ordo sacer est Subdiaconatus, & multus, de atar. & qualis. Habet annexum votum ordinis, quod idem est, quoad continentiam cum voto religionis; & ideo ordinatus in sacris non potest contrahere matrimonium; quia tales ordines habent annexum votum castitatis. *Cald. consil. 463. alias vnico, qui cleric. vel vouen.* Declarata; quia ordines sacri licet habeant annexum votum castitatis, & non possit ordinatus in sacris contrahere matrimonium, & contrarium dirimat ordo sacer praecedens; tamen istud est de iure positio; quia antiquitus in primitiva Ecclesia licebat contrahere matrimonium. *Castr. consil. 102. Videndum, n. 3. ver. primum est, lib. 2. vbi, q. Papa potest huic iuri derogare.* Conferri non potest ordo sacer, nisi ordinatus sit supra pubertatem, sicut non potest profiteri religionem; quia valet argumentum de vno ad aliud. *Calder. d. consil. 463. ver. in contrarium, alias vnico, q. cleric. vel vouen.* Hodie ex forma sacri Tridentini Concilii ordo Subdiaconatus requirit aetatem annorum 22. Diaconatus annorum 23. Presbyteratus annorum 25. *s. 3. de reform. c. 12.* Diaconus est ordo sacer etiam secundum antiquos Canones. *Mandof. in reg. Cancell. 24. qu. 1. n. 68.* Presbyteratus est etiam ordo sacer secundum antiquos Canones, *Mandof. ibid.* Reperiuntur tamen alii ordines, qui non imprimunt characterem, sed sunt potius quadam benedictiones, prout in monialibus; quia aliquae ordinantur Diaconibus, non quod sint in ordine, sed quod tanquam benedictae possunt cantare solemniter officium, vel le-

ctiones. Felin. *in c. dilecti. n. 4. & seq. ver. sed dicit, vbi, quod potest legere Evangelium ad matutinum solemniter.* Ordo Episcopi palis maior est in Ecclesia quocunque ordine; ideo Episcopus dicitur maior Cardinalis in ordine, licet maior sit Cardinalis Episcopus in officio, ita *Bart. in l. 1. s. si quis ff. de appellat. sequitur Hieronym. Tort. in consil. suo post consil. Ant. de Butr. num. 2.*

Ordines sacros qui suscipere teneantur, vel non, & quam poenam incurrant non suscipientes. *Concl. 190.*

OR DINARI debent omnes obtinentes beneficia, vel dignitates requirentes ordines sacros intra tempus a iure statutum, & monitus superiori si non ordinetur, debet, & potest priuari, & hoc procedat de iure antiquo in c. cum in concilio, de electione. De iure nouo absque monitione statutum fuit, quod obtinentes parochialem intra annum deberent promoveri ad eiegiminitatem ad Sacerdotium, si legitimum impedimentum decenter non fuerint, alias incurrant priuationem ipso iure, *c. licet canon de elect. in 6.* De iure nouissimo; quia dubium erat, an etiam parochiales, quae essent dignitates, comprehenderentur, fuit statutum, quod solum obtinentes parochiales comprehendantur, non autem obtinentes dignitates parochiales, *in c. statutum, de elect. in 6.* vbi dicitur, quod *c. licet canon.* tanquam odiosum non debet extendi ad dignitates. *Gemin. consil. 131. ver. secundo praemissis, in princ.*

Ultimo loco superuenit constitutio Concilii Constantiensis, sub Martino V. per quam reuocantur omnes dispensationes de non promovendo, statuens, quod obtinentes Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Conuentuales, Decanatus, Archidiaconatus, & alia quaecunque beneficia, quibus certus ordo debitus est, vel annexus intra sex menses a die publicationis d. constitutionis, & qui in posterum obtinebunt intra terminum iuris, faciant se consecrari, benedicere, aut ordinari, alioquin sint ipsi Ecclesiae, Monasteria, dignitatibus, personatibus, officiis, & beneficiis ipso iure priuati, & aliis libere conferantur, ceteris constitutionibus circa hoc editis in suo robore duraturis. Hae constitutio non corrigenda. *c. statutum, de elect. in 6.* quoad dignitates collegiatas, & principales, quia, dum exprimit Ecclesias, intelligitur de simplicibus, dum dicit Monasteria, intelligitur de Ecclesiis secularibus; dum dicit Prioratus, Conuentuales, intelligitur de regularibus; dum dicit de Decanatu, & Archidiaconatu, in hoc voluit non requiri monitionem: dum dicit, & alia quaecunque beneficia, intelligitur secundum materiam praecedentium, & sic non comprehendit dignitates collegiatas, & principales. *Gem. consil. 131. Praemissis, per tot. vbi in scribit constitutionem, & est casus consilii.* Amplia; quia *c. statutum, de elect. in 6.* dum disponit, quod habentes dignitates etiam parochiales non sint priuati, etiam si intra annum non sint promoti ad Sacerdotium; quia ad eas *c. licet canon, cod. tit. non extendit, tuetur, & comprehendit dignitatem collegiatam, sed non habeat ius parochiale, neque iuris dictionem ipso iure, sed temporalem tantum. *Gem. consil. 132. Super, in princ.* Amplia; quia sacros omnes ordines, & inclusit presbyteratus requiritur, omnes parochiales Ecclesiae, *c. licet canon, de elect. in 6.* Ideoque parochialem Ecclesiam obtinentes promoveri debent ad Sacerdotium intra annum, alias parochialis Ecclesia vacat ipso iure, *c. licet canon, de elect. in 6.* Amplia, ut procedat etiam in Prioribus, & dignitatibus tales Prioratus; tamen si habent curam animarum, debent promoveri sub eadem pena priuationis, prout parochiani, *in c. 1. s. ceterum, de stat. Monach. & declarati;* quia tempus ordinandi intra annum, & tempus consecrandi intra sex menses non curantur nisi a die ademptionis possessionis Ecclesiae, vel maioris partis curae animarum, licet, quoad maiorem partem bonorum temporalium possessionem non habeat. *Gem. consil. 62. Circa thema, in princ. & consil. 78. n. 5. ver. nec obicit, vbi dicit communem opinionem, & q. sequitur, est quoad vacationem primi incompatibilis; quia requiritur possessio maioris partis bonorum temporalium, & 8. ver. super tota.* Amplia in Praepositura, & omnia alia dignitate, vel Ecclesia habente exercitium curiae penitentialis, *c. 1. de atar. & qualis, cum in cunctis, de elect.* Restringe, quando Praepositura, vel alia dignitas careret exercitio curiae penitentialis, ut si haberet solum iurisdictionem intertemporalibus, vel ratione contentiosorum, ut excommunicare, visitare, corrigere, & similia. *Gem. consil. 32. n. 4. & super, super secundo.* Restringe, ut idem sit, quando hoc officium dicitur de consuetudine; quia consuetudo potest inducere, ut quando dignitas non habet curam penitentialem. *Gem. d. consil. 132.**

24 *132. n. 5. & seq. ver. sed quia punitus.* Declara; quia si Præpositura est dignitas, & collegiata Ecclesiastica, requiritur monitio, alias non ordinatus non est priuatus ipso iure, sed bene post monitionem.
 15 *Bald. d. consil. 4. 8. 4. Quidam in minoribus lib. 1.* Limita; quia Diaconatus ordinem habet annexum Archidiaconatus; quia non habet curam fori penitentialis, sed fori contentiosi, c. *vt nostrum, de offic. Archid.* Gemin. d. consil. 132. n. 4. & *seq. ver. super secundo.* Extende, vt idem sit in omni alia dignitate ad exemplum huius, quæ non habet curam fori penitentialis, sed solum fori contentiosi; quia pariter considerato officio non habet annexum à simili, nisi ordinem Diaconalem. Gemin. d. consil. 132. n. 4. & *seq. ver. secundo.* Limita in Præposituris, & alijs dignitatibus Canonicorum regularium etiam habentibus curam animarum; quia licet sub sit eadem ratio, q̄ in Prioratibus; tamen non fit extensio. Fed. de Sen. consil. 25. *Causa talis est,* vbi habes pro hac opinione consilium annexum Joa. And. in fin. quia *clm. 1. de stat. Monach.* loquens de Monachis non extenditur ad Canonicos regulares, & loquens de Prioratibus non extenditur ad Præposituras, & dignitates non expressas.
 18 *Contrarium ibi inferitur consil. d. Petri de Tuderto,* qui tenet, quod imo talis constitutio loquens de regularibus extenditur ad Canonicos regulares, & loquens de Prioratibus extenditur ad alias dignitates, vbi reprobat Fed. sed postea ipse reprobat à Fed.
 19 *Joan. And.* Limita in alijs dignitatibus secularibus etiam habentibus curam animarum, vel etiam parochialem annexam; quia si sunt dignitates, non tenentur promoueri, nisi primo moueantur, & in eis non habet locum d. *licet canon,* tanq̄ odiosum, *estatum, de elect. in 6.* Vide, *Consecrationis tempus, &c. Concl. 7. 4. 4.*

Ordinatus per saltum, quorum efficiatur incapax. Concl. 191.

ORDINATUS per saltum non habet executionem suorum ordinum, ideo efficitur incapax beneficij Ecclesiastici. Gemin. consil. 91. n. 2. *ver. nec etiam testes, & n. 3.* vbi etiam, quod debens preferele clericum; quia actor est, non obtinebit probando se Prefbyterum; quia potuit esse promotus per saltum. Vide Conclusionem proxime sequentem.

Ordinatus quando careat executione ordinum, vel non. Concl. 192.

ORDINATUS non habet executionem suorum ordinum, si est excommunicatus; & ideo est incapax beneficij Ecclesiastici. Gemin. consil. 19. n. 3. Amplia in promotio per saltum; quia non habet executionem suorum ordinum, & est incapax beneficij Ecclesiastici. Gemin. consil. 91. n. 2. *ver. nec etiam testes, & num. 3.* Amplia in suspensio, vel irregulari; quia non habet executionem suorum ordinum. Gemin. consil. 133. *per tot.* Amplia in promotio ab alieno Episcopo sine licentia sui Episcopi; quia dicitur suspensus ipso iure, licet non irregularis, & indiget dispensatione. Franc. Marc. *dec. Delphin. 1005. in fin. num. 9.* Declara tamen; quia non procedit, si proprius Episcopus ratam haberet ordinationem. Franc. Marc. *d. dec. 1005. in princ.* Vide *Concl. prox. præced. & Concl. prox. seq.* Vide, *Inhabiles ad beneficia. Concl. 135.*

Ordinari qui non possint, & ex quibus causis. Concl. 193.

ATVS de populo interdicitur non potest ordinari, etiam si efficiatur familiaris Episcopi aieni, & ordinatus non recipit executionem suorum ordinum, tanquam interdicitus, & etiam quia sine licentia proprii Episcopi. Fed. de Sen. consil. 147. *in princ.* Declara tamen; quia à suo Episcopo, vel etiam ab Episcopo alieno ordinari potest de licentia proprii Episcopi, quando bono zelo moueretur ad suscipiendos ordines, & cessaret omnis suspensio. Feder. de Sen. consil. 32. *circa fin.* Et idem, quando sine fraude sunt familiares effecti alicuius Episcopi. Fed. de Sen. consil. 188. *Pu- 4. quod quando, in fin.* Declara secus esse in Clerico, qui potest ad alios ordines promoueri à suo Episcopo, vel de licentia; quia licet sit de populo interdicitus; tamen non est interdicitus. Feder. de Sen. consil. 70. n. 3. *ver. hinc est.* Extende, vt procedat etiam in eo, quod modo auxilium; & consilium præstitit ad capiendum malefactorum, qui morti traditi fuerunt mediante iustitia; quia ex solo animo cooperandi, & auxilium præstandi efficitur irregularis, sicut homicida. Fed. de Sen. consil. 168. *in princ. Causa talis, Papa. 6.* Accusatus iniquitatis, vel denunciatus de crimine, et si per viam exceptionis obiciatur, non potest consecrari, neq; ordinari, do-

Tom. 5.

nec absoluitur. Gemin. consil. 43. n. 3. *ver. est etiam bona,* quod est Jo. de Milis, & idem Gemin. consil. 42. n. 10. *ver. quantum impedimentum.* Usurarius non potest ordinari ad ordines, neq; ad beneficium. 7 Card. Zab. consil. 25. *Quæ enim possedit, in princ.* Episcopus non prius non ordinari subditum alienum sine licentia proprii Episcopi. Declara, nisi essent effecti familiares Episcopali; quia si transfuissent totaliter domicilium sub Episcopo alieno; tunc tanquam familiares, vel de domicilio Episcopi non proprii possunt ordinari sine alia licentia, alias non, c. *vt. de temp. ord. lib. 6.* Feder. de Sen. consil. 188. *in fin. ver. ad idem, quod queritur.* Regulare est, quod in casibus, in quibus repellitur quis à testimonio, repellitur etiam ab ordine. Card. Zab. d. consil. 25. *in princ.* Illegitimus non potest ordinari sine dispensatione, neq; obtinere dignitates Ecclesiasticas, nisi p̄ subleuens matrimonium esset legitimatus. Cald. consil. 466. alias 2. *qui filij sint legit.* Declara tamen; quia per ingressum religionis habitantur. Cald. crim. consil. 7. *qui filij sint legit.* alias 472. Vide, *Bastardi qualiter habitentur. Concl. 30.*

Ordinis quæ esse dicantur, & quæ iurisdictionis. Concl. 194.

EXCOMMUNICATIO est ordinis, non autem iurisdictionis; ideo qui non est saltem in ordinibus minoribus, non potest excommunicare. Felin. in c. *dilecta, n. 3. de maior. & obed.* Extende, quia imo requiritur Sacerdotium in excommunicante. Abb. in c. *transmissam, in 1. not. de elect. Fel. in c. si Sacerdos, de off. ordin. Et ideo mulier, q̄ est incapax ordinis, non potest excommunicare, etiam si esset Abbatis, vel conuentus monialium habens iurisdictionem. Fel. d. c. *dilecta, n. 3.* vbi dicit etiam de consuetudine non posse hoc introduci, *de maio. & obed.* Declara, quia cura animarum, & multa alia, licet sint ordinis, q̄ exerceri non potest, nisi ab ordinato, tñ commissio curæ est iurisdictionis, quæ per mulieres potest committi, vt dicit Rota Bisignet. *dec. 21. de præbend. Fel. d. c. dilecta, in princ. de maior. & obed.* ideo obtinens dignitatem curatam, prout Abbatis potest per alium facere, q̄ per se non possit. Et idem in Abbate; quia quoad beneficia curata; q̄ sunt de mensa Abbatis, licet sint curata, & cura spectet ad Episcopum; si tñ Abbas est exemptus, commissio curæ manualis spectabit ad Abbatem. Aretin. consil. 63. n. 3. *ver. pro his facit.* Restringe in alijs non exemptis; quia non possunt præscribere commissionem curæ animarum, licet sit iurisdictionis, & non ordinis, nisi vt committant tanq̄ vicarii Episcopi. Zab. consil. 131. n. 2. *ad secundum,* & vt intelligas, ordinis, hic intelligo, Episcopalis est iurisdictionis, licet quoad exercentem sit ordinis; quia debet esse ordinatus. Amplia; quia ordinis Episcopalis esse dicuntur multa, q̄ per alios exerceri non possunt, prout solemnitas benedictio super populum; & ideo licet alicui concedatur facultas benedicens, non poterit solemniter benedicere super populum. Ant. de Butr. consil. 19. n. 10. & plenius n. 12. *in 1. dub. vbi,* q̄ benedictio non solemnitas competit omnibus, sed solemnitas soli Episcopo. Item collatio ordinum est ordinis Episcopalis loquendo de sacris ordinibus. Vide, *Benedictio Abbatis, &c.* Restringe, imo est iurisdictionis quoad ordines minores; quia Card. ordinati solum in sacris conferunt, licet non sint Episcopi. Fel. in c. *inter Monasterium, n. 2. de re iud.* Vide, *Cardinalium priuilegia multa. Concl. 100.* Et idem in aliquibus Abbatibus, q̄ vtuntur baculo, & mitra, & conferunt minores ordines suis. Amplia, quia consecratio, seu potius benedictio Abbatum, & Abbatissarum, licet possit fieri p̄ Sacerdotem, vel Prælatum inferiorem ex ordine Papa; tñ est ordinis Episcopalis. Zabar. in clem. *attendentes, §. si actum in 4. quæst. n. 2. & in 9. q. n. 3. de stat. Monach.* Item consecrationis actus est ordinis Episcopalis absolute. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 13. *ver. ad secundum.* Item Christina conficere est ordinis Episcopalis. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 16. *ver. ad quintum.* Amplia, nam deponendi Potestas ab officio; quia annexa est ordini, & ponderosa, non conceditur Prælati inferioribus. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 18. Amplia, quia indulgentiarum concessio, licet sit fori penitentialis, prout absolutio à peccatis; q̄ competit etiam inferiori Prælato, tamen secundum communem est ordinis Episcopalis, & non potest competere inferiori Prælato. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 21. *ver. venio ad vltimum.* Limita; quia absolueret proprie non est ordinis, sed iurisdictionis, & fori penitentialis, quicomp̄henditur appellatione fori Ecclesiastici. Absolutio in casibus Episcopo reseruatis, & ideo ista sunt delegabilia, & concessibilia. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 13. *ver. ad vltimum.* Item vnire beneficia non est ordinis, sed iurisdictionis, licet sit proprium Episcoporum, & inferiores Prælati, & Abbates non possunt vnire et beneficia pleno iure eis spectantia. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 17. *ver. ad sextum.**

H h b 3

- 17 *sexum.* Item subiectio Clericorum, & Ecclesiarum est iurisdictio, non ordinis, ideo ista possunt concedi ex privilegio et inferioribus Prælatibus. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 17. ver. ad s. primum.
- 18 Item census solutio, q̄ fit ab Ecclesiis subiectis, siue ratione curæ, siue subiectionis, vel visitationis, aut decimarum respicit iurisdictionem, non ordinem; ideo ista inferioribus concedi possunt. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 17. ver. ad dubium autem.
- 19 Item census, qui iure communi non potest deberi, sed iure particulari, put quod Monasteria exempta monialium, vel Monachorum soluant census Episcopo, non est iurisdictionis, neque ordinis, & non venit in concessione facta de iuribus Episcopalibus. Ant. de Butr. d. consil. 19. num. 18. ver. ad octauum.
- 20 Item visitandi ius est iurisdictionis, non ordinis Episcopalis, quod potest præscribi per inferiorem. Item visitandi, corrigendi, amouendi, & destituendi sunt iurisdictionis, & non ordinis; ideo inferiori competere possunt ex privilegio, etiam contra iuratos. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 17.
- 21 *circum finem.* in quantum autem. Limita; quia Fraticelli, Heremite, & alii quamvis laici, & hospitalarii, & qui morantur in oratoriis, & sub sunt Episcopo, dicuntur subesse ratione iurisdictionis, & fori penitentialis, non a. ratione ordinis; ideo concedi possunt Prælati inferiori. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 19. ver. ad nonum.
- 22 Limita; quia instituendi ius in beneficio, quamvis non sit proprie iurisdictionis, sed accidentalis potestatis Episcopi; tñ non est ordinis, sed annexum iurisdictioni. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 20. v.
- 23 *ad penultimum.* Item collatio pariter non est simpliciter iurisdictionis, sed annexa iurisdictioni; quia est accidentalis potestatis Episcopi; & ideo communiter attribuitur iurisdictioni, non ordini, & sede vacante transit in Capitulum; ideo inferiori Prælati potest concedi. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 20. ver. ad penultimum.
- 24 Declara igitur; quia omnia, q̄ sunt iurisdictionis, etiam si sunt ordinis respectu exercentis, dummodo non sint ordinis Episcopalis, possunt præscribi, & ex privilegio competere inferiori. Zabar. d. cor. sil. 131. in fin.
- 25 Et intelligas hanc materiam, dicas, q̄ clericus dicitur, non a. Episcopus, qui non est consecratus Episcopus, licet sit Presbyter, & celebrans, etiam ante consecrationem non dicitur esse in ordine Episcopali. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 3. in fin. ver. in re. Episcopus enim; & ideo non potest exercere ea, q̄ sunt ordinis Episcopalis ante consecrationem, vt ibi. Postq̄ est consecratus, exercet omnia, q̄ sunt ordinis, sed illa alteri delegare non potest, & imo non possunt ea, q̄ sunt ordinis delegari, sed neq; p. Papatam concedi inferioribus, nisi ex causa magnæ necessitatis, vel scandali. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 9. & 10.
- 26 Et q̄dam proprie, & simpliciter sunt ordinis Episcopalis; q̄dam v. sunt ordini annexa, & ista vltra q̄ non sunt delegabilia, nec concessibilia inferioribus, nisi ex magna causa necessitatis, vel scandali, vt supra, non cadunt sub termino iurisdictionis, q̄ nihil aliud est; q̄ dictio iuris, neque cadunt sub termino fori Ecclesiastici. Ant. de Butr. d. consil. 19. n. 10.
- 27 *mibi videtur, cum seq.* Et licet aliqua sint originaliter fori penitentialis, put absolutio sacerdotis à peccatis & reservatio calium Episcopo, absolventi; tñ ista potius sunt iurisdictionis, q̄ ordinis; secus si sunt fori penitentialis non origine, sed per accidens, prout indulgentiarum concessio; quia ista sunt ordinis Episcopalis. Ant. de Butr. d. consil. 19. in fin. ver. venio ad vltimum. Vide, Episcopus non dicitur ante consecrationem, sed electus. Conc. 233. Vide, Prescribi possunt iura Episcopalia per inferiorem, & que, & quando secus. Concl. 543.

Ordo naturæ, & intellectus quando attendatur, vel non. Concl. 195.

O R D O naturæ, & intellectus attenditur necessario in iis, q̄ aliter effectum habere non possunt; ideo si quis tenetur dare pecunias, p. opere construendo, licet vtunq; fieri debeat, nec sit dictum, q̄ prius soluat; tñ secundum ordinem naturæ, & intellectus necessario facienda est solutio priusq̄ opus; ideo prius est facienda solutio, vt possit opus constitui, & si non confidit soluere debens deponat, vel alia cautio adhibenda erit. Bart. in l. cotem fer. 2. §. q. maximos. ff. de pub. & in depositarium cura transfertur. Amplia in emptore, & venditore; quia licet vtreq; simul debeat impleri, videlicet venditor tradere rem venditam, & emptor soluere pretium; tñ ex ordine naturæ, & intellectus prius debet emptor soluere pretium, q̄ venditor tradat rem. Bald. c. 1. de seq. poss. & fruct. sequitur Curt. in tr. de seq. col. 5. facit tex. in l. Iulianus §. offerri. ff. de act. emp. Contrarium dicit Castr. consil. 93. In causa qua vertitur. n. 5. lib. 2. vbi, quod prius debet venditor tradere rem, & postea agere ad pretium, & si contrarium facit, intrat praposteratio, q̄ redit libellum ineptum, & iudicium est nullum. Dicitur, q̄ vtunq; est verum; quia qui agit, debet prius implere; ideo si venditor a-

git ad pretium, debet prius ipse tradere rem venditam, & c. conuerso, si emptor agit ad rem venditam, debet prius pretium soluere; quia ista est natura contractus vtro, citroque obligator, vt actor non audiatur, si ipse ex parte sua non impleat, d. l. Iulianus §. offerri. ff. de act. emp. tamen cessante, quod agatur ab altero, detur de natura intellectus ordinis, quod prius res venditanda debeat, quia pretium est propter rem, & semper contractus incipit à venditore, quia vendidit, & c. hoc pro pretio, qua dictas pro, denotat causam, & causa præcedit causam ex ordine intellectus, licet fiant in instanti, & causam, & causatum. Declaratamen; quia si venditor non confidit de emptore, vel emptor de venditore, potest, qui agit, si est emptor, deponere pretium, q̄ soluturus, in fin. ff. de solut. alter pariter offerre, quæ oblatio habet effectum depositi in rebus, quæ adduci non possunt, ita Castr. d. consil. 93. col. pen. in §. inc. lib. 2. Extende, quia si emptor promittit soluere partem pretij certo die, puta 15. Augusti, & venditor promittit rem tradere, non dicitur in mora venditor, qui non tradidit, si emptor non soluit; quia qui est in mora, prout emptor solvendo, non potest constituere in mora venditorem in non tradendo. Alex. consil. 49. col. 2. lib. 2. consil. 151. n. 10. Amplia; quia lata hæreditate, vel legato, aut usufructu alicui, licet ante acceptationem possit repudiare; tamen si donat, necessario ex ordine intellectus censetur acceptare, postea donare; quia donatio est benedictio, & nemo dat, quod non habet; igitur transcendendo in alium prius intelligitur acceptasse. Castr. consil. 35. Dubium facit, circa med. & per totum, lib. 1. Amplia multis modis, de quibus vide in Concl. prox. seq. num. 7. & n. 50. & seq. vbi, quod ordo intellectus, & naturæ præualt omni ordini. Amplia; quia semper, & in omnibus debet attendi; quia res naturalis est. Jac. Instit. de actum princ. num. 6. Vide, Originalis dispositio fortior accidentalis. Concl. 100.

Ordo scripturæ attenditur, & quando non. Concl. 196.

O R D O scripturæ, vel ordo prioritatis implementi conditionis ante actum sub conditione permittitur attenditur, & alias actus redditur nullus, quando vel sumus in formalibus, seu consistit de intentione concedentis, quod ita voluit fieri. Cader. consil. 460. ver. vnde ad primum, alias, de sponsal. Amplia tantum, vt ex ordine scripturæ primo nominatus inter multos expectantes in eadem gratia censetur primo providendus, & sic attendi debeat ordo scripturæ. Lap. allega. 85. Dominus Papa, num. 7. ver. vlt. etiam quæro. Collegium Bononiense. consil. 1. post consil. Zabar. l. 2. vbi plura, quod primo nominatus præsumitur etiam primus; quia ordo scripturæ dat ordinem intellectus. Castr. consil. 164. In presenti causa, columna. antepenult. ver. si em non obstat, lib. 2. vbi loquitur in inuestitura, vt primo nominatus sit primo vocatus, nec liceat dicere factum per inaduertentiam. Amplia; quia in dispositionibus successibus, veluti si quis habeat rem ad duas nominationes, & nominet duos simpliciter, intelligitur ordine successio nominati, videlicet primus in ordine primo sit nominatus, secundus in ordine sit successiue nominatus ad sublineam nominatum. Angel. consil. 352. Ludovicus de Auenantibus, circa fin. ver. non obstat. Amplia in successione statuti; quia prima dispositio fortior videtur, quam secunda, & si concurrant, vt se impediant, prima dicitur fortior. Anchar. in pulchro casu consil. 334. Decisit quidem, vbi ad tollendam perplexitatem, fortior em dicitur primam in ordine dispositionem. Amplia; quia in rescriptis attenditur ordo, vt præferatur primo nominatus. c. autoritate, de concess. præbent. in 6. Anchar. consil. 334. n. 4. Extende in delegatione, vt cessantibus aliis cometur si primo persona nominetur, delegatio sit personalis si primo dignitas, censetur dignitati facta. Abb. consil. 85. In presenti, col. 3. in fin. n. 5. lib. 1. Amplia; quia ordo intellectus attenditur; quia illud, quod secundum naturam debet precedere ex ordine, debet intellectualiter præmitti. Ial. Instit. de act. in princ. n. 6. & seq. & ordo scripturæ inducit ordinem intellectus. Collegium Bononiense. consil. 1. post consil. Zabar. n. 28. Amplia; quia vbi contingit agitur de honore, vel onere applicando certis personis, & non potest applicari, nisi vni persona saltem eodem tempore, & non apparet aliunde, de qua persona disponens sentiat, semper situr ordini literæ, vt primo nominatus censetur primo vocatus. Abb. consil. 85. In presenti, n. 4. lib. 1. Declara, vt non peccat, qñ displicet, tio effecta à patre inter eos, inter quos cadit ordinaria curatio, quia ordo literæ non attenditur; secus si ab extraneo. Abb. d. consil. 85. n. 4. lib. 1. ver. nec obstat, si dicitur, & n. 5. Amplia; quia ordo scripturæ attenditur, vt is qui præcedit, præsumatur principaliter electus, & contemplatus, & maxime, quando pater & filius sint in est.

in dispositione, & pater praecedat ex ordine litterar. Decian. *consil.* 49. n. 2. *lib. 2. & consil.* 63. n. 20. *ead. lib. 2. Craucet. consil.* 62. n. 7. cum aliis allegatis per Rot. Bononia *decis.* quae est post *consil.* *Rimin. l. un.* 24. 4. *sub. n. 4. lib. 3.* ¶ Extende; quia ex mutatione ordinis litterar attenditur magis frequentatur ordinem, vt si vno loco postpositus, duobus prepositus, attendatur ordo magis frequens. Craucet. *consil.* 69. *num. 2.* ¶ Extende; quia ordo scripturae importat ordinem voluntatis, & praedilectionis. *Rim. Jun. consil.* 313. *n. 56. & seq.* 13 *lib. 3.* ¶ Extende in tantum, vt absurdum dici possit, si posterior vocatus plus conferatur. ¶ Extende; quia in dubio prius scriptum, censetur prius conditum. Collegium Bonon. *consil.* 1. *post consil.* 15 *Zab. n. 28.* ¶ Extende; quia primo scriptum praefertur magis dignum, quia prior nominatus, censetur magis dignum. Collegium Paduan. *consil.* 2. *post consil.* 16 *Ferrariae consil.* 3. *post consil.* *Zab. n. 25. & seq.* ¶ Extende etiam in casu contrario; quia ubi agitur de vitio, primo nominatus praefertur magis aggregatus, & vitiosus. Collegium Pad. *consil.* 2. *post consil.* 17 *Zabar. n. 21. & seq.* ¶ Extende; quia ubi agitur de prioritate, & posterioritate attenditur ordo scripturae. Collegium Paduan. *consil.* 2. *post consil.* 18 *lib. 2. post consil.* *Zab. n. 23.* ¶ Extende; quia ubi legatum, vel dispositio non potest in totum exequi, attenditur ordo scripturae, veluti si pater legat, q. duae filiae nubere debeant in familia sua, & aliae duae extra familiam, & contingat, quod vnica viuat, debet nubere in familia; quia primo in ordine disposuit, quod in familia, postea extra familiam. *Abb. consil.* 65. *Ad decisionem. col. 2. n. 3. ver. venio ad* 19 *secundum. lib. 2.* ¶ Restringe, qn sumus in casu certo; quia nihil releuat ordo, sed in dubio. Collegium Paduan. *consil.* 2. *post consil.* *Zabar. n. 22.* ¶ Amplia in tantum ordinem scripturae inducere maiorem dignitatem, & dilectionem, vt primo nominatus sit dignior, vt fratres Minores ad euadendum ordinem requisiti ab Urbano V. Papa, vt traderent tres benemeritos; quia volebat creare vnum ex eis Cardinalem, dederunt illos descriptos in circulo, ne magis videretur vnus, q. alius dilectus, vel praefertus; & tunc Urbanus indignatus dixit: Non seruatis ordinem, neque ergo seruabo, & fecit Generalem Cardinalem, qui non erat de nominatis. Collegium Bonon. *consil.* 1. *post consil.* *Zabar. n. 28.* plenius Collegium Paduan. *consil.* 2. *lib. 2. n. 67.* ¶ Limita; quia ordo scripturae non attenditur, quando perturbat ordinem necessitatis. *Bart. in l. Gallus. §. quidam reit. col. 2. ff. de liber. & posthum. late Marant. in praxi. in 3. part.* 20 *num. 115.* ¶ Limita; quia quando actus redderet nullus, ordo non attenditur; nam exequatur datus ad eligendum alium exequutorem, vel pauperes. si renunciet officio, & alium eligat, valet electio, licet sit in ordine post renunciatum officium, quando in eadem scriptura, vel instrumento est; quia ordo non attenditur, vt actus nullus reddatur. *Ancha. consil.* 202. *Circa primum. nu. 3. & seq.* 21 *de scitu. Concl. 65.* ¶ Extende; quia licet regula sit, quod ille actus, q. ex ordine scripturae praecedat, censetur factus primo loco, & adsequens secundo loco; tñ fallit, qn actus, ad quem tendunt, redderetur nullus; quia actus posterior ordine censetur primus; idcirco si apparet donatio facta à patre filio, & post donationem eadem die apparet emancipatio filii, licet emancipatio sit scripta post donationem, praefertur praecessisse; quia alias donatio non valeret. *Alex. plene consil.* 112. *Super eo. n. 4. ver. quod licet duo actus. lib.* 22 *¶ Extende in procuratore, qui contestatus fuit litrem, vel actum fecit, quem non poterat facere sine mandato, si post gestum actum illum constituitur procurator, censetur mandatum praecessisse, ne actus nullus reddatur. *Alexan. d. consil.* 112. *n. 3. & 4. ver. nec etiam* 23 *lib. 5. §. Sicilicentia, quae debet praecedere concessionem in amphiteusim, licet sit postposita, id est, scripta post alienationem eodem die; tamen praefertur praecessisse. *Alex. consil.* 81. *Leito, & de fass. n. 7. ver. & cum fuerit. lib. 3. vbi apost. dat concord. in ver. pre-* 24 *ambulus. ¶ Restringe, quando fauorabilis esset actum non valere, vel quando agitur de praedicio tertii, ita apost. ad Alex. d. consil.* 25 *n. 7. ver. praambulus, allegat Ant. Rub. consil.* 109. ¶ Limita; quia ordo scripturae quando; peruertitur, vt feruetur intentio disponentis. *Oldr. consil.* 314. *Circa fin. n. 9. sed circa hoc. Cald. consil.* 460. 26 *circamed. ver. si vero fuit intentio, alias 3. de spons. ¶ Et vbi constat de mente disponentis, non attenditur ordo. *Marant. in praxi. in 3. part.* 27 *n. 109. Alex. consil.* 161. *Vbi narratis. lib. 7. n. 3. v. & per hoc pater. ¶ Ex-* 28 *tende; quia pacta in instrumento apposita regulariter secundum contractum sine ordine, quia si primum pactum conuenit vltimo parti, contractus habetur pro vltimo, & e contra. *Bald. consil.* 197. 29 *Omnia pacta. lib. 5. in prin. ¶ Limita; quia ordo scripturae non attenditur contra ordinem iuris; ideo si quis debitor fortis principalis, & vltimum soluat pro sorte, & vltis, censetur primo pro-* 30 *sorte soluere, quia ita se habet ordo iuris, q. praefertur*****

ordini scripturae, l. in ijs vero. §. fin. vbi *Cast. ff. de solut. cum l. seq. ¶ Li-* 1 *mita, quia magis ordo intellectus, quam scripturae attendi debet.* 2 *Curt. Jun. consil.* 161. *n. 10. Rimin. consil.* 244. *n. 88. & plenius Rota* 3 *Bonon. in dec. infera post consilium Rim. l. un. 244. n. 49. Marant. in pra-* 4 *xi. in 3. part. n. 114. vbi, quod licet prius opponatur exceptio contra* 5 *partem, quam contra iudicem; tamen ex ordine intellectus primo* 6 *contra iudicem proposita censetur, & idem in vocatis ad luc-* 7 *cessionem; quia non ordo scripturae, sed ordo intellectus. ¶ Ex-* 8 *tende; quia ordo intellectus praevalet ordini loquutionis. *Rim.** 9 *Jun. consil.* 244. *num. 105. & seq. lib. 3. vbi, quod finis in intellectu est* 10 *principium. Vide Concl. prox. praeced. ¶ Extende, quando constat* 11 *de mente disponentis, ordo scripturae nihil releuat. *Alex. con-** 12 *sil.* 161. *n. 3. lib. 7. Marant. in praxi, in 3. part. n. 109. ¶ Extende; quia* 13 *opponens exceptiones ad merita causae, & ad declinandam iuris-* 14 *ditionem, licet exceptiones declinatoriae sint vltimo scriptae; tamen* 15 *ex ordine intellectus sunt primo propositae; quia sic con-* 16 *gruit. *Alex. consil.* 70. *In causa. & lue. nu. 4. ver. nec obstat, quod in dicta** 17 *scriptura, lib. 7. ¶ Declara; quia praedicta sunt vera in dubio; secus* 18 *si constat de mente, vt quia aliquid proponitur primo loco, post-* 19 *ea aliquid euentualiter, & secundo loco; quia tunc praefertur in-* 20 *tentio expressa; quia res est clara. *Alex. d. consil.* 70. *nu. 4. & seq. ver.** 21 *quia respondeo. lib. 7. ¶ Limita; quando gratia exempli ordo ponitur* 22 *in dispositione; quia non seruatur, c. decernimus, de iud. vbi Episcopus* 23 *& Abbas praeponeitur Archiepiscopo per modum exempli;* 24 *& tamen praefertur Archiepiscopo, qui est in ordine vltimus.* 25 *Maranta d. praxi in 3. part. num. 113.*

Ordo quid sit, & quando seruandus, & in quibus Concl. 197.

Ordo est modus agendi, sine quo nihil recte agitur, ponit 1 *Marant. in proemio sua praxi. n. 5. & seq. vbi, quod ordo dat rei* 2 *intellectum, & quod ingenio maiorum nostrorum ordo est in-* 3 *uentus secundum Bald. in authen. hoc amplius, in fin. C. de fideicom. n.* 4 *20. vbi, quod ordo naturae; item ordo institutionis diuinae; item* 5 *ordo adiuuentus à maioribus nostris non potest praetermitti. ¶* 6 *Ordo igitur est seruandus in formalibus, c. cum dilecti, de rescr. *Mar-** 7 *rant. in proem. prax. n. 5. ¶ Amplia in substantialibus. *Bart. in l. prola. 3** 8 *tam. C. de sent. Marant. in d. proem. prax. n. 5. ¶ Item in naturalibus* 9 *omnibus seruatur ordo; vt primo pater, quam filius. *Marant. vbi** 10 *supra. n. 6. ¶ Item ordo legis est seruandus. *Marant. vbi supra. n. 6. 5** 11 *in fin. ¶ Item in consiliis, & reformationibus, vt primo propona-* 12 *tur, secundo consulatur, tertio fiat reformatio. *Bart. in l. 2. C. de de-** 13 *curio. lib. 10. ¶ Idem dignior prius est in ordine, & in voce, gloss. in 7* 14 *c. placuit. 16. distin. *Marant. in d. proem. prax. n. 8. ¶ Idem in sedendo; 8** 15 *quia dignior à dextris sedet. *Bald. in l. decernimus, 2. not. C. de sacros.** 16 *Eclesi. ¶ Item inter pares dignitate praefertur antiquior in ordi-* 17 *ne in illa dignitate, l. 1. vbi Bart. C. de consul. lib. 12. ¶ Item seruatur* 18 *ordo in iudiciis, vt primo proponat actor, & eius aduocatus, de-* 19 *inde reus. *Bald. in l. qui prior. ff. de iudic. ¶ Item in executionibus, vt** 20 *primo mobilia capiantur, quam immobilia, l. à Duo Pio §. in vendi-* 21 *tione. ff. de re iud. ¶ Item in tortura, vt à magis suspecto, & à debilio-* 22 *ri; item ab eo, qui affligit omnes magis, vt à filio potius, quam à* 23 *patre. *Marant. d. proem. prax. n. 13. & 14. ¶ Item in conueniendis fi-** 24 *dei iustoribus, & tertis possessoribus; quia ordo est, vt prius prin-* 25 *cipales debitores conueniantur. *Marant. vbi supra. n. 16. ¶ Item in** 26 *conueniendis pluribus tutoribus, vt primo conueniantur, qui* 27 *admirantur, alii in subsidium. *Bald. in l. vbi omnes, 2. Cod. de** 28 *trans. Marant. in d. proem. prax. n. 18. ¶ Item in solutionibus seruatur* 29 *ordo; quia potius in causam propriam, quam alienam praefertur* 30 *solutio, & prius debitum penale, quam non penale, & prius* 1 *in causam duriolem, & antiquiorem, q. in aliam causam praefertur* 2 *solutum. l. & magis, cum l. seq. ff. de solut. ¶ Item in religiosis, in* 3 *Ecclesiasticis, & in omnibus, q. aguntur, diuina, & humana my-* 4 *steria ordine reguntur. *Marant. d. proem. n. 20. in fin. ¶ Amplia: vt** 5 *ordo attendatur etiam inter mortuos, vt primo pater, quam filii* 6 *in dubio praesumatur mortui, & in dubio femina prius mortua,* 7 *quam masculus, & sic debilior. *Marant. in d. proem. n. 15. vbi limita-** 8 *tat, nisi filius esset impubes; quia prius tunc praesumitur mortui,* 9 *quam pater. ¶ Amplia; vt ordo etiam attendatur in actibus sic-* 10 *cessiuis certo tempore mensuratis, vt si est faciendum Capitulum* 11 *de triennio in triennium, debeat celebrari tali ordine, vt trien-* 12 *nium intercedat de vno Capitulo in aliud, non autem possent* 13 *duo Capita celebrari, vnum in finetrienii, & aliud in princi-* 14 *pio alterius triennii. *Geminian. consil.* 37. *n. 3. ver. item pro hac parte.** 15 *¶ In iudiciis seruandus est ordo; quia sententia lata non seruato* 16 *ordine iuris est nulla. *Bald. consil.* 361. *Quia iudicialiter, n. 3. ver. item**

- 20 **Ratio**, lib. 3. Idem respectu testium examinatorum in iudicio, in quo ordo iuris non est seruatus; quia processus est nullus, & testes non probant. Bald. d. consil. 285. *Super primo, in princ. lib. 3.* Ampliam dignitatem; quia ordo consuetudinis seruari debet, ita quod praeposteratio vitiet. Angel. consil. 111. *Ordo consuetudinis, per tot. vbi*, quod beneficium ex ordine debitum antiquiori non debetur alteri, & collatio praeposterata nulla est. Amplia; quia ordo intellectus, & natura attendi semper debet. Nam est res naturalis, quod prius sit mater, q̄ filius, sicq; primo est obligatio, q̄ actio, quae venit ex obligatione; & ideo vbiq; de actione quærimus, necessario secundum ordinem intellectus obligationem supponimus. *Jal. Inst. de act. in princ. num. 6.* Vide, *Ordo natura, & intellectus*
- 21 **quando attendatur**. Concl. 195. Amplia; quia diuino parit ordinem, quia animum legentis incitat, mentem audientis prepat, & memoriam artificiosè corroborat. *Jal. Inst. de act. in rubr. in fin. Amplia;* quia vbi non est ordo, ibi est confusio, Apostol. *ad Corin. h. 1. cap. 14.* omnia honeste, & secundum ordinem fiant vobis, vt inde boni nihil emergat, vbi ordo deficeret, ita Marant. *in pr. sua praxis.*
- 22 **Extendere**; quia licet potestas, & voluntas sunt fundamentum, & radix omnium actuum humanorum; tamen Bald. *consil. 326. n. 2. ver. quoad tertium, lib. 1.* incipit, *Rex Romanorum*, addit modum, videl. ordinem ex mente Arist. quem allegat dicentem: Duo sunt, per q̄ bene contingit hominibus rectam intentionem ponere, & modum assumere aduentem ad finem, videl. ordinem. Amplia, quia gradatim ad culmina honoris est accedendum, *gl. in c. pueri, l. 1. q. 1. in ver. quanto citius*, & allegat *tex. in l. honor. §. gerendorum. ff. de mun. & honor. 48. distinet.* vbi dicitur, nam casum appetit, qui ad summi loci fastigium postpositis gradibus p̄ abrupta quæret ascentantia, an nullam actum. *Caltr. consil. 322. V. is ad ius, circa fin. ver. nam*
- 23 **praeposteratio**, lib. 1. Extendere; quia si brachium seculare A. C. mandat primo excommunicari laicum, postea inuocari brachium seculare, si primo capiatur inuocato brachio seculari, nulla est captura per praeposterationem ordinis. *Caltr. d. consil. 322. circa fin. lib. 1.* Vide, *Praeposteratio inducit nullitatem, & quando secus. Concl. 199.*

Ordo iuris in multis non attenditur, & quando secus.
Concl. 198.

ORdo iuris non attenditur, neq; seruatur inter Prelatum regularem, & subditos regulares in actu correctionis, seu visitationis, & ideo non est locus appellationi. *Lap. alleg. 53. n. 3. ver. sed vltimus d. co.* & idem Jo. de Lignan. & Gaspar. Cald. quorum consilium est inter consil. *Ag. Bell. 5. n. 2.* vbi, quod si velle Abb. seruare ordinem iuris posset. Extendere; quia est in facultate Abbatis procedentis ad punitionem, vel ad correctionem Monachi seruare ordinem iuris, & non seruare. *Ag. d. consil. 5. n. 12.* quod est Jo. de Lignano, & Gaspar. Calder. quoniam si inuenit extra ordinariam, & regulam, vt non seruet ordinem. *Ag. d. consil. 5. n. 5. & seq. q. est*

Pape Urbani V. Amplia; quia in notorijs non notorium debitorem procedi potest non seruato iuris ordine. *Bald. consil. 178. in presenti materia. n. 2. ver. modo venio, lib. 2.* Vide, *Notorium habet multa specialia, & 4. quæ. Concl. 110.* Amplia in executione, quia ordo est non seruare ordinem. *Bald. in l. 1. C. ne filius pro patre, n. 4.* vbi, q̄ attenditur non ordo, sicut ordo in loco iudicij, licet agatur de instrum. extra territorium exequendo. Amplia; quia ordo iuris non attenditur, q̄ notorius datur pro excitando iudice, q̄ pro forma necessaria, prout, quod primo vendantur mobilia, postea immobilia, vltimo nomina debitorum; quia licet iudex non seruet ordinem, sententia non est nulla tanq̄ contra ius, vel p̄ praeposterato ordine iuris. *Surd. consil. 29. nu. 22. & 23.* vbi dicit magis communem, licet in principio adducat contrarium tenentes. Extendere, quando formalis ordo datur pro effectu, prout, quod in adjudicatione fiat estimatio, & subhastatio; quia si constat, q̄ res non valebat plus, & alius non obtulisset, tunc ordo non attenditur. *Put. dec. 252. n. 7. lib. 2.* Contrarium dicit *Crauet. consil. 719. n. 11. & seq. vbi*, quod si iudex non citata parte, vel ordine iuris praetermisso, puta, quia adjudicauit bona, & exequutus est sententiam, non facta estimatio, vel liquidatione, licet fiat postea, datur restitutio, tanq̄ spolatio, vna cum fructuum restitutione; quia lex dat ordinem liquidationis, qui non potest praetermitti. Amplia; quia vbi est timor scandali, si ordo seruaretur, valent testes examinari parte non citata adhibitis honestis personis. *de heret. in 6.* & extendit Anch. etiam in crimine laesæ maiestatis contra potentem, de quo timeri po-

test. *consil. 277.* *Ex praedicta factis, n. 9. ver. is non obstantibus, cum sit & consil. 436. n. 11. & seq. Amplia;* quia magis in ijs, q̄ respiciunt statum Reipublicæ, & potest turbatio oris, non seruatur ordo iuris, sed incipimus ab executione, imo licita est praeposteratio, vt tollatur metus offensa; quia vbi mora periculum est altatura communi potest praepceptum canonis, & legis, multa congerit. *Anchar. d. consil. 277. n. 15. v. q. in fin. ver. is non obstantibus, & consil. 439. n. 17. & seq. vbi in fine dicit*, quod vbi quies patriæ in festari timetur, consilio iuris ordine ad arma recurritur, quibus delatis ruit imperium cum omnibus legibus. Limita; quia ordo iuris semper attenditur, ideo si pater sponsa promittat soluere, & sponsus promittat restituere dotem, q̄ Titius declarabit, talis declaratio intelligitur quoad dotem constitutendam, non autem restituendam; quia si non soluere, licet declararetur, non tenetur, sicut si non declararet, sed soluere, licet restituere, quia solutio est causa restitutionis, non declaratio; ideo effectus iuris attenditur, non verba confusa, ita *Caltr. consil. 23. Solet aromatum, lib. 1. per tot.* Extendere; quia soluens pro forte, & vsuris censetur secundum ordinem iuris: primo pro vsuris; deinde si limitis; quia superest pro forte. *l. in ijs vero. §. fin. cum l. seq. vbi Caltr. ff. de iur. l. quid; quia ordo iudicij attenditur, & si solemnia non interuenierunt, sententia est nulla.* Vide, *iudicij substantia quæ esse dicantur. Concl. 481.*

Ordo successiuus quando attendatur inter vocatos copulatiue, vel non. Concl. 199.

SUCCESSIO in feudis, in quibus facta est inuestitura pro se, & hereditibus masculis, & feminis, intelligitur ordine successiuo, vt quando ad fuerint masculi, non succedant feminae, sed deinde deficientibus masculis; quia de natura feudi est, q̄ masculi succedant, & sic feminae censentur in subsidium vocatae. *Rom. consil. 22. pro proposito, in princ. & in consil. 33. V. is inuestitura, in princ. vbi p̄ na apost. in ver. super sita.* Contrarium tenet *Cald. consil. 307. alia; de feud. vbi*, quod imo in feudo, exclusis feminis, q̄ etiam, si superueniant masculi, non admittuntur, sed aperitur feudum domino, allegat *text. in tit. Episcop. vel Abbat. col. 10. §. quin et, & ibi gl. Rom. consil. 1. in princ. n. 2. & 3. ver. item eo casu.* Extendere; quia inuestitura facta de feudo p̄ se, & filijs, & descendentibus, intelligitur tempore ordine successiuo, vt primo filij, postea nepotes, & sic successiuo. *Alex. consil. 26. Ponderatis, in fin. n. 10. & seq. ver. per praedicta etiam inferitur, li. 5.* Declara, vt ordo successiuus solum attendatur in feudis, quod primo masculi, deinde feminae succedant, q̄ in inuestitura fuit dictum pro se, & hereditibus masculis, & illis deficientibus pro feminis. *Rom. d. consil. 1. n. 3. ver. aut inuestitura fuit.* Extendere; quia ordo successiuus datur et in deuolutione feudi ob alienationem proximam agnatum; quia deuoluitur ad primum, si perpetua inuestitura intra primum annu, quo elapso deuoluitur ad secundum agnatum in secundo anno, & sic deinceps ordine successiuo. *Bald. consil. 16. V. is euidentia. n. 2. ver. modo sequitur, lib. 5. & consil. 26. super eo, circa med. ver. an possit reuocare, lib. 5. & consil. 6. teulis concessa pro se, & filijs, & hereditibus masculis, & feminis intelligitur ordine successiuo, q̄ in loco est statutum, vel obsequantia, quod feminae non succedant extantibus masculis; quia stipulatio censetur primo pro masculis, & ipsi deficientibus pro feminis facta. *Alex. consil. 44. V. is themate supra dictis, in princ. n. 2. ver. secundo praesuppono, lib. 1. & communem dicit apost. d. Rom. consil. 22. in ver. admittuntur.* Extendere; quia cessante omni statu de iure communi, si pater stipulari emphyteusim pro se, & filijs semper intelligitur ordine successiuo, vt primo pater, postea filij succedant. *Rom. d. consil. 22. in princ. vbi apost. in ver. comparat. dicit communem esse obseruantiam.* *Alex. in l. si ribi. §. si pactus ff. de pact. n. 8. ver. & iste est, & consil. 26. Ponderatis ijs, nu. 3. lib. 5.* Curte. *Juan. consil. 3. P. lacer mihi, n. 4. Clar. in §. emphyteusim, qua. 3. vbi dicit communem, & citat alios.* Extendere; quia si pater copulatiue acquirit emphyteusim pro se, & filijs masculis, & feminis, stante statu in loco exclusiuo feminarum propter masculos, acquiritio intelligitur ordine successiuo, vt primo pro masculis, postea ipsi deficientibus pro feminis. *Bart. in l. vt in iurandi §. si liberi ff. de oper. liber. & consil. 60. Quaestio ista. Imol. in l. fin. ff. de cond. & dem. in l. i. ver. sexto principaliter, & consil. 434. Postquam ista domina, in princ. Ang. consil. 184. Ex forma, & serie, col. 2. ver. idem se ex forma statuti, & in fin. ver. concludo igitur ex praemis. *Alex. in l. Gallus. §. quidam vult, d. l. fin. ff. de liber. & posthum. & in consil. 44. V. is themate, & consil. 107. V. is testamento, lib. 1. & consil. 119. V. is processu, col. 3. lib. 5. Corti. consil. 147. Ad euidentiam, col. 4. lib. 1. & consil. 37. Circa primum, lib. 4. Jal. in l. 2. n. 1.***

Secundo queritur, & ibi Salyc. C. de ur. emphyt. late Corn. consil. 43. lib. 4. vbi respondet ad Bald. in l. liberi, libertag. C. de ope. libert. qui tenet contrarium, hanc partem tenet Fel. in c. que in Eccl. statum, de consil. in fin. Rip. in l. heredes mei. S. cum ita, n. 76. ff. ad Trebell. Brun. in tract. quod p. hantibus masculis, art. 8. q. 20. n. 106. vbi dicit opinionem Bart. esse communem; quia acquiritens, & contrahens censetur se conformare cum dispositione juris communis, vel statutorum, si extant statuta, & hac ratione Pet. de Anch. in l. res fratres, ff. de pact. dixit, q. hante statuto exclusio femininarum propter masculos, si testator instituat simpliciter filios, non continentur feminae, sequitur Jal. in l. si id quod, col. 4. in princ. ff. de iur. om. iud. ¶ Contrarium tenent Bald. in d. l. liberi, libertag. C. de ope. libert. & in au. ben. si quis rima. C. de sacro. Eccl. Salyc. in l. 2. C. de iur. emphyt. quaest. 17. ¶ De clara; quia prima opinio est verior, & communis, & ad contrarium respondet plene Corn. d. consil. 43. lib. 4. ¶ Extende, vt quod dicitur de patre; idem fit in matre acquirente pro se, & filijs; quia ordine successiuo primo pro se, deinde pro filijs intelligitur. Jal. in l. quod dicitur, ff. de ver. oblig. ¶ Extende, vt procedat, tam in Ecclesiastica, q. in emphyteuti priuati, vt loquuntur Dd. in locis predictis; ¶ Extende, vt procedat, etiam si effecta acquisitio pro se, & descendentibus suis, vel pro se, & posteris suis. Ant. de Butt. consil. 9. v. i. puncto, col. 1. & 2. sequitur, & cum refert Jal. in d. l. si quis id col. 4. in princ. ver. 8. singulariter, ff. de iur. om. iud. & ad hoc allegat Anch. d. consil. 119. Pro clariori, sequitur Soc. Jun. d. consil. 1. n. 9. 4. & 95. lib. 1. ¶ Extende, vt procedat dicta extensio, etiam si tempore conceptionis emphyteutis nondum esset conditum statum exclusiuum femininarum, dummodo esset promulgatum tempore, quo per mortem filiorum venit emphyteutis in nepotes, & successores. Anch. d. consil. 125. v. i. ff. de diligenter, in fin. sequitur Soc. Jun. consil. 20. n. 8. lib. 1. vbi dicit, q. idem tenet Brun. consil. 1. col. 9. & in tr. q. hant. maf. in 6. memb. 4. art. 7. 15. n. 261. vbi eam comprobat multis rationibus. ¶ Declara dictas omnes extensiones; quia si euenerit casus, quod primus acquirens relinquat filium, & filiam, & filius debeat relicta filia, & sorore, praefertur filia vltimi mortui, non autem filia primi acquirentis, & i. de nat. success. sen. d. ¶ Extende, vt idem sit, quando esset emphyteutis concessa ad duas nominationes, quas intelligitur ordine successiuo; ideo nominans duos copulatiue censetur ordine successiuo nominare, vt primo nominatus sit primus in ordine, alter successiuus. Ang. consil. 12. l. d. v. i. de Auenam ibus. ¶ Extende, q. pater stipulatus est emphyteutis Ecclesiasticam pro se, & filijs, & nepotibus; quia semp intelligitur ordine successiuo, primo pater, secundo filij, tertio nepotes, & sic vnus post alium. Rom. consil. 35. v. i. facti serie, in pr. ¶ Restringit, q. filij essent emancipati; quia pariter cum patre vocarentur, non autem ordine successiuo, apost. l. ad consil. Rom. 22. in ver. conu. 19. ut. ¶ Amplia; quia ius patronatus concessum pro se, & filijs, & descendentibus intelligitur ordine successiuo, vt filij post patrem, non autem vt conuincat cum patre. Cald. consil. 441. alias 19. de iur. p. par. quod est Pet. de Anch. & Gasp. Cald. Bald. consil. 1. in fin. v. i. super alio, lib. 3. ¶ Amplia; quia dispositiones ordine successiuo ad eandem speciem multiplicabilem, qualiter habeant locum. Gem. consil. 30. n. 9. & seq. vbi, q. primus habere debet primam praebendam, secundam secundam, etiam si ad eandem praebendam uterq. habeat gratiam, ex quo est multiplicabilis. Vide, Concur. plur. in eo, qui creatus est Canonici cum expectatione ad primam praebendam vacaturam; quia intelligitur ordine successiuo, q. n. primus alteri esset prius debita; quia habebit secundam. Gem. d. consil. 30. n. 12. ver. non obstat, & hoc est ex dispositioe iuris; quia Canonici non debent esse sine praebenda, etiam q. verba recepti continentur in prima praebenda. Gem. consil. 108. in princ. ver. si t. a. ¶ Amplia; quia dilaciones assignatae seu termini assignatio ad faciendum aliquas, q. habent ordinem successiuum, censentur datae eodem ordine successiuo, vt secunda non curat dilatio, nisi prima expirauerit, prout in termino ad pbandum, & reprobandum; quia reprobatio non potest fieri, nisi lapso termino ad probandum, cum sit successiuo dilatio. Gem. consil. 121. per tot. vbi maxime verum dicit, quando secunda dilatio datur cum dictioe post primam, vel cum clausula, extunc, potest tamen renunciari per eum, ad cuius fauorem est concessa. ¶ Idem in pluribus expectationibus habentibus mensam ad acceptandum, quia primo currit primus mensis die vacationis, secundo currit alius mensis post primum, & sic deinceps ordine successiuo. Oldi. consil. 306. n. 3. & seq. Vide, Tempus datum pluribus &c. Concl. 42. Vide, Expectanti primo currit. Concl. 618. ¶ Amplia in priuilegijs; quia priuilegium concessum filijs, & nepotibus intelligitur ordine successiuo, l. 1. C. de priuileg. cum in iur. palat. misit. Cum consil. 107. n. 3. ver. pro hac et

iam. ¶ Amplia in omni dispositione, siue contractu celebrato pro viuentis, & haeredibus; quia semp intelligitur ordine successiuo de haeredibus; quia vnus viuentis habet haeredem. Ang. consil. 347. Pater stipulatus est, in princ. ¶ Amplia in donatione facta fratri donantis, & filijs ejusdem fratris; quia intelligitur ordine successiuo, licet de natura copulae sit simul conjungere; secus est ex mente. Dec. consil. 239. Primo non videtur, ver. 3. principaliter queritur, vbi quod acquiritur filijs, vt filijs, non vt haeredibus. Anch. consil. 141. Pro D. Paula. Rom. consil. 22. & consil. 35. v. i. facti serie, & ita communis practica interpretatur, vt dicit Corn. consil. 47. col. 3. vel. 4. vbi, q. si filius possideat donata post mortem, pater non dicitur haeres. ¶ Contrarium tenet Rom. in eo, qui aequalem habet affectionem, & juris necessitate non compellitur, consil. 405. Praesuppositus, n. 8. allegat tex. in l. si mulieri cum liber. ff. de usufruct. acres. & l. fin. C. de nup. Vide, Donatio facta Patri. Concl. 680. ¶ Amplia in dispositionibus alternatiuis circa personas; quia vbi potest cadere affectio, & ordo charitatis, intelligitur ordine successiuo. Cum. d. consil. 107. n. 3. ver. praetera, plene Ruin. Jun. consil. 252. n. 54. 55. & seq. vbi pulcre declarat. ¶ Amplia; quia vbi conu. est dictum, seruata gradus praerogatiua, censetur datus ordo successiuus. ¶ Amplia, quia vbi conu. que in dispositione aliqua succedendi adest dictio, deinde, importat ordinem successiuum, vt proximior in gradu praerferri debeat. Bald. consil. 293. Primo dicam, n. 2. v. illa enim, lib. 2. ¶ Extende, vt idem sit in dictione, vltioris. Bald. d. consil. 293. n. 2. lib. 2. ¶ Amplia; quia si facta sunt plures substitutiones ordine successiuo, & fuit dictus, quod si dicta substitutiones secundum ordinem, vel contra ordinem finiantur; tunc vocat filios masculos dictorum substitutionum, censentur vocati ordine successiuo, vt filij primi substituti in ordine primo admittantur, postea filij secundum substituti mortuis filijs primi, & sic deinceps. Caltr. consil. 411. v. i. facti, in princ. lib. 1. ¶ Amplia; quia in substitutionibus factis attenditur ordo successiuus, vt si ad hnt plures gradus substitutionum, & dicatur, q. in casibus mortis sine filijs omnium substituit oes predictos, intelligitur ordine successiuo; videl. vt primo loco vocetur instituti; secundo substituti; tertio alij substituti in vltiori gradu. Bald. consil. 281. v. i. testamento condito, n. 2. v. quantum ad secundum, lib. 1. ¶ Extende; quia si mater instituat filium masculum, & eo decedente sine filijs substituat filias, vel nepotes ex eis, intelligitur substitui se ordine successiuo, vt primo loco filia, postea nepotes succedant; ideo si extat vnica filia, & ex alijs nepotes, filia sola admittetur propter ordinem charitatis, & propter dictionem alternatiuam. Cum. consil. 107. Mulier instituit, per tot. ¶ Amplia in substitutionibus factis de filijs, & nepotibus; quia intelliguntur ordine successiuo, vt post filios succedant nepotes, non a. per concursum. Bald. consil. 340. Si pater filio, in pr. lib. 5. Ang. de Perul. consil. 38. Quidam 10 annos, q. est subscriptum a Joanne Riccio Aduocato Florentino, & ab Angel. ¶ Extende idem, si testator substituit Titium, & eius filios, & haeredes; quia intelligitur ordine successiuo, in tr. q. filij non possunt succedere viuenti Titio. Barr. in l. Gallus, s. quidam recte, ff. de liber. & posth. vbi Jal. ver. limita istud vltimum. Dec. consil. 320. Dum legem Padua. Crau. consil. 131. ad primum quaestum, in princ. ¶ Extende, vt idem sit, q. frater in casum mortis filiorum substitueret fratrem suum, & filios fratris; quia censetur ordine successiuo. Pal. consil. 168. Propomur, q. in fin. licet in principio dicat contrarium, licet dicat in fin. q. est questio dubia, lib. 5. Ang. d. consil. 38. per tot. ¶ Extende, quando pater instituit filijs, & si omnes decesserint sine filijs, substituit Titium ejus nepotem ex fratre, & ipsius Titij filios, & nepotes; quia videtur ordine successiuo vocasse, ita Alex. consil. 13. v. i. facti, & per lectis, in princ. lib. 4. vbi plenissima apostil. citat in fin. in ver. Successiuo. ¶ Contrarium tenet Alex. d. consil. 13. n. 8. lib. 4. vbi, quod magis communis opinio est, quod q. non sunt de liberis, & descendentibus testatoris, vocati copulatiue non censentur ordine successiuo, & tollit contraria; q. loquuntur in filijs, & descendentibus testatoris, vel quando constat de mente, vt qa ad est dictio habens temporis tractum successiuum, vt substitutio sit compendiosa, non fideicommissaria. ¶ Declara; quia materia est difficilis, & de apicibus juris, vt dicit Caecialup. inter consilia Alex. consil. 14. lib. 4. vbi primo adducit, quod vocati transuersales & filij, & nepotes eorum sunt vocati simul, & allegat plures, quando testator non sentit de certis; tertio, q. ordine successiuo quoad natos tempore testamenti, vel vita testatoris, alias non; vltimo distinguit quinque casus. ¶ Prima conclusio est, quod q. sunt vocati plures copulatiue, inter quos caderet ordo necessariae vocationis, vt quia eis deberetur legitima, put sunt descendentes, & isti semper ordine successiuo censentur vocati, vnus post alium, vt primo filij, postea nepotes ex filio, & sic deinceps.

42 ceps. Alexand. d. consil. 14. n. 10. ver. primo, quod, lib. 4. ¶ Secunda est; quia etiam si vocatur copulatiue plures, inter quos non sit ordo necessitatis; quia eis non debetur legitima, sed bene inest ordo naturalis charitatis, seu affectionis, & si vocatur per nomina collectiua familiae, domus, agnationis, liberorum, filiorum, & adhuc censentur vocati ordine successiuo. Alex. d. consil. 14. n. 10. ver. secunda conclusio, lib. 4. vbi nu. 3. ver. quando testator reddidit rationem, quia ex quo non sensit de certis, sed de omnibus, qui esse non possunt eodem tempore; ergo. ¶ Tertia conclusio, quia instituntur, & substituantur plures copulatiue, & nominatim, inter quos cadit sola ratio ordinis succedendi ab intestato, & sunt simul vocati, vt si substituo A. fratrem meum, & B. & C. eius filios, & multo magis quando charitas non cauetur à natura ordinata. Alex. d. consil. 14. n. 10. ver. tertia conclusio, lib. 4. ¶ Quarta est, quando quis instituit filios, & ipsis omnibus decedenti, ut substituit, vel vocat omnes filios fratris sui; quia non potest habere particularem affectionem; quia non sensit de certis; tunc ordine successiuo intelligitur. Alex. d. consil. 14. n. 10. ver. quarta conclusio. ¶ Quinta conclusio; quia si instituitur filius, & eius filios, & nepotes, si nepos erat puer non habens filium, intelliguntur ordine successiuo ex mente verisimili, cum non extant tunc; sed tamen restringenda ad eos, qui nati erant in vita testatoris. Alex. d. consil. 14. n. 10. ver. quarta conclusio, lib. 4. ¶ Contra hanc vltimam arguit, quod imo necessario intelligendi sunt filii, & nepotes substituti, quando cumq; existerint propter incertam durationem filiorum testatoris, & hoc admittit, dummodo succedant ex vulgari, vt quia nepos ex fratre non viuat, vel non velit, aut possit adire; quia si ipse adiret, ipsi sunt exclusi, & dicit debere vulgarem iudicari; quia in dubio praesumitur directa; ita Alex. d. consil. 14. n. 11. & seq. ver. sed fortassis, lib. 4. ¶ Restringit Dec. consil. 235. Non parua, nu. 3. ver. tertius videtur, in filia, & liberis eius propter copulam, & maxime prout ipse loquitur, quando filia non est instituta in primo gradu, sed in defectum filiorum masculinorum institutorum, & dicit, quod quando cessat necessitas instituendi, opinio Bart. reprobatur communiter, & dicit hanc communem, & magis communem. ¶ Contra 48 rium fuisse iudicatum dicit apofill. ad Dec. d. consil. 235. in ver. simul, vbi, quod opinio Bart. in descendenti etiam isto casu est communis, & sic erit extensio. ¶ Declarat apofill. ad Dec. d. consil. 235. in ver. simul, vt communis opinio sit in descendenti testatoris, vt sint vocati semper ordine successiuo, adducit Capol. cons. ci. 50. d. consil. 52. ¶ Declarat Alex. consil. 43. Ex narratis, n. 2. ver. & post mortem, lib. 5. vt in substitutionibus filiarum, & eorum filiorum possit vtroq; modo intelligi, & ordine successiuo, & citat pro vtraque parte. ¶ Restringit, qn pater stipulatus est emphiteusim p se, & filius, & filius fratris sui premortui; quia quoad filios proprios ordine successiuo quoad filios fratris vocantur coniunctim. Alex. consil. 26. n. 9. ver. pro dicto Tamarocio, lib. 3. Vide pro vtraque parte in 52 ver. filiorum appellatione an veniant nepotes. Concl. 375. ¶ Restringit in statuto excludente faeminam filiam, stante filio, vel nepote masculino; qd si extrat filius masculus, & nepos ex alio premortuo, non intelliguntur ordine successiuo, sed vtique excludit filiam, & vtique; habet medietatem filiae in concursu. Alex. consil. 26. n. 10. ver. pro hoc etiam, lib. 3. ¶ Restringit, nisi constet de mente, veluti si vocatur filii simplices, ac filii, & descendentes filiorum pmortuorum in stirpes, & non in capita, qd tali casu nepotes succedunt cum patris in fideicommissio ex voluntate testatoris. Soc. consil. 96. col. 3. & consil. 104. col. 2. & 3. lib. 3. Corn. consil. 37. col. 3. lib. 1. Paris. consil. 38. col. 2. lib. 2. ¶ Restringit, nisi sit dictum, qd simul succedant; quia tunc si viuunt omnes vocati p dictionem, simul, cessat ordo successiuus. Ang. d. consil. 38. n. 3. v. alias si signauer. ¶ Amplia in legatis, vt si legatur Titio, & filijs, seu Titio, & haeredibus, ordine successiuo intelligitur. Bald. & alij in l. si ad fi. C. de impub. & alijs substit. vbi declarat. 56 ¶ Amplia in legatis, & fideicommissis factis illis de familia sub nomine collectiuo pximitatis; qd praefertur primi, & alij ordine successiuo sunt vocati. Cum. d. consil. 107. n. 3. v. accedat ad hanc partem. ¶ Extende in institutione, vel substitutione facta de illis de cippo de venientibus ab intestato; qd censentur vocati oēs agnati, ordine tñ successiuo; vt primo descendentes; secundo loco ascendentes; tertio transuersales magis coniuncti, & demum gener, vel nurus, ita fuisse terminatum Perusij dicit Angel. in l. fin. in pr. C. de ver. signif. Bald. in l. peto. S. si arve. ff. de leg. 2. col. 1. ver. secundo nota. Barb. consil. 28. n. 8. lib. 2. Paris. consil. 35. lib. 3. vbi late; si vero fuit dictum, instituo illos, ad quos spectat haereditas, censentur vocati venientes ab intestato. Paris. consil. 3. n. 12. & 13. lib. 2. Vide, Substitutio facta de prox. &c. Concl. 838. ¶ Amplia in institutionibus factis de

pluribus haeredibus, in quibus cadit ordinata charitas; quia licet si quis instituat sibi haeredem seium, & post eius obitum instituat Titium, ista secunda institutio habeat vim substitutionis ex mente testatoris. Bald. consil. 47. lib. 1. tamen qn fieret talis institutio in patrem, & secunda in filium, erunt duae institutiones directae factae ex ordinata charitate ordine successiuo, vt pater sit haeres sub conditione ad vitam, filij haeredes sub conditione post mortem patris. Bald. consil. 53. Instituo, lib. 3. ¶ Contrarium, qd imo non possint esse duae institutiones directae, sed vna sit, videl. prima directae, alia fideicommissaria. Vide, Haereditas institutio, quando, & ex quo fieri possit. Concl. 84. & vide etiam infr. n. 62. in secunda extensione. ¶ Amplia; quia pater instituens filium, & ex eo liberos, vel filios, & si nati sint, & illos demonstret, censentur ordine successiuo, vt primo filius, postea nepotes succedant, quia hic cadit ordo charitatis, & necessitas causatiua, omnes in l. Gallus. S. adam relict. ff. de test. n. 2. ff. de lib. & posth. dicit magis comm. Alex. consil. 24. attentus, n. 5. lib. 3. vbi apo. in ver. vulgar. dicit comm. ¶ Extende idem in matre instituyente filium, & filios filij; quia ordine successiuo intelligitur. Caltr. consil. 40. 9. Quia hic, in pr. lib. 1. vbi, qd nepotes sunt necessario substituti p fideicommissum. ¶ Extende; quia pater instituens filiam, & filias ex filia, censentur ordine successiuo institutae nepotes post mortem filiae, & sic ordine successiuo. Caltr. consil. 455. Ad primum, in pr. lib. 2. vbi, qd copula tunc non semper importat coniunctionem, & simultatem, sed aliqui importat ordinem. ¶ Extende, vt pcedat, & si instituit filiam, & filias filiae aequis portionibus, quia adhuc ordine successiuo, & illaverba, aequis portionibus, non alterant; quia possunt, & debent referri ad filias filiae, inter quas aequalitas cadere potest, non inter matrem, & filias. Caltr. d. consil. 455. in pr. lib. 2. ¶ Declara tamen; quia talis institutio de filia, & filijs lib. filij si ordine successiuo intelligitur, operatur, qd nepotes censentur substituti matri vulgariter. si haeres esse non possit, vel non velit; item censentur substituti p fideicommissum. Caltr. d. consil. 455. in pr. lib. 2. & consil. 370. in pr. lib. 2. ¶ Extende; quia si pater instituat filios suos, & filios filiorum in stirpes, intelliguntur filij filiorum substituti ordine successiuo, & verbum, instituit, intelligi debet substituit. Dec. consil. 384. & pinde est, ac si dixisset, instituo filios, & substituo filios filiorum, vbi latissime, quidem est, & si non dixisset, in stirpes, & vide eund. Dec. consil. 55. & consil. 205. & consil. 236. Non parua, & consil. 248. & 253. & consil. 291. & consil. 384. in casu, vbi de hac materia, late Caltr. consil. 159. in pr. lib. 1. & consil. 370. in pr. lib. 1. ¶ Declara tñ; quia nepotes possent venire p vulgarem, si filij non possent, vel non vellent esse haeredes. Dec. d. consil. 384. Caltr. consil. 159. Super primo, in pr. lib. 1. Contra extensionem, vide Bald. consil. 159. Instituo, lib. 3. ¶ Imo qd p talem institutionem factam p testatorem de Titio eius confanguineo, & filijs Titij, ex quo est ordine successiuo, resoluat in substitutionem vulgarem, & est fideicommissaria. Caltr. consil. 370. Quia in supradicto, in pr. & per tot. ff. de test. n. 2. ¶ Extende maxime, qn pater instituit filium, & filios filij. Dec. consil. 253. in fin. ¶ Extende; quia quod dicitur de filijs legitimis, debet intelligi ordine successiuo, quatenus sint successibiles, debet nullo modo succedere. Caltr. d. consil. 159. n. 4. ver. super tertio, lib. 1. ¶ Extende; quia vbi cumq; testator instituit, vel substituit filios, & filios, prout si instituit filium, & si decesserit sine filijs conforteria sua, prout si instituit filium, & si decesserit sine filijs instituit A. & B. & eorum filios, censentur filij ordine successiuo instituti, vel substituti; quia cum sint de conforteria, censentur prius vocati parentes, qd filij, propter affectionem ordinatam ad illos de conforteria, & ideo si A. & B. non extarent, substituitur filij, vel si non extarent, si v. extarent; sunt eo casu exclusi perpetuo; quia substituti sunt vulgariter ordine successiuo, p se, ne Caltr. consil. 159. Super primo in princ. lib. 1. & col. fin. ver. secundum quod, & plenius consil. 370. Quia in supradicto, lib. 2. ¶ Et ideo si facta esset secunda substitutio duobus, & alteri eorum de Titio, & filijs eius, quia filii erunt vulgariter substituti; quia sic de familia ostenduntur successiuo vocantur, vt sup. Caltr. d. consil. 159. num. 2. ver. tertio gradus, lib. 1. & consil. 370. in princ. lib. 2. ¶ Declara tamen; quia si pater instituit filium impuberem, & si decesserit sine filijs, instituitur substituti filio testatoris vulgariter, & si decesserit sine filijs, instituitur substituti filio testatoris vulgariter, si tamen A. & B. filios vulgares, A. & B. confortes testatoris, & dictorum A. & B. filios vulgares, pupillariter, & per fideicommissum, licet filii A. & B. ordine successiuo sint substituti, & tñ vulgariter, si A. & B. extarent tempore mortis filij, ipsis A. & B. ita quod ad eum tribus A. & B. euanescerent; quia non vellent, vel non possent, eo casu filij A. & B. dicitur substituti filio testatoris vulgariter, si non adiuat; item pupillariter, si decesserit in pupillari; item per fideicommissum, si decesserit post pupillarem. Caltr. d. consil. 159. n. 2. vbi dicit non esse abstru-

dum, quod eadem substitutio resoluitur diuersis modis, lib. 1. & 73. *concl. 370. in princ. lib. 2. vbi de vulgari, & fideicommissaria.* ¶ Ex-
tendit, vmo si pater instituat filiam testatoris, & fratrem testato-
ris, vel filios fratris, erunt tres heredes, filia, p. tertia, frater pro a-
lia tertia, filij fratris omnes in stirpe pro alia tertia; quia dictio,
74. vel, resoluitur in coniunctam. Signor. *concl. 230. per tot.* ¶ Extende
in legatis factis Nicolao fratri, & filiis dicti Nicolai; quia medie-
tas est Nicolai, alia filiorum, secundum communem, de qua So-
cin. d. l. Gallus. §. quidam recte. ff. de liber. & posthum. Alex. *concl. 22. lib. 4.*
75. & *concl. 12. lib. 4.* Decius *concl. 236.* ¶ Restringe, vt non procedat in
ijs, in quibus non cadit necessitas instituti, licet adit ordinata
charitas, veluti, si instituo fratrem meum, & eius filios; quia tunc
consentur copulatiue instituti, ista est communis opinio, de qua
Rip. in l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellian. nu. 78. Socin. in d. §. qui-
dam recte. num. 3. ff. de liber. & posthum. Alex. *concl. 129. Circa fin. lib. 5.*
76. qui omnes dicuntur communem, & magis communem dicit Socin.
d. l. Gallus. §. si facti enarratione. num. 1. 4. ver. tertio pro ista. lib. 4. Alex.
d. *concl. 13.* Vitis, & perlectus. n. 8. ver. tum special. lib. 4. vbi dicit hanc
magis veram, & communem; & *concl. seq.* quod est Caccialup. v-
bi de magis communem, col. 4. ver. tertia conclusio. Io. de Anan. *concl.*
46. in princ. Signor. *concl. 230. n. 2.* magis communem ¶ Con-
trarium tenet Bart. in d. l. Gallus. §. quidam recte. n. 4. ver. ego dicerem. ff.
de liber. & posthum. quod imo sufficit, quod sint instituti illi, inter
quos cadit ordinata charitas, & dicit iusticere, quod sint successu-
ri ab intestato, sequitur Castr. ibi; & Socin. num. 3. qui tuetur hanc
partem dicens in iure substantabilem, licet contrariam forte
communem, & Castr. *concl. 159. in princ. & n. 4. lib. 1.* vbi quod suffi-
cit, quod sint de conforteria; quia temper ordine successuio; se-
cusi more extranei testatoris, quia concurrunt. Castr. *concl. 395.*
In causa, que vertitur, col. pen. sed neutra. lib. 2. Alex. *concl. 13. in prin-*
78. cipio, vbi apostill. in ver. successuio. lib. 4. ¶ Declara; quia si instituitur
N. & eius descendentes, licet adit filij, semper ordine successu-
io intelligitur, quando illud verbum vniuersale respicit infinita-
tem, & eos, qui non possunt esse eodem tempore; quia coniectu-
ra est, quod tunc ordine successuio. Io. de Anan. *concl. 46. in princ.*
79. vbi dicitur communem. ¶ Declara; quia si institutio est facta de
fratre, & eius liberis, aut per alia nomina collectiua; tunc vera sit
opinio Bart. vt ordine successuio sint instituti; secus si per nomi-
na specialia. lat. d. §. quidam recte. l. Gallus, vbi hoc tenet, quando in-
stituti sunt de familia testatoris; secus si omnino extranei, & dicit
communem, & omnes tenere, ff. de liber. & posthum. Alex. *concl.*
14. Super questione, col. 3. ver. secunda conclusio, lib. 4. prout dicitur
communem Iul. Clar. in §. testamentum qua. 76. n. 13. qui allegat infini-
tos de comuni attestantes. Castr. *concl. 28. lib. 1.* qui lecus dicit,
quando dixit non copulatiue fratrem, & filios; sed dixit fratrem
vna cum filiis; quia simul succedunt. Manic. de conest. vltim. vol.
80. lib. 4. 7. n. 28. ¶ Declara; vt procedat, quod opinio Bart. sit vera,
quando extraxit statutum, quod stantibus masculis feminae non
succedant; quia si instituitur frater, & eius filij, consentur primo
ipse, & ordine successuio filij, videlicet primo masculi, postea fe-
mine. Socin. d. l. Gallus. §. quidam recte. nu. 4. ver. secunda conclusio. ff. de
liber. & posthum. & ita consuluit Socin. *concl. 90. lib. 1.* & latius *concl.*
51. vbi facti enarratione. n. 33. & §. 9. vbi dicitur communem, & magis
communem Iul. Clar. §. testamentum, qua. 76. n. 12. qui istos, &
illos c. nat. ¶ Declara; quia si vocatus cum filiis, vel institutus, &
ita substitutus ipse, & filij eius extranei, & non attinentes
testatori, dicuntur copulatiue vocati, alias si sunt consanguinei,
ordine successuio sunt vocati. Castr. *concl. 159. Super primo, in princ.*
& n. 4. ver. super tertio, lib. 1. per l. fin. c. de impub. & alijs substit. in fin. &
81. *concl. 370. in princ. incipit. Quia in supradicto. & concl. 395. In causa, que*
82. vertitur. lib. 2. col. pen. n. 2. in fin. & n. 3. ¶ Declara tertio; quia quando
non legitur testator de certis filiis, vel quia non erant nati, vel quia
fuerant nati, illos non ostendit exprimendo nomina propria, &
demonstratiua; tunc ordinat successuio vocatur. Alex. d. *concl. 13.*
lib. 4. col. 4. ver. quarta conclusio, & ver. quinta conclusio, vbi ponit has
duas conclusiones inter alias, quas vide; quia numerat quinque
casus, vt distinguit. Contrarium in loco vltimo de filiis natiuitatis
83. tenet Socin. Iun. *concl. 104. circa fin. lib. 1.* ¶ Declara; quia si testator
instituit fratrem, & filios natiuitatis, erga quos non potest cade-
re affectio, intelligitur contemplatione fratris, & sic ordine suc-
cessuio, communem dicit Socin. Iun. *concl. 40. num. 2. in fin. lib. 4.*

& communem, etiam Manic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 4. c. 7. 84
num. 2. vbi alios allegat. ¶ Declara quarto, vt cesset ordo successu-
us, quando testator dixit, quod substituetur sororem, vel fra-
trem vna cum filiis, vel nepotibus ex fratre; quia siue illos expri-
mat, siue non per nomina propria, siue per nomina appellatiua,
succedent simul; quia dictio vna cum, coniungit pariter. Castr.
85. *concl. 28. vbi testamento; lib. 1.* vbi idem dicit, quando substituit
fratrem, ac etiam filios fratris. ¶ Declara Apostilla ad Alexand. 85
concl. 24. Attentus, num. 5. ver. si frater, vt nec copulatiue, nec successi-
ue sint vocati, sed ordine successuio vulgariter tantum, & allegat
concordant. ¶ Limita in priuilegio exemptionis concessio patri; 86
& filijs; quia omnibus competit simul. Iaf. in d. l. Gallus. §. quidam
recte. ff. de liber. & posthum. ¶ Limita; quia vbi constat de mente, qd
87. pater legauit filio, & nepotibus conjunctim; tunc legatum, seu
instituito restringitur ad nepotes natos tempore mortis testato-
ris. Roman. *concl. 331. Præmissorum,* vbi apostilla in ver. conclusionem,
& in ver. testatoris, vbi concordant. quod intelligitur de natis tem-
pore mortis testatoris; & mouetur; quia maior est affectio ad
natos, & cognitos, quam ad nascituros incognitos. ¶ Extende 88
maxime; quia sicuti alternatiua declarat dubiam dispositionem
in alternatis; ita etiam copulatiua. Roman. d. *concl. 231. num. 2.* v-
bi plenissima apostilla in ver. declarat, dat infinitos concord. igitur
si ad iunctus, & copulatus, intelligitur de extante tempore mor-
tis; ergo, & alius in dubio simul vocatus. ¶ Limita, quando con- 89
stat de mente; quia tunc si vocatur, vel instituitur copulati-
ue; tunc refert, an testator instituerit filiam, & filias filie nomi-
natiua, an per nomen collectiuum; quia primo casu habebunt æ-
quales personales portiones; secundo casu positi sub nomine
collectiuo, etiam si essent mille, faciunt vnā portionem. Castr.
90. *concl. 455. in princ. lib. 2.* ¶ Limita; quia licet in pluribus simul copu-
latis attendi debeat ordo charitatis; secus est, quando disun-
guntur; quia tunc non habet locum ordo affectionis, vt plus fi-
lius, quam nepos censetur dilectus. Castr. *concl. 164. in præ-*
91. *sententi causa, colum. pen. ver. nec etiam obstat, lib. 2.* ¶ Limita; quia ordo
affectionis non habet locum, quando extraneus disponeret. Castr.
92. *concl. 164. colum. pen. ante med. ver. secundo respondetur, li-*
bro 2. Roman. *concl. 405. num. 8. ver. ceterum.* Vide, Nomina collectiua
vocatorum quando ordine successuio, vel copulatiue disponant. *Concl. 56.*
Vide, Successuio ordo quid sit, & quando habeat locum. *Concl. 875.* Vide,
Verba dubia declarantur ex multis. *Concl. 104.*

Originalis dispositio fortior accidental. Concl. 200.

DOMICILIVM ¶ originis potentius est quocunq; alio domici- 1
lio accidentali. Jo. de Imol. *concl. 35. n. 2.* vbi, quod ciuitas ori-
ginis, & accidentalis, si concurrant ad dispositionem variandam,
attenditur originalis causa. ¶ Amplia; quia licet Papa derogando 2
in genere statutis, etiam motu proprio censetur derogare statu-
tis Ecclesie; non tamen fundamentalibus, & ab origine funda-
tionis factis. Anch. *concl. 364. Quæstio talis est, n. 6. & seq. ¶ Amplia; 3*
quia licet consuetudine religionis possint tolli statuta religionis
etiam confirmata à Sede Apostolica, non tamen tolli possunt sta-
tura originalia religionis, videlicet super quibus religio ab initio
est fundata. Angel. *concl. 56. in fin. & concl. 321. in fin. ¶ Extende; quia 4*
fratres seruorum, & S. Dominici, qui sunt sub regula S. Augusti-
ni, licet habeant constitutiones ad dentes regula; à quibus possunt
recedere, non tamen possunt à regula, & ab institutis originali-
bus regular. Anchar. *concl. 321. num. 3. & per totum,* vbi late docet
fratres seruorum non esse mendicantes; quia licet constitutio-
nes hoc dicerent, recesserunt de facto, & potuerunt; quia non
repugnat regula S. Augustini; secus si repugnaret. ¶ Declara ta- 5
men; quia refert, an quid sit origine tale, an per annexionem;
quia tunc illa annexio dicitur accidens; & ideo aliter tunc distin-
guitur, vt plene Ant. de Butr. *concl. 19. n. 10. & per tot.* Vide, Ordinis
6 *qua esse dicatur, & que iurisdictionis. Concl. 194.* ¶ Amplia originale
causam attendendam in omni dispositione esse; quia à primor-
dio tituli posterior formatur euentus; ideo Regnum fœmineum
ab origine non potest negari, quin transeat ad fœminam; qd pri-
ma causa fuit talis à quo ceteri habere dicuntur causam; ideo
non possunt contrarietate. Anchar. *concl. 339. num. 12. & seq. & con-*
7 *cl. 226. Legitur in Canone, num. 7. ¶ Contrarium, quod causa proxi-*
ma non remota sit attendenda. Anchar. *concl. 222. n. 4.* Vide, in ver.
8 *Naturalia si concurrant cum accidentalibus præferuntur. Concl. 8.* Vide,
9 *Naturalis causa præfertur accidentali. Concl. 9.* ¶ Limita; quia imo cau-
sa accidentalis præualet originali, quando accidentalis nocet, &
originalis iuuat. Jo. de Imol. *concl. 35. n. 7.* ¶ Limita; quia quando
& ori-

& originem; quando vero consideratur propter accidens; tunc consideratur magis accidens, quam natura, & origo, ita Socin. in rubr. ff. solut. matr. n. 31. ver. confirmatur ista opinio. Et quando magis praevaleret accidentale, quam originale. Bart. in l. principales, ver. dominus Lambertinus de ver. signif. vbi apostilla dat concordant.

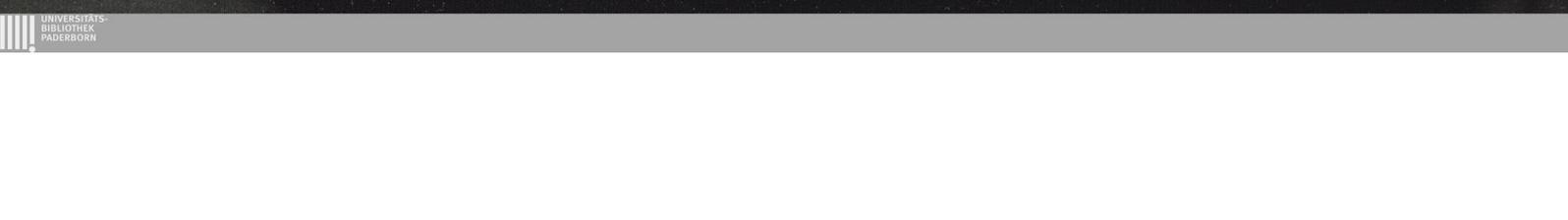
Originale, & prothocollum, seu matrix, vel imbreuiatura Notarii quid sit, & quotuplex, & qualiter fiat. Concl. 201.

ORIGINALE, & prothocollum Notarii duplex est, nam adest illa prima scriptura, quae conficitur in bastardello, quae appellatur matrix scripturae originalis prothocollum; secunda est exemplar, videlicet liber extensorum, & licet uterque sit prothocollum, tamen in dubio, & discordia statur illi primae matri; quae appellatur bastardellus, non autem statur libro Exemplato extensorum quoad substantialia. Bald. consil. 406. Quidam nomine Cicolis, lib. 3. per tot. Et declaratur, quia prothocollum dicitur originalis scriptura Notarii primo loco scripta de iure communi, sed ex communi usu loquendi, qui attendi debet, prothocollum est liber, in quo Notarius extendit, & describit suos rogatus. Castr. consil. 308. Ad primum quaesitum, col. 2. circa med. nu. 2. in fin. lib. 1. Scribi debet prothocollum siue originalis imbreuiatura manu Notarii propria. Angel. consil. 400. Testator sua propria, n. 4. v. similiter prothocolla, vbi quod licet possit exemplatum dari manu alterius scriptum, hoc debet attestari, prout etiam, quando prothocollum esset scriptum manu aliena; quia debet subscribi semper a Notario de hoc mentionem faciente. Et quod originale debeat esse manu Notarii, & non manu aliena; quia debet fieri comparatio litterarum. Bartol. in l. quadam, §. nihil interest, ff. de edend. Dec. consil. 447. Alex. consil. 41. lib. 1. Angel. consil. 162. & habetur in §. quod saepe, authent. detrimere, & se misse. Contrarium de consuetudine seruatur, & etiam est de iure, dummodo ad sit subscriptio Notarii rogati. Bald. in auth. si quis in aliquo, C. de eden. col. 3. ver. vterius ponamus, vbi, quod etiam sufficit subscriptio generalis, videlicet, praedictis omnibus interfui. Anchar. consil. 242. Prius de iuribus, col. 1. Alex. consil. 14. col. 4. ver. quinto, lib. 6. Paril. consil. 28. lib. 2. Alexan. consil. 50. n. 5. lib. 3. & consil. 129. col. 2. & 3. lib. 1. Dec. d. consil. 447. Paril. consil. 12. n. 12. 3. lib. 2. vbi plurimos allegat, vbi, quod ad minus requiritur subscriptio, & licet Bart. in l. diuus. §. item seruatus, ff. de falsi, requiritur specialem subscriptionem; tamen communis opinio est in contrarium. Dec. in c. quoniam contra, v. circa primum, de probat. & d. consil. 447. colum. fin. vbi de communi. & Alex. consil. 147. n. 6. vol. 2. vbi dicit magis communem. Et declaratur, quia non refert, an originale sit manu Notarii, vel alterius de consuetudine, licet de iure secus. Dec. d. consil. 447. n. 8. v. 9. in fin. & Sign. consil. 224. vbi, quod Mediolani seruatur, quod Notarius subscribit. Et extenditur, quia originale, videlicet liber prothocollorum parbat etiam, si singula instrumenta non sint subscripta manu Notarii rogati defuncti; quia sufficit, quod liber sit intitulatus, Liber rogationum, & prothocollorum, & ceterarum scripturarum paruentarum ad manum mei Notarii, &c. vnde testamentum reletuatum ex dicto libro, videlicet, sumptum ex libro habente talem intitulationem probat, & est authenticum. Bartol. consil. 163. Quae ritur, si aliqua, lib. 1. per tot. & ibi apostilla. Et declaratur, quia si aliena manu est originale, debet subscribi cum expressa mentione, quod est aliena manu, alias non probat. Bologn. in addit. ad consil. 28. 10a. de Anan. num. 15. & maxime hoc procedit, quando Notarius esset mortuus, vt in Concl. prox. seq. Vide, Prothocollum Notarii quid sit, Concl. 945. Vide Conclusionem prox. seq. Et fit multis modis originale; quia quandoque Notarii solum scribunt locum, tempus, & testes, & nomina contrahentium, & haec est memoria pro originali faciendū; aliquando extendunt in libro, & quatenus suppletur instrumentum in iis, quae non repugnant, statur extenso. Corn. consil. 316. Videtur prima facie, n. 7. & seq. lib. 3. Et declarat in imbreuiatura manu testatoris subscripta circa locum, tempus, & testes manu Notarii cum clausula, actum &c. quia praesumitur rogatus, & solemniter. Angel. d. consil. 400. n. 6. ver. super puncto, quod est consilium contrarium primo consilio ibidem inserto. Vide, & declara, vt plenius in prox. seq. Concl. Vide plene Mascard. Concl. 4. incip. Abbreviatura, vbi quando probet, vel non.

Originale, & prothocollum Notarii si discrepat ab exemplato, statur originali, & quando non. Concl. 202.

ORIGINALE instrumentum si discrepat ab exemplato, statur originali; quia appellatur prothocollum; & ideo si originale sit cancellatum in substantialibus, non statur instrumento

sumpto ex tali originali sine cancellatione. Bald. consil. 11. Puntillo super quo, lib. 4. Anchar. consil. 431. Praemissa sine allegationibus, in princ. Jo. de Anan. consil. 33. Circa primum, in princ. Rom. consil. 187. In reprobati, n. 3. ver. nec obstat, vbi plena apostilla in ver. magis statur, quae citat plurimos, quod statur semper originali, & prothocollo, quando authenticum exemplatum discordat. Alex. plene consil. 105. In causa correctionis, in princ. lib. 2. vbi plena apostilla in ver. originali, dat plurimos conc. & consil. 175. Visi narratis, in princ. lib. 7. vbi apostilla in ver. standum, dat concord. Et quod recuratur ad originale Notarii, quoties dubitatur de veritate exemplari. Castr. consil. 33. Praemittendum est, col. 2. in fin. lib. 1. vbi apostilla allegat Corn. consil. 28. alia per tot. lib. 1. Et dicitur originale illa imbreuiatura, quam facit Notarius, cui standum est, etiam si minus contineat, quae exemplatum, quia propterea dicitur imbreuiatura. Bald. consil. 398. Circa fin. lib. 5. Et extenditur, vt idem sit, etiam quando originale, & matrix continet plus, quae exemplatum; quia semper statur originali, & matri. Alex. d. consil. 105. In causa, n. 3. & seq. ver. secundo principali, & p. lib. 2. & consil. 79. Eleganter, n. 4. ver. & postea, lib. 5. vbi apostilla. Et declaratur tamen Alex. d. consil. 105. n. 3. & seq. lib. 2. ex mente Baldi, quem allegat, quod si duo instrumenta reperiantur contraria, vt quia vnum continet plus, alterum minus, si contrarias est in quantitate, statur minori quantitati; quia concordant in minori summa; si sunt Capitula diuersa statur continenti plus; quia plenus est in Amplia; quia si scripta parentela discrepat a confessione doli statur scripta parentela tanquam originali, l. tutor datus, ff. de falsis, quia ad primordio tituli posteriori formati euentus, in aut. fin. C. de impon. lucrat. de script. lib. 10. Crauet. consil. 131. n. 15. Amplia, quae in si reperiantur duae matrices, quarum vna est abbreviatura, altera extensa, statur originali matri, quae est illa abbreviatura, quando Notarius medio iuramento hoc attestatur; quia in hoc statur Notario; quia sunt de ijs, quae spectant ad officium Notarii. Alexan. d. consil. 105. in princ. ver. nec hinc primo fundamento, lib. 2. Et restringitur non procedat, quando adessent duo originalia, seu duo prothocolla; quia si vnum est cancellatum, & alterum non, statur non cancellato, si potest apparere, quod ambo sint prothocolla; si vnum non potest apparere, quod ambo sint originalia, neutrum statur. Bald. consil. 11. per tot. lib. 4. Amplia, quia si originale instrumentum non est subscriptum, neque perfectum, & Notarius mortuus sit, non probatur, nisi citatis citandis coram iudice ordinario fiat recognitio, & probetur per testes de rogatu; quia poterit iudex mandare, quod publicetur, alias non probat. Bald. consil. 38. 4. Duo instrumenta in fin. lib. 3. & quod debeat esse subscriptum, vel scriptum manu Notarii. Alex. consil. 41. n. 2. lib. 1. Vide, Instrumentum probat, etiam si originale non reperitur, & quando secus. Concl. 247. Amplia, quia bene probatur instrumentum a Notario rogato authenticum, licet originale non reperitur; quia praesumitur perditum. Amplia; quia si originale continet diem, & in authentico sit omittit dies, potest Notarius a se ipso supplere diem secundum originale. Bald. consil. 398. Queritur, an per solum, lib. 5. per tot. Amplia in casu conuerso, quod si authenticum, seu exemplatum continet plus, vel minus, quod sit veritas, ita quod dici possit falsum; tamen si originale potest ostendi, statur originali. Bald. consil. 405. Punctus questionis est, lib. 4. per tot. maxime in fin. Abb. in c. pen. de probat. vbi dicit idem, quando plura authentica sunt transumpta, quae non concordant; quia recuratur ad originale, & ad matriam. Bart. in l. si quis ex argenti, §. quae tor ait, ff. de eden. Alex. consil. 105. lib. 2. in princ. Dec. consil. 440. Et tendit; quia si exemplatum ab originali non probat in eo, quod discordat a prothocollo, quia standum est semper originali prothocollo, non autem extracto discordanti. Bald. consil. 307. Proponitur, quod in fin. lib. 5. vbi, quod error debet corrigi, etiam si sit simpliciter pduxisset in instrumentum exemplatum, in quo error. Alex. d. consil. 175. Visi in princ. & per tot. lib. 7. maxime n. 4. in fin. ver. quod autem discordans. Et extenditur, quando discordant, etiam in prothocollo, & non exemplato, quando discordant, etiam in exemplato sit authenticum ab eodem Notario, & fecit prothocollum. Angel. consil. 347. Pater stipulatus est, in princ. Et si originale reperitur cancellatum, seu abrasum, vel vitiatum, & conuenienter suspectum, non potest exemplari, neque in authenticum formam dari, nisi exemplum cum ratibus, & cancellationibus, & aliis vitii, ne plus credatur copiae, & exemplato, quam originali. Alex. plene consil. 104. Standum, n. 3. & in fin. lib. 7. & consil. 175. n. 4. eod. lib. 7. Amplia; quia statur originali instrumentum, etiam si repertur scriptum in margine libri; quia si talis scriptura habet alia essentialia, non refert, in qua parte libri sit descriptum. Ang. consil. 161. In isto puncto, col. 2. circa fin. ver. sed illud non obstat. Limita, quod originale Notarii si habet additionem in substantialibus, prout in die, mense, vel anno, & appareat diuersi tractamenti scripturae, reat.

redditur suspensum, nisi Notarius attestetur de tali additione a se facta. Ang. *confil.* 341. *Pater emit. in fin. ver. de veris. Alex. d. confil.* 104. *Stantibus per tot. lib.* 7. Extende idem, qn testamentum manu Notarii habet manu aliena legata, & institutiones, nec fit mentio per Notarium de eis; quia non probat in apostillatis manu aliena. *Alex. d. confil.* 41. *Viso tenore, i. princ. lib.* 1. Extende, quod si Scriptura, qd dicitur originalis, si caret die, signo tabellionis, & aliis necessariis, est penitus reprobata, nec statuitur Notario afferenti se rogatum; quia postq Scriptura non est solennis, non firmatur assertionem Notarii, ad exemplum iudicis afferentis in causa gravaminis. *Anch. d. confil.* 431. *Premissa sine allegationibus.* Extende maxime, quando apost. est manu aliena, & incognita; quia tunc non probat instrumentum. *Anch. d. confil.* 242. *Prus de viribus.* Restrige, nisi appareat aliud instrumentum eiusdem Notarii faciens mentionem de isto primo apostillato; quia quatenus factio mentionem de apostilla, confert robur, quatenus non, valebit sine apost. nec quo comprobatur instrumentum. *Anch. d. confil.* 242. *per tot. vbi ex quo.* Limita, vt maxime cancellatio originalis vitiet instrumentum in iudicio possessorio ex edicto Dni Adriani; quia non datur illud remedium, si originale est cancellatum, vel suspensum, licet exemplatum sit sine cancellatura. *Bald. d. confil.* 11. *p. tot.* *lib.* 4. Limita; quia originale testamenti rogati si reperitur penes testatorem, in quo fecit testator apostillas, & cancellaciones, non valet; quia prima forma est mutata, cancellaciones sunt non rogatae; ideo non potest expleri, plene Jo. de Anan. *confil.* 28. *Vifis, vbi Bologn.* in apostilla, multa adducit, per que vitiat in totum. *Limita;* quia originale carens substantialibus non probat, nec dici potest originale, sed potius schedula, que non facit fidem, putati caret die, & solennibus, nec statuitur Notario, sicut nec statuitur iudici in causa gravaminis. *Anch. d. confil.* 431. *Premissa sine allegationibus, in princ.* Jo. de An. *confil.* 33. *in princ.* Signor. *confil.* 22. *in princ.* vbi, quod non fit ad finem probandi, sed extrahendi instrumentum, licet non obferuetur de consuetudine. Extende; quia si authenticum sit sumptum & ex originali suspecto, & vitiat, non probat. *Anch. d. confil.* 431. *n. 2.* Jo. de Anan. *confil.* 33. *in princ.* Quia non plus probare debet copia exemplata, q exemplar, ita arguit *Alex. d. confil.* 33. *n. 12.* & *seq. ver. nec etiam potest facere, lib.* 6. vbi, quod si fidei iuramentum non probat, nec etiam probat Scriptura testis sine iuramento scripta, & plenius Crauet. *confil.* 41. *n. 2.* vbi, quod plus non creditur copia, q originali; & quia testis non adducitur, cuius author repellitur. Extende, quia vt instrumentum probet, originale non debet esse abolitum, vel cancellatum, aut vitiatum; ergo multo magis in petitorio. *Anch. d. confil.* 431. *n. 3.* Et si originale est vitiatum propter cancellaciones, & interlineaciones, videlicet in locis substantialibus, puta circa annos Domini, vel iudicacionem, q sunt de substantia, de iure, & consuetudine, illi non creditur plene, nisi aliter comprobetur. *Alex. d. confil.* 175. *Vifis natiui, in princ. lib.* 7. vbi plena apost. in ver. cancellatio, dat concord. Extende; quia suspensum redditur originale, vel prothocollum, si in substantialibus est additamentum ex novo additamentum, sicut si instrumentum sit recens scriptum in charta antiqua; quia non praesumitur antiquum. *Anch. d. confil.* 431. *n. 3.* *ver. de fundo, item si extat ratura; item si in margine sit scriptum legatum magni momenti; q illi non creditur, ex quo testi vario non datur fides, ita nec Notario varianti.* Extende; quia vt instrumentalia si desunt in prothocollo, non possunt suppleri in authentico extracto, etiam si addit clausula, &c. Jo. de Anan. *confil.* 33. vbi Bolog. hoc dicit. *n. 6.* & *seq.* Contrarium tenet Sign. *confil.* 224. *n. 2.* vbi, quod imbreuiatura non debet continere solennia; q non fit ad hunc finem, vt probet, sed pro memoria Notarii; ideo mortuo Notario poterit extrahi instrumentum publicum alium Notarium rogatum, etiam si non contineat solennia. Imo si est vituperata, & cancellata in aliqua parte, bene valebit quoad aliam non cancellata, & poterit extrahi authenticum etiam mortuo Notario. Sign. *d. confil.* 224. *in fin.* Vide, *Instrumentum non probat, si originale est vitiatum. Concl.* 246. Limita; quia imbreuiatura non continet omnia, sed est pro memoria Notarii; ideo non probat, sed solum ex ea extrahit Notarius instrumentum. Sign. *d. confil.* 224. *in quaestione praesupposita, in princ.* Et instrumentum extrahendum ex imbreuiatura debet esse manu Notarii, vt probet de iure, licet de consuetudine non seruetur. Sign. *d. confil.* 224. *in princ.* Limita, quia originale, siue imbreuiatura, vt probet, debet esse scripta, vel subscripta manu Notarii, & in mundum redacta, alias mortuo Notario non probat. *Alex. d. confil.* 41. *n. 2.* & *lib.* 1. vbi apost. in v. *si manus sequitur Rip. respon.* 1. *de fid. instr.* Extende; quia prothocollum non subscriptum non probat, & licet ex eo possit sumi authenticum, q probabit de mandato iudicis; tamen ipsum non

probat, etiam vbi agitur de modico praedicio. *Agid. Bellam. confil.* 10. *in princ.* Limita; quia scriptura Notarii mortui reperta, extra prothocollum Notarii, licet sit tota manu Notarii, si non est etiam subscripta, non potest releuari; secus si esset inter prothocolla reperta. *Alex. d. confil.* 153. *n. 7.* & *seq. lib.* 2. Limita; quia si originale non reperitur in prothocollo, & imbreuiaturis Notarii de eo rogati instrumentum nullam fidem meretur. *S. fin. aurb. de tabellio. Boer. dec.* 36. *n. 2.* Rom. *confil.* 17. *4. col. pen. & fin. Bal. confil.* 402. *Quaritur, li. 5. & confil.* 464. *Dubitat. lib.* 4. idem Bal. in l. *Cassius, col. 2.* *ver. item est, ff. de Senat. Caltr. in l. contractus, col. fin. C. de fid. instr. Chalfan. confil.* 63. *n. 31.* *Alex. confil.* 12. *n. 8.* Paris. *confil.* 57. *n. 36. lib.* 4. *Anch. confil.* 431. *Vide, Instrumentum probat. Concl.* 247. Contrarium, quod imo instrumentum authenticum manu Notarii probet, licet non reperiat in prothocollo, & in imbreuiaturis. *Bald. in rubr. C. de fid. instr. Canonista omnes in c. 1. eod. tit. Bald. confil.* 464. *ver. & in dubio, quia ita potest esse, prothocollum. Paris. confil.* 104. *n. 62.* & *seq. li. 1. vbi plures allegat. Cagn. in l. si librarus, n. 81. ff. de R. I. Alex. confil.* 175. *n. 4. lib.* 7. *Caltr. confil.* 25. *Dubitat. primo, an Comes. n. 6. ver. contrarium videtur. lib.* 2. *Vide in v. Instrumentum, Concl.* 247. Limita; q ad hoc, vt instrumentum probet, requiritur, q confect de rogatu, vel subscriptione Notarii; & ideo si in prothocollo non adest verbum, rogatus, &c. vel subscriptio, non potest dici contractus pfectus. *Bal. in l. contractus. C. de fid. instr. col. 3. ver. item dicitur. Ant. de But. in c. 1. col. 3. ver. tertio circa personam, de fid. instr. per s. nos autem. d. aurb. de tabell. & rogatus probatur, si Notarius se subscribat instrumento, & dicat se rogatum, & ideo cautum est secundum Innoc. ibi, quod Notarius scribat se rogatum, alias si mortuo esset, vel non recordaretur de rogatu, p nihilo esset instrumentum, d. aurb. de tabell. in pr. Extende; q requiritur in instrumento subscriptio Notarii, gl. in l. *generals. C. de tab. lib.* 10. *Bart. & Bal. in l. ad testum. S. si quis, ff. de testam. vbi plus dicit, q non sufficit intitulatio libri, sed requiritur subscriptio. Specul. in tit. de instr. editio. S. instrumentum, ver. item quod non est a tabellione, vbi idem tenet, Butr. in c. 1. de fid. instr. Alex. post Bald. in addit. ad ipsum in l. 2. C. quando, ff. vel priuat. In contrarium videtur tenere Bald. & Salycet. in l. contractus. C. de fid. instr. vbi dicunt, q licet imbreuiatura Notarii non sit subscripta, vel non habeat signum eius; tñ potest publicari mortuo Notario, interueniente autoritate iudicis, vel statuti, vel consuetudinis. *Alex. confil.* 14. *lib.* 6. Declara; quia contrarium procedit, quando constat p testes, vel alias, quod Notarius fuit rogatus, ita *Alex. confil.* 152. *lib.* 2. *Corn. d. confil.* 70. *lib.* 4. vbi, quod si Notarius non dicat, & ego rogatus sum, vel non probetur p testes, rogatus non praesumitur, & instrumentum non valet. *Dec. confil.* 97. *col. 2.* Limita; quia licet imbreuiatura, seu originale rogatum per Notarium operetur, q ex eo potest sumi authenticum instrumentum, quod habebit executionem paratam, non sic est in originali, vel imbreuiatura, antequam redigatur in instrumentum authenticum. *l. contractus, vbi Bart. C. de fid. instrum.* quia anteq instrumentum dicatur redactum in publicam formam, multa sunt necessaria, de quibus in l. *generals. C. de tab. lib.* 10. *Vide, Instrumentum sine testibus, loco, vel tempore, & alij requisitis non probat. Concl.* 244. Limita; quia originale testamenti, vt dicatur pfectum, & rogatum, debet habere clausulam, lectum, seu actum, vel factum. *Arct. in tract. de testam. char. 58. col. 1. Bart. in l. sciendum, col. fin. de fid. quid si dicit, ff. de verb. oblig. & ibi Ang. & idem tenet Arct. *Instit. de empt. & vend. in princ. num.* 4. Limita; quia prothocollum debet habere signum Notarii, vt possit releuari authenticum instrumentum. *Angel. confil.* 298. Contrarium *Card. Zab. in c. cum p. tabellio, de fid. instrum.* vbi dicit se contrarium constituisse; quia signum non est de substantia, vt per Jo. Andr. in addit. ad *Specul. tit. de instrum. edit. ad fin. Bart. in d. l. ad testum. S. si quis, ff. de testam.* Declara; quia sumptum authenticum bene debet habere signum, alias non probat. *Bart. in proem. ff. col. 2. Crau. confil.* 216. *n. 3.* Limita; quia instrumentum authenticum non potest sumi ex prothocollo, nisi prothocollum habeat omnia requisita, q enunciantur in auth. vt proponatur nomen Imperatoris, in princ. & per glo. magistr. in d. l. *generals. C. de tab. lib.* 10. & per glo. in l. *irrigentium. S. quod fere, ff. de pact. vbi Jal. & per Ang. in d. l. ad testum. S. fin. de testam.* alias si secus fieret, Notarius incidere in fallum, & scriptura transumpta dicitur adultera, & ex iuncta glo. in §. *illud. authen. de tabell.* & ita ibi per illum tex. voluit Bart. qui ultra requisita, de quib. sup. requirit etiam, quod fuerit lectum coram partibus, alias ex eo resultat talis falsitas, & suspicio falsitatis, quod non potest contrarium probari, sequitur Jo. de Anan. *confil.* 33. *Circa primum dubium. Vide, Apostilla quando vitiet, vel quando probet, vel non. Concl.* 246. *Vide, Prothocollum Notarii quid sit, & an probet. Concl.* 945. *Vide,****

Rogatus Notarii praesumitur multis casibus.
Concl. 360.

Origo,

Origo, Patria, & habitatio ex quibus probetur. Concl. 203.

- 1 **O** RIGIO falicuius, seu patria, & habitatio probatur ex testibus deponentibus de fama, & communi opinione. Ang. *consl.* 196.
- 2 **V**isus processibus, in princ. Amplia; quia propria assertio probat contra assertentem, donec probet contrarium. Angel. *d. consl.* 194. in princ. Amplia; quia testes deponentes de veritate; quia sunt de eadem patria, plene probant. Angel. *d. consl.* 194. in princ. Vide, *Habitatio multiplex, & quis dicatur habitare, vel non.* Concl. 7.

Os quando dicatur clausum, apertio quando concedenda, & qua requirantur. Concl. 204.

- 1 **O** S dicitur clausum esse alicui, ubi cumque lex mandat ipsum non audiri, nisi sublato impedimento, per quod audiri prohibetur, prout in eo, qui iuravit non venire contra instrumentum, vel factum suum; quia volens venire contra non auditur, nisi prius obtineat absolutionem à iuramento. Feder. de Sen. *consl.* 300. n. 2. *ver. item dico, quod debitor.* Idem, quando Princeps subtrahit iuris dictionem à suis iudicibus in certo casu, ut quia reddit iudices in illo casu priuatas personas; quia potest hoc facere, etiam si sit Princeps secularis, in causis Clericorum, nec dicitur facere contra libertatem Ecclesiasticam. Lap. *alleg.* 102. in *fin. nu.* 27. *ver. non abstat, sequitur Dec. in c. fin. n. 9. de consl.* Vide tamen, & declara, *ut in ver. Libertas Ecclesiastica in quibus consl. at.* Concl. 342. n. 82. & *seq.* Idem, quando Princeps aliquid concedens mandat sic per quoscunq; iudices iudicari, sublata facultate aliter iudicandi, & iste proprie est modus; quia hodie dicitur claudere os, & propterea quotidie euenit, quod quis petit os aperiri, & de hac clausula sublata, late in *ver. Clausula, & sic per quoscunq; & c. sublata, & c. Concl.* 344. Item, quando negatiua praenonitur verbo, *Potest*, quia adeo vniuersaliter negat potentiam, ut teneatur obligatus non facere, neque per legem, neque per hominem; quia habet ademptam omnem potestatem, nisi fiat mentio specialis de hoc, ita plene Curt. Sen. *consl.* 73. n. 30. *ver. septimo principaliter.* Aperiri non debet os, nisi semiplene probetur causa, per quam petitur talis apertio; ita in terminis petentis aperiri aduersus iuramentum, tenet Fed. de Sen. *consl.* 300. n. 2. in *fin. ver. item dico*, quod ad hoc, ut qui loquitur in eo, qui petit absolui à iuramento aduersus instrumentum tanquam usurarium, semiplene docere debeat, quod sit usurarium. Gem. *consl.* 16. in *fin.* Amplia, quia apertio oris debet omnino dari per commissionem, anteq; quis audiat contra clausulam, sub-

lata, & c. sic iudicari debere, & c. Put. *dec.* 377. in *fin. lib.* 3. ubi extendit etiam, ut per viam exceptionis non audiat. Et ubi requiritur licentia, ut aliquid fieri possit, illa debet praecedere, alias actus est nullus factus non obtenta licentia. Barbat. *consl.* 78. num. 8. in *fin. & n. 9. lib.* 2. Vide, *Clausula, sublata facultate aliter iudicandi, quod operetur.* Concl. 345.

Ortana Terra, Statuta, consuetudines, & priuilegia eius. Concl. 205.

STATUTUM est Ortae, quod stantibus filiis masculis feminis non succedant, quod non operatur, si masculi non exant, quia filiae tunc succedunt; quia casus est omissus, qui remanet in dispositione iuris communis. Bald. *consl.* 286. *factum super quo, lib. 2. per tot.*

Osculum quid denotet, & operetur. Concl. 206.

OSCULUM est signum mutui amoris, & dilectionis; & de eo sponsus si mittat sponsae osculum, & ipsa accepto, conualidantur sponsalia contracta in minori aetate, si sunt effecti maiores tempore osculi. Gemin. *consl.* 24. num. 16. *ver. nam osculum.*

Osculi luxuriosi poena. Concl. 207.

POENA de osculantis virginem aetate maturam cum amplexu contra eius voluntatem in strata publica est relegationis loco delicti per 30. milliaria, & ad poenam pecuniariam arbitrio infligendam iuxta facultates delinquentis, ita consilium Regium Neapolis. *deis.* 276. Contrarium Bof. in *prax. tit. de contr. ordin. crimin.* ubi, quod Afflictus decipitur; quia sua decipio procedit, quando sine vi rapitur osculum; quia poena extraordinaria puniatur: cum vi autem est poena ultimi supplicii, ita exemplum de magno Triuultio, qui fecit decapitari Gallum, qui petuum osculatus est nobilem de Triuultis. Item declarat Afflictus decipi, procedere in eo, qui tentauit, sed si perfecit, secus, adhibita vi supra.

Otho Rex Saxoniae, & eius facta notabilia. Concl. 208.

OTHO Tertius Rex Saxoniae eiecit plures intrusos in Patria, & restituit Canonice electos, ut per Oldrad. *consl.* 6. *column. final. num. 6. ver. nam Pater Sanctissime.* Vide in *ver. Papa multos dies expulsus.* Concl. 73.

Sequitur Tomus Sextus. P. Pacem facere, & sequent.